

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XII, Nr. 6—7

IUNIE—IULIE 1967

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

APARE CU BINECUVÎNTAREA ȘI SUB ÎNDRUMAREA
ÎNALT PEA SFÎNȚIEI SALE

D. D. Dr. NICOLAE MLADIN

Arhiepiscop și Mitropolit

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, strada 1 Mai nr. 24

Secretar de redacție: Pr. prof. dr. GRIGORIE MARCU

CUPRINSUL:

Înalt Prea Sfinția Sa

Dr. NICOLAE MLADIN

Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu

și

Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului

— „IATĂ, MIRELE VINE...”	403—405
— ALEGerea NOULUI ARHIPĂSTOR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI	407—421
— SOLEMNITATEA RECUNOAȘTERII NOULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI	421—432
— HIROTONIREA ÎNTRU ARHIEREU A NOULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI	433—438
— INVESTITURA ȘI INSTALAREA ÎNALT PEA SFÎNȚITULUI MITROPOLIT Dr. NICOLAE MLADIN AL ARDEALULUI	439—472
— ÎNALT PEA SFÎNȚIA SA Dr. NICOLAE MLADIN, ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT (Date bio-bibliografice)	473—479

STUDII

Teologie exegetică

Pr. Prof. Dr. GRIGORIE MARCU: Profilul ortodox al unei comemorări apostolești. (XIX veacuri de la moartea martirică a Sfinților Apostoli Petru și Pavel)	483—490
--	---------

Teologie istorică

CONSTANTIN BRADEA: Situația Bisericii Bizantine oglindită în opera lui Georgios Sphrantzes (1401—1477)	491—493
--	---------

Teologie sistematică

Arhid. Prof. Dr. IOAN ZĂGREANU: Poziții ecumeniste în teologia ortodoxă din Apus	499—515
--	---------

(Continuare în p. III a covertei)

Teologie practică

Prof. Dr. IORGU D. IVAN: Întărirea familiei, datorie patriotică și poruncă divină	516—532
URME DIN TRECUT	
VASILE CĂRĂBIȘ: Un preot progresist: Bartolomeu Baiulescu	533—540

INDRUMĂRI OMILETICE

Prot. Dr. SIMION RADU: Rusaliile — Praznicul Sfințirii (predică)	541—543
Pr. Prof. Dr. CORNELIU SÎRBU: Predică la pomenirea Sf. Apostoli Petru și Pavel	543—545
Preot ZOSIM OANCEA: Popasuri omiletice la Duminici și sărbători	545—553

VIAȚA BISERICESCA

REDAȚIA: Vizită înaltă la Biserica „Sf. Nicolae” din Scheii Brașovului	554—556
— Itinerar arhipăstoresc: Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului în Arhiepiscopie, la Cluj, Oradea și Arad	556—574
GR. M.: Încheierea anului școlar 1966—1967 la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu	574—585
M. DANCIU: Încheierea anului școlar 1966—1967 la Seminarul Teologic din Cluj	586—589
REDAȚIA: Vizită frățească	590—594
Prot. IOAN VLAD: Conferințele de orientare din Arhiepiscopia Sibiului	594—596

INSEMNAȚII

I. I. CABAȘ, M. P., S. RADU, T. BODOGAE, M. ȘESAN și C. SÎRBU: Superioritatea noii reglementări a legislației pensiilor. — Studenții teologi din Sibiu în excursie de studii în Moldova. — Un gânditor irenic — Erasmus din Rotterdam. — O comemorare dureroasă. — Din străduințele pentru pace în lume. — Un nou centru de informație ecumenistă. — Din activitatea bizantinologică. — Un nou centru ortodox de studii și întâlniri ecumeniste. — 14 veacuri de existență. — Descoperirea recentă a unui tezaur ortodox. — Aprecieri despre Ortodoxie	597—608
---	---------

Orice corespondență privitoare la revistă (inclusiv cărțile și revistele de schimb) se trimite pe adresa: *Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu, strada 1 Mai, nr. 24*, cu mențiunea: pentru redacția (sau: administrația) revistei „Mitropolia Ardealului”.

Colaboratorii sînt rugați să trimită manuscrise (autografe sau, de preferință, dactilografiate în 4 exemplare), scrise cîteț, pe o singură pagină a filei, respectînd noua ortografie a Academiei Republicii Socialiste România.

Citatele și trimiterile, numele proprii și indicațiile cifrice să fie scrise deslușit, atît cele în românește, cît și cele în limbi străine.

Pentru uniformizarea indicării citatelor și trimiterilor (a celor biblice, mai ales), colaboratorii sînt rugați să se orienteze după materialele pe care le publică revista.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XII, Nr. 6—7

IUNIE—IULIE 1967

Redacția și Administrația: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ — SIBIU

1. P. S. Mitropolit NICOLAE al Ardealului în odăjdile șaguniene

„IATĂ, MIRELE VINE...”

Duminică, 4 iunie 1967, cu unanimitatea volurilor exprimate, Colegiul Electoral Bisericesc — întrunit la București, sub președinția Prea Fericitului Patriarh JUSTINIAN — a hărăzit Bisericii ardelenе meritatul și doritul „mire” în persoana înzestratului și învățatului profesor de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, Înalt Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit Dr. NICOLAE MLADIN.

Miercuri, 7 iunie 1967, în cadrele unei festivități care s-a desfășurat la Departamentul Cultelor sub președinția Domnului Secretar general, Profesor Dumitru Dogaru, nou-alesul arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului a primit Decretul de confirmare a alegerii sale, emis de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România.

Joi, 8 iunie 1967 — la Praznicul Înălțării Domnului, în catedrala Sfintei Patriarhii — I. P. Cuv. Sa Părintele Arhimandrit Profesor Dr. Nicolae Mladin a fost hirotonit întru arhieru, prin rugăciunile Prea Fericitului Patriarh Justinian, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit NICOLAE al Banatului, locțiitor de mitropolit al Ardealului și cu Prea Sfințitul Episcop Vicar Patriarhal Antim Țirgovișteanul, secretar al Sfântului Sinod, înconjuțați de un sobor de preoți și diaconi.

Duminică, 11 iunie 1967, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, Înalt Prea Sfinția Sa Dr. NICOLAE MLADIN a fost înscăunat sărbătorește în jeșul de arhiepiscop și mitropolit al Ardealului.

A luat astfel sfirșit doliul pricinuit Bisericii noastre de trecerea la Domnul — în 15 aprilie 1967 — a celui ce a fost distinsul ierarh cărturar și nedeșmințitul iubitor de popor, Arhiepiscopul și Mitropolitul NICOLAE COLAN.

Făcutu-s-a, totodată, început bun, plin de făgăduințe, unei noi și luminoase etape în desfășurarea ulterioară a vieții Bisericii ortodoxe ardelenе.

Noul nostru Arhipăstor a cuprins în reflectorul preocupărilor sale problemele de căpetenie ale eparhiei, promițind — cu prilejul desfășurării lucrărilor și festivităților împreunate cu așezarea sa la cîrma Bisericii noastre din aceste părți ale țării — să dedice soluționării lor toate puterile sale.

Sîntem încredințați că va face acest lucru cu cel mai evident folos, căci este temeinic pregătit, este deosebit de bine intenționat și — fiind indeobște iubit și prețuit, cum s-a putut vedea în atîtea ocazii — va fi fidel și ferm sprijinit de cler și credincioși deopotrivă.

Aduce cu sine la cîrma Bisericii ardelene zestrea bogată și de calitate a unui slujitor bisericesc de talie excepțională. Născut la 18 decembrie 1914, a moștenit de la străbuni și părinți tot ce-i puteau hărăzi plaiurile țării, virtuțile poporului, graiurile istoriei și dumnezeiescul har al Bisericii strămoșești.

Fiu de muncitor minier, vlăstărit din vița vînjoasă a moșilor care au cutremurat vreme de veacuri istoria Transilvaniei cu epicele lor aspirații spre mai bine, a crescut hrănit în setea de dreptate, de libertate și de unitate națională care astăzi, pentru noi toți, sînt o fericită realitate în cuprinsul Patriei noastre înfloritoare, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

Fruntaș în școlile pe care le-a urmat, remarcat și trimis la studii de specializare teologică în țară și peste hotare de marele Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, de aproape un pătrar de veac se afirmă strălucit, la Sibiu, ca eminent profesor de teologie, vădind aceeași vocație pentru catedră și altar ca și pentru condei și amvon. Cursurile sale de teologie morală și le-a clădit constant și măiestrit pe virtutea teologică majoră: dragostea (de Dumnezeu și de oameni), care — după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel — „niciodată nu se trece” (I Cor. 13, 8), nici în cer, nici pe pămînt. Există fără îndoială o „tehnică” a creării unei atmosfere bună conducătoare de idei și de simpatie umană. Arhipăstorul nostru de astăzi o stăpînește și a exercitat-o — firesc și consecvent — de cînd era profesor.

Fiu al unui popor care și-a cucerit independența și unitatea prin jertfe eroice și slujitor de frunte al Bisericii străbune care cuprinde acum pe toți credincioșii ortodocși români, de pretutindeni, Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Dr. NICOLAE MLADIN se simte încadrat firesc și stabil în marea unitate românească și ortodoxă de pe toate plaiurile țării. În scrisul său luminos, ca și

în cuvîntul său înflăcărat, problemele vieții contemporane — bisericești și cetățenești deopotrivă — sînt consecvent prezentate și tratate cu superioară înțelegere de teolog versat, gînditor profund și echilibrat și de patriot luminat. Munca plină de avînt pe care poporul nostru o desfășoară de peste două decenii, ca și lupta pentru pace și înfrățire între oameni și popoare, au în tînărul Mitropolit al Ardealului un sprijinitor convins.

Pe de altă parte, problemele ecumeniste, lucrarea de apropiere și colaborare a cultelor din țara noastră și a bisericilor creștine peste tot, îi sînt familiare. Studiile valoroase pe care le-a alcătuit în acest tărîm, ca și drumețiile sale, l-au făcut cunoscut, prețuit și iubit precum se cuvine în rîndurile reprezentanților altor culte și în mijlocul fraților români din Statele Unite ale Americii și Canada.

Ostenitor întru cuvînt și faptă pentru apropierea dintre oameni și pentru înțelegerea frățească dintre credincioșii și slujitorii cultelor, noul Mitropolit al Ardealului, Înalt Prea Sfinția Sa Dr. NICOLAE MLADIN ține în specială atențiune problema consolidării unității în credința strămoșească și cheamă cu talent și cuceritoare vibrație sufletească pe preoții și păstoriții săi să dea întreaga măsură a sincerei lor alipiri față de idealurile mărețe ale întregului nostru popor.

Zestrea cu care Înalt Prea Sfinția Sa își începe misiunea arhipăstorească este substanțială și de calitate. Sprijinindu-se pe ea și pe conlucrarea întru fiiască ascultare a noastră a tuturor, noul nostru Arhipăstor va armoniza credința ortodoxă strămoșească a Bisericii noastre cu atașamentul față de Patrie și față de popor, față de progresul social și uman multilateral. Pururea pomeniții mitropoliți ai Ardealului — Andreiu Șaguna, Nicolae Bălan, Nicolae Colan — își pot dormi împăcați somnul de veci: moștenirea vredniciilor lor de toți știute se află în mîini pricepute și viguroase. „Ziua bună se cunoaște de dimineață”, precum demult și definitiv a hotărît înțelepciunea poporului.

Revistei MITROPOLIA ARDEALULUI, profesorul de teologie de pînă acum i-a fost colaborator permanent de frunte și nu o dată sfătuitor încercat în treburile redacționale. Îi va fi de-acum încolo cîrmaciu prețuit, continuînd lucrul cel bun pe care l-a pornit prin înființarea ei (în toamna anului 1956) Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. IUSTIN MOISESCU și pe care l-a dezvoltat neuitatul Mitropolit NICOLAE COLAN. Îi mulțumim —

cu emoție și recunoștință — pentru osîrdia cu care a sporit prestigiul acestei reviste prin colaborarea sa valoroasă și zeloasă. Cu dragostea și prețuirea ce le nutream față de împreună-ostentorul de pînă acum într-ale scrisului, ne punem la dispoziția Arhipăstorului, gata să-i aducem la îndeplinire îndrumările cu consimțire lăuntrică neșovăielnică și cu ascultare pilduitoare.

Dumnezeu să ajute Înalt Prea Sfinției Sale și nouă tuturor să fim vrednici pînă la capăt de nădejdiile pe care Biserica și Patria și le pun în osîrdia și devotamentul nostru.

**INTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI, ÎNALT PREA SFINȚITE
PARINTE!**

REDACTIA

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ÎNALT PREA SFINȚIA SA
Dr. NICOLAE MLADIN

ARHIEPISCOP AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU ȘI MITROPOLIT AL CREDINCIOȘILOR
ORTODOCȘI DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ

ALEGEREA NOULUI ARHIPĂSTOR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI

Prin trecerea la cele veșnice a celui ce a fost neuitatul nostru arhipăstor, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Nicolae Colan* († 15 aprilie 1967), scaunul mitropolitan al Ardealului a devenit vacant.

În vederea ocupării lui, a fost convocat Colegiul Electoral Bisericesc, în conformitate cu prevederile statutare, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, președintele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Colegiul Electoral Bisericesc s-a întrunit Duminică, 4 iunie 1967, la Palatul Sfintei Patriarhii.

Dimineața, la orele 9, în Paraclisul Sf. Patriarhii, P. Sf. Episcop Valerian al Oradiei, înconjurat de un sobor de slujitori bisericești, a săvârșit îndătinata Doxologie. Au luat parte membrii Colegiului Electoral Bisericesc.

După Doxologie, membrii Colegiului Electoral au trecut în sala festivă a Adunării Naționale Bisericești din Palatul Sf. Patriarhii.

O delegație din Colegiul Electoral Bisericesc a invitat apoi pe Prea Fericitul Patriarh Justinian, ca împreună cu delegatul Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri, Dl. Acad. Dr. Aurel Moga, Ministrul Sănătății și Prevederilor Sociale, delegatul Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, Dl. Profesor Emerit P. Drăgoescu, și Domnul Profesor Dumitru Dogaru, Secretarul general al Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, precum și cu I. P. S. Mitropoliți, să binevoiască a lua parte la ședința Colegiului Electoral Bisericesc.

La intrarea în sală, înalții demnitari de Stat și înalții ierarhi au fost întâmpinați cu aplauze.

Ocupînd scaunul prezidial, Prea Fericitul Patriarh-Președinte propune să fie desemnați ca secretari ai Colegiului Electoral Bisericesc P. C. Prot. Nicolae Popescu (Eparhia Craiovei), Dl Vasile Cojocar (Eparhia Buzăului) și Dl Filaret Barbu (Eparhia Timișoarei).

P. C. Prot. N. Popescu face apelul nominal. Se constată că sînt prezenți 71 membri ai Colegiului Electoral Bisericesc.

Invitat de Prea Fericitul Patriarh-Președinte, Dl Secretar general Prof. Dumitru Dogaru dă citire Decretului Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România (Nr. 469, din 26 mai 1967) pentru deschiderea Colegiului Electoral Bisericesc. Membrii Colegiului aplaudă cu însuflețire.

După aceea, Prea Fericitul Patriarh-Președinte declară ședința deschisă, arătînd scopul convocării Colegiului Electoral Bisericesc.

În cuvîntarea de deschidere, Prea Fericirea Sa a făcut elogiul celui ce a fost Mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului, Colegiul Electoral Bisericesc păstrînd un minut de reculegere în memoria lui. Apoi, Prea Fericirea Sa a subliniat însemnătatea actului ce urma a se săvîrși pentru completarea scaunului vacant de mitropolit al Ardealului.

Cuvîntarea Prea Fericitului Patriarh-Președinte are următorul cuprins:

Onorat Colegiu Electoral Bisericesc,

În ziua de 15 aprilie 1967 s-a mutat către Domnul, după o lungă și grea suferință, Nicolae Colan, arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu, mitropolit al Ardealului, timp de peste 30 de ani membru al Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Mitropolitul Nicolae Colan s-a născut la 28 noiembrie 1893 în satul Arpătac din Țara Bîrsei, ca fiu al unei familii de țărani cu modestă stare materială. A căpătat cunoștințe de carte la școala din sat și mai apoi la liceul ortodox român „Andrei Șaguna” din Brașov. După ce a absolvit cursurile Academiei teologice „Andreiane” din Sibiu și ale Facultății de Litere a Universității din București, a fost trimis pentru mai temeinice desăvîșiri în cele ale cărții la Universitatea din Berlin, unde s-a specializat în studiul Noului Testament.

Întors în țară, timp de aproape 15 ani, a fost, pe rînd, secretar arhiepiscopesc la Mitropolia din Sibiu, profesor de studiul Noului Testament și rector al Academiei teologice „Andreiane”, secretar general al Asociației clerului ortodox român din Ardeal, de mai multe ori deputat eparhial și, totodată, și un susținător cald, competent și generos al mișcării național-culturale dusă în sînul nației române de peste munți de „ASTRA”, — Asociația transilvană pentru cultura și literatura poporului român.

În anul 1934 a intrat în cler, iar la 29 aprilie 1936 a fost ales episcop al Vadului, Feleacului și Clujului. A fost tuns în

monahism la Mănăstirea Cozia, străvechea ctitorie a lui Mircea cel Bătrîn, cel care a fost stăpîn și în Ardealul vecin, apoi hirotonit arhiereu-episcop, și la 29 iunie același an a fost instalat în fruntea eparhiei.

Concomitent cu aceste vrednicii de înaltă răspundere, vlădica Nicolae Colan s-a arătat și un iscusit mînuitor al condeiului. Scrisul său înaripat a fost permanent prezent în paginile Gazetei Transilvaniei, ale Telegrafului Român, ale Revistei Teologice — căreia între anii 1923 și 1936 i-a fost director — ale Anuarului Academiei Teologice și ale revistei de familie „Viața Ilustrată“, pe care el însuși a înființat-o în anul 1934. În același timp, a condus și „Biblioteca Bunului Păstor“, și colecțiile de scrieri religioase: „Problemele vremii“, „Cărțile vieții“, și „Veniți de luați lumină“, și a contribuit la crearea colecțiilor de cărți teologice, apărute în Editura arhidiecezană de la Sibiu: „Seria teologică“, „Seria didactică“, „Popasuri duhovnicești“ și „Veniți la Hristos“.

Ca profesor și rector al Academiei teologice, el a pregătit multe serii de slujitori ai altarului și, totodată, a dat la lumină o seamă de lucrări teologice: Sfîntul Pavel către Filimon, Creștinismul și sclavia (1925), Biblia și intelectualii (1929), Cartea Sf. Pavel către Efeseni (1930), traducerea românească a cărții lui Foerster: Hristos și viața omenească (1925) și altele.

Cînd în anul 1936 a trecut la Cluj, ortodocșii de acolo l-au primit cu multă simpatie, căci el, cel plăcut și blajin la înfățișare, „împunea ca ierarh, se afirma ca orator, scria ca scriitor și cărturar, nefiind niciodată zăbavnic cînd era vorba de manifestări românești care-i reclamau prezența și părăția efectivă“. De la început episcopul Nicolae Colan și-a făurit temeinic loc în sufletul și inima tuturor românilor din partea de sus a Ardealului, pe care nu i-a părăsit nici chiar atunci cînd stăpîniri străine au trînt cu forța trupul țării Ardealului. Timp de peste patru ani, el a desfășurat aici, în pămîntul românesc răsluit patriei sale prin funestul dictat de la Viena, o rodnică activitate duhovnicească, culturală și patriotică, „înlesnind cu tact și înțelepciune“ conviețuirea credincioșilor săi cu minoritățile naționale și cu cultele conlocuitoare din tot Nordul Transilvaniei, peste care acum păstorea.

Și în clipele de răgaz pe care i le lăsa, mai ales, intensă sa acțiune de păstrare și întărire a românismului în acea parte de țară vremelnice înstrăinată, el a purces și la săvîrșirea unei mai

vechi preocupări: tălmăcirea în românește a Noului Testament, care a apărut la Cluj în două ediții — în anii 1942 și 1945.

Pentru toate aceste merite și mai cu seamă pentru strădania sa de a păstra vie flacăra românismului în partea de țară ruptă silnicește din trupul Patriei, în anul 1942 el a fost ales membru activ al fostei Academii Române, în locul ce fusese ocupat de marele profesor și diplomat român, Nicolae Titulescu, pînă la 17 martie 1941, cînd a decedat.

Pășirea lui, ca membru activ, peste pragul înaltului for de cultură, a avut loc deabia în anul 1945, cînd a dezvoltat o comunicare, ce purta un plin de semnificație titlu: „Biserica neamului și unitatea limbii românești“. Răspunzîndu-i-se după obicei, i se mărturisea deschis că alegerea sa printre membrii activi ai Academiei nu este altceva decît cernerea „poleiului de aur al recunoștinței peste strădaniile generațiunii care, cu nemicșorată încredere în răscumpărarea neamului, s-a legat de glia pierdută“ temporar dincolo de Feleac.

Chiar în anul în care el era primit solemn la Academie, zările istoriei transilvănene s-au luminat. Ardealul de Nord eliberat de sub stăpînirea străină, a fost restituit Patriei-mume. Neobosit, ca întotdeauna, episcopul Nicolae Colan s-a arătat și acum pârtaș la lecuirea ranelor lăsate în Eparhia sa de efemerul ocupant, și-a dat contribuția la așezarea cea nouă a Țării și s-a manifestat ca osîrduitor luptător pentru pace și prietenie între oameni și popoare.

După o păstorire la Cluj, de peste două decenii, episcopul Nicolae Colan, a cărui activitate, precum observa ilustrul bărbat de Stat, Dr. Petru Groza, s-a „împletit cu marile cotituri din viața poporului nostru și cu năzuințele contemporanilor săi încadrați în zbuciumul și lupta acestui popor“, în ziua de 23 mai 1957, a fost ales arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului, pășind astfel în scaunul vlădicesc de peste munți, cinstit în trecut de ierarhi destoinici, ca: Ioan de Prislop, Simion Ștefan, Sava Brancovici, Andrei Șaguna și Nicolae Bălan. Din cei aproape 10 ani pînă la decesul său din ziua de 15 aprilie a acestui an, el a cîrmuit Biserica ortodoxă română din Ardeal, în plină vigoare numai 5 ani — căci ultimii 5 ani a fost în neputință, din cauza unei grele suferințe.

Astfel a trecut prin această viață vlădica Nicolae Colan de la Sibiu, care, prin ceea ce a săvîrșit, trăind în lumea de aici, înscrie o istorică pagină în viața Bisericii noastre strămoșești.

Plecînd dintre noi, el a lăsat în urmă amintirea unui om de caracter, iubit și stimat de toți, care cu sinceritate a dorit pacea și buna învoire între oameni și neamuri, a unui om care, datorită „înțelegerii profunde pe care o avea pentru setea de libertate și dorința de unitate a poporului nostru și pentru îndreptățita noastră aspirație la o viață demnă“, a știut „să îmbine în mod fericit grija pentru problemele religioase ale credincioșilor săi, cu atenția permanentă pentru interesele și preocupările lor sociale“; a unui om, care, prin firea, umanismul și convingerile sale, în toată vremea, a desfășurat o susținută acțiune „pentru înflorirea unui climat de bune raporturi între Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte, pentru buna înțelegere și înfrățire dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare; a unui învățat dascăl de teologie ortodoxă, a unui bun păstor cumpănit în fapte și nedespărțit de turma sa în clipele cele mai grele; a unui înflăcărat patriot, a unui teolog erudit, a unui om de aleasă cultură, a unui luminat ierarh, care întotdeauna a rămas lângă popor, slujindu-l cu căldură și abnegație, înfruntînd împreună cu el vitregiile și greutățile vremii și în tot timpul dorind cu ardoare a-l vedea unit, fericit și trăind laolaltă în țara lui liberă și independentă; și, în sfîrșit, a unui vlădică neobosit, care după exemplul iluștrilor săi înaintași, șezători în scaunul istoric al Mitropoliei Ardealului, și-a închinat viața slujirii Bisericii și Patriei.

În amintirea mitropolitului Nicolae Colan propun să păstrăm un minut de reculegere.

Fie ca pilda vieții lui, în toate manifestările ei, să rămînă pentru noi toți un luminos imbold de susținută activitate, spre binele harnicului nostru popor, slava Bisericii strămoșești și fericirea Patriei.

Veșnică să-i fie amintirea și sufletul lui nobil odihnească-se în pace, în sălașul celor aleși ai Domnului !

Onorat Colegiu,

V-am făcut părintească poftire pentru ca, — potrivit rîndu-ielilor Sfintelor Canoane și Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române — să ne sfătuim și să chibzuim cu toată înțelepciunea la completarea locului vacant de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, cu o persoană, care să fie un demn urmaș al înaintașilor săi, în scaunul Mitropoliei Ardealului și la înălțimea așteptărilor clerului și credincioșilor acestei Eparhii, de a avea un conducător luminat și bun

cîrmaci al lor, în viața aceasta frămîntată de spiritul înnoitor al socialismului în Țara noastră.

Suspend ședința o jumătate de oră, pentru a Vă consulta cu membrii Adunării Eparhiale de la Sibiu, asupra candidatului pe care doresc să-l aleagă.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască tuturor gîndul cel mai bun.

După aceea, ședința a fost suspendată, spre a se da posibilitate — vreme de o jumătate de oră — membrilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului să se consfătuiască întreolaltă și apoi cu ceilalți membri ai Colegiului Electoral Bisericesc.

La orele 10,15 ședința se redeschide. P. C. secretar Prot. N. Popescu dă citire art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, cu privire la desfășurarea alegerilor de ierarhi.

Colegiul Electoral Bisericesc desemnează apoi în unanimitate — la propunerea Prea Fericitului Patriarh-Președinte — doi bărbați de încredere, în persoana P. C. prof. Dr. Sofron Vlad, rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu și a Dlui Dr. Iorgu D. Ivan, profesor la același Institut.

Bărbații de încredere procedează la distribuirea buletinelor de vot. Buletinele purtau pecetea Sf. Patriarhiei pe o parte, pe cealaltă urmînd să fie înscris numele alesului.

S-a trecut apoi la operația votării, fiecare membru al înaltului for electiv exprimîndu-și voința prin vot direct și secret.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian introduce în urnă primul buletin de vot, urmat fiind de I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfîntului Sinod.

Călduros aplaudați, votează apoi înalții demnitari de Stat — Dl Ministru Acad. Dr. Aurel Moga, Dl Profesor emerit P. Drăgoescu și Dl Secretar general Prof. Dumitru Dogaru.

Votarea continuă cu rectorii Institutelor Teologice de grad Universitar din București și Sibiu, P. C. Diacon Dr. N. I. Nicolaescu și P. C. Pr. Dr. Sofron Vlad.

Rînd pe rînd trec apoi prin fața mesei prezidiale depunîndu-și buletinul în urnă: P. C. Vicar Alexandru Ionescu (Arhiepiscopia Bucureștilor), Dnii Acad. Dr. Vasile Rășcanu și Gh. Olănescu, — urmați de membrii Colegiului Electoral Bisericesc din diferite eparhii ale Patriarhiei Române.

Votarea o încheie P. C. Vicar arhiepiscopesc Traian Belasçu și ceilalți membri ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

Se face apoi numărătoarea voturilor, iar apoi se trece la despuierăa scrutiniului.

Primul buletin — deschis la orele 10,42 — poartă numele I. P. Cuviosului Arhimandrit Dr. Nicolae Mladin, profesor la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu. Membrii Colegiului Electoral Bisericesc aplaudă îndelung și cu însuflețire. Buletinele următoare fac să răsună în sală același nume preferat de către electori.

Cît ce a fost depășită majoritatea absolută a voturilor întrunite de I. P. Cuv. Sa, Părintele Profesor Dr. Nicolae Mladin e condus în sala de ședințe de către P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu și de P. C. Pr. Ioan Găgiu, directorul Administrației Patriarhale. E calm și senin, răsărind deplină liniște a cugetului. Aplauzele s-au întezit și prelungit cînd Prea Fericitul Patriarh-Președinte a anunțat rezultatul votului:

Au votat 71 membrii ai Colegiului Electoral Bisericesc, unanimitatea voturilor exprimate fiind întrunite de Înalt Prea Cuviosul Arhimandrit Profesor Dr. Nicolae Mladin.

La orele 10,50 e momentul solemn în care Prea Fericitul Părinte Patriarh-Președinte *proclamă ales ca arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului pe Înalt Prea Cuviosul Arhimandrit Profesor Dr. NICOLAE MLADIN.*

Prea Fericitul Patriarh Justinian a felicitat pe noul ales și i-a urât păstorie rodnică și îndelungată în scaunul cel mai înalt al Bisericii ardelenene, spre binele credincioșilor ortodocși români și spre fericirea întregului nostru popor.

Vădit mișcat de solemnitatea momentului, a răspuns nou-alesul Arhi-păstor al Bisericii ortodoxe române din Ardeal, spunînd următoarele:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,
Înalt Prea Sfințiile Voastre și Prea Sfințiile Voastre,
Mărit Colegiu Electoral,*

E greu să spun în cuvinte ceea ce simt în aceste momente solemne, cînd Prea Fericitul Patriarh Justinian, Părintele nostru al tuturor, îmi împărtășește rezultatul votului Colegiului Electoral Bisericesc. Votul acesta mărturisește încrederea și prețuirea clerului și credincioșilor ai căror reprezentanți sînteți, față de un dascăl, care socotea ca misiune a vieții sale altarul și catedra, amvonul și condeiul. Așa-mi făurisem gîndul: să-mi zidesc toată ființa în sufletele studenților teologi, în inimile celor ce-mi citeau slova și celor ce ascultau graiul predicatorului. Iată însă că măritul Colegiu Electoral mă cheamă la o nouă misiune,

mai înaltă și mai grea, mai complexă. Căci nu-i tot una să scrutezi cu gîndul adîncurile necuprinse ale credinței creștine, să descifrezi cu mintea legile de desfășurare ale vieții în permanentă mișcare, să fii pasionat de probleme, însetat mereu de a descoperi noi perspective și noi orientări, cu a fi pus în fruntea unei Arhiepiscopii, unei Mitropolii și a conduce viața bisericească din acea parte de țară. Unul este dascălul, condeierul, predicatorul, care chiar dacă nu rămîne suspendat în zona abstracțiunilor goale, ci se străduiește să reflecte concretul, să răsfrîngă în gînd și cuvînt viața însăși și să-i lumineze cărările, totuși influențaza mai mult indirect asupra vieții, adică spiritual, prin forța cuvîntului scris, sau vorbit. Altul este ierarhul care stă la cîrma Bisericii, chemat să plămădească viața, să dea trup duhului, să dea trup gîndului, adică — cu darul lui Dumnezeu — să împlinească iarăși și iarăși cuvîntul Scripturii ce zice: „Și Cuvîntul trup s-a făcut!” (Ioan 1, 14). Existența unuia se petrece mai mult în zona liniștită a gîndului, deși poate fi de intensă combustie spirituală. Existența celuilalt se petrece mai mult în zona învolburată a faptei, care cere și alte calități decît cele ale dascălului, cu toate că omul de acțiune trebuie să fie deopotrivă și un dascăl și un profund gînditor.

De aceea pășesc cu sfială din zona liniștită a dascălului de teologie spre zona învolburată a conducătorului. Sfiala aceasta este însă întrucîtva domolită de gîndul că „vocea poporului este vocea lui Dumnezeu”, și că dacă Dumnezeu te chearnă prin glasul reprezentanților Bisericii Sale, nu există decît un singur răspuns: „Iată-mă, Doamne! Vin să fac voia Ta!” Dacă Domnul mă cheamă să fiu păstor, să urmez Lui, Cel ce este Păstorul cel Mare; dacă Biserica mă cheamă să slujesc într-o nouă treaptă, îmi plec fruntea spre ascultare, spre supunere. O fac aceasta din convingerea că nu voi fi lăsat singur numai cu puținele mele puteri, ci Domnul mă va ajuta și va călăuzi pașii mei pe calea cea dreaptă și Biserica cu ierarhii, preoții și credincioșii ei — va fi alături de mine, mă va sprijini, mă va îndruma.

Mărit Colegiu Electoral,

Care este zestrea, cu care pot veni în întîmpinarea chemării ce mi se face? Este tot ce am moștenit de la strămoși și părinți, tot ce mi-au dăruit plaiurile țării, graiurile poporului și ale istoriei, dumnezeieștile haruri ale Bisericii. Fiu de muncitor miner, vlăstărit din rădăcina vînjoasă a moșilor, care au cutremurat mai multe veacuri istoria Transilvaniei, crescut între mineri, port

în mine setea după dreptate, după libertate și după unitate națională, care și-a găsit împlinirea în vremea noastră. Simt că pulsul vieții este fierbinte, că viața este dinamism, e tensiune spre piscuri tot mai înalte.

Din familie am învățat să împletesc rugăciunea cu munca, credința cu patriotismul, iubirea de ortodoxie românească cu frăția față de cei de alte culte și naționalități. Imnele religioase se împreunau cu cântecele patriotice, în care răsunau ecourile revoluției de la 1848, ale luptei lui Avram Iancu, și ale unității naționale înfăptuită la 1918.

Am crescut în țara românească, în școală românească, în Biserică românească, fiind fiu al unui popor care și-a cucerit independența și unitatea, fiu al unei Biserici care cuprinde pe toți credincioșii ortodocși români de pretutindeni. De aceea — ca fiu al provinciei natale — m-am simțit și mă simt încadrat în marea unitate românească și ortodoxă de pe toate plaiurile țării.

Terminînd liceul, am socotit că mă pot realiza mai deplin pe calea teologiei. Am obținut licența și doctoratul la Facultatea de teologie din București. Marele mitropolit Nicolae Bălan m-a așezat la „Mănăstirea Brîncoveanu“ de la Sîmbăta de Sus, m-a trimis la studii de specializare în Viena și m-a numit la catedra de teologie morală de la Institutul teologic din Sibiu, mai apoi și redactor la „Telegraful Român“. Astfel am avut posibilitatea ca sub călăuzirea lui părintească și înțeleaptă — precum și a I. P. S. Mitropolit Iustin Moiescu și a mitropolitului de pioasă amintire Nicolae Colan — să cunosc tradițiile Bisericii din Transilvania, să-mi dezvolt capacitățile și să dau pe amvon, la catedră, la foaie, la reviste, în cărți și în broșuri tot ce-am adunat în zile și nopți de studiu și meditație.

De la marea cotitură din 23 August 1944 pînă astăzi am sprijinit și sprijin viața cea nouă din patria noastră, făurită de oamenii muncii de la orașe și de la sate. Fiu de muncitor miner, m-am simțit și mă simt „un om între oameni“, unul din milioanele de muncitori cu brațele și cu mintea care au pus temeliiile României Socialiste, muncesc cu elan pentru ridicarea ei pe noi culmi de civilizație și luptă pentru pace și înfrățire între popoare.

Am sprijinit și sprijin duhul de înnoire, duhul apostolatului social din Biserica reîntregită, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, și am adus obolul sufletului la realizarea și consolidarea unității în credința strămoșească. Am contribuit la bunele

relații cu celelalte culte și la legăturile cu celelalte Biserici pe linia ecumenismului și a luptei pentru pace.

Aceasta e — pe scurt — zestrea cu care mă prezint în fața noilor însărcinări la care sînt chemat: armonizarea credinței ortodoxe cu atașamentul față de patrie și față de popor, față de progresul social și uman multilateral.

Mărit Colegiu Electoral,

În acest moment solemn privirile mi se îndreaptă înainte spre obligațiile ce-mi revin în viitor. Ca membru al Sfîntului Sinod mă voi sili să conlucrez cu Înălții Ierarhi membri ai Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian la întărirea unității Bisericii noastre și la buna desfășurare a activității ei, atît pe plan intern cît și pe plan extern.

Ca mitropolit al Ardealului voi promova bunele relații cu celelalte Mitropolii și îndeosebi cu Mitropolia Banatului, de care ne leagă trecutul istoric și unele tradiții și obligații comune. De asemenea voi căuta ca în frățescă împreună-lucrare cu Prea Sfințitul Teofil al Clujului și Prea Sfințitul Valerian al Oradiei să întărim unitatea bisericească, să continuăm și să consolidăm tradițiile ortodoxe, românești și ecumeniste din Transilvania. Voi căuta să continui — în cadrul Patriarhiei Române — tradiționalele bune relații ale Mitropoliei Ardealului cu Episcopia Misionară Ortodoxă Română din America, între ai cărei clerici și credincioși, mulți sînt originari din părțile acestei Mitropolii.

Ca arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu, mă voi strădui să fructific moștenirea înaintașilor din amîndouă „stranele”, care legați de popor și de tradițiile lui strămoșești, sufletul și-au pus pentru cucerirea libertății, pentru realizarea unității naționale și pentru înfrățirea tuturor credincioșilor în aceeași lege românească. Nu voi uita niciodată pe marii ierarhi, ca Sava Brancovici, Inochentie Micu Clain, Andrei Șaguna ș.a., pe luptătorii pentru neam și lege ca Horia, Cloșca și Crișan, Sofronie de la Cioara, Samuil Micu Clain, Gh. Șincai, Petru Maior, Gh. Lazăr, Avram Iancu ș.a., pe toți aceia care au adus contribuția lor la actul istoric din octombrie 1948. Dezvoltînd aceste tradiții de luptă pentru unitate națională și unitate în legea strămoșească, răspunzînd cerințelor actuale ale poporului, ale credincioșilor și preoților, voi căuta ca întreaga preoțime și toți credincioșii să se simtă una în casa părinților lor, în credința strămoșească și în credincioșia față de poporul

român, față de Republica Socialistă România, patria noastră a tuturor.

Credincios spiritului Ortodoxiei românești, lucrînd la buna desfășurare a vieții noastre bisericești, voi întări totodată legăturile frățești cu celelalte culte și naționalități și mă voi strădui ca duhul păcii și al conlucrării pentru binele poporului să fie mereu viu.

Acestea mi se par a fi problemele mari care îmi stau în față, unele probleme comune în tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, altele probleme specifice istoriei și situației Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Mărit Colegiu Electoral,

Mulțumind Prea Fericitului Patriarh Justinian, Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Ierarhi, Dumneavoastră tuturor, clerului și credincioșilor pentru încrederea ce mi s-a acordat, Vă rog să-mi dați tot sprijinul în noua și greaua sarcină spre care pășesc cu sfială, și nu mă îndoiesc că nu mă veți lipsi niciodată de acest ajutor frățesc.

Cu această încredințare, înalt gînd de rugă spre Părintele Luminilor de la Care vine toată darea cea bună și tot darul cel desăvîrșit, ca să-mi lumineze mintea, să-mi întărească voința, să-mi desăvîrșască dragostea, spre a putea sluji cu întreaga mea ființă Sfînta Lui Biserică și mîndra Țară Românească.

Cu Dumnezeu înainte spre noi zări de lumină, de pace și progres.

Cuvîntarea a fost călduros aplaudată în repetate rînduri.

După aceea, Prea Fericitul Părinte Patriarh-Președinte a rugat pe Domnul Secretar general al Departamentului Cultelor, Prof. D. Dogaru, să binevoiască a da citire Decretului Consiliului de Stat (Nr. 545 din 4 VI pentru încheierea ședinței Colegiului Electoral Bisericesc.

Nou-alesul Mitropolit al Ardealului a primit felicitări călduroase din partea membrilor Colegiului Electoral Bisericesc, precum și din partea invitaților la ședința de alegere.

Era de față, din partea Departamentului Cultelor și Dl Director general I. N. Bărbulescu.

Din Arhiepiscopia Sibiului erau prezenți: P. Sf. Arhiepiscop Emilian Antal (Toplița), P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu (în calitate de secretar de redacție al revistei „Mitropolia Ardealului” și corespondent al foii „Telegraful Român” din Sibiu) etc.

A mai fost prezent P. C. Preot Nestorian Cicală, ortodox român din Canada.

Arhiepiscopia Bucureștilor și Institutul Teologic de grad Universitar din București au fost de asemenea larg reprezentate.

*

În dimineața aceleiași zile, la orele 12, în aceeași sală, s-au deschis lucrările Adunării Naționale Bisericești.

Adunarea a procedat la modificarea unor dispoziții din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și a legiuirilor bisericești corespunzătoare, hotărînd, între altele, crearea unui organ bisericesc nou — acela al episcopilor-vicari și arhieriei-vicari — menit să răspundă misiunii actuale a Bisericii noastre în cadrele tuturor eparhiilor ei.

Au fost adoptate și alte hotărîri pentru bunul mers al vieții noastre bisericești.

*

La orele 14, în Palatul Patriarhal, Sfînta Patriarhie și Arhiepiscopia Sibiului au dat o agapă, la care au luat parte membrii Colegiului Electoral Bisericesc și numeroși invitați.

La masă, s-au rostit toasturi.

În numele Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului și al Institutului Teologic Universitar din același oraș, P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad* a spus că acum 47 de ani a fost ales mitropolit al Ardealului profesorul de teologie Dr. Nicolae Bălan, ceea ce a fost un lucru deosebit de bine făcut atunci. La fel stau lucrurile astăzi, cînd cîrma Mitropoliei Ardealului este încredințată tot unui profesor destoinic de la același Institut.

Sîntem recunoscători Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și Sfîntului Sinod, ca și Onoratului Departament al Cultelor, pentru faptul că ne-au ajutat să alegem în scaunul mitropolitan al Ardealului pe acela pe care l-au dorit clerul și credincioșii deopotrivă. Tradițiile de luptă națională ale Munților Apuseni, în mijlocul cărora s-a născut noul nostru Arhipăstor, și cele de cultură bisericească ale Institutului nostru teologic din Sibiu, în cadrele căruia a muncit aproape un sfert de veac, sînt garanție că nou-alesul Mitropolit al Ardealului va împlini tot ceea ce a arătat că este hotărît să realizeze.

Din partea credincioșilor Arhiepiscopiei Sibiului, Dl. *Iuliu Georgescu* a urât noului nostru Arhipăstor să-i ajute Dumnezeu să facă deplina unificare a cugetelor și a simțirilor, astfel încît să nu mai fie „foști” și „strane”, ci o singură Biserică și o singură „turmă”: ortodoxă română.

În numele membrilor Colegiului Electoral Bisericesc și al Institutului Teologic de grad Universitar din București, P. C. Rector Dr. *Nicolae I. Nicolaescu* a dat expresie satisfacției pricinuite de alegerea efectuată astăzi. Problemele vieții bisericești din Transilvania, atît de importante și de com-

plexe, au fost încredințate acum unui Arhipăstor înzestrat cu cele mai alese însușiri morale și intelectuale. Colaborînd cu înalții ierarhi membri ai Sfințului Sinod, el le va rezolva la nivelul exigențelor ortodoxe și românești din luminoasa epocă a zilelor noastre.

În cel înălțat astăzi, prin voința lui Dumnezeu și prin volul nostru unanim, pe străvechiul scaun vlădicesc din cetatea de pe malul Cîbinului, noi cinstim pe eminentul fost student al Institutului Teologic din București, pe strălucitul doctor în teologie, pe eruditul monah, pe iscusitul misionar, pe luminatul patriot și pe neprețuitul coleg de profesorat de la Institutul Teologic frate din Sibiu și sîntem ferm încredințați că, prin viitoarea sa activitate, noul Arhiepiscop și Mitropolit va ridica pe noi trepte de slavă șirul marilor Ierarhi ortodocși de pe pămîntul sfînt al Ardealului românesc.

Mulțumind Celui Atotputernic pentru deplina reușită a lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc și însuflețiți de dragoste fierbinte față de dreapta orînduire și înțeleapta conducere a treburilor obștești din țara noastră, promitem solemn că vom fi și pe viitor alături de noul ales, sprijinindu-l sincer, statornic și activ ca să-și împlinească după cuviință întreg programul de activitate schițat astăzi înaintea noastră, spre binele Bisericii strămoșești și al Patriei noastre scumpe.

În numele tuturor aceloră cu care noul Mitropolit al Ardealului va avea să lucreze, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Banatului, locțiitor de mitropolit al Ardealului, a exprimat toată bucuria pentru fericita alegere făcută astăzi.

Noi, ierarhii din Mitropoliile Ardealului și Banatului, de mai demult îl considerăm pe noul ales ca făcînd parte dintre noi prin pregătirea și însușirile sale alese. Sîntem încredințați că va avea suficiente puteri ca să ducă mai departe tot ceea ce trebuie să ducă și să dezvolte din moștenirea înaintașilor. Îl asigurăm de toată dragostea și atașamentul nostru. Împreună mergînd tot înainte, vom realiza toate acele idealuri care ne vor fi folosi-toare nu numai nouă, ci lumii întregi.

Prea Sfințitul Episcop *Valerian* al Oradiei, în numele episcopilor sufragani, a arătat că Transilvania este pămîntul în care s-a plămădit și neamul românesc, și Ortodoxia națională. Acolo unde Biserica — ținînd cu poporul — se interpunea cîndva între împăratul străin și popor, acum poporul e stăpîn, ca pe tot întinsul Patriei noastre scumpe. Astăzi, nimeni nu mai poate sfărîma unitatea de credință și de suflet a românilor ardeleni. Nou-alesului nostru mitropolit îi spunem cu inimi înălțate: Au împreună să murim, au împreună să trăim, dar despărțiți, noi nu vrem să mai fim niciodată.

A răspuns tuturor nou-alesul Mitropolit al Ardealului, Părintele Profesor Dr. *Nicolae Mladin*, spunînd în esență următoarele: Mă simt covîrșit

de încrederea clerului și credincioșilor care — prin votul reprezentanților lor legiuți — au săvârșit astăzi această alegere. De aceea, răspunzând cinstitii ce mi s-a adus nu pot spune altceva decît că pășesc în fruntea turmei dreptcredincioase cu această senzație, că împreună constituim o unitate și împreună trebuie să activăm pentru cauza Bisericii și neamului nostru românesc. Numai dacă sîntem inimă lîngă inimă și braț lîngă braț vom putea păstra și dezvolta ceea ce poporul nostru și-a cucerit prin strădanii și jertfe de veacuri. Sprijinul devotat al Bisericii nu-i va lipsi poporului nostru nici de-acum înainte, cu atît mai vîrtos cu cît astăzi el e stăpîn pe soarta sa și își construiește o viață fără precedent de tihnită și de frumoasă.

Eu am fost și rămîn legat de ambele Institute teologice ale Bisericii noastre. La cel din București mi-am luat licența și doctoratul în teologie. La Institutul Teologic din Sibiu am activat ca profesor și ca redactor al străvechiului organ de presă bisericească „Telegraful Român“, înființat de Mitropolitul Andreiu Șaguna în anul 1853.

Mă simt legat, apoi, de toți preoții din Transilvania. Pentru mine nu există acolo decît un singur fel de preoți. „Eu ți-s frate, tu-mi ești frate...“ — acesta este esențialul. În noi toți sălășluiește același suflet al neamului românesc și aceeași simțire a legii străbune, ortodoxe române. Strămoșii noștri — care n-au știut de „deschiliniri“ învrăjbitoare — trăiesc mai departe prin noi.

De Dl Iuliu Georgescu nici n-am știut pînă acum că e „revenit“, cum n-am simțit nevoia niciodată să știu care dintre studenții mei e — sau nu — „revenit“. Toți slujim aceeași cauză a Bisericii strămoșești și a poporului român.

În continuare, nou-alesul Mitropolit al Ardealului a mulțumit Părintelui Rector N. I. Nicolaescu, Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului și Prea Sfințitului Episcop Valerian al Oradiei pentru simțămintele exprimate și i-a asigurat că îi va fi ușor și plăcut să răspundă faptic la avansurile de încredere frățească și de colaborare intensă pe care i le-au făcut aci în cuvinte atît de simțite.

A mulțumî, apoi, Prea Fericitului Patriarh Justinian și Sfințului Sinod pentru încrederea arătată.

O caldă mulțumită a exprimat înalților demnitari de Stat prezenți la alegere — Dlui Ministru Acad. Dr. Aurel Moga, Dlui Prof. emerit P. Drăgoescu și Dlui Secretar general Prof. Dumitru Dogaru. I-a asigurat că va mobiliza „cu timp și fără timp“ obștea dreptcredincioșilor săi păstoriți întru sprijinirea statornică și entuziastă a cauzei naționale, a acțiunii de apărare a păcii și de colaborare între popoare. În Ardeal, de asemenea, Biserica ortodoxă va continua să lucreze în același spirit de înfrățire și înțelegere între naționalități și culte religioase. Biserica noastră contribuie la înfrățirea tuturor fiilor Patriei.

A încheiat rugînd pe bunul Dumnezeu să ne ajute ca prin muncă unită și înfrățită, să contribuim din toate puterile și cu însuflețire mereu nouă la bunul mers al Bisericii strămoșești și la înflorirea Patriei noastre scumpe.

Agapa a luat sfîrșit într-o atmosferă de caldă și întremătoare bucurie.

*

Încă în cursul aceleiași zile, pe adresa nou-alesului Mitropolit al Ardealului au sosit numeroase telegrame de felicitare, din toate părțile Patriarhiei Ortodoxe Române, precum și de la Prea Sfințitul Episcop Victorin, din America.

*

În cetatea de scaun a Mitropoliei Ardealului, știrea alegerii Înalt Prea Cuviosului Arhimandrit Profesor *Nicolae Mladin* ca arhiepiscop și mitropolit a stîrnit manifestări de bucurie mișcătoare și a dat semnalul pregătirilor pentru solemnitatea înscăunării sale la cîrma Bisericii ortodoxe ardelenice.

După alegere, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre a făcut cercetarea canonică a actului săvîrșit și l-a întărit, potrivit canoanelor și legiuirilor bisericești în vigoare.

Mărti, 6 iunie 1967, nou-alesul Mitropolit al Ardealului, Părintele Profesor Dr. Nicolae Mladin, a luat parte la Doxologia săvîrșită în Paraclisul Palatului Patriarhal, de către I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, cu prilejul împlinirii a 19 ani de la rînduirea la cîrma Bisericii noastre a Prea Fericitului Părinte Patriarh *Justinian*.

După aceea, în cabinetul de lucru al Prea Fericirii Sale, I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei a prezentat felicitări înființătorului Bisericii noastre, urîndu-i — în numele Sfîntului Sinod, al clerului și credincioșilor — arhipăstorie îndelungată și spornică, spre binele Bisericii și Patriei.

A răspuns, vădit mișcat, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, după care Prea Fericirea Sa s-a întreținut cu cei prezenți la aniversare.

SOLEMNITATEA RECUNOAȘTERII NOULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI

Miercuri, 7 iunie 1967, la Departamentul Cultelor, a avut loc solemnitatea recunoașterii Părintelui Profesor Dr. *Nicolae Mladin* în funcția de Arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

Solemnitatea a început la orele 10,30 și a fost prezidată de Domnul Secretar General, Profesor *Dumitru Dogaru*.

Avînd alături pe Prea Fericitul Patriarh *Justinian* și pe nou-alesul Mitropolit al Ardealului, Părintele Profesor Dr. *Nicolae Mladin* și înconjurat fiind de Dl Director General I. N. Bărbulescu, de Domnii Directori din Departamentul Cultelor și de alți colaboratori, Domnul Secretar general,

Profesor *Dumitru Dogaru* a dat citire Decretului Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România (Nr. 554 din 6 iunie 1967), prin care — într-un articol unic — este recunoscută alegerea Părintelui Profesor Dr. *Nicolae Mladin* ca Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

După aceea, în aplauzele asistenței, Dl. Secretar General, Profesor *Dumitru Dogaru*, a înmănat nou-alesului arhiepiscop și mitropolit Decretul Consiliului de Stat.

Mulțumind pentru încrederea arătată de Conducerea Statului nostru, a luat cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, spunînd următoarele:

Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,

Trăiesc astăzi o bucurie nouă, unul din cele mai însemnate momente ale vieții mele. Căci, după ce am fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Mitropoliei Ardealului și după ce Sfîntul Sinod a săvîrșit cercetarea canonică, iată vine Ocîrmuirea Patriei noastre scumpe și îmi acordă recunoașterea în această înaltă slujire.

Avînd această înaltă recunoaștere în scaunul arhiepiscopesc și mitropolitan voi putea trece la ocîrmuirea clerului și credincioșilor din acea parte de țară. Simt că e datoria mea de a respecta întru totul legile Statului de a mă identifica cu interesele superioare ale poporului și a îndruma pe preoți și credincioși la sprijinirea muncii lui pentru înflorirea României Socialiste, pentru ridicarea ei pe noi culmi de civilizație și progres.

Profund emoționat de cinstirea ce mi se acordă, zic și eu cu psalmistul: „Ce voi răsplăti Domnului pentru tot ce a făcut mie?” (Ps. 115, 3) și mă întreb: ce voi răsplăti Patriei și poporului pentru ceea ce mi-au dăruit mie? Căci ei — Patriei — îi datorez — prin voia Domnului — tot ceea ce am mai bun în ființa și viața mea. Ea mi-a dăruit moștenirea ce au transmis-o părinții din părinți, plaiurile ei mi-au întipărit în suflet frumuseți peste frumuseți, graiurile ei mi-au vorbit despre permanența poporului român pe aceste meleaguri, despre luptele lui pentru independență, unitate națională și progres social, creațiile ei artistice mi-au descoperit frumusețea sufletului românesc, la sînul ei de mamă m-a ocrotit și m-a hrănit cu marile elanuri și înfăptuiri de astăzi, cu visurile mărețe ce se arcuiesc ca un curcubeu peste veacuri. Față de Patria scumpă, Republica Socialistă România, împlinirea de-

plină a visurilor seculare, creată prin vrerea, munca și sufletul întregului popor, sînt chemat să slujesc cu dăruirea tuturor forțelor mele și ca un bun fiu al ei să fructific darurile primite, spre binele poporului.

Domnule Secretar General,

A conduce, a fi cîrmuitor bisericesc în Duhul lui Hristos însemnează a sluji din dragoste lui Hristos și Bisericii Sale, a sluji din dragoste Patriei și omenirii întregi. Cînd ierarhul se identifică — prin iubire — cu Biserica sa, și cheamă pe preoți și credincioși să pășească împreună cu el pe urmele lui Hristos, atunci are el autoritatea adevărată și deplină a cîrmuitorului de suflete. Cînd ierarhul se identifică — prin iubire — cu destinele poporului și cheamă pe preoți și credincioși să slujească împreună cu el interesele superioare ale Patriei, atunci are el autoritatea eficientă a cîrmuitorului spiritual. Iar a te identifica cu Hristos și Biserica Sa, însemnează totodată a te identifica cu oamenii, deci cu poporul, cu omenirea. Căci de vreme ce Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om, El s-a solidarizat cu omul, nu numai în general, ci cu omul concret, cu toate caracteristicile lui personale, naționale sau sociale. De aceea, cel ce iubește pe Hristos acela iubește și pe om, acela iubește și patria. Iar cel ce zice că iubește pe Dumnezeu, dar pe aproapele său îl urăște, sau nu-și iubește Patria sau urăște pe alte popoare, mincinos este — conform cuvîntului Sfîntului Apostol Ioan, Apostolul iubirii (I Ioan 4, 20—21).

Această împletire între iubirea de Hristos și iubirea de popor — întrupată în viața Mîntuitorului, a Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți ai Bisericii noastre — a fost o realitate și este o realitate vie în Biserica Ortodoxă care — considerînd națiunile și limbile ca realități istorice voite și binecuvîntate de Dumnezeu (Matei 28, 19; Fapte Apost. 2, 3—4) — s-a organizat în Biserici Ortodoxe Naționale Autocefale. Biserica Ortodoxă Română fără a-și pierde ecumenicitatea, a întrupat și întrupează într-un mod propriu acest fapt. Biserica Ortodoxă a fost un factor de seamă al unității poporului român, al începuturilor limbii literare române, ce se adresa „seminției românești“ de pretutindeni, și a luptei pentru libertate, unitate națională și progres social.

Aceasta a rămas realitate vie și atunci cînd împărații străini ne-au despărțit în două Biserici românești, pentru că clérul și credincioșii din cele „două strane“ au păstrat neschimbată uni-

tatea lor și au luptat împreună — cum arată generația de la 1848 s. ex. — pentru libertatea și unitatea poporului român.

Pe linia aceasta evanghelică și tradițională a identificării cu Hristos și — în Hristos — cu poporul, cu destinul lui istoric de grele încercări și luminoase biruinți, pășește Biserica noastră și astăzi în mod firesc, în condițiile saltului istoric din ultimele decenii realizat de Patria noastră. Ea este alături de popor, sprijinește mărețele lui realizări și se bucură de marile lui biruinți, de înaltul prestigiu al României Socialiste între popoarele lumii.

Fiind Biserică Ortodoxă Română Autocefală, cu conducere proprie, care nu primește porunci din afara granițelor Țării, Biserica noastră sprijinește în felul acesta bunul cel mai scump al poporului român: independența, suveranitatea și unitatea lui. Ca independența, suveranitatea și unitatea unui popor să nu fie știrbită, ci să fie întreagă, se cere să se asigure nu numai independența lui economică, culturală și politică, ci și independența religioasă a preoților și credincioșilor din sânul acelui popor. E împotriva Duhului lui Hristos ca preoți și credincioși să fie manevrați sub mască religioasă de forțe din afara Țării și potrivnice intereselor poporului. Marele act istoric al reîntregirii bisericești din 1948 are — în acest context — nu numai însemnătate bisericească, ci și însemnătate națională. Cinste și glorie se cuvin tuturor celor ce de-a lungul secolelor au luptat pentru unitatea în legea strămoșească și în slujirea poporului (ca: Sofronie de la Cioara, Samuil Micu Clain, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Horia, Cloșca și Crișan, Gheorghe Lazăr, Mitropolitul Șaguna, ș.a.). Cinste și glorie se cuvin tuturor inițiatorilor și făuritorilor Reîntregirii bisericești și tuturor celor ce aduc contribuția lor zi de zi, clipă de clipă, la întărirea unității bisericești și unității poporului român.

Prin faptul că Biserica noastră este Biserică Autocefală, egală cu celelalte Biserici Ortodoxe, în relațiile frățesti și de egalitate cu ele sau cu alte confesiuni, ea sprijinește activitatea intensă a întregului nostru popor pentru pace și colaborare între popoare.

Domnule Secretar General,

Cele spuse mai sus cuprind și îndatoririle ce simt că-mi revin ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe de Alba Iulia și Sibiu și ca Mitropolit al Mitropoliei Ardealului. Făgăduiesc să samăn în sufletele preoților și credincioșilor iubirea înflăcă-

rată față de România Socialistă, entuziasmul pentru marile biruinți ale poporului și pentru luminoasele perspective ale viitorului, ca ei să-și împlinească cu vrednicie toate datoriile cetățenești-patriotice și prin muncă neprecupețită să sprijinească poporul în realizarea idealurilor lui.

Voi căuta să păstrez cu scumpătate monumentele istorice bisericești, care mărturisesc nu numai despre viața bisericească, română, ci și despre permanența poporului român pe aceste plaiuri, despre istoria și forța creatoare de cultură a acestui popor. Prețuirea și grija deosebită arătată de Ocîrmuirea Țării noastre acestor monumente istorice este pentru mine, pentru clerici și credincioși, un îndemn de a le prețui și mai mult și a face din ele focare de educație patriotică.

Mă voi strădui să promovez și să întăresc relațiile frățești cu celelalte culte, pe temeiul ecumenismului creștin și al patriotismului constructiv, care ne leagă pe toți de patria noastră comună și ne îndeamnă să fim buni cetățeni ai României Socialiste, care îmbrățișează cu aceeași dragoste pe toți fiii ei, fără deosebire de naționalitate sau credință religioasă.

La fel voi căuta să fiu — în relațiile cu cei din alte țări — un mesager al păcii și iubirii, al strădaniilor Bisericii și poporului nostru pentru înfrățire și colaborare între popoare.

Domnule Secretar General,

Cu aceste gânduri și angajamente, mulțumirile mele se îndreaptă către Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, care prin Decretul de recunoaștere mă învrednicește de încrederea sa. Aceasta constituie pentru mine cinstirea cea mai de preț. Asigur înțeleapta Ocîrmuire a Patriei noastre că voi sluji cu dragoste și devotament interesele superioare ale poporului.

Ingăduiți-mi, Domnule Secretar General, să mulțumesc cu căldură Domniei Voastre și colaboratorilor Dumneavoastră pentru sprijinul continuu pe care l-am avut din partea Departamentului Cultelor. Mă voi strădui să folosesc acest sprijin pentru promovarea gândurilor ce am împărtășit astăzi.

Credincios lui Hristos, Domnul și Mîntuitorul sufletelor noastre, atașat legii strămoșești, lucrător al înfrățirii între Biserici și popoare, între Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte, între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, rog pe Bunul Dumnezeu să-mi ajute să slujesc cu devotament și dăruire desăvîrșită

avîntul nestăvilit al Patriei noastre scumpe spre noi culmi de progres, ca numele ei să strălucească cu faclă între celelalte popoare ale lumii. În acest sens chem pe toți cei prezenți, și prin ei pe clericii și credincioșii tuturor cultelor din Țara noastră, să fim buni fii ai Patriei noastre comune, să muncim pentru propășirea poporului și să aducem contribuția noastră la îndeplinirea marelui ideal evanghelic și general uman: pace și înfrățire între toate națiunile pămîntului.

A răspuns Domnul Profesor *Dumitru Dogaru*, Secretarul general al Departamentului Cultelor de pe lîngă Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România.

Domnia Sa a subliniat faptul că I. P. S. Dr. Nicolae Mladin a ținut să expună cu acest prilej gînduri și năzuințe care îl vor călăuzi în înalta funcțiune pe care o începe.

Dl Secretar General s-a referit, în continuare, la unele particularități istorice ale acelei părți a țării noastre în care I. P. S. Dr. Nicolae Mladin își va desfășura misiunea, arătînd că în trecut clerul și episcopii au stat alături de popor, străduindu-se să-i fie de folos în forma potrivită condițiilor respective. De asemenea, clerul ardelean de atunci păstra legături cu ierarhia ortodoxă română din celelalte părți românești, îndeosebi cu Mitropolia din Țirgoviște, contribuind la legăturile de unitate ale poporului român.

Dintre sarcinile actuale Dl Secretar General s-a referit și la atenția pe care I. P. S. Dr. Nicolae Mladin își propune să o acorde clerului, fost un timp despărțit bisericește de tradițiile românești.

În continuare, Dl Secretar General a mai spus că hotărîrea I. P. S. Dr. Nicolae Mladin de a păstra și bune legături cu reprezentanții celorlalte culte, care sînt, în același timp și formațiuni minoritare din punct de vedere național, va reprezenta o contribuție importantă la unitatea tuturor locuitorilor țării noastre. Conducerea de astăzi a poporului nostru respectă dreptul minorităților naționale din Republica Socialistă România de a-și trăi — în mijlocul poporului român și în colaborare cu el — specificul lor de viață.

Pentru gîndurile exprimate, pe care le întîmpină cu deosebită satisfacție, Dl Secretar General a urât I. P. S. Dr. Nicolae Mladin: „Fiți sănătos și puternic ca să le puteți aduce la îndeplinire“.

Au luat parte la solemnitatea de la Departamentul Cultelor: I. P. S. și P. S. Ierarhi membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, numeroși șefi de culte — ca Dl Șef-rabin Dr. Moses Rozen, din partea cultului mozaic, Dl Muftiu Mehmet Iacob, din partea cultului musulman, Mgr. Dr. Francisc Augustin, din partea Arhiepiscopiei romano-catolice a Bucureștilor, Parohul bulgar din Capitală P. C. Pr. Nicolae Goranov, secretarul Episcopiei armene P. C. Ierom. Zareh Baronian, Dl Protopop reformat Carol Szekely din București, ș.a.

Au mai fost de față: Membrii permanenței Consiliului Arhiepiscopesc ort. rom. din Sibiu — P. C. Vicar Tr. Belasçu, P. C. Consilieri I. Nicoară, I. Vlad și D. Călugăr —, rectorii celor două Institute teologice ortodoxe din București și Sibiu, P. C. Dr. N. I. Nicolaescu și P. C. Dr. Sofron Vlad, vicari eparhiali și consilieri eparhiali, profesori de teologie, directori de seminarii teologice, P. C. Protopopi din Arhiepiscopia Sibiului, numeroși membri ai grupului celor 38 de preoți inițiatori ai actului unificării bisericești din 1948 ș.a.

În aceeași zi, la orele 14, Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor, Prof. *Dumitru Dogaru*, a dat un dejun — în saloanele Restaurantului Athenée Palace — în cinstea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului.

La dejun au luat parte cei mai sus-amintiți și alți invitați.

În cursul dejunului s-au rostit toasturi.

Seria toasturilor a fost deschisă de Dl Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor Dumitru Dogaru, salutînd pe noul Mitropolit al Ardealului, care intră în comunitatea conducătorilor de culte din țara noastră cu o înaltă funcție de răspundere, spre a îndeplini sarcini cerute de zilele noastre.

Dezvoltînd diferitele forme de raporturi între stat și culte care au existat pînă acum în istorie, Dl Secretar General a spus că Statul nu trebuie să se amestece în problemele religioase. El are să vegheze doar ca pe structura acestor probleme să nu se constituie o politică dăunătoare intereselor Statului nostru socialist.

După douăzeci de ani de experiență a acestei concepții, rezultatul este pacea confesională în țară. Acum, cetățenii nu mai privesc Statul de pe poziții religioase, ci în funcție de orice lucrare care interesează pe toată lumea, adică binele obștesc.

Această politică a pus și cultele religioase în situația de a reflecta asupra raporturilor lor întreolaltă, dar și asupra raporturilor lor cu statul socialist. Biserica Ortodoxă Română, sub conducerea Prea Fericitului Patriarh Justinian, a avut o contribuție de mare valoare în ceea ce privește

definirea poziției pe care o are un cult religios în viața obștească a Statului socialist. Numeroasele volume din seria intitulată *Apostolat social*, alcătuite de Prea Fericirea Sa, reprezintă o contribuție impunătoare la lămurirea acestei poziții. Dar și contribuția celorlalte culte la lămurirea acestei poziții e demnă de relevat. Astfel, Eminența Sa Dl. Episcop evanghelic luteran Dr. Friedrich Müller, la împlinirea vârstei venerabile de 80 de ani, a declarat că Biserica Evanghelică-Luterană C. A. pe care o conduce vede posibilitatea dăinuirii ei firești într-un stat socialist ca al nostru. La fel s-au exprimat șefii de culte reformat și mozaic, ale căror declarații au avut ecouri largi și favorabile așezării noastre statale și sociale și peste hotare și cu drept cuvânt, căci la noi nu numai cultele cu mulți credincioși sînt tratate echitabil, ci și cele cu credincioși puțini. Chiar preoții romano-catolici — conduși multă vreme de episcopi care n-au înțeles că statul nostru socialist are bunăvoința de a lua în considerare dezideratele cultului lor — recunosc astăzi, în marea lor majoritate, că ei au în România o situație convenabilă, deși le lipsește, încă, un statut de organizare. Ei au meritul de a fi făcut un pas înainte pe drumul nou pe care mergem, făcînd posibilă și din partea lor conviețuirea între culte și statul socialist.

Saluînd pe cei de față, în numele Departamentului Cultelor, Domnul Secretar General a spus că este convins că în toți se afirmă spiritul unei înalte răspunderi pentru viitorul nostru al tuturor, căci toți sînt hotărîți să ajute poporul nostru în vigurosul său mers înainte. Aceasta e atmosfera în care vine tînărul Mitropolit al Ardealului, I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, pentru ca laolaltă cu ceilalți să facem să strălucească România noastră socialistă în zilele de mîine, prin toți șiii ei devotați pe care îi are.

Prea Fericitul Patriarh Justinian a subliniat că, începînd cu ziua de azi, noul Mitropolit al Ardealului trece în rîndurile demnitarilor Statului nostru. Datorită colaborării loiale a Bisericii noastre cu Statul, noi trăim astăzi, la această agapă și la solemnitatea care a precedat-o, sentimentul interesului deosebit pe care ocîrmuirea Patriei noastre îl poartă Bisericii noastre și celorlalte culte.

Prea Fericirea Sa a ridicat paharul pentru sănătatea Conducătorilor Patriei, a Domnului Secretar General D. Dogaru și a colaboratorilor săi.

Dl. Dr. Moses Rosen a arătat că ascultînd cuvîntarea noului Mitropolit al Ardealului, a fost martor la profesiunea de credință a unui mare preot care are dubla menire de-a aduce mesajul lui Dumnezeu către credincioși și cuvîntul credincioșilor către Dumnezeu. În concepția proorocilor, preotul este cel ce se află mereu și mereu în slujba adevărului. Noi sîntem astăzi urmașii profeților, care au știut să combată orice fel de nedreptate și să lupte pentru egalitatea oamenilor.

Spunea cineva că minoritățile sînt barometrul unei societăți, cea mai bună verificare a stărilor de lucruri din sinul societății respective. Eu vor-

besă în numele unei comunități care a trăit știutele suferințe trecute, dar și biruințele actuale. Noi am experimentat ce înseamnă a trăi, dar a lăsa și pe altul să trăiască. Iată de ce ne mărturisim toată încrederea, loialitatea și devotamentul nostru față de Patria noastră prosperă.

A încheiat relevând dreptul la viață al fiecărui popor și făcând urări de pace și sănătate noului Arhipăstor al Bisericii ardelen.

Mgr. Dr. *Francisc Augustin*, din partea Arhiepiscopiei romano-catolice a Bucureștilor, și-a exprimat bucuria de-a fi participat la o solemnitate care exprimă succesiunea apostolică. Până înainte cu 5—6 ani, colaborarea noastră cu celelalte culte era ca și inexistentă. Pontificatul Papilor Ioan XXIII și Paul VI a deschis porțile unei înțelegeri cu cei de altă confesiune sau de altă credință. Unii dintre noi, am descoperit de mai demult drumul pe care irebuie să mergem, fiind siguri că pînă întru sfîrșit, conducătorii noștri îl vor găsi bun. A încheiat mulțumind Domnului Secretar General D. Dogaru pentru aprecierile ce le-a avut la adresa clerului progresist romano-catolic și cu urări frățești pentru noul Mitropolit al Ardealului.

În numele Bisericii ev.-lut. C. A. din Sibiu, Dl Decan și Vicar Dr. *Hermann Binder* și-a exprimat bucuria pentru alegerea ca mitropolit al Ardealului a unui iubit coleg al său sibian, făcîndu-i această îndoită urare: Dumnezeu să-i ajute să fie totdeauna împreună cu credincioșii lui și tot El să-i ajute să fie totdeauna alături de noi toți.

La Sibiu, am trăit și am înuncit împreună, în cea mai perfectă înțelegere ecumenistă — și așa vom face și de-acum încolo.

Invidiez poporul român pentru faptul că are o limbă atît de frumoasă. Limba română redă cuvîntul german *Begegnung* prin „întîlnire”. *Begegnung* are tangențe cu *Gegner*, care înseamnă „potrivnic”, și cu *gegenüber*, care înseamnă „dincolo”, „pe poziție adversă”. În românescul „întîlnire” este exprimată senin ideea de-a găsi pe cineva, iar în „întrunire”, aceea de-a fi „într-una”, laolaltă, pe un gînd. E atît de frumos ca frații să fie împreună — și noi ne simțim bine așa. A încheiat închinînd pentru I, P, S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin și spunînd să trăiască Arhiepiscopia Sibiului.

P. C. Prot. Dr. *Carol Pop*, din Eparhia Oradiei, a arătat că se simte copleșit de cuvintele Domnului Secretar General D. Dogaru și de dragostea cu care încredințează pe preoții foști greco-catolici dragostei noului Mitropolit al Ardealului. I. P. S. Dr. Nicolae Mladin a contribuit atît de mult la abolirea celor două expresii: „vechi” și „nou”, acum pîimate, căci de douăzeci de ani — pe care îi vom prăznui în 1968 — sîntem una și în ale credinței, cum una sîntem ca români. Convinși că ceea ce ne despărțea pînă atunci nu depășea sfera disputelor teologice, făgăduim să sprijinim — noi, preoții din eparhiile ardelen — nobilele intenții de care este însuflețit, ca și pînă acum, Arhipăstorul nostru iubit și prețuit, atît în ceea ce privește buna desfășurare a vieții bisericești, cît și pe linie patriotică.

P. C. Pr. *Onisie Moraru*, consilier eparhial în Cluj, mîncînd de la cuvîntul Evangheliei: „Fericit este pîntecele ce te-a purtat...”, a spus că ridică glas de proslăvire în numele regiunii în care s-a născut noul Mitropolit al Ardealului Astăzi, moșii săi nu mai cîntă cîntecul de jale: „Munții noștri aur poartă...”, ci cîntece de înfrățire și mulțumire a tuturor românilor. A evocat dragostea de mamă a aceleia ce a dat viață noului Arhipăstor și a mulțumit Domnului Secretar General D. Dogaru pentru orientările și îndrumările cuprinse în cele două cuvîntări de astăzi ale D-sale.

Ca cel mai vechi coleg de profesorat al noului Mitropolit, P. C. Prof. Dr. *Dumitru Stăniloae*, de la București (fost profesor și rector la Sibiu), a adus noului Mitropolit al Ardealului omagiul tuturor colegilor de strădanii în cîmpul teologiei ortodoxe române. Ardealul — a cărui istorie e plină de revoluțiile unui popor greu încercat — cunoaște astăzi o viață nouă, înfloritoare pe care noul Arhipăstor o va sprijini ca să se desăvîrșească. Fiu de miner — ocupație de zilnică întîlnire cu moartea dar și de triumf al vieții — noul Mitropolit al Ardealului devine simbol al unui întreg popor dornic de lumină și fericire. Intrat în șiragul figurilor glorioase ale ierarhiei ortodoxe ardelen, I. P. S. Sa va culege nu numai succese apostolești.

I-a urât să fie demn de marele Șaguna, care a dat poporului român din Ardeal, sub bolta Bisericii străbune, acoperămînt de nădejde ființei sale naționale,

I-a urât să fie demn de Mitropolitul Nicolae Bălan, care și-a asumat riscul de-a trece munții, printre baionete vrăjmașe, în 1918, spre a duce la Iași voința de unire cu frații lor de pretutindeni, a românilor din Ardeal. Același mitropolit a arătat, la vremea lui, deplină înțelegere pentru vremurile înnoitoare de azi.

I-a urât să fie demn de Mitropolitul Simion Ștefan, care avea în secolul 17 o atît de clară conștiință a unității naționale a tuturor românilor, întemeiată pe unitatea graiului din străbuni.

Să fiți, Înalt Prea Sfințite, păstrător de legi și datini, ca glorioșii voștri înaintași — și „semnelor vremii profet”. Toți cetățenii Patriei noastre să fie frați din ce în ce mai luminați, viețuind și muncind într-o țară de model, iubită și cinstită de toată lumea.

A încheiat mulțumind pentru acest „banchet intelectual”, în cursul căruia s-au rostit atîtea cuvîntări magistrale privitoare la raporturile dintre culte și stat.

P. C. Prot. *Petru Boeriu* (Mediaș), în numele protopopilor, preoților și credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului, a exprimat Conducerii de Stat și Sf. Sinod toată gratitudinea, pentru că ne-au ridicat năframa doliului pricinuit de trecerea la Domnul a fostului nostru Arhipăstor, Mitropolitul Nicolae Colan, și ne-au hărăzit ierarh tînăr, în persoana învățatului profesor de teologie Dr. Nicolae Mladin. A dat asigurări că preoțimea ortodoxă română

din Transilvania va pune interesele Patriei mai presus de orice, în toată bunăvremea.

A răspuns tuturor, mulțumindu-le cordial, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, spunind în esență următoarele:

În această zi mă simt emoționat — și e bine așa — fiindcă mă văd înconjurat de această cunună de frați. Cunună aceasta îmi dă sentimentul că mă aflu cuprins în marea comunitate a cultelor din țara noastră, a ecumenicității, a Patriei noastre iubite.

Teologia m-a învățat demult și definitiv că pentru creștinismul autentic, omul izolat e nefericit. Adevărata fericire zace în a te simți încadrat firesc și sincer într-o comunitate. Acest adevăr autentic și vechi creștin îl văd eu întruchipat azi, aci, în această comunitate a dragostei, care este oglinda întregii Ortodoxii și a întregului nostru popor.

Nu sînt singur, nu sînt izolat cînd pășesc pe drumul misiunii mele de arhipăstor — și constatarea aceasta mă umple de curaj și îmi dă încrederea că strădaniile mele ulterioare vor ajunge la biruință.

Sînt fericit că, azi, Ocîrmuirea de Stat mi-a acordat încrederea ei prin Decretul de recunoaștere a alegerii făcute Duminică, 4 iunie a.c., de către Colegiul Electoral Bisericesc. Încrederea această constituie un fundament solid, pe care vom putea făuri împreună lucrări noi de întărire a Patriei noastre dragi.

Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor mi-a jăgăduit sprijinul Conducerii de Stat, fapt pentru care îi exprim mulțumirile mele recunoscătoare. Răspund acestei înalte încrederi hotărît să lucrez din tot sufletul la cimentarea unității noastre ortodoxe și naționale și pe toți păstorii mei să-i chem fără preget și fără contenire pe calea patriotismului constructiv.

Văd, acum, în jurul meu, toată cunună Ortodoxiei române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, care mi-a acordat toată încrederea sa părintească și în persoana căruia văd continuîndu-se străvechile legături frățești dintre Mitropolia Ungrovlahiei și Mitropolia Ardealului.

Sînt cînstit apoi de prezența I. P. S. și P. S. Membri ai Sfîntului Sinod, care mă cunosc demult și cărora le mulțumesc pentru sprijinul frătesc pe care mi l-au jăgăduit. Am nevoie de el, de experiența lor arhipăstorească și le promit vă voi colabora cu toți, pentru ca împreună să realizăm marile sarcini duhovnicești și patriotice ale Bisericii noastre în clocotul vieții actuale.

Sînt aici, apoi, reprezentanții Arhiepiscopiei Sibiului și ai episcopilor sufragane de Cluj și Oradea. Unii din ei au avut cînstea de-a se număra printre realizatorii și consolidatorii unificării bisericești din Ardeal. Așa cum am mai spus, pentru noi, pentru mine nu mai există astăzi, în Ardeal, decît preoți și credincioși ai Legii noastre străbune, care a sprijinit biruința idea-

lurilor noastre naționale prin unitatea noastră a tuturor în limba strămoșească și în credința religioasă de totdeauna.

Astăzi, geniul românesc strălucește în lumea întreagă cu o tărie nouă. Și din această pricină, să ne dăm silința să nu mai fie nici o fisură în unitatea noastră de neam, de credință ortodoxă, de simțire românească, de însuflețire patriotică. Lozinca noastră să fie: „Eu ți-s frate, tu-mi ești frate, în noi doi un suflet bate“.

În această direcție, vom lucra toți, împreună, în sfințită frăție. Eu nu mă simt altceva decât un slujitor al poporului nostru, alături de ceilalți slujitori devotați ai idealurilor lui mărețe.

Trec la cununa de reprezentanți ai celorlalte culte religioase din țara noastră, cu care am stat totdeauna umăr la umăr, suflet la suflet. Eu am crescut într-un oraș — Petroșeni — cu toate felurile de biserici. Am crescut acolo într-un spirit larg, de frățietate creștinească și de respect reciproc. Mai mult decât altădată, azi oamenii muncii se simt frați și împreună contribuie cu elan la înflorirea Patriei noastre prospere. În această atmosferă de respect reciproc și de colaborare frățească, noi, ortodocșii — cu omenia noastră moștenită din străbuni, ea ținând de însăși plămada noastră sufletească — ne-am simțit bine totdeauna și cu atât mai virtuos ne simțim bine astăzi, când atitea păgubitoare prejudecăți ale trecutului au fost înlăturate și lecuite pentru totdeauna.

Ca profesor de teologie, am avut apoi cinstea de-a colabora intens și des cu reprezentanții celorlalte culte, la felurite lucrări de interes ecumenist sau patriotic. Îi asigur că, din partea mea, colaborarea aceasta caldă va continua și se va intensifica, ori de câte ori va fi vorba să servim interesele Patriei și poporului nostru, interesele apropierii între popoare și biserici.

Un cuvânt aparte pentru Dl. Dr. Moses Rosen, șeful cultului mozaic din țara noastră: Avem comun nu numai graiurile profeților ci, precum a spus Dsa, și năzuințele spre pace și propășire multilaterală ale vrednicului nostru popor. Dumnezeu să ne ajute tuturor ca, unindu-ne totdeauna forțele, să slujim cu tot mai mult spor cauza înfloririi scumpei noastre Patrii.

Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat avîntul său cuvînt exprimînd călduroase mulțumiri șefului Departamentului Cultelor, Dlui Secretar General Profesor Dumitru Dogaru, pentru toate bucuriile pe care ni le-a hărăzit în această zi atît prin cuvîntul său luminat, cît și prin fermecătoarele sale însușiri de gazdă la această agapă. Sprijinul și încrederea pe care ni le arată Înalta Ocîrmuire de Stat și Sfințul Sinod — a spus I. P. S. Sa — sînt pentru mine un imbold în munca ce mă așteaptă, pentru bunul mers al Bisericii ardelene, pentru înflorirea Patriei, pentru triumful păcii în lumea întreagă.

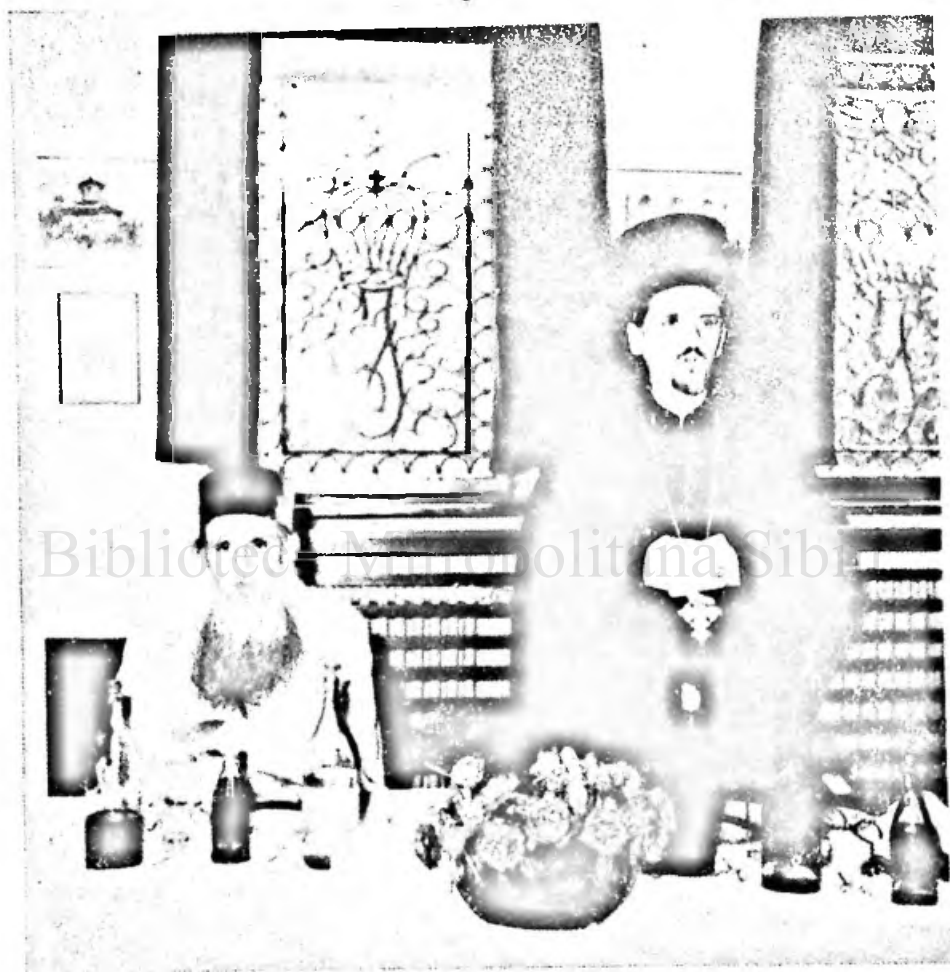
După ce masa a luat sfîrșit, Domnul Secretar General, Prof. Dumitru Dogaru, s-a întreținut cordial cu înalții ierarhi, cu șefii de culte și cu ceilalți invitați.

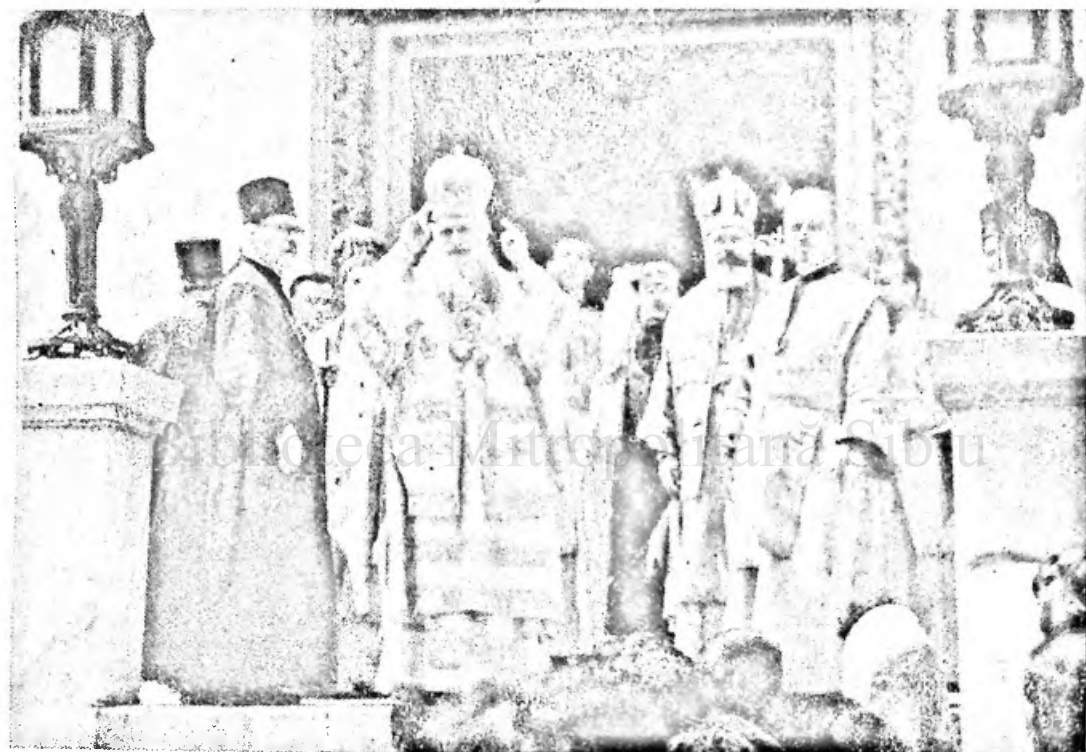
Prea Fericitul Patriarh JUSTINIAN proclamă ales ca Arhiepiscop
și Mitropolit al Ardealului pe Înalt Prea Cuviosul Arhimandrit
Prof. Dr. NICOLAE MLADIN

Nou-alesul Mitropolit al Ardealului, Î. P. Cuv. Arhim.
Prof. Dr. NICOLAE MLADIN, mulțumind Colegiului Electoral Bisericesc

La agapa de la Palatul Patriarhal
— după alegere —

Prea Fericitul Patriarh JUSTINIAN binecuvîntînd pe credincioși după hirotonirea întru arhiereu a nou-alesului Mitropolit al Ardealului

După hirotonirea întru arhiereu, la Catedrala
Sfintei Patriarhii

Solemnitatea recunoașterii alegerii — la Departamentul Cultelor

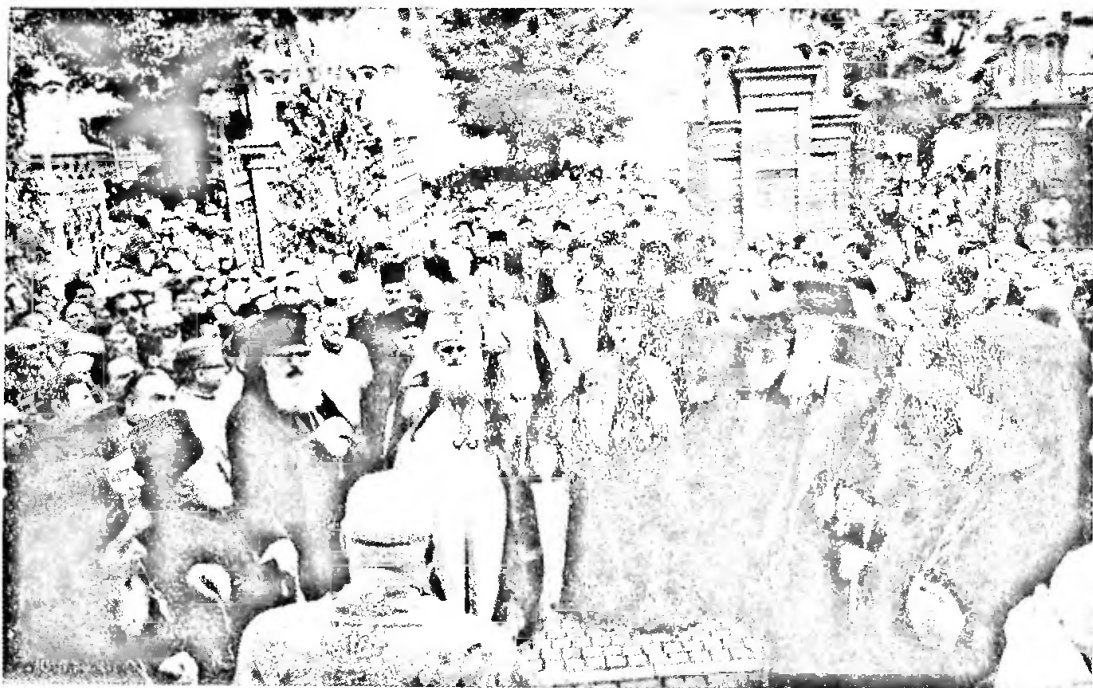
Biblioteca Mitropolitană Sibiu

Vorbește nou-alesul Mitropolit al Ardealului

Solemnitatea recunoașterii alegerii la Departamentul Cultelor
DI Secretar General Prof. DUMITRU DOGARU felicită pe noul Mitropolit
al Ardealului

Sosirea la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

P. C. Vicar arhiepiscopesc *Tr. Belășcu* rostește cuvîntul de întîmpinare

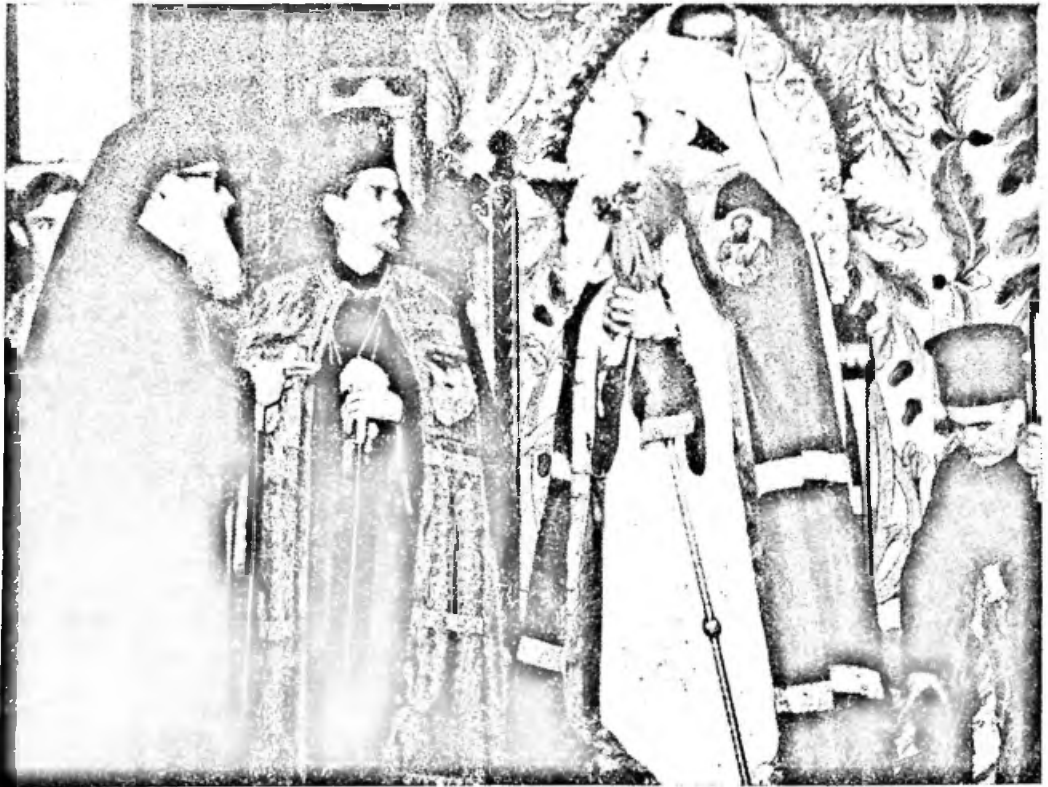
Biblioteca Mitropolitană Sibiu

În Catedrala mitropolitană din Sibiu, la solemnitatea instalării.

Prea Fericitul Patriarh JUSTINIAN împreună cu I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Ardealului în altarul Catedralei mitropolitane din Sibiu

Prea Fericitul Patriarh JUSTINIAN, I. P. S. Mitropolit IUSTIN al Moldovei și Sucevei și I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Ardealului — la instalare

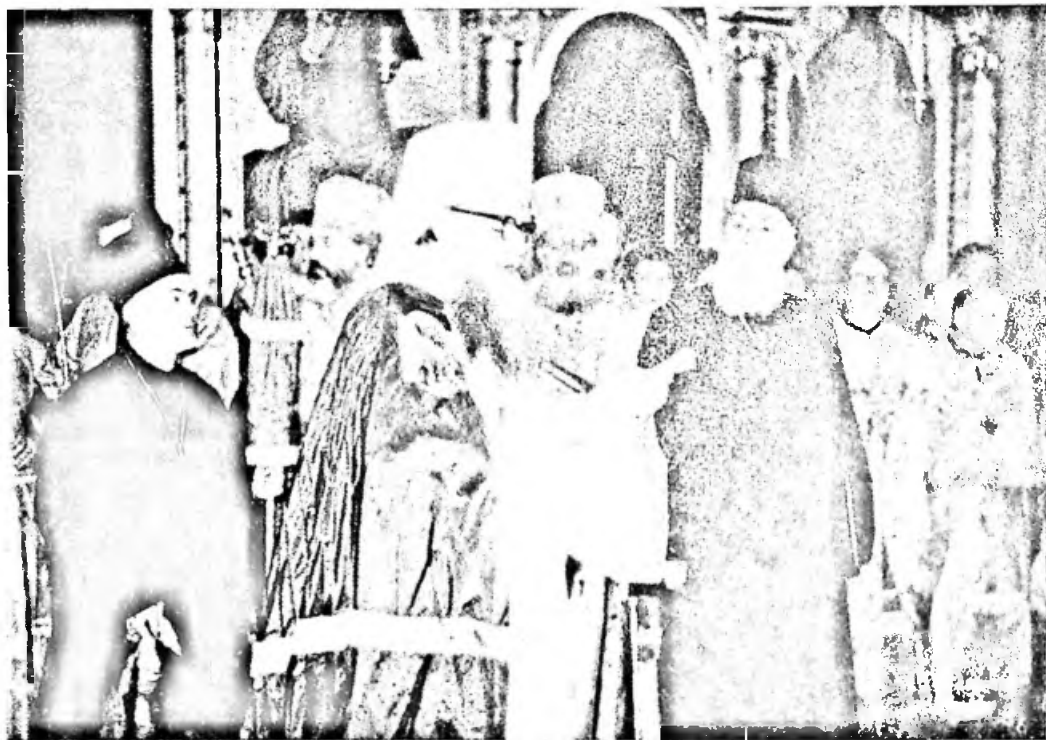

În Catedrala mitropolitană din Sibiu, la solemnitatea instalării.
— Citirea Gramatei patriarhale —

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

În timpul citirii Gramatei: Înalți Ierarhi, preoți și credincioși

Prea Fericițul Patriarh JUSTINIAN rostește cuvîntarea de instalare

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

La solemnitatea instalării
Vorbește P. S. Episcop TEOFIL al Clujului

La solemnitatea instalării.

Î. P. Sf. Mitropolit NICOLAE al Ardealului
rostind cuvîntarea la instalare

I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Ardealului la masa de lucru

HIROTONIREA ÎNTRU ARHIEREU A NOULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI

În spre seara zilei de miercuri, 7 iunie 1967, după săvârșirea Vecerniei, la Catedrala Sfintei Patriarhii, s-au desfășurat pregătirile pentru hirotonirea întru arhiereu a noului Mitropolit al Ardealului. A avut loc, atunci, după pravilă, așa-numita „Chemare a Ipopsifiului“, a candidatului la treapta ierarhiei.

Noul Mitropolit al Ardealului a fost condus la Catedrală, de la Palatul Patriarhal, de I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfântului Sinod, în dangătul răscolitor al clopotului mare.

Ipopsifiul a intrat în altar, s-a îmbrăcat cu epitrafii și felon, a rostit rugăciunile începătoare, a cădit și apoi a zis apolisul.

Dezbrăcînd apoi felonul și epitrafii, s-a așezat în ușile împărătești, cu fața spre Apus. P. C. Consilier al Cancelariei Sfântului Sinod, Pr. Vasile Ștefan, a dat citire Chemării, avînd în mînă o făclie aprinsă. De pe estrada așezală în fața soleei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, Locțiitor de Mitropolit al Ardealului, împreună cu Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Antim Țirgovișteanul, Secretarul Sfântului Sinod, ascultă citirea Răspunsului și apoi, împreună cu Ipopsifiul, semnează în Conдика Sfîntă cuvenitul Proces Verbal.

Trecînd pe la racla cu moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov și închinîndu-se, Ipopsifiul este condus la Palatul Patriarhal și prezentat — în biroul, de lucru — Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Acolo, Ipopsifiul a primit felicitări din partea celor prezenți la primire.

*

A doua zi, joi, 8 iunie 1967 — Praznicul Înălțării Domnului fiind — s-a săvîrșit hirotonirea întru arhiereu a noului nostru Arhipăstor.

Hirotonirea a fost săvîrșită de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului și Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Antim Țirgovișteanul, înconjuțați de un sobor de preoți și diaconi alcătuit din: Prea Cuvioșii Arhimandriți Ambrozie Filiuță și Grigore Băbuș, P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu (Sibiu) și P. C. Consilier eparhial Onisie Moraru (Cluj), P. C. Arhidiacon Evghenie Dascălu și P. C. Diaconi Șt. Mazăre, Petre Zamfira, Constantin Dumitrescu și Miron Mihuț.

După înveșmîntarea înalților ierarhi și după rostirea rugăciunilor începătoare — potrivit ceremonialului îndătinat, de îndeplinirea căruia îngrijea marele eclesiarh al Sf. Patriarhii, P. Cuv. Arhim. Justinian Dalea — soborul a ieșit în mijlocul bisericii, încadrînd pe înalții ierarhi așezați pe estrada din fața soleei.

Doi diaconi, intrînd pe ușile împărătești, scot pe Ipopsifiu (îmbrăcat

numai în epitrafil și felon), care ținea în mâini Sfânta Evanghelie, și l-au așezat între sfeșnicele împărătești.

Indată după aceea, arhidiaconul zice: „Să luăm aminte!”

Primii doi preoți iau pe Ipopsifiu de la diaconi, precum și dichero-tricherele, preotul din dreapta zicînd: „Se aduce prea iubitul de Dumnezeu Ipopsifiu Nicolae, spre a fi hirotonit Arhiereu, cu titlul de Arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului”.

Acestea zicînd, preoții aduc pe Ipopsifiu — cu Sfânta Evanghelie în mînă, în care avea așezată dinainte Mărturisirea de credință — și-l așează pe covorul cu vultur.

În acel moment solemn începe așa-numita „Cercare a Ipopsifiului”.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian îl întreabă: „Ce ai venit să ceri de la Noi?”

Ipopsifiul răspunde: „Hirotonirea arhierescului har, fiind ales pentru aceasta de măritul Colegiu Electoral Bisericesc, cercetat canonic de Sfîntul Sinod al Sfîntei noastre Biserici Ortodoxe Române și întărit de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România”.

Și iarăși Prea Fericitul Părinte Patriarh întreabă: „Și ce crezi?”

Deschizînd Sfînta Evanghelie, Ipopsifiul citește cu glas tare textul primei părți a Mărturisirii de credință.

„Cercarea” continuă apoi, după rînduiala prestabilită, în dialog cu Ipopsifiul intrînd apoi și ceilalți doi înalți ierarhi.

După aceea, Ipopsifiul intră în Sfîntul Altar o dată cu preoții, îmbracă toate veșmintele preoțești și așteaptă în rugăciune apropierea harului Sfîntului Duh.

Incepe Sfînta Liturghie, desfășurîndu-se după rînduială pînă la „Sfînte Dumnezeule”.

După ultimul „Sfînte Dumnezeule”, înalții ierarhi vin înspre ușile împărătești.

Cei doi preoți care au cerut înaintarea Ipopsifiului, avînd dichero-tricherele în mâini, îl conduc pe ușa de miazănoapte și vin împreună cu dînsul în mijlocul bisericii. Acolo are loc săvîrșirea hirotoniei întru arhiereu.

După săvîrșirea hirotoniei întru arhiereu, înalții ierarhi hirotonisitori îl aduc pe noul hirotonit în fața ușilor împărătești și-l arată credincioșilor. Prea Fericitul Părinte Patriarh rostește de trei ori: „Vrednic este!” Corul Sf. Patriarhil, dirijat de Dl Conf. univ. Nicolae Lungu, răspunde de fiecare dată: „Vrednic este!”

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian oferă apoi noului arhiereu, pe rînd: sacosul, omoforul, engolpionul și crucea, apoi mitra arhierească zicînd la fiecare: „Vrednic este!” — răspunzîndu-se de cor: „Vrednic este!”

Ierarhii hirotonisitori sărută apoi pe noul arhiereu, iar Prea Fericitul

Părinte Patriarh — cu dichero-tricherele — binecuvîntează pe credincioși, în vreme ce corul cîntă: „Întru mulți ani Stăpîne!“.

Înălții Ierarhi hirotonisitori intră apoi în Sfîntul Altar și iau loc în jejurile anume pregătite în acest scop.

Sfînta Liturghie continuă, fiind săvîrșită de sobor, avînd în frunte pe noul hirotonit arhieru, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

La Priceasnă, Înalt Prea Sfinția Sa se cuminecă primul, potrivit pravilei.

După Cuminecare, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a predicat despre însemnătatea arhieriei în viața bisericească. Predica I. P. S. Sale a avut următorul cuprins:

„Mare este taina dreptei credințe; Dumnezeu s-a arătat în trup... a fost propovăduit la neamuri, a fost crezut în lume, s-a înălțat întru slavă“.

(I Timotei 3, 16)

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiile Voastre și
Prea Sfințiile Voastre,
P. C. Părinți și
Iubiți credincioși,

Așa grăiește Sf. Apostol Pavel în epistola sa către Timotei. Și cu ade-vărat mare este taina ortodoxiei: Dumnezeu s-a înomenit ca pe noi să ne îndumnezeiască, Dumnezeu s-a coborît din cer ca pămîntul să-l ridice la cer. Și cu atît mai mare este taina aceasta cu cît Dumnezeu, Cel ce s-a întrupat, a viețuit între oameni, a fost răstignit, a înviat și s-a înălțat la cer; prin înălțarea Lui de-a dreapta Tatălui nu s-a despărțit de noi, ci fiind veșnic viu ca Dumnezeu-om, ne-a făgăduit și făgăduința Lui dreaptă este: „Iată eu cu voi sînt în toate zilele pînă la sfîrșitul veacului“ (Matei 28, 20). Iisus Hristos a cărui înălțare la cer o prăznuim astăzi, a fost, este și va fi mereu prezent și lucrător în Biserica Sa, în sufletele sluitorilor și credincioșilor săi, a fost, este și va fi mereu prezent și lucrător în lume.

Prezența și lucrarea lui Iisus Hristos în Biserica Sa se arată în diferite feluri. Astăzi ne vom referi la prezența Sa între noi prin ierarhia bisericească, îndeosebi prin arhieru-episcop.

Iubiți credincioși,

Încă din vremea viețuirii Sale, Mîntuitorul a ales 12 apostoli, pe care înainte de înălțarea Lui la cer, i-a trimis să propovăduiască Evanghelia la toate popoarele, să fie economi ai tainelor lui Dumnezeu și călduzitori ai celor credincioși pe calea cea dreaptă, și pentru aceasta la zece zile după înălțare a trimis peste ei puterea Duhului Sfînt, ca lucrarea lor să nu fie

numai lucrare omenească, ci lucrare în puterea și duhul lui Hristos. Iar sfinții Apostoli au sfințit și așezat în Bisericile creștine diaconi, preoți și episcopi, ca Hristos să lucreze prin ei pînă la sfîrșitul veacului în lungul șir al celor ce au urmat unul după altul și au primit flacăra duhului revărsată asupra Sf. Apostoli și de la Sf. Apostoli asupra urmașilor lor, pînă în vremea de astăzi. Astfel, lucrarea mîntuitoare a lui Iisus Hristos se continuă în lume și după înălțarea Lui la cer pînă cînd Iisus Hristos va veni iarăși în chip văzut, după făgăduința făcută Sf. Apostoli de îngerii care li s-au arătat după ce Iisus s-a „înălțat” intru mărirea dumnezeiască. Această lucrare se arată în deplinătatea harului în cea mai înaltă treaptă a ierarhiei, în arhiereul-episcop, chip al arhiereului veșnic, Hristos. Căci arhiereul-episcop, nu este numai un credincios, care a fost pus să conducă Biserica, ci prin hirotonie este înveșmîntat cu „putere de sus” și Hristos însuși lucrează prin el cele spre mîntuirea noastră. Așa cum Iisus Hristos a împlinit lucrarea Sa mîntuitoare ca arhiereu, ca învățător și ca păstor (împărat) — așa și arhiereul-episcop prelungește lucrarea arhierească, învățătoarească și conducătoare a lui Hristos în Biserica Sa. Arhiereu mare este Mîntuitorul pentru că s-a adus jertfă pe cruce pentru mîntuirea lumii și această jertfă — ca un arhiereu veșnic — o aduce mereu Tatălui în „Sfînta Sfîntelor”, la altarul cel ceresc, unde a intrat odată pentru totdeauna (Evrei 4, 14; 6, 20; 7, 24—27; 9, 11—12). Arhiereu este și cel sfințit prin punerea mîinilor pentru că Hristos — Arhiereul cel mare prin aceasta aduce și se aduce pe Sine iarăși și iarăși jertfă, jertfa trupului și singelui Său sub forma nesîngeroasă a pîinii și vinului. Sfînta Euharistie nu este numai taina prin care ne împărtășim cu trupul și sîngele Domnului, ci este și jertfa de pe Golgota actualizată, prelungită peste veacuri, adusă pe altarele Bisericilor și primită la altarul cel din ceruri, cel veșnic, la care liturghisește Iisus Hristos însuși, înconjurat de îngeri și sfinți. Aici pe masa Sf. Altar arhiereul aduce în fața lui Dumnezeu trupul Domnului care se frînge pentru noi și sîngele Domnului care se varsă pentru noi spre iertarea păcatelor, căci prin rugăciunea (epicleza) arhiereului Sf. Duh se coboară peste sfintele daruri și preface pîinea în trupul lui Hristos și vinul în sîngele lui Hristos și altarul devine Golgota pe care se jertfește Hristos.

Iisus Hristos Domnul însă nu e numai arhiereul cel mare ci și învățătorul prin excelență. Arhiereu-episcop este și el învățătorul turmei sale, nu despre voia Lui cea sfîntă, despre lucrarea Lui mîntuitoare. El este învățătorul prin ercelență. Arhiereul-episcop este și el învățătorul turmei sale, nu cu de la sine putere ci prin alegere și trimitere de la Hristos-Învățătorul. Hristos însuși este cel ce învață în Duhul Sfînt prin aleșii Săi, luminîndu-le mințile și călăuzindu-i la adevărul dreptei credințe și ferindu-i de învățături eretice. E porunca pe care a dat-o Mîntuitorul Sf. Apostoli: „Mergînd învățați” și pe care Sf. Apostoli au transmis-o episcopilor, cum îndeamnă Sf.

Apostol Pavel pe Timotei: „Propovăduiește cuvîntul“ (II Timotei 4, 12), „la aminte la învățătură“ (I Timotei 4, 13), sau pe Tit, ca episcopul să se țină „de cuvîntul cel adevărat al învățăturii“ (Tit 1, 9), adică să propovăduiască dreapta credință, adevărul-Hristos. Iar dreapta credință îndrumază la asemănarea cu Iisus Hristos, care este dragoste, bunătate, pace, dreptate, smerenie, jertfelnicie pentru tot ce este bun, adevărat și frumos.

Iisus Hristos este Arhiereu, Învățător, dar și Păstorul cel bun care cunoaște oile Sale și oile îl cunosc pe El și merg după El și El sufletul își pune pentru oi (Ioan 10, 4. 11. 14). Arhiereul-episcop este și el așezat de Mîntuitorul ca păstor al preoților și credincioșilor, călduzitor al tuturor pe calea mîntuirii. Prin el Hristos însuși, Păstorul cel mare merge în fruntea turmei dreptcredincioase și o conduce la pășunea cea aleasă a vieții duhovnicești. Prin el Hristos însuși cheamă pe preoți și credincioși să iubească pe om, să iubească dreptatea, înfrățirea și pacea, să iubească patria și poporul și să se străduiască pentru ca pe pămînt viața să fie tot mai bună, mai rodnică și mai fericită.

Iubiți credincioși,

Mare este taina dreptei credințe, că Hristos cel înălțat la cer este mereu prezent și lucrător în Biserica Sa, că El lucrează prin slujitorii Săi, în mod deplin prin arhiereul-episcop, treapta cea mai înaltă a ierarhiei și centrul puterii duhovnicești, episcop care este arhiereu jertfitor, învățător și păstor al Bisericii. De aceea cutremurat sînt în adîncul sufletului că în ziua de azi, Domnul cel înălțat la cer a revărsat — prin rugăciunea și punerea mîinilor arhiereilor săi, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian — asupra nevredniciei mele harul arhieriei, ca să fiu de acum înainte chip al Arhiereului celui veșnic în lume. Îmi dau seama că nu prin vreo vrednicie oarecare sînt ce sînt, ci numai prin darul lui Dumnezeu, care face din vase smerite vase de cinste în Biserica Sa. Sînt cu atît mai cutremurat de acest mare și negrăit dar, cu cit aud cuvintele Sf. Apostol Pavel, care zice: „Nu nesocoti harul“ ci „să aprinzi harul lui Dumnezeu, care este întru tine prin punerea mîinilor“ (I Tim. 4, 14; II Tim. 1, 6). Și dacă am îndrăznit să îngenunchez la Sf. Altar în fața Arhiereului celui mare, în fața Înaltîlor Ierarhi, a preoților și credincioșilor, am făcut-o cu gîndul că Duhul Sfînt pe cele slabe le întărește și pe cele de lipsă le împlinește și pentru că aud cuvîntul Domnului: „Iată Eu cu voi sînt“. Slujitor al lui Hristos și slujitor al Bisericii, nădăjduiesc la mila lui Dumnezeu și la ajutorul Înaltîlor Ierarhi, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, la sprijinul clerului și credincioșilor, ca astfel dreapta credință să fie făclie pentru picioarele mele, să jertfesc și să mă jertfesc pe altarul Bisericii și să fac lucrul evanghelistului, lucrul păstorului duhovnicesc. Nu voi uita niciodată că Dumnezeu m-a învrednicit să fiu sfințit arhiereu la marele praznic al Înălțării

Domnului. În aceasta văd un simbol și un îndemn, ca precum Mântuitorul prin înălțarea Sa nu s-a despărțit de noi ci e mereu prezent în Biserica Sa, așa și eu să consider înălțarea mea pe scaun de cinste nu ca o distanțare de cler și credincioși, ci ca o identificare și mai deplină cu Biserica Sa, cu toate mlădițele ei, cu poporul.

Mulțumind Înălților Ierarhi, în frunte cu P. F. Patriarh Justinian — și celor ce m-au hirotonit întru arhiereu și celor ce sînt de față la această sfințită slujbă, și preoților și credincioșilor, rog pe bunul Dumnezeu să mă întărească în slujba Sa și a Bisericii Sale și să reverse harul Său peste credincioșii ortodocși români de pretutindeni și darurile Sale cele bogate peste poporul și țara noastră. Darul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sf. Duh să fie cu voi cu toți.

După Sf. Liturghie, cu ceremonialul îndătinat, înalții ierarhi hirotonisitori sînt conduși la Palatul Patriarhal.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin — încadrat de P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu și P. C. Consilier eparhial O. Moraru, în odăjdii, — rămîne în biserică, dînd anafură credincioșilor și primind felicitări.

După aceea, Înalt Prea Sfinția Sa a fost condus la Palatul Patriarhal, cu ceremonialul îndătinat. Pe traseu, numeroși credincioși veneau să-i sărute sfințita dreaptă.

La săvîrșirea hirotoniei întru arhiereu a Arhipăstorului nostru au participat I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfîntului Sinod care se aflau atunci în București, membri ai Corpului profesoral al Institutului Teologic Universitar din București, slujitori ai Administrației Patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor — în frunte cu P. C. Vicar arhiepiscopesc Alexandru Ionescu —, membrii permanenței Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român din Sibiu, profesori de teologie, preoți și credincioși.

*

La Palatul Patriarhal s-a servit apoi o masă restrînsă, prezidată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

La masă au luat parte: Dl Prof. Dumitru Dogaru, Secretarul general al Departamentului Cultelor, împreună cu Dl Director general I. N. Bărbulescu, I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfîntului Sinod aflați atunci în București, P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu, P. C. Consilieri arhiepiscopesci I. Nicoară, I. Vlad și D. Călugăr (Sibiu), P. C. Consilier patriarhal Vasile Ștefan și P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu.

INVESTITURA ȘI INSTALAREA INALT PREA SFINȚITULUI MITROPOLIT Dr. NICOLAE MLADIN

Îndată după desfășurarea programului împreună cu hirotonirea întru arhieru a Arhipăstorului nostru, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului a plecat spre Sibiu.

În seara aceleiași zile, s-au înapoiat la Sibiu membrii permanentei Consiliului Arhiepiscopesc: P. C. Vicar Tr. Belășcu, P. C. Consilieri I. Nicoară, I. Vlad și D. Călugăr, secretar arhiepiscopesc.

Împreună, au purces a face ultimele pregătiri în vederea înscăunării Arhipăstorului nostru.

Ostenitorii de la centrul eparhial și Institutul Teologic le-au stat într-ajutor tot timpul, străduindu-se să-și îndeplinească îndatoririle ce le reveneau cu tragere de inimă, astfel încât festivitățile să se desfășoare la nivelul corespunzător măreției evenimentului.

Portretul Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin a apărut în vitrina Librăriei Eparhiale, înconjurat de principalele sale lucrări teologice și de flori. Preoți și credincioși, în număr mare, comentau cu aprindere rezultatul alegerii. Pe fețele tuturor se citea bucuria, noul nostru Arhipăstor fiind cunoscut, prețuit și iubit demult în cetatea de scaun a Mitropoliei ardelenе, în care și-a desfășurat vreme de aproape un pătrar de veac ostelile sale rodnice de profesor, predicator și condeier iscusit. În fața instituțiilor bisericești din preajma Catedralei era zi de zi o animație de praznic. Doritul „mire“ al Bisericii ortodoxe ardelenе era așteptat cu firească nerăbdare. Organizatorii primirii au depus silințe pilduitoare și au verificat ultimele pregătiri, pentru ca toată lumea să se simtă bine și programul să se desfășoare în condiții optime.

Încă în cursul zilelor de vineri, 9 iunie și sîmbătă, 10 iunie a.c. au început să sosească înalți ierarhi, șefi de culte și alți invitați la festivitățile investiturii și instalării, fixate pentru ziua de Duminică, 11 iunie 1967.

În acea zi de praznic mare, dimineața, la sorocul îndătinat, s-a săvîrșit Utrenia în Catedrala mitropolitană.

În continuare, s-a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă, de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, împreună cu Prea Sfinții Episcopi Teofil al Clujului și Valerian al Oradei, înconjurați de un impunător sobor de preoți și diaconi. Din sobor au făcut parte: P. C. Vicari eparhiali Tr. Belâșcu (Sibiu), Dr. Augustin Paul (Oradea), Dr. Gh. Cotoșman (Timișoara) și Fl. Geomolean (Cluj), P. C. Consilieri pens. Gh. Maior și Dr. Andrei Gâlea (Sibiu), P. C. Rector Dr. Sofron Vlad, P. C. Consilieri eparhiali Ioan Vlad (Sibiu), Paul Madincea (Oradea), Petru Sălăgean (Arad), P. C. Protopopi Ioan Munteanu (Sibiu), Dr. Vasile Coman (Brașov), Nicodim Belea (Sf. Gheorghe), Nicolae Cantor (Sebeș), Carol Pop (Oradea), Ioan Isac (Săliște), A. Brumboiu (Făgăraș) și I. Boțocan (Sibiu); precum și: P. C. Arhid. Evghenie Dascălu (de la Sf. Patriarhie), Arhid. Iosif Bolog (Sibiu), P. C. Diaconi Vasile Gîrbu (Sibiu), Const. Voicu (Sibiu), Gh. Papuc (Sibiu), Ierod. Veniamin Palaghiu (Oradea) și Diacon Mircea Pănciuc (din Canada, student la Institutul Teologic din București).

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul mixt al Catedralei noastre mitropolitane, dirijat de P. C. Conf. univ. Gheorghe Șoima. Și-au dat concursul soliștii: D-nele Zina dr. Telemănuș și Emilia Florea (la: „Doamne miluiește” întreit), Dna Valenta Vartolomatu (la: „Pre Tine te laudăm”), Stud. teol. an III Felecan Simion (la Heruvic și Tatăl nostru), P. C. Diacon Ioan Popescu (la: „Iubi-le-voi, Doamne...”), iar la Concertul religios „Podoaba casei Tale...”, de Gh. Șoima, executat la Priceastă: Dna Silvia Radu (sopran), Dna Zina Telemănuș (alt), Diacon I. Popescu (tenor) și stud. teol. S. Felecan (bariton).

În jurul orei 10, s-a anunțat că coloana de mașini care aducea la reședința Mitropoliei noastre pe noul nostru Arhipăstor — venind dinspre Râmnic-Vâlcea — a intrat în oraș. Clopotele Catedralei mitropolitane au început să sune prelung și solemn.

După un scurt popas la reședința mitropolitană, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, Domnul Secretar General Prof. *Dumitru Dogaru*, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfântului Sinod, reprezentanții organelor de Stat și alți oaspeți, s-au îndreptat spre Catedrala mitropolitană, printre oameni cu chipurile luminate de bucuria acestei fericite întâlniri. Îmbrăcați în haine de sărbătoare.

Ajunși la scările Catedralei, dangățul clopotelor încetează. ●

Diaconii înveșmîntează în mantii arhieresti pe Prea Fericitul Patriarh Justinian și pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

Soborul slujitorilor bisericești prezintă spre sărutare Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce.

După aceea, P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belâșcu a bineventat pe înalții oaspeți, spunînd următoarele:

„În clipele în care urcați treptele sfintei Catedrale a Mitropoliei Ardealului, aducînd în alai sărbătorească pe noul nostru Arhiepiscop și Mitropolit I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, mă fac interpretul sincer al bucuriei spontane ce o simțim cu toții, cler și credincioși, pentru alegerea fericită a Înalt Prea Sfinției Voastre.

Mulțumim respectuos Prea Fericitului Patriarh Justinian, Domnului Profesor Dumitru Dogaru, Secretar General al Departamentului Cultelor, reprezentanților puterii locale de Stat, distinșilor însoțitori pentru osteneala ce ați depus, venind să înălțați festivitatea de înscăunare a noului nostru Mitropolit.

Sîntem siguri că prin ajutorul lui Dumnezeu, păstoria Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin va fi spre slava lui Dumnezeu, mîntuirea credincioșilor și înflorirea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România.

Cu aceste gînduri curate Vă spunem din tot sufletul: Bine ați venit întru numele Domnului !

Întru mulți și fericți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte !“

A răspuns Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin mulțumind pentru dragostea ce i se arată încă din primul ceas al întîlnirii cu preoții și păstoriții săi și chemîndu-i cu părintească iubire să-și aducă contribuția creștinească și românească la bunul mers al Bisericii străbune și la înflorirea continuă a scumpei noastre Patrii.

Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Domnului Secretar General Prof. D. Dogaru și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului le-au fost oferite buchete de garoafe albe.

După aceea, se face intrarea în Catedrală.

Corul cîntă Imnul Patriarhal pînă cînd Prea Fericitul Patriarh Justinian urcă în jețul mitropolitan al Ardealului. Jețul e împodobit cu o ghirlandă de garoafe albe.

Prea Fericirea Sa are în dreapta pe: I. P. Sf. Mitropolit Nicolae al Ardealului, I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, I. P. S. Mitropolit Firmilian al Olteniei și pe P. Sf. Episcopi Partenie al Romanului și Hușilor, Antim al Buzăului, Iosif al Rîmnicului și Argeșului, Teoctist al Aradului, P. Sf. Episcopi-Vicari Patriarhali Antim și Visarion și P. Sf. Arhiepiscop Emilian Antal.

În partea de miazănoapte a soleei, lîngă amvon, au luat loc: Dl. Secretar General al Departamentului Cultelor, Prof. Dumitru Dogaru, Dl. Ștefan Bucur, Secretarul Comitetului executiv al Sfatului Popular al regiunii Brașov, Dl. Oct. Floriță, președintele Comitetului executiv al Sfatului Popular al raionului Sibiu, Dl. Constantin Buzdughină, președintele Comitetului executiv al Sfatului Popular al orașului Sibiu, Dnii Directori din Departamentul

Cultelor Mircea Neicov, Ioan Rodeanu și Gheorghe Nenciu, Dl Imputernicit regional pentru culte Eugen Duldner, ș.a.

Scaunele din partea de miazănoapte, lângă solee, au fost rezervate pentru membrii Familiei noului Mitropolit al Ardealului, în fruntea cărora se afla mama Înalt Prea Sfinției Sale, Doamna văd. Letiția Mladin, octogenară, avînd alături pe sora și cumnatul I. P. S. Sale, Dna și Dl Nicolae Valea, miner în Petroșeni.

Scaunele din partea de miazăzi, în dreapta și în stînga jetului mitropolitan, au fost rezervate pentru șefi ai cultelor; P. Cuv. Arhimandriți Emilian Birdaș (Alba Iulia), Ioan Dinu și Serafim Popescu (de la Mănăstirea Brîncoveanu din Sîmbăta de Sus), P. C. Rector al Institutului Teologic Universitar din București, Diacon Dr. N. I. Nicolaescu, însoțit de Dl Prorector Dr. Nicolae Chițescu și de profesorii Pr. Dr. D. Stăniloae, Dr. Liviu Stan și Conf. Nicolae Lungu. Tot acolo a luat loc și P. Cuv. Arhim. Gherman Dineată, vicarul Sf. Episcopii a Rîmnicului și Argeșului, împreună cu consilieri ai acelei Episcopii, ș.a.

Erau de față, apoi, toți P. C. Protopopi ai Arhiepiscopiei Sibiului.

Celelalte culte erau reprezentate de: Eminența Sa Domnul Episcop Dr. Friedrich Müller (Biserica ev.-lut. C. A., din Sibiu), Eminența Sa Episcopul Bisericii reformate Nagy Július (Cluj), reprezentantul Eminenței Sale Episcopului Bisericii ev.-lut. maghiare Gheorghe Argay (Cluj), Dl Vicar Carol Rapp, Eminența Sa Episcopul unitarian Kiss Elek (Cluj), Eminența Sa Episcopul reformat Ladislau Papp (Oradea), Rev. Domn Dr. Francisc Farago, canonic și profesor de teologie, reprezentînd pe Eminența Sa Episcopul romano-catolic Marton Aron (Alba Iulia), Rev. Dr. Iosif Nemeczek, rector-abate (Alba Iulia), Rev. Francisc Belteky, vicarul Episcopiei romano-catolice din Oradea, împreună cu Rev. Protopop Vasile Hossu. ș. a.

Seminarul Teologic din Cluj era reprezentat de P. C. Pr. Ioan Pop, director, P. C. Victor Ienciu și Iosif Butuc, profesori.

Mai erau de față: Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, Corpul profesoral al Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, slujitori ai Arhiepiscopiei Sibiului, studenți teologi ortodocși și evanghelici-luterani, călugări și călugărițe, precum și o mare mulțime de credincioși.

În cursul săvîrșirii Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a dat binecuvîntările cuvenite și a citit „Simbolul Credenței”, din jetul mitropolitan. Apostolul a fost citit solemn de P. C. Diacon Vasile Gîrbu, iar Sfînta Evanghelie — de P. C. Arhid. Evghenie Dascălu, din amvonul Catedralei.

După Sfînta Liturghie, s-a desfășurat solemnitatea investiturii și instalării Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin. Solemnitatea a început la orele 12,02.

Ieșind din Sf. Altar, Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Dr. *Antim* Nica Tîrgovișteanul, Secretarul Sfîntului Sinod, dă citire Gramatei patriarhicești de înscăunare, al cărei text îl prezintă P. C. Pr. Ioan Gagi, directorul Administrației Patriarhale și P. C. Pr. N. Cazacu, secretarul Cabinetului Prea Fericitului Patriarh.

† JUSTINIAN

*Din Mila lui Dumnezeu Patriarh al României,
locțiitor al Cezareei Capadochiei, Mitropolit al Ungro-Vlahiei
și Arhiepiscop al Bucureștilor.*

Prea iubitului cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolia Ardealului și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei patriarhicești GRAMATE, har și pace de la Dumnezeu, Părintele din ceruri, iar de la Noi binecuvîntare arhipăstorească.

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a așezat în Sfînta Sa Biserică, scaune și vrednicii mici și mari și, prin trimiterea din ceruri în chipul limbilor de foc a Prea Sfîntului și de viață făcătorului Duh, peste sfinții Săi ucenici și apostoli, i-a întărit întru propovăduirea cuvîntului Evangheliei Sale, iar prin punerea mîinilor, într-o neîntreruptă înlănțuire de la Sfinții Apostoli și pînă astăzi, toți slujitorii Bisericii lui Dumnezeu și păstorii turmei lui Hristos se fac vrednici a fi părtași acelorasi daruri și haruri.

Ca un smerit urmaș al lor, în dregătoria Noastră de Patriarh, văzînd, așadar, că prin trecerea la cele veșnice a Fericitului întru pomenire Mitropolit Nicolae al Ardealului, a rămas vacant Scaunul de Arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, îndemnați fiind Noi de îndatorirea ce avem de a nu lăsa acea Arhiepiscopie lipsită de canonicescul ei cîrmuitor, pe temeiul art. 30 lit. G. și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, am convocat cu adresa Noastră nr. 6774 din 19 mai 1967 Colegiul Electoral pentru alegerea noului Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, pe ziua de 4 iunie 1967, orele 9 dimineața, în sala sinodală a Sfintei Patriarhii din București.

Acest Colegiu, după săvîrșirea slujbei religioase în Paraclisul Sfintei Patriarhii, a ales în scaunul vacant pe Prea Cuviosul Arhimandrit Profesor Dr. NICOLAE MLADIN, care s-a arătat vrednic de această chemare prin statornicia sa întru dreapta credință, prin lucrarea fără preget în slujba de profesor de teologie și de ales cărturar al Bisericii Noastre, dînd întru înde-

plinirea tuturor însărcinărilor și vrednicilor la care a fost chemat, dovezi de neclintită ascultare față de rânduile bisericești și de supunere desăvârșită față de legile Patriei noastre, Republica Socialistă România, și de orînduirea ei obștească.

Sfîntul Sinod, potrivit art. 10, 130 și 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, examinînd această alegere și făcînd cercetarea canonică a celui ales, în ședința sa din 4 iunie 1967, a găsit că alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Profesor Dr. Nicolae Mladin în scaunul vacant de Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolii al Ardealului, este făcută cu păzirea tuturor formelor legale și canonice și constătînd că noul ales întrunește toate condițiile canonice, i-a conferit rangul ierarhic de Arhiereu.

În urma mijlocirii Sfîntului Sinod și la recomandarea Departamentului Cultelor, Guvernul Republicii Socialiste România a propus și Consiliul de Stat prin Decretul nr. 554 din 6 iunie 1967 a recunoscut această alegere.

În ziua de 7 iunie 1967 a avut loc la Departamentul Cultelor de pe lîngă Consiliul de Miniștri solemnitatea comunicării și înmînării de către Domnul Profesor Dumitru Dogaru, Secretar General al Departamentului Cultelor, a Decretului Consiliului de Stat pentru recunoașterea în funcțiune a noului ales ca Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, de față fiind Prea Fericitul Părinte Justinian, membrii Sfîntului Sinod, delegați ai celorlalte culte, funcționari superiori ai Departamentului Cultelor, consilierii și protopopii din Arhiepiscopia Sibiului, profesori ai Institutului Teologic din Sibiu și alți invitați.

După ce s-au săvîrșit toate acestea, în ziua de 8 iunie 1967, Prea Cuviosul Arhimandrit Profesor Dr. Nicolae Mladin a fost hirotonit în Arhiereu în Catedrala Sfîntei Patriarhii cu hramul „Sfînții Impărați Constantin și Elena”.

Astăzi, Duminică, 11 iunie 1967, în Catedrala Sfîntei Mitropolii din Sibiu, după rînduile și datinile bisericești, Noi JUSTINIAN, Patriarhul României, înmînam Înalt Prea Sfințitului Mitropolit NICOLAE, Cîrja arhi-păstorească și îl instalăm în scaunul de Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

Pe temeiul celor arătate mai sus, al Sfîntelor canoane și al prevederilor cuprinse în art. 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Noi emitem această GRAMATĂ Patriarhicească și dăm alesului Arhiepiscop și Mitropolit, Înalt Prea Sfinției Sale Dr. NICOLAE MLADIN, împuternicirea canonică de păstorire ca Arhiepiscop al de Dumnezeu păzitei Arhiepiscopii de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, cu toate orașele și satele care se țin astăzi și se vor ține și în viitor de această Sfîntă Arhiepiscopie, drept mărturie că Înalt Prea Sfinția Sa, fiind

înălțat la vrednicia arhierească și dobândind jurisdicțiunea de Arhiepiscop și Mitropolit, are darul și puterea de a așeza, după rânduielele Sfintei Noastre Biserici dreptmăritoare de Răsărit și după legile Țării: citeți, cîntăreți, ipodiaconi, diaconi, preoți și protopopi, la toate bisericile din Arhiepiscopia Înalt Prea Sfinției Sale, stareți, egumeni și arhimandriți la mîndstiri; și a face toate cîte i se cîvin ca Ierarh, spre zidirea duhovnicească a turmei sale.

Din parte-i așteptăm cinstire și ascultare către autoritatea bisericască și îndeosebi către Sfîntul Sinod al Sfintei Biserici Ortodoxe Române, precum și lucrare neobosită, înțelepciune părintească, dragoste către dreptcredincioșii creștini, de sub cîrmuirea sa, făcîndu-se tuturor călăuză întru păstrarea neștirbită a dreptei credințe și a datinilor Bisericii noastre străbune.

Așadar, tuturor celor din cinul preoțesc și călugăresc precum și tuturor dreptcredincioșilor din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie de Alba-Iulia și Sibiu, le recomandăm cu toată căldura și dragostea pe Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. NICOLAE MLADIN, drept chiriarch iubit al lor, să-l cunoască și să-l cîntească, plecîndu-i-se cu toată voia și arătîndu-i în toate împrejurările supunere și ascultare ca fii sufletești, primindu-l și cîstîndu-l ca pe Arhipăstorul, învățătorul și ocîrmuitorul lor duhovnicesc, care este următor Sfinților Apostoli ai Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Aducîndu-Ne aminte cu bucurie de însușețirea cu care slujitorii și credincioșii Bisericii noastre din Ardeal au întîmpinat întotdeauna cuvîntul Nostru, îi povățuim pe toți cu părintească dragoste, ca sub cîrmuirea noastră Arhipăstor și sub îndrumarea tuturor celorlalți Chiriarchi din Mitropolia Ardealului, să păstreze și să întărească unitatea dreptei noastre credințe, viețuind în pace și bună înțelegere, ca fii adevărați ce cred cu stațornicie, întru una, sfință, sobornicească și apostolească Biserică.

Și astfel, cu un cuget și cu o inimă, să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, Treimea cea de-o ființă și nedespărțită, Amin!

Dată în Reședința Noastră din București, astăzi, 10 iunie, anul mîntuirii Una mie nouă sute șasezeci și șapte.

L. S.

† JUSTINIAN

Patriarhul României

Pecetea Patriarhală

După aceea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian coboară din jețul mitropolitan pe solee, în mijloc, avînd alături pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

P. C. Director Ioan Gagiș prezintă Prea Fericirii Sale cîrja vlădicească, rostind formula: „Prezint Prea Fericirii Voastre cîrja de păstorire a Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu și a Mitropoliei Ardealului”.

Primind cîrja, Prea Fericitul Patriarh Justinian o înmînează Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, cu această îndătinată recomandare: „*Primește cîrja aceasta, ca să păstorești turma lui Hristos cea încredințată Ție. Celor ascultători să le fie, prin Tine, toiag de reazim și întărire, iar pentru cei nestatornici și neascultători să o folosești ca toiag de certare, toiag de îndreptare*”.

Îndată după aceea, cu glas înalt, P. C. Arhid. Iosif Bolog zice: „Toiagul puterii, toiagul cîrmuirii va trimite Ție Domnul din Sion și va birui în mijlocul vrăjmașilor Tăi”.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Justinian, rostește: „Vrednic este!” Corul răspunde: „Vrednic este!” După aceea, așează pe creștetul noului Mitropolit camilafca, cu crucea mitropolitană, rostind din nou: „Vrednic este!” Răspunde Corul: „Vrednic este!”

Doi diaconi, cădînd, deschid calea spre jețul arhieresc Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care duce de braț pe noul Arhipăstor al Bisericii ardelene.

La orele 12,15 Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian instalează pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin în jețul vlădicesc, rostind pentru a treia oară: „Vrednic este!” Răspunde Corul: „Vrednic este!” — și cîntînd în continuare: „Pre Stăpînul și Mitropolitul nostru...”

Din scaunul mitropolitan al Bisericii ardelene, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin dă cea dintîi binecuvîntare arhipăstorească, spre cele trei laturi ale Catedralei. Un freamăt de bucurie și emoție străbate mulțimea credincioșilor.

Revenind în mijlocul soleei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a rostit următoarea cuvîntare:

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,

Am astăzi fericita bucurie să-ți încredințez, în conformitate cu legiuirile noastre bisericești și cu vechile rînduiri ale Bisericii Ortodoxe, cîrja de Arhipăstor al Sfintei Mitropolii a Ardealului, Crișanei și Maramureșului, după ce în Duminica trecută ai fost chemat de voia lui Dumnezeu și voțul reprezentanților legitimi

ai Bisericii noastre să ocupi scaunul de conducător sufletească al clerului și credincioșilor din această de Dumnezeu păzită parte a Bisericii Ortodoxe Române. Însăși autoritatea noastră de Stat ți-a dat zilele trecute, prin decret, aprobarea și confirmarea cuvenită din partea ei.

Înmânându-ți această cîrjă pastorală, purtată de atîția mari înaintași, nu pot să nu remarc faptul că în persoana Înalt Prea Sfinției Tale este înălțat la vrednicia de Mitropolit un alt profesor de teologie, după un șir de profesori care au acoperit cu deosebită vrednicie venerabilul scaun al Mitropoliei ardelene.

Ocupi de azi înainte, Înalt Prea Sfințite, scaunul de Arhi-păstor pe care l-au ilustrat cu nepieritoare realizări, după o bogată activitate de profesori, marii ierarhi Andrei Șaguna și Nicolae Bălan și din care au păstorit cu rîvnă și destoinicie Mitropoliții Iustin Moiescu și Nicolae Colan, alți foști profesori de teologie.

Frumoasa pregătire teologică și alesele însușiri sufletești și intelectuale care te împodobesc, unanim apreciată activitate de profesor pe care ai desfășurat-o în cursul multor ani, remarcabila contribuție adusă în ogorul scrisului și publicisticii bisericești, au constituit cele mai bune și puternice temeiuri pentru alegerea și confirmarea Înalt Prea Sfinției Tale ca urmaș al atîtor glorioși înaintași și îndreptățite motive de nădejde într-o rodnică și înțeleaptă păstorire.

Ești chemat, Înalt Prea Sfințite, să fii Părintele sufletească cel mai înalt al credincioșilor din Ardeal, a căror evlavie, seriozitate în credință și în viața creștină și a căror alipire la Biserica strămoșească este vrednică de o deosebită laudă. Biserica ardeleană a slujit și ea totdeauna aspirațiunile poporului, în lupta lui pentru libertate și progres pe toate tărîmurile.

Nu ne îndoim că pilda marilor și însuflețitorilor predecesori, care au îndrumat activitatea preoțimii ardelene în această direcție, precum și activitatea de pînă acum a Înalt Prea Sfinției Tale, te va îndemna să continui această glorioasă tradiție a Bisericii ardelene, ajutînd poporul nostru din Ardeal în năzuințele lui de azi pentru o viață mai bună, pe care vrednicia lui o merită după suferințele îndurate secole de-a rîndul.

Înalt Prea Sfinția Ta ai fericirea să păstorești în Ardeal, după ce, prin luptele și jertfele înaintașilor, au fost realizate două mari idealuri de care ne bucurăm cu toții: unitatea națională în anul 1918 și unitatea bisericească în anul 1948.

Păstorești azi pe toți credincioșii români aflați în unitate între ei și în unitate cu frații lor de lege strămoșească din toată țara. Lupta credincioșilor, a preoților și călugărilor din secolul al XVIII-lea de pe amîndouă laturile Carpaților pentru a fi una în credință în Ardeal și în tot pămîntul românesc și lupta nenumăraților țărani și intelectuali din toate timpurile pentru unitatea națională au fost încununate de izbîndă.

Fiind chemat să păstorești după împlinirea acestor scumpe năzuințe românești și creștinești, nu vei mai avea să lupți pentru realizarea lor. Ai în schimb altă îndatorire: să te străduiești din toate puterile pentru adîncirea în suflete a unității realizate între toți românii, în primul rînd pe teren bisericesc.

Mitropolitul Nicolae Bălan a fost un luptător de frunte în 1925 și în 1948 pentru un Statut unitar al Bisericii Ortodoxe Române, care să servească unificării sufletești a tuturor românilor pe teren bisericesc.

Este o datorie de căpetenie a Înalt Prea Sfinției Tale să te îngrijești ca prevederile Statutului Bisericii Ortodoxe Române din 1948 să fie aplicate cît mai deplin și în Ardeal, ca în toată Biserica Ortodoxă Română.

Noi nu tăgăduim că vrednicul de pomenire Mitropolit Andrei Șaguna, prin Statutul care-i poartă numele, a dat Bisericii din Ardeal o organizare bisericească în care erau angajați toți românii și toate interesele lor bisericești și naționale. Statutul șagunian a fost într-adevăr foarte bun pentru vremurile de împlinare și oprinare a ceea ce era românesc și ortodox în vremea aceea. Astăzi trăim însă într-un stat liber și unitar și atît Statutul din 1925 cît și cel din 1948 au ținut seama, în alcătuirea lor, de această nouă situație creată în România după unirea tuturor românilor în 1918.

O bună parte din principiile de bază și mai ales scopul urmărit de Statutul șagunian de a da Bisericii Ortodoxe ardeleni o organizație care să-i asigure autonomia, unitatea și în general putința vieții și activității ei religioase și culturale în slujba poporului, au fost avute în vedere la organizarea actuală cuprinsă în noul Statut al Bisericii noastre. Apoi, multe din dispozițiile Statutului șagunian au fost adaptate la noua situație creată în Biserica Ortodoxă Română prin unificarea națională și ele continuă, deci, pe un plan mult lărgit a servi organizației și vieții noastre bisericești, ținînd seama de faptul că azi nu mai sîntem români din Muntenia, din Moldova sau din Transilvania, ci sîntem

toți români din aceeași țară. Este un interes general și o datorie a Bisericii Ortodoxe Române să realizeze și să păstreze astfel în corpul întregit al Statului român și în corpul Ortodoxiei ecumenice constituția sa organică una și uniformă, ca o singură Biserică, ce servește întregului popor.

Este o datorie imperioasă a tuturor slujitorilor Bisericii noastre să aplice în întregime Statutul și toate celelalte legiuri ale Bisericii Ortodoxe Române, votate de Sfântul Sinod și Adunarea Națională Bisericească și confirmate de Conducerea noastră de stat.

După prevederile Statutului nostru, „Biserica Ortodoxă Română este autocefală și unitară în organizarea ei” (art. 2) și credem că tăria și prestigiul ei stau pe de o parte în unitatea dogmatică, canonică și cultică cu Biserica Ecumenică a Răsăritului, iar pe de altă parte în aplicarea și trăirea unitară în viața noastră a învățăturii de credință ortodoxă, în respectarea acelorași condiții de recrutare și formare a clerului, în unificarea cât mai deplină a cultului, a cîntării bisericești și a tuturor practicilor rînduite de Sf. Sinod în Biserica noastră străbună.

Ce frumos lucru este și cît de mult contribuie la unificarea sufletească a tuturor credincioșilor români, cînd un credincios din orice parte a țării găsește, în orice biserică în care intră, că toate rînduielile bisericești sînt aceleași ca în biserica din satul lui sau din orașul lui.

Îmi îngădui apoi să-ți recomand, cu dragoste frățească, să ai o deosebită grijă pentru cultura clerului. În unele părți din Ardeal trăiesc, alături de credincioșii români ortodocși, credincioși de alte confesiuni și naționalități. O cultură spirituală și generală a preoților ortodocși români, care să ajute la ridicarea nivelului de cultură spirituală a credincioșilor, e necesară nu numai pentru prestigiul lor, al Bisericii Ortodoxe și al credincioșilor noștri, ci și pentru dezvoltarea unor relații de frățietate, de comunicare vie și de respect reciproc între culte în aceste timpuri cu intense preocupări ecumeniste, putînd contribui și ea la coeziunea sufletească între cetățenii de diferite confesiuni ale Patriei noastre.

Sînt încredințat că vei pune la inima Înalt Prea Sfinției Tale aceste frățești îndemnuri și vei merge pe drumul luminos al unității Ortodoxiei românești, făcîndu-te tuturor pildă „cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția” (I Tim. 4, 12).

Sînt de asemenea încredințat că vei călăuzi pe toți slujitorii și credincioșii din Ardeal, să meargă pe drumul păcii și al înfră-

țirii, pe drumul slujirii și al dragostei față de popor și față de străduințele lui de a zidi o viață fericită și înfloritoare în scumpa noastră Patrie.

De încheiere, te rog să nu te îndoiești niciodată că, pe drumul și în munca de mare răspundere pe care o începi, noi vom fi întotdeauna alături de Înalt Prea Sfinția Ta, cu sfatul, cu încurajarea și cu rugăciunile noastre, ca Bunul Dumnezeu să-ți încâlzească neînețat rîvna și dragostea de Arhipăstor și să-ți încununeze activitatea cu cele mai bogate roade.

Îți urez din toată inima, să ai o păstorire cît mai îndelungată, cu cea mai deplină mulțumire sufletească, de a înscrie cu cinste numele Înalt Prea Sfinției Tale în Cartea virtuților și meritelor Ierarhilor români celor mai sîrguitori și celor mai prețuiți ai Bisericii noastre.

Bunul Dumnezeu să-ți fie într-ajutor în toate zilele vieții Înalt Prea Sfinției Tale !

În numele Eparhiilor sufragane ale Mitropoliei Ardealului a luat cuvîntul Prea Sfințitul Episcop *Teofil* Herineanu al Vadului, Feleacului și Clujului, spunînd următoarele:

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

„Luați seama dar la voi înșivă și la toată turma peste care v-a pus Duhul Sfînt episcopi, ca să păstoriți Biserica Domnului, pe care a cîștigat-o cu însuși sîngele Său“.

*Prea Fericite Părinte Patriarh Justinian,
Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,
Înalt Prea Sfințite Mitropolit Nicolae al Ardealului,
I. P. S. și P. S. Membri ai Sfîntului Sinod,
Distinși reprezentanți ai Cultelor,
Prea Cinstiți oaspeți — P. C. Părinți și
Iubiți credincioși,*

Socotesc că nu întîmplarea ci degetul lui Dumnezeu a întocmit ca înscăunarea noului Mitropolit al Ardealului să aibă loc tocmai în Duminica Sf. Părinți de la Niceea în mijlocul cărora loc de frunte l-a avut și Sf. Ierarh Nicolae, cel din Mira Lichiei.

În această Duminică a Sf. Părinți, strana vestește cuvîntul ca de bun rămas a marelui apostol al neamurilor — Sf. Pavel — adresată păstorilor bisericești din Efes.

Sf. Părinți de la Niceea, pe care îi prăznuim astăzi în Duminica a 7-a după Paști, ca pe străluciții apărători de odinioară ai dreptei credințe, ca pe cei ce au fost rînduiți de Duhul Sfînt să

călăuzească turma cea cuvîntătoare a Mîntuitorului nostru, să ne servească nouă drept modele vrednice de imitat și ocrotitori puternici în ceruri.

Cuvintele rostite odinioară de Sf. Apóstol Pavel către presbiterii din Eies, Sf. Părinți le-au socotit ca adresate lor personal, nemijlocit și au lăsat să găsească răsunet perpetuu în inimile lor: „Luați seama dar la voi înșivă și la toată turma peste care v-a pus Duhul Sfînt episcopi ca să păstoriți Biserica Domnului pe care a cîștigat-o cu însuși sîngele său“ (Fapte 20, 28).

Păstorii sufletești cărora s-a adresat dumnezeescul Pavel și căpeteniile spirituale ale comunităților creștine din toate veacurile și din toate locurile, sînt înălțuiți de turma lor cu trei lanțuri, comentează Sf. Ioan Gură de Aur în Omilia a 44-a la Faptele Apostolilor.

Întîiul lanț îl formează consacrarea lor de către Duhul Sfînt care i-a ales, i-a rînduit și i-a sfințit păzitori și conducători de suflete. Al doilea lanț îl constituie chemarea lor de a păstori Biserica lui Dumnezeu. Al treilea lanț îl alcătuiește împrejurarea că această societate a celor credincioși care este Biserica, a fost dobîndită, a fost răscumpărată cu un mare preț, cu prețul sîngelui lui Iisus Hristos.

Această întreită înălțuire apasă ca o grea răspundere asupra capului tuturor păstorilor celor sufletești.

I. P. S. Mitropolit Nicolae,

Precum bine știți episcopii sufragani din eparhiile dependente de un scaun mitropolitan pomenesc în rugăciune la toate slujbele lor bisericești la fel cu clericii din Mitropolia respectivă pe titularul aceluia scaun mitropolitan.

Din toată inima și cu toată căldura sufletului nostru P. S. Episcop Valerian al Oradiei și cu mine, vom ruga în viitor pe Părintele luminilor, pe ziditorul astrelor și dătătorul revelației — de la care pogoară toată darea cea bună și tot darul cel desăvîrșit — să vă țină sănătos sufletește și trupește întru zile îndelungate drept învățînd, cuvîntul adevărului, cu energie cîrmuind destinele Mitropoliei Ardealului.

Sfinții Părinți de la Niceea pe care îi pomenim astăzi cu venerație, vă vor ajuta prin pilda și prin mijlocirea lor, laolaltă cu Sf. Ier. Nicolae, Patronul I. P. S. Voastre să pășiți cu bogate roade pastorale pe urmele pașilor lor.

Prețuirea noastră deosebită de pînă acum — a P. S. Episcop Valerian și a mea — și dragostea noastră creștinească față de

I. P. S. Voastră va crește, vă asigurăm, pe măsura sarcinilor și a răspunderilor sporite ce vă revin acum ca Întâistătător al Mitropoliei Ardealului.

Vrem și vă făgăduim să găsiți în noi colaboratori smeriți și devotați gata oricând să vă secondeze eforturile de slujire a dreptei credințe, eforturile de loială sprijinire a vieții celei noi din Patria noastră iubită. Încrederea cu care Înalta Stăpânire de Stat V-a cinstit, adevărește patriotismul ce V-a însuflețit în activitatea I. P. S. Voastre de pînă acum ca profesor de teologie și director al foii „Telegraful Român“. Acest patriotism îl prețuim și noi și ne va fi îndemn de nou elan în slujirea mărețelor năzuințe de propășire și pace ale poporului nostru drag.

Alături de I. P. S. Voastră, avînd în frunte călăuză neînfri-cată pe Prea Fericitul Patriarh Justinian vom căuta să ne ridicăm, să ne menținem la înălțimea vremurilor noi pe care le trăim, a vremurilor a căror însușire nobilă între alte însușiri frumoase este aceea că năzuiesc către reciprocă prețuire, către apropiere între neamuri și State, către înțelegere și colaborare pe toate tărîmurile.

Pornit pe făgașul acestor strădanii de prietenie și frățietate, ecumenismul creștin a găsit deplină înțelegere și caldă îmbrățișare în Patria noastră și în Biserica Ortodoxă Română.

Prea Fericitul Patriarh Justinian a făcut și face neobosit noi acțiuni de strîngere a legăturilor de dragoste între toate cul-tele, atît în țară cît și peste hotare. P. S. Episcop Valerian și cu mine vom ține pas cu I. P. S. Voastră în calea ascendentă a ecumenismului care și aici în Ardeal a cunoscut în trecutul apropiat realizări răsunătoare.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului,

Toate măsurile ce le veți iniția prin Sinodul Mitropolitan sau în afara lui, vor fi îmbrățișate de noi cu interesul cuvenit gîndului bun și înnoitor al omului de bine.

Vă promitem că în toate raporturile noastre vom cultiva armonia și frățietatea la care s-a gîndit marele apostol Pavel cînd a scris: „căutați să păstrați unirea Duhului întru legătura păcii“ (Efeseni 4, 3).

Stăpîniți de asemenea gînduri, însuflețiți de aceste senti-mente Vă urăm cu toată sinceritatea mulți, mulți ani de viață sub oblăduirea Sf. Părinți și a Sf. Vostru Patron și multe împli-niri mărețe în ogorul Bisericii Străbune și Patriei.

La sfârșit, din jețul mitropolitan, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a rostit următoarea cuvântare:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,
Înalt Prea Sfințiile Voastre și
Prea Sfințiile Voastre,
Iubiți Reprezentanți ai Cultelor,
Iubiți oaspeți,
Prea Cucernici Părinți și
Dragi credincioși,*

În aceste momente nu pot spune nimic altceva decât într-o uimire să grăiesc cu psalmistul: „Minunate sînt lucrurile Tale Doamne” (Ps. 103, 24). Căci cu o săptămînă în urmă Colegiul Electoral Bisericesc, exprimînd voia clerului și credincioșilor, m-a ales Arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului și Sfîntul Sinod a săvîrșit cercetarea canonică; miercuri, Ocîrmuirea patriei noastre scumpe mi-a acordat — prin Departamentul Cultelor — înalta recunoaștere în această nouă slujire, ca joi, la măritul praznic al Înălțării Domnului — Prea Fericitul Patriarh Justinian, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului și Prea Sfințitul Episcop Antim, Secretarul Sfîntului Sinod, prin rugăciune și punerea mîinilor să mă hîrotonească întru Arhieru, înveșmîntîndu-mă în flăcările harului divin. Astăzi sînt așezat în scaunul acesta arhiepiscopesc și mitropolitan, care a fost cinstit de atîția mari ierarhi, ca: Ioan Prislopeanu, de pe vremea lui Mihai Viteazul, Ilie Iorest, Simion Ștefan și Sava Brancovici, Andrei Șaguna, Ioan Mețianu, Nicolae Bălan, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin și Nicolae Colan.

Cu adevărat minunate sînt lucrurile Domnului, că pe mine smeritul dascăl de Teologie m-a ridicat pe scaunul împodobit cu atîtea vrednicii. De aceea în sufletul meu se împreunează uimirea și bucuria cu îngrijorarea. Uimirea, pentru cinstirea dăruită mie de Domnul și de Biserica Sa, bucuria pentru încrederea dăruită mie de Ocîrmuirea Patriei noastre; îngrijorarea, pentru răspunderea ce apasă pe umerii mei de a fi vrednic urmaș al înaintașilor, de a răspunde nădejdlor ce se leagă de arhipăstoria mea și de a fi la înălțimea mărețelor vremi pe care le trăim. De aceea pășesc cu sfială și cu hotărîre spre această slujire înaltă. Cu sfială că pășesc în „casa Dumnezeuului nostru”; cu hotărîre pentru că nădăjduiesc în mila Domnului, în dragostea ierarhilor, clerului și credincioșilor, în conlucrarea frățască a celorlalte culte.

*Prea Cucernici Părinți și
Iubiți credincioși,*

În această catedrală măreață ne simțim în casa Domnului, în casa sufletului nostru. Aici ne simțim acasă și sîntem ca niște casnici care se cunosc de mult și care acum fac un nou legămînt, care să-i unească mai deplin, ca împreună să lucreze cele plăcute Domnului, spre binele familiei noastre duhovnicești și a poporului nostru. Ne cunoaștem de mult. Căci iată sînt peste 25 de ani de cînd marele mitropolit Nicolae Bălan m-a luat sub ocrotirea sa părintească și în toți acești ani — sub îndrumarea lui înțeleaptă, apoi a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin Moisescu și a Mitropolitului de pioasă amintire Nicolae Colan — mi-am împletit sufletul cu sufletul vostru al preoților și credincioșilor din această Arhiepiscopie. Prin prelegerile de la catedră, ascultate de studenți din Mitropoliiile Ardealului și Banatului, prin slujbele și predicile din Catedrala Mitropolitană, de la Mănăstirea Brîncoveanu, de la Blaj, Brașov și alte parohii, prin participarea la conferințele de orientare ale preoților din Alba Iulia, Tg. Mureș, Tîrnăveni, Sf. Gheorghe, Făgăraș și alte centre protopopești, prin publicațiile „Telegraful Român” și „Mitropolia Ardealului”, prin cărți și broșuri, ca și prin convorbiri frățești, v-am cunoscut și m-ați cunoscut și ne-am simțit una în aceeași credință, în același atașament față de Biserica noastră și față de Patria noastră. Din dragostea și prețuirea voastră am sorbit noi puteri de muncă, de însuflețire, de avînt. Această unitate sufletească era și este marea bucurie a vieții mele. Dacă astăzi sînt ceea ce sînt, aceasta se datorește în bună măsură și clerului și credincioșilor din Arhiepiscopie, care cu un glas au socotit că smeritul slujitor al amvonului, catedrei și condeiului este vrednic să le fie păstor. De aceea îmi dau seama că sînt pus Arhiereu — după cuvîntul Sf. Apostol Pavel — „ca să slujesc credincioșilor în cele către Dumnezeu” (Evrei 5, 1—3) spre viață și mîntuire în Hristos Iisus.

Dar nimenea nu poate fi păstor decît cu harul lui Iisus Hristos, Păstorul cel Mare. El însuși zice despre Sine: „Eu sînt păstorul cel bun și cunosc pe ale Mele și ale Mele mă cunosc... Oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc și ele vin după mine” (Ioan 10, 14, 27). În El s-au împlinit cuvintele Psalmistului: „Domnul este păstorul meu și nimic nu-mi lipsește, la pășuni bune mă sălășluiește și mă povățuiește la ape line, sufletul mi-l întărește pentru numele Său și pe cărările dreptilor mă povățuiește” (Psalm 22, 1—3). El este păstorul oilor Sale și Păstorul

păstorilor Săi. Prin harul lui Dumnezeu am fost pus să fiu păstor al vostru, să fiu chip al Unicului Păstor și mă bucur să pot spune că vă cunosc și mă cunoașteți și să vă chem — ca altă dată — a urma împreună glasul lui Hristos, povățuirea Păstorului Divin. Iar glasul lui Hristos ne îndeamnă să iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea noastră și să iubim pe aproapele ca pe noi înșine, să iubim pe om așa cum l-a iubit și-l iubește Hristos. Numai acela e adevărat ucenic al lui Hristos, care iubind pe Dumnezeu iubește și pe aproapele său. De aceea să ne iubim unii pe alții și în dragoste să slujim Domnului, să slujim omului, să slujim Patriei. Să facem ceea ce au făcut înaintașii noștri, mitropoliți, episcopi, preoți și credincioși, ca: Diaconul Coresi, Simion Ștefan, Sofronie de la Cioara, Oprea Miclăuș, Horia, Cloșca și Crișan, Inochentie Micu Clain, Samuil Micu Clain, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Andrei Șaguna, ș.a. Să continuăm și să adâncim ceea ce am făcut noi înșine pînă acum, adică: să ne identificăm mereu cu voia lui Hristos, să ne identificăm — în Hristos — cu poporul și să sprijinim munca lui pentru înălțarea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România, lucrarea lui pentru pacea a toată lumea. Să creștem în dragoste, căci dragostea este sufletul vieții noastre, este izvorul entuziasmelor noastre, este rădăcina tuturor virtuților noastre; ea nu ne lasă niciodată să fim mulțumiți cu binele ce l-am făcut, ci mereu ne cheamă să ne depășim, să facem și mai mult, să ne străduim a ne apropia de înălțimea neajunsă a nemărginitei iubiri dumnezeiești, ce ni s-a descoperit și ni se descoperă așa de minunat în Iisus Hristos.

Iată însă, că nu sîntem singuri: de față la bucuria noastră este întreaga Biserică Ortodoxă Română, reprezentată de Prea Fericitul Patriarh Justinian, de Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți Iustin al Moldovei și Sucevei, Firmilian al Olteniei și Nicolae al Banatului, Prea Sfințitii Episcopi Partenie al Romanului, Iosif al Rîmnicului și Argeșului, Antim al Buzăului, Teoctist al Aradului, Teofil al Clujului, Valerian al Oradiei și P. S. Episcopi Antim și Visarion, vicari patriarhali, și de alți slujitori la altar sau catedră, clerici și mireni ai Bisericii noastre. Arhiepiscopia de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolia Ardealului sînt un mădular al Bisericii Ortodoxe Române. Puterea noastră vine de la Biserica întreagă și e de datoria noastră a sluji acestei Biserici ca un mădular vrednic de cinste. Arhiepiscopia noastră și Mitropolia

Ardealului, care a conlucrat la toate acțiunile Bisericii noastre pe plan intern și pe plan extern în slujirea lui Hristos, a poporului și păcii, va năzui să fie activă pe linia aceleiași slujiri și de acum înainte.

Nu pot să uit nici de frații noștri români ortodocși din America de Nord și de Sud, fii ai Episcopiei Misionare Ortodoxe Române din America, mulți originari din părțile noastre, cărora — prin reprezentanții de față la această sărbătoare — la dragostea lor frățească le răspundem — Arhipăstor, cler și credincioși — cu îmbrățișarea dragostei noastre nestinse.

Onorați Reprezentanți ai Cultelor,

Pornind de la dragostea care slujește, noi ne simțim înfrățiți în aceeași slujire. Ecumenismul creștin — care pe pământul Țării noastre a fost și este o realitate vie — ne-a unit și ne unește în conștiința și simțămîntul că sîntem frați în Hristos, că sîntem chemați la lucrarea păcii și iubirii în lume. Ecumenismul creștin ne solidarizează și cu celelalte culte, care mărturisesc credința în Dumnezeu și cu care împreună putem sprijini mai cu spor colaborarea dintre popoare.

Dar buna înțelegere și conlucrarea noastră nu izvorăște numai din credința religioasă, din convingerea că dacă există un Dumnezeu în ceruri și cei ce cred în El trebuie să fie una și să facă lucrul lui Dumnezeu pe pământ, lucrul păcii și al înfrățirii, ci și din iubirea tuturor față de patria noastră comună, Republica Socialistă România, care ca o mamă bună îmbrățișează cu aceeași dragoste pe toți fiii ei, fără deosebire de naționalitate și credință religioasă. Poporul român a respectat și respectă specificul și drepturile tuturor naționalităților conlocuitoare și credința tuturor cultelor. Biserica noastră, păstrîndu-și viața și organizarea proprie, a respectat și respectă celelalte culte și a colaborat și colaborează cu ele pe temeiul ecumenismului creștin și patriotismului constructiv. România Socialistă este Patria tuturor celor ce muncesc; ea se făurește prin brațele și mintea tuturor oamenilor muncii de diferite naționalități și credințe religioase. Atmosfera aceasta de frățietate între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, de libertate a cultelor și de egalitate între ele, a generat și generează mereu adîncirea relațiilor frățești dintre culte și a colaborării lor în sprijinirea eforturilor poporului pentru ridicarea Patriei socialiste pe noi culmi de civilizație și progres, pentru pace și înfrățire între popoare.

Asigur pe reprezentanții cultelor că așa cum am conlucrat și în trecut voi lucra mai departe din noua poziție ce o am, în spiritul ecumenismului creștin și al patriotismului constructiv, ca prin împreună lucrarea noastră să se preamărească Dumnezeu, să înflorească Patria noastră comună și să se întărească pacea în lume.

Iubiți credincioși,

Mulțumesc Înaltilor Ierarhi, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, și le făgăduiesc că Arhiepiscopia de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolia Ardealului va sluji în continuare marile idealuri care călăuzesc activitatea Bisericii noastre.

Mulțumesc Domnului Profesor Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului Cultelor, și prin Domnia Sa — Ocîrmuitorilor înțelepți ai patriei noastre pentru încrederea cu care m-au cinstit și îi asigur că mă voi strădui ca — împreună cu preoții și credincioșii Arhiepiscopiei, cu Ierarhii, preoții și credincioșii Mitropoliei Ardealului — să fiu vrednic de această încredere.

Mulțumesc reprezentanților Cultelor pentru că au venit la praznicul bucuriei noastre, și sînt convins că vom sluji uniți cauza ecumenismului creștin, propășirea poporului și păcii.

Mulțumesc organelor locale de Stat și le asigur de sprijinul meu, al clerului și credincioșilor în lucrările de folos obștesc.

Mulțumesc clerului de la Centrul Arhiepiscopesc și de la protopopiate și parohii și credincioșilor pentru dragostea cu care m-au primit, și îi rog ca această dragoste să o transforme în energie de slujire a marilor imperative ale Bisericii și Patriei, ca împreună să slujim la același altar al dragostei și al înfrățirii.

Închei cuvîntul meu cu graiurile de la început ale Psalmistului: „Minunate sînt lucrurile Tale Doamne“, căci iată ne-ai adunat aici într-o mare comunitate a iubirii și a slujirii. De aceea pe Tine te mărim, pe Tine te lăudăm, că noi sîntem „poporul Tău și oile pășunii Tale“ (Psalm 78, 13) și Ție ne rugăm să reverși binecuvîntările Tale asupra acestei Arhiepiscopii și Mitropolii, asupra Bisericii Tale, peste toți credincioșii, peste Țara aceasta România și peste întreaga omenire, — că Ție se cuvine toată mărirea, cîntea și închinăciunea în veci. Amin.

Diaconii au cîntat un Polihroniu pentru îndelunga înziliră a Prea Fericitului Patriarh Justinian, a noului nostru Arhipăstor, a I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfîntului Sinod, a Ocîrmuitorilor Patriei noastre și a tuturor credincioșilor prezenți la solemnitate.

Cu ceremonialul îndătinat, cortegiul Ierarhilor și invitaților de onoare s-a îndreptat spre Reședința mitropolitană.

Cînd a apărut pe scările Catedralei P. F. Patriarh, împreună cu noul nostru Arhipăstor, mulțimea credincioșilor, revărsată în stradă pînă departe, a izbucnit în aplauze. Din mulțime, nenumărate buchete de flori se ofereau Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului.

La Reședința mitropolitană, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin a primit felicitări pentru înalta demnitate bisericească la care a fost chemat, din partea oficialităților și a invitaților.

*

La orele 14 — în saloanele Restaurantului „Împăratul Romanilor” — Arhiepiscopia Sibiului a dat o masă în cinstea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

La masă s-au rostit toasturi.

Seria toasturilor a fost deschisă de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, care în numele Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a spus:

Trăim astăzi simțăminte de mare bucurie. Bucuria noastră se aseamănă cu bucuria de negrăit a mamei care aduce prunc pe lume și gustă cu anticipație oarecum din înfăptuirile cu care el își va împodobi viața.

Și noi gustăm astăzi, cu anticipație, din împlinirile pe care noul Mitropolit al Ardealului le va realiza. Avem deplină încredere în persoana I. P. S. Sale, pentru că îi cunoaștem calitățile alese și rîvna pilduitoare de care este însușit față de bunul mers al Bisericii și Patriei. De aceea îl înconjurăm cu toată dragostea noastră frățescă și îi vom da tot sprijinul.

Urmînd pilda și îndemnul Sfîntului Apostol Pavel — care ne îndalțorează să ne aducem aminte de înaintașii noștri și să-i urmăm (cf. Eorei 13, 7) — ai amintit aci de înaintașii I. P. S. Tale și mai ales de Andrei Șaguna, Nicolae Bălan și Nicolae Colan. Intr-adevăr, toți trei sînt mari figuri ale Bisericii noastre și fiecare din ei și-a asigurat cîte un loc de cinste în istoria acestei Biserici, dar încadrați în epoca lor și legați de acea epocă. Intr-adevăr, cum vom putea da uitării vreodată dinamismul lui Șaguna, înțelepciunea lui Nicolae Bălan și jertfelnicia Mitropolitului Nicolae Colan?

Dar noi trăim astăzi altă viață bisericească și națională decît în trecut. În locul frămîntărilor de altădată, avem astăzi o atmosferă de fericită conviețuire, fără contradicții sociale, politice și naționale. Noi ne găsim instalați într-o epocă de liniște și progres social, iar ceea ce caracterizează viața internațională actuală este de asemenea tendința spre înțelegere între state și popoare. Sîntem o țară liberă și avem astăzi o Biserică organizată, care poate să-și desfășoare normal activitatea ei specifică.

Tocmai de aceea, cinstinându-ți înaintașii cum îi cinstim noi toți, nu vei îmbrăca chipul nici unuia din ei, ci vei deveni Mitropolitul Nicolae Mladin al vremii noastre.

Istoria nu se repetă, ci se înnoiește în mod permanent. Fiecare epocă are idealurile ei. Idealul suprem al epocii noastre este apărarea păcii și dreptății în relațiile dintre state, popoare și indivizi. E adevărat că aceste idealuri care fac cinste omenirii contemporane nu sînt încă împlinite întru totul. Mai curge sînge în unele părți ale lumii. Popoarele n-au ajuns încă, în totalitatea lor, la realizarea coexistenței pașnice. S-a făcut totuși un substanțial pas înainte, afirmîndu-se din ce în ce mai viguros un înalt spirit de unitate în lume.

Cea mai de seamă realizare a vremii noastre este fără îndoială trecerea omului de la viața individuală la cea comunitară și trecerea popoarelor de la izolare la colaborare.

Orientarea aceasta este în spiritul credinței noastre. Noi, slujitorii lui Hristos, nutrim cele mai curate gânduri și intenții față de idealul conviețuirii pașnice a tuturor oamenilor. Toate religiile își aduc aportul lor la construirea unei lumi mai bune, în care să fie loc pentru toți, să se dezvolte în libertate fiecare popor și fiecare cult religios.

Ca fii ai împărăției lui Dumnezeu, a cărei anticipație concretă este Sfînta Biserică, la rețetele de îmbunătățire continuă a vieții omenești noi aducem balsamul dragostei de oameni, de semenii. Dragostea aceasta este un act de curaj moral și umanitar. Să avem, dar, curajul de-a iubi pe toți oamenii — pe cei de aproape și pe cei de departe, pe oamenii de orice neam, de orice culoare, de orice credință religioasă — și să sprijinim ferm și statornic omenirea ca să devină ceea ce trebuie să devină: capodopera creației lui Dumnezeu, autorul vieții.

Sîntem siguri, Înalt Prea Sfințite, că veți contribui la zidirea acestei lumi, pe care o așteptăm cu toții și Vă felicităm de pe acum pentru izbînzile ce nu veți întîrzia a le secera ca Arhipăstor al Bisericii ardelene.

Eminența Sa Dl. Dr. Friedrich Müller, Episcopul Bisericii evanghelice-luterane C. A. din țara noastră, a subliniat bunele relații — trecute și actuale — dintre ortodocși și evanghelicii-luterani, care împreună au contribuit, cu deosebire în jurul Sibiului, la creșterea statornică a bunăstării țărănimii și orășenilor. Evocînd legăturile culturale-bisericești dintre sașii luterani și românii ortodocși, accentuate și intensificate în ultimele două decenii de viață nouă din Patria noastră, Eminența Sa și-a exprimat convingerea că raporturile de coexistență pașnică dintre cele două Biserici vor continua și împreună vom contribui la propășirea Patriei și poporului nostru, în lumea nouă care evoluează acum spre transformări sociale specifice epocii socialiste. A încheiat urînd I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului o arhi-

păstorire binecuvîntată de Dumnezeu, pe linia înaintașilor și a marilor răspunderi față de problemele vieții contemporane.

Prea Sfințitul Episcop Dr. *Partenie Ciopron* al Romanului și Hușilor a dat expresie bucuriei cu care este întâmpinat noul Arhipăstor al Mitropoliei Ardealului, pe care îl așteaptă să le soluționeze o seamă de probleme specifice Bisericii de dincoace de munți. O dată cu înscăunarea lui, viața bisericească de-aici va continua în cele mai bune condiții, dezvoltându-se firesc și pozitiv. Autoritatea morală, pregătirea aleasă și energia tinerească a noului Arhipăstor, sprijinite de un cler cu alese calități, sînt garanție că așa va fi.

Eminența Sa Dl *Julius Nagy*, Episcopul Bisericii reformatе (Cluj) a arătat că în vremea noastră — cu deosebire la noi — au fost curmate suferințele îndurate de „Trupul lui Hristos” — Biserica creștină — prin știutele dezbinări și neînțelegeri dintre mărturisitorii aceleiași credințe creștine. Noi nu uităm trecutul, dar nici nu repetăm din trecut decît ceea ce s-a dovedit a fi fost binecuvîntat de Dumnezeu și încălzit de dragostea și respectul față de ființa națională și de credința religioasă a fiecăruia.

Între Biserica Ortodoxă Română din Ardeal și Biserica noastră s-au încheiat de mult relații frățești de colaborare. Relațiile acestea s-au intensificat și adîncit în zilele noastre. Împreună cu noi toți, noul Mitropolit al Ardealului, I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, va contribui la dezvoltarea lor. Împreună, vom preamări pe Dumnezeu și vom sluji Patria și idealurile superioare ale lumii întregi. „Sîntem convinși că va fi ușor și va fi o adevărată bucurie de a colabora și de a ne ruga împreună, fiindcă sîntem fiii aceluiasi pămînt sfînt și fiii aceluiasi vrednic popor muncitor. Îndreptîndu-ne cu toată ființa noastră către poporul nostru, ne dăm seama de profunzimea adevărului formulat de poetul Ady Endre, care arăta în versuri de neuitat că așa cum toate apele lumii se întîlnesc în marele ocean, tot așa oamenii, de orice neam și de orice credință, se întîlnesc în întregul aceleiași omeniri. Doctorul și profesorul de Etică creștină, I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin, prin toată activitatea și atitudinea sa frățească de pînă acum, este cheazăsie pentru acest viitor luminos pe care îl slujim cu toții.

Eminența Sa Dl *Kiss Elek*, Episcopul Bisericii unitariene (Cluj), a dat mulțumită lui Dumnezeu pentru bucuria pe care i-o pricinuieste participarea la această festivitate de înfrățire creștinească. Poporul român și însușirile alese cu care este împodobit se reflectă nu numai în marii mei prieteni decedați: Dr. Petru Groza și Mitropolitul Nicolae Colan, ci în toți fiii lui. Unul dintre cei mai aleși fii ai acestui popor, este astăzi sărbătoritul nostru al tuturor, cu prilejul înscăunării la cîrma Bisericii ortodoxe ardelenе.

Ca unul care mă bucur statornic — împreună cu alți șefi de culte din țara noastră — de sollicitudinea Prea Fericitului Patriarh Justinian, în al

cărui palat descind, cînd merg la București, ca la mine acasă, ca și de dragostea și prietenia celorlalți înalți ierarhi ai Bisericii surori ortodoxe române, sînt încredințat că colaborarea strînsă și caldă cu noul Mitropolit de la Sibiu va da roade bogate pentru binele bisericilor noastre, pentru înflorirea Patriei iubite și pentru propășirea întregii omeniri.

Eminența Sa a avut — în avîntatul cuvînt pe care l-a rostit — atențiuni speciale, calde și duioase, pentru mamele atîtor ierarhi ortodocși români și cu deosebire pentru mama noului nostru Arhipăstor.

Eminența Sa Dl *Ladislau Papp*, Episcopul Bisericii reformate (Oradea), și-a exprimat bucuria de-a putea saluta în noul Mitropolit al Ardealului nu numai pe eminentul tînăr de odinioară care și-a început studiile teologice în Oradea, ci și pe ierarhul frate cu care va colabora de-acum înainte în toate problemele în care clerul și credincioșii celor două biserici au țeluri comune. Aceste țeluri sînt numeroase și de interes deosebit pentru bisericile din Patria noastră și pentru propășirea întregului nostru popor. „Duhul Sfînt, creatorul adevăratei unități, este Acela care a construit și între Bisericile noastre puntea dragostei și încrederii sincere, și a respectului reciproc, ca pe această punte să continuăm schimbul permanent deja început demult al bunurilor sufletești — un așa-numit sfînt schimb de experiență — în interesul unei mai bune slujbe duse în comun. Căci e convingerea de nezdruccinat atît a Bisericii Ortodoxe Române, cît și a Bisericii Reformate că toată activitatea Bisericii se poate cuprinde în marea cuvînt de slujire.

Sînt convins că în viitor colaborarea roditoare între Bisericile noastre — condusă de Duhul Sfînt — va fi și mai deplină, căci în conștiința chemării și a misiunii noastre nu putem face altceva decît să slujim binele credincioșilor noștri, iar într-un sens mai larg și mai profund ecumenic — al tuturor oamenilor. Exprimat și mai concret, prin această slujire dezinteresată noi contribuim la construirea prezentului fericit și la făurirea viitorului înfloritor al scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România“.

Rev. Canonic și profesor de teologie Dr. *Farago Francisc* (Alba Iulia) dă expresie bucuriei de-a putea reprezenta la solemnitatea înscăunării I. P. S. Mitropolit ortodox al Ardealului, Dr. Nicolae Mladin, pe Eminența Sa Episcopul romano-catolic de Alba-Iulia, Marton Aron.

În duhul de comuniune ce trebuie să ne stăpînească — a spus vorbitorul, între altele — am venit la Sibiu înainte cu aproape două luni ca să petrecem împreună pe drumul din urmă pe părintele Bisericii ardelene, Mitropolitul Nicolae Colan. În același duh de comuniune mă aflu astăzi aci ca să aduc felicitările și urările de arhipăstorire îndelungată și spornică I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, din partea Episcopului meu, a Capitlului episcopal din Alba Iulia, a preoțimii și credincioșilor romano-catolici din Republica Socialistă România.

În numele Bisericii evanghelice-luterane sinodo-presbiteriene și al Episcopului ei a luat cuvîntul Dl Vicar *Carol Rapp*, care a spus următoarele:

„Vă salutăm în noua demnitate de Mitropolit al Ardealului cu atașamentul fratelui mai mic în acea comunitate care se transformă în Patria noastră tot mai mult într-o comunitate ecumenică, adică în comunitatea diferitelor confesiuni religioase care adoră și propovăduiesc același Dumnezeu. Salutăm în persoana Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin acele calități care sînt cunoscute de noi toți și care sînt roada Duhului: dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea și cumpătarea. Fie ca pacea lui Dumnezeu, care depășește mințile omenești, să păzească și să sporească acele înalte calități ale I. P. S. Sale, spre slava Bisericii lui Hristos, întărirea Patriei și spre bucuria noastră a tuturor“.

Prea Cuviosul Arhim. Dr. *Augustin Paul*, vicarul Episcopiei Oradiei, a dat expresie bucuriei preoților întorși în ultimii douăzeci de ani la sînul Bisericii-mame ortodoxe române, de-a se ști încredințați de-acum înainte grijii părintești și povățuirii înțelepte a I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin. Asupra I. P. S. Sale apasă grea sarcină și mare răspundere, căci ierarhul — după concepția Sf. Ioan Gură de Aur — priveghează ca turma dreptcredincioasă să nu cadă pradă „lupilor răpitori“, celor ce umblă să-i sfîșie unitatea. Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu sprijinul tuturor slujitorilor bisericești, I. P. S. Sa va păzi Biserica ardeleană de orice vătămare a unității ei.

Rev. *Iosif Nemeczek*, rector-abate al Institutului Teologic de grad Universitar romano-catolic din Alba Iulia a prezentat felicitări Arhipăstorului nostru în numele profesorilor și studenților aceluiași Institut. În această viață — a spus Dsa — noi ne rugăm unii pentru alții și cu cît ne pătrundem mai mult de duhul dragostei frățești, cu atît mai des și mai sincer ne răzimăm unii pe alții, conlucrînd la săvîrșirea binelui vremelnice și veșnic al credincioșilor bisericilor noastre.

P. C. Preot *Constantin Tofan*, din Canton-Ohio (S.U.A.) — aflat ca turist în țara noastră, unde s-a născut și a copilărit — a spus că nu reprezintă aci vreo organizație bisericească, ci a venit doar în vizită frățească. Parohia pe care o păstorește e alcătuită numai din români ardeleni, originari în marea lor majoritate din părțile Sibiului, din Sîmbăta de Sus și din Ucea (raionul Făgăraș). Toți cei ce l-au cunoscut pe I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin astă vară, cînd a vizitat tărîmurile de dincolo de Atlantic, au declarat că învățatul profesor de teologie de la Sibiu calcă a vlădică.

Previziunea aceasta s-a împlinit și sînt bucuroși că iau parte la desăvîrșirea ei, prin instalarea de astăzi.

Noi, românii ortodocși din cele două Americi, participăm la lucrările ecumeniste, ne păstrăm graiul românesc și ființa națională. Iubim mult țara de obârșie. În parohia mea, am peste o mie de suflete. Toți cultivă limba română, poartă costumul național și practică dansurile noastre străbune. Ei vin în țară, ca s-o cunoască mai îndeaproape, în grupuri din ce în ce mai mari, de zeci și sute de turiști. Numai acum se găsesc în România 66 dintre parohienii mei. Eu mai am de stat aici vreo zece zile. Apoi, plec. Plec ca să revin — dar nu singur, ci cu familia, căci avem ce vedea și avem de ce ne bucura.

A încheiat urînd I. P. S. Sale păstorire îndelungată și rodnică.

A luat apoi cuvîntul P. C. Vicar arhiepiscopesc *Tr. Belascu*, spunînd următoarele:

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,
Domnilor reprezentanți ai Puterii locale de Stat,
Înalți Prea Sfințiți Părinți Mitropoliți,
Prea Sfințiți Părinți Episcopi,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,
Distinși oaspeți,

Le un timp încoace, Arhiepiscopia Sibiului a fost încercată de repetate emoții. Unele dureroase, altele de bucurie. Dar și unele și altele de adîncă trăire.

Cu sentimente de durere și fiești păreri de rău ne-am despărțit de mult regretatul mitropolit Nicolae Colan, care timp de 10 ani a condus destinele Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și ale Mitropoliei ardelene ca un adevărat părinte duhovnicesc, pe linia intereselor superoare ale Bisericii și Patriei ca și marii săi înaintași mitropoliți Andrei Șaguna și Nicolae Bălan.

Dar, iată că astăzi, durerea noastră se preface în senină bucurie. În scaunul vacant vine un arhipăstor nou, încă tînăr, care să ducă mai departe făclia întinsă lui de mitropolitul Nicolae Colan.

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,

Cu cîteva zile doar înainte, v-ați închinat și slujit ca preot la Sf. altar al Catedralei din Sibiu.

Prin votul unanim al Colegiului Electoral, prin recunoașterea de către Consiliul de Stat, prin harul primit la sărbătoarea Înălțării Domnului la cer, ați devenit arhipăstorul nostru.

Au fost de-ajuns cîteva zile ca să urcați la treapta înaltă de arhiepiscop și mitropolit al Ardealului.

Dar această înălțare nu este înîmplătoare.

Nu se datorește nici norocului, nici hazardului. Ea este consecința logică și firească a activității Înalt Prea Sfinției Voastre pe altarul Bisericii și al Patriei.

Sînteți fiu de miner de pe Valea Jiului. Ați cunoscut în familie truda amară de pe atunci a vieții de miner. Aceasta este o cheazășie că sînteți legat — nu puteți fi decît indisolubil legat — de acest popor, care muncește azi entuziasmat pentru înălțarea Patriei.

Ați fost — după studii strălucite în țară și în străinătate — profesor timp de 24 de ani la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. Aici v-ați perfecționat și desăvîrșit personalitatea de teolog și om de cultură. Activitatea pe acest tărîm, ca profesor și om al scrisului este cheazășie că la Sibiu nu s-a întrerupt tradiția ca pe scaunul mitropolitan să urce din nou un vlădică cărturar.

După regretații mitropoliți Nicolae Bălan și Nicolae Colan și după încă plinul de avînt Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei Dr. Iustin Moisescu, toți înălțați pe scaune vlădicești direct de la catedre, iată că și de data aceasta tot un profesor, Dr. Nicolae Mladin, urcă treapta vlădiciei Mitropoliei Ardealului.

Dar noul nostru arhipăstor n-a fost numai un profesor distins, închis între cărți și cursuri la catedră, ci a fost și un preot misionar și predicator. A cutreierat întreaga Arhiepiscopie a Sibiului, la sfințiri de biserici, la hramul de mănăstiri, conferințe protopopești și cursuri de îndrumare, unde a luat contact direct cu realitățile pastorale și sociale dînd înțelepte îndrumări bisericești și patriotice. Cunoaște viața de pastorație a preoțimii, dintre care cei mai mulți i-au fost studenți. Cunoaște viața credincioșilor. Este și aceasta o cheazășie că arhipăstorul nostru va fi un păstor bun și drept, care-și cunoaște turma. Ii cunoaște bucuriile și necazurile.

Militînd cu toată însușețirea pentru unitatea Bisericii noastre ortodoxe, profesorul Dr. Nicolae Mladin a fost în mijlocul evenimentelor, prin cuvînt hotărît și scris luminat. Cartea „Cînd frații sînt împreună“, este dovada înțelegerii înalte a actului de reîntregire a Bisericii noastre.

Trăind și acționînd în această parte de țară, în Ardealul greu încercat în trecutul istoriei noastre, profesorul Dr. Nicolae Mladin și-a format de mult o concepție de largă înțelegere și colaborare în spiritul lui Hristos, cu toate cultele naționalităților conlocuitoare.

A lucrat rodnic în problemele ecumenismului și lupta pentru pace.

N-a fost sector spiritual de activitate în care profesorul Dr. Nicolae Mladin, să nu-și fi adus substanțial contribuția.

Acestea au fost antecedentele care-au făcut ca Înaltul Colegiu Electoral Bisericesc să-l aleagă cu unanimitate, iar Consiliul de Stat să recunoască alegerea sa ca arhiepiscop și mitropolit al Ardealului.

Iar noi, cei de la Sibiu, Centrul Eparhial, clerul și poporul dreptcredincios din întreaga Arhiepiscopie, nu ne-ascundem sincera și curată noastră bucurie pentru această alegere. Iată de ce, în numele Centrului Arhiepiscopesc, a clerului și credincioșilor, exprim simțăminte alese de gratitudine și recunoștință Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și Colegiului Electoral, Înaltului Guvern al Patriei noastre, reprezentat prin Domnul Profesor Dumitru Dogaru și tuturor celor care ne-au prilejuit această bucurie.

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,

Venind să arhipăstoriți la Sibiu, unde aveți atîția colaboratori mai tineri și mai vîrstnici, unde vă leagă atîtea afecțiuni și prietenii, veți avea desigur și greutăți, dar le veți birui în numele mesagiului lui Hristos Domnul nostru, învățătorul iubirii și al păcii.

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,

Dragostea părinților față de fii este generoasă, dezinteresată, pînă la jertfă.

Dragostea fiilor față de părinți este devotată și respectuoasă.

Vă facem astăzi un legămînt:

Vom căuta, tineri și mai vîrstnici, colaboratori mai apropiați sau mai îndepărtați, să Vă înconjurăm cu tot devotamentul și dragostea noastră de fii, pentru a Vă ușura marea răspundere ce apasă de astăzi înainte pe umerii de Părinte ai Înalt Prea Sfinției Voastre, spre mărirea lui Dumnezeu, a Sfintei Sale Biserici, spre înălțarea și înflorirea scumpei noastre Patrii: Republica Socialistă România.

Vă urăm întru mulți și fericiți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte !

În numele profesorilor și studenților Institutului Teologic de grad Universitar din București, al celor 101 preoți aflați la cursurile de îndrumare pastorală (Seria 51) de la Curtea de Argeș și al său, personal, Dl. Prorector Prof. Dr. Nicolae Chițescu a salutat cordial pe noul nostru Arhipăstor. Activitatea sa de pînă acum l-a arătat ca pe un valoros teolog, mare dascăl al generației actuale de preoți, priceput cunoscător al problemelor vieții contemporane, convins apărător al păcii și promotor încercat al colaborării dintre cultele religioase.

În numele profesorilor, ostenitorilor și studenților Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, P. C. Rector Dr. Sofron Vlad a adus un cald omagiu de dragoste și atașament, de prețuire și devotament Arhipăstorului Bisericii ardeleni, ridicat din rîndurile dascălilor acestui Institut.

La astfel de ocazii, rînduiala cere să vorbești frumos și numai cu laude. Dacă n-ai ce lăuda, trebuie să inventezi ceva. Eu n-am nevoie să

inventez. De ani de zile observ viața multor familii cunoscute. Familia I. P. S. nostru Mitropolit Dr. Nicolae Mladin face parte dintre cele care nu vorbesc despre meritele ei. Dar faptele o arată că este o familie de model. Mama I. P. S. Sale — care se află de ani de zile în mijlocul nostru, sub același acoperiș — e o femeie modestă, evlavioasă și prietenoasă. N-a vorbit niciodată despre truda ei — și a trudit din greu — ci numai despre soțul ei, răposat demult, și despre copiii ei, pe care i-a crescut în calea Domnului.

Profesorul și colegul nostru prețuit de ieri, Arhipăstorul iubit de astăzi, e chipul mamei sale: nu vorbește bucuros despre sine. Au vorbit, însă, și vor vorbi mai ales de-acum încolo despre I. P. S. Sa studenții teologi de pînă acum și păstoriții de astăzi. Cei dintii sînt copiii săi duhovnicești, zămislți în trudă spirituală continuă și devotată. Ceilalți, îi vor fi colaboratori permanenți în toate lucrările sale binefăcătoare pentru Biserică și pentru Patrie.

Am încercat să fac un calcul statistic al ostanelilor desfășurate de Arhipăstorul nostru de-acum, ca profesor și publicist bisericesc. Cărțile, broșurile și studiile sale teologice însumează, cu aproximație, aproape două mii de pagini tipărite, fără să punem la socoteală prelegerile de curs și rapoartele teologice, care nu s-au publicat. În afară de aceasta: numai în „Telegraful Român“ a publicat peste 400 de articole, însumînd circa 1509 coloane de gazetă.

Mi-am dat seama cîtă dreptate avea Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian cînd spunea că scrisul profesorului Mladin n-are nevoie să se schimbe nici o virgulă în textul lui.

Profesorii Institutului nostru teologic nu au de adăugat nimic la ceea ce Colegiul Electoral Bisericesc a făcut înțelepțește, iar Sfîntul Sinod și Înalta Ocîrmuire de Stat au confirmat și recunoscut sărbătorește. Noi sîntem mîndri că Institutul nostru dă Bisericii ardelene, pentru a treia oară, ocîrmuitor ieșit din rîndurile profesorilor lui.

Îi promitem solemn că toți colegii de ieri îi vor fi colaboratori fideli și ascultători, pentru ca să-și poată realiza la nivelul năzuințelor I. P. S. Sale și al exigențelor actuale planurile de promovare a vieții noastre bisericești și cetățenești potrivit intențiilor atît de clar exprimate ale I. P. S. Sale.

În numele protopopilor, preoților și credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului, P. C. Prot. *Lazăr David* (Tîrgu-Mureș) a prezentat omagii Arhipăstorului nostru din prilejul preluării conducerii bisericești a Ortodoxiei ardelene. P. C. Sa a dat expresie satisfacției obștești pentru faptul că voința clerului și credincioșilor ortodocși români din Ardeal a fost luată în considerare de Colegiul Electoral Bisericesc, de Sfîntul Sinod și de Înalta Ocîrmuire de Stat, care ne-au hărăzit Chiriarhul dorit și așteptat de noi toți.

Adevărat mesager al dragostei de frate în toate împrejurările de pînă acum, către noi toți, cu orice prilej, cu dragoste îl vom asculta și cu convingere îl vom urma pe I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, întru îndeplinirea tuturor acțiunilor folositoare ce le va întreprinde pentru Biserică și pentru Patrie. Mulțumind Domnului Secretar General Prof. Dumitru Dogaru, pentru bucuriile pe care ni le-a hărăzit ca reprezentant al Guvernului, asigurăm Înalta Ocîrmuire de Stat că vom fi totdeauna credincioși cetățeni ai Patriei noastre iubite și vajnici luptători pentru înflorirea ei și pentru binele vrednicului nostru popor.

În numele preoțimii ortodoxe române și al credincioșilor mineri din bazinul carbonifer al Văii Jiului, P. C. Pr. *Victor Corpadea*, paroh în Lupeni (regiunea Hunedoara), oferă I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului o statueta reprezentînd, în bronz, un minier avînd la picioare un vagonet încărcat cu cărbune, precum și o lampă de siguranță, „spre a Vă aminti totdeauna cu drag de cei dintre care v-ați născut și v-ați ridicat”.

„Bazinul carbonifer al Văii Jiului a dat scumpei noastre Patrii multe elemente de valoare în Conducerea de Stat și în cea bisericească. Astfel, fostul Mitropolit al Moldovei și Sucevei, pururea pomenitul Sebastian Rusan, a ostenit vreme de 16 ani ca păstor duhovnicesc în parohia Vulcan din Valea Jiului. Acum, el dă în persoana I. P. S. Voastre, Bisericii noastre străbune, un ierarh cu o personalitate viguroasă”.

„Tatăl I. P. S. Voastre a scormonit măruntaiele pămîntului, ca minier, pentru a scoate din pîntecele lui diamantul cel negru care contribuie la propășirea civilizației în Patria noastră. Munca în subteran imprimă o notă specifică în inima și viața minerului: spiritul de jertfă, pasiunea muncii, sobrietatea și modestia. Aceste însușiri s-au prelungit și s-au manifestat și în ostenele profesionale ale I. P. S. Voastre. Aceste ostenele au explorat adîncurile teologiei și ne-au deschis nouă, slujitorilor bisericești, orizonturi noi, introducîndu-ne în visteriile spiritualității ortodoxe răsăritene și ajutîndu-ne să traducem în viață apostolatul social preconizat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

A încheiat cu urări fierbinți de păstorire îndelungată, în pace și cu sănătate deplină pentru Arhipăstorul nostru.

A luat apoi cuvîntul Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor *Dumitru Dogaru*. Domnia Sa a spus, în esență, următoarele:

Spre deosebire de ocaziile anterioare, din zilele trecute, azi mă găsesc în mijlocul Do. numai ca invitat al Mitropoliei Ardealului. Ca invitat, am fost, firește, și observator.

Întîia constatare pe care am făcut-o este aceasta: Noul Mitropolit al Ardealului, I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, a fost primit cu evidentă bucurie de preoții și credincioșii săi. De fapt, așa cum a spus protopopul din Tg. Mureș,

Părintele Lazăr David, alegerea I. P. S. Sale exprimă fidel dorința celor ce l-au cunoscut atât de bine și l-au prețuit precum se cuvine.

Pentru mine, care reprezint aici Statul, e foarte prețioasă această constatare că oamenii credincioși din Republica noastră Socialistă știu ce fel de mitropolit le trebuie astăzi. Calitățile sale, scoase în evidență aici, de cei ce au luat cuvîntul, sînt calitățile unui ierarh din vremea noastră, pentru vremea noastră.

I. P. S. Mitropolit Iustin spunea că fiecare din noi avem datoria de a servi poporul. Astăzi, îl servim în altă formă — și, adaug eu: cu alt conținut — decît mai înainte. Azi servim poporul altcum decît pe vremea lui Inocențiu Micu Clain și a lui Șaguna.

A doua constatare — deosebit de prețioasă — este aceea care se desprinde din cuvîntările reprezentanților celorlalte culte din țara noastră. Din declarațiile făcute aici, de toți, am desprins conștiința unei înalte răspunderi față de problemele vieții actuale: peste deosebirile de credință religioasă și de naționalitate, oamenii se recunosc astăzi ca frați, ca oameni demni de respect reciproc, capabil să se înțeleagă unii cu alții. Eminența Sa Episcopul Dr. Friedrich Müller a afirmat aci că sașii și românii din Ardeal s-au înțeles întreolaltă și în trecut. Așa este! Diaconul Coresi, venit de la Tîrgoviște, a găsit la sașii brașoveni posibilitatea de a tipări cărți în limba română. A fost acesta — și altele — un ajutor adînc uman, nu făcut în scopuri de prozelitism confesional.

Dacă în trecut a fost cu puțință o astfel de conlucrare, cu atât mai mult e posibilă ea astăzi. Guvernul țării noastre, structura organizatorică a societății noastre permit astăzi tuturor cetățenilor țării, tuturor oamenilor — indiferent de naționalitate sau religie — nu numai să trăiască prin muncă cinstită cel mai demn mod de-a trăi, din ce în ce mai dezvoltăți sub raport tehnic și cultural, mai sănătoși, mai mulțumiți, mai fericiți decît în trecut, cu mai multă bunăstare decît altădată.

S-a vorbit aici, cald și cu convingere, de respectul față de Statul nostru socialist. Acest Stat nu exprimă numai o formă de organizare materială a societății, ci sintetizează o concepție morală despre om, despre drepturile lui la viață. El nu are față de Dvs. distanța rece a statului din trecut. El este emanația noastră a tuturor, deci și a Dvs. A asigura Statul socialist de respectul Dvs este o dovadă că v-ați convins că el realizează o viață convenabilă nu numai fiecărui cetățean în parte, ci și fiecărei naționalități sau confesiuni religioase. Ați depus în acest sens, Dvs. reprezentanții cultelor, o muncă pe care am plăcerea s-o subliniez cu satisfacție.

La noi, are loc un proces de revizuire a concepțiilor de organizare religioasă. El se produce fără amestecul Statului. Acest proces e sănătos, e curat, e demn.

În cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, al Mitropoliei Ardealului peste tot, trăiesc cele mai multe din minoritățile naționale ale țării noastre. I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin îi revine delicata misiune și nobila răspundere de-a veghea ca fiii săi duhovnicești, în primul rând, să fie la înălțimea sarcinii întregului nostru popor, de-a asigura minorităților naționale și cultelor conlocuitoare viața proprie ce li se cuvine. Orice urmă de șovinism, de naționalism și alte tendințe învrăjbitoare trebuie să fie combătute, trebuie să se topească și să dispară.

Urează I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin să aducă la toate acestea o contribuție demnă de suferințele părinților și strămoșilor săi. Noi să nu provocăm suferințe altora. Românii au plătit scump libertatea și tocmai de aceea, noi toți avem datoria de-a o asigura și altora.

A răspuns tuturor Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin. I. P. S. Sa a spus, în esență, următoarele:

Dragostea ce mi s-a arătat de către toți vorbitorii — cu mărinimie de „dar peste dar” — îmi dă curaj să pășesc cu încredere pe calea noii mele misiuni.

Cu toată diversitatea glasurilor și mărturisirilor făcute entuziast și sincer aci, constat că toți mergem pe aceeași cale. Calea aceasta poartă pecetea unei unități care ne cuprinde pe toți la un loc. Trăsătura esențială a acestei festivități este tocmai această unitate: sintem un singur trup, alcătuit din mai multe mădulare, așa cum este și Biserica lui Hristos, așa cum este și comunitatea neamului nostru.

În numele Sfântului Sinod, I. P. S. Mitropolit Iustin mi-a făgăduit încredere, sprijin și dragoste și mi-a urat să fiu un ierarh al vremii noastre. Țin să fiu astfel și voi fi un fiu al vremii noastre. Nu pot fi altfel și nu trebuie să fiu altfel. Rădăcinile ființei mele zac în adâncurile minelor. Nici-odată nu mă voi simți despărțit de oamenii muncii. Sint suflet din sufletul lor și sînge din sîngele lor. De aceea, îmi va fi ușor și plăcut să fiu un ierarh al vremurilor noi, să propovăduiesc și să trăiesc un creștinism viu, sincer, activ, pentru om, pentru șericirea lui pe acest pămînt.

Unitate dovedesc și cuvîntările celorlalți vorbitori din rîndurile slujitorilor bisericești ortodocși, unitate sufletească și angajament de-a o trăi și desăvîrși.

Porunca vremii noastre este aceea de-a cultiva o întreită unitate. La noi în țară, toți oamenii care muncesc se simt una. Această unitate a muncii se răsfrînge și în unitatea noastră bisericească. Unitatea poporului muncitor, ajuns stăpîn pe soarta lui, a creat și condițiile realizării unității noastre bisericești. Ea ne va ajuta, în continuare, să adîncim și să desăvîrșim această unitate.

La rîndul ei, unitatea noastră bisericească e o contribuție la unitatea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România. Fiecare preot ortodox

român din Ardeal știe acest lucru elementar: unitatea bisericească e o forță prin care întărim unitatea poporului nostru harnic și vrednic. De aceea, păstrarea, adîncirea și desăvîrșirea unității bisericești este pentru noi un angajament de conștiință nu numai ca oameni ai Bisericii, ci și ca cetățeni ai Patriei noastre scumpe.

La acestea, trebuie să adaug glasul venit de peste Atlantic, al unui turist dogorit de flacăra dragostei de țară și de popor. Părintele Constantin Tofan a venit în România din dorința de-a se cumineca din cupa dragostei de popor. Acolo, frații noștri pot să reprezinte poporul român cu demnitate, în toată bunăvremea, cum și fac, dacă vin să se împărtășească din darurile acestui pămînt sfînt. Cînd i-am vizitat la ei acasă, m-au copleșit cu atîta dragoste, încît și acum sufletul îmi este încălzit de dogorile ei. Sîntem alături de dinșii și-i asigurăm că dragostea ce ne leagă peste distanțe de țări și mări nu se va stinge niciodată.

Trec acum la unitatea ecumenică. Aici, sînt destui colegi și prieteni ai mei care știu că eu am vorbit adeseori despre ecumenismul creștin.

Am trăit într-un oraș a cărui populație aparține tuturor cultelor reprezentate aici, aslăzi. Cu Dl Episcop Nagy Julius mă cunosc de-a lungi: era păstor al credincioșilor reformați maghiari din acel oraș. Apoi, ne-am întîlnit la Sibiu. Și într-o parte și în cealaltă, ne-am înțeles ca frații — și amîndoi am înțeles la fel de bine că credincioșii nu fac deosebiri alt de tranșante între biserici încît ele să nu poată fi biruite de duhul dragostei creștinești.

Acum, teologii caută ceea ce ne unește, nu ceea ce ne deosebește. Eu cred că baza ecumenismului adevărat vine de jos, de la popor, de la obștiile credincioase, care totdeauna au înțeles că același Dumnezeu e preamărit și de unii și de alții și, de aceea, trebuie să respecti credința altuia. Ecumenismul acesta călăm acum să-l realizăm și pe plan teologic. Cuvîntul lui Dumnezeu e ușor de înțeles și lăsne de urmat dacă îl primești mai ales cu inima, nu numai cu mintea. Inima ne spune că toți oamenii sînt frați. Dacă-i așa — și așa este — atunci noi, creștinii, nu putem fi frați? Desigur că putem, deoarece în centrul credinței fiecărei Biserici creștine stăpînește același Iisus Hristos, care ne-a descoperit că Dumnezeu e iubire, că esența creștinismului și a omului e iubirea.

Ceea ce s-a vorbit aici, din inimi purcede. Din inimi se revarsă în lucrările noastre rîvnă luminată cu care contribuim, după puterile noastre, la propășirea Patriei noastre scumpe și la fericirea poporului nostru.

Mă simț îndatorat să aduc caldă mulțumită Ocîrmuirii Patriei noastre, Domnului Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor Dumitru Dogaru, personal, și să arăt că noi, creștinii, trăim într-o epocă fericită. Tocmai de aceea, sîntem hotărîți să mergem înainte, pe calea luminoasă a făuririi și sporirii binelui obștesc. Trăim o epocă de dinamism excepțional.

Problemele vremii noastre nu ne lasă să stăm pe loc. Ele ne îndatorează să găsim în credința noastră religioasă forțele necesare pentru a merge în pas cu vremea, cu istoria contemporană.

În activitatea mea de scriitor bisericesc, mi-am dat seama demult că credința creștină nu e numai o comoară ce trebuie păstrată neatinsă de nici un adaos sau corectură omenească, ci mai ales o putere de viață care se revarsă din Iisus Hristos, Mintuitorul și Modelul nostru, ajutându-ne să aducem fără conținere ofranda noastră cinstită și generoasă la propășirea oamenilor. Prin credința în Iisus Hristos astfel înțeleasă, noi sintem contemporani cu El, Cel întrupaț pentru noi și pentru a noastră izbăvire din nevoi.

De aceea, sintem fericiți că trăim în această epocă, în care omul își câștigă prin muncă demnitatea sa creaturală și se înalță spre zări tot mai luminoase de pace și bunăstare.

Noi ne simțim una în Biserica lui Iisus Hristos, în dragostea față de Patria noastră iubită și față de acest pământ sfânt, stăpinit din moși-strămoși, una în lupta pentru înflorirea Patriei și pentru pacea a toată lumea.

Mulțumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și I. P. S. și P. S. Ierarhi Membri ai Sfântului Sinod pentru că cinstesc prin prezența lor aci nu numai persoana mea, ci întreg clerul și pe toți credincioșii din aceste părți ale Patriarhiei Române. Desigur, Biserica ardeleană își are problemele ei specifice, dar aceste probleme se încadrează în preocupările întregii noastre Biserici Ortodoxe Române și potrivit intereselor ei superioare ne vom da silința să le soluționăm.

Asigur pe reprezentanții cultelor din țara noastră de dragostea mea frățească și îmi exprim convingerea că în frățească unitate ne va fi ușor și plăcut să conlucrăm totdeauna la bunul mers al treburilor bisericești și cetățenești, cu cel mai mare spor și folos pentru bisericile noastre și pentru viața obștească.

Asigur Înalta Ocîrmuire a Patriei noastre că în inima mea arde dragostea de popor și că vom fi fii buni ai Republicii Socialiste România, una, independentă și înălțată peste veacuri.

Cu acestea, mulțumindu-vă încă o dată tuturor pentru cinstea ce mi-ați făcut, rog pe bunul Dumnezeu să ne întărească pe toți, ca împreună să slujim, căci noi nu sintem stăpîni, ci slujitori ai credincioșilor, ai Patriei și ai păcii în lumea întreagă.

*

Încă în spre seara aceleiași zile, majoritatea înafșilor oaspeți au părăsit orașul de reședință al Mitropoliei noastre.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin i-a salutat cordial, la plecare, exprimîndu-le încă o dată toate mulțumirile pentru strălucirea dată praznicului Bisericii ardelene prin participarea lor la festivitățile înscăunării sale.

Nu putem încheia acest reportaj fără a pomeni cu satisfacție și mulțumită pe toți ostenitorii care au contribuit în vreun fel sau altul la deplina reușită a solemnităților. Munca lor tăcută și devotată a dat roadele așteptate: programul s-a desfășurat în cele mai bune condiții, cum cu satisfacție au remarcat oaspeții înșiși. Ostenitorii cu alcătuirea și aducerea lui la îndeplinire au vrut să pregătească Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin o primire strălucită — și înalților oaspeți tot așa. Vrerea lor — care a fost și a noastră, a tuturor — s-a împlinit. Dumnezeu să le răsplătească ostenele !

Și astfel — cu bucurie și cu veselie, cu demnitate și cu prețioase învățăminte pentru dreapta orientare a strădaniilor noastre viitoare în slujba Bisericii și a Patriei — au trecut peste suferințele noastre adierile întremătoare ale solemnităților împreunate cu așezarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin în jețul de ocîrmuitor al Bisericii străbune din Ardeal.

Au fost acestea, cu adevărat, zile pe care Domnul ni le-a gătit ca să ne bucurăm și să ne veselim într-insele — și să ne primenim cugetele pentru îndeplinirea îndatoririlor ce ne revin în slujirea devotată a Bisericii și a Patriei.

Și pe această cale, rugăm pe Părintele luminilor să hărăzească noului nostru Arhipăstor viață îndelungată, cu pace, sănătate și roade îmbelșugate în păstoria Bisericii ortodoxe române din Ardeal.

**INTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI, ÎNALT PREA SFINȚITE PĂRINTE
MITROPOLIT NICOLAE AL ARDEALULUI !**

Revista „MITROPOLIA ARDEALULUI“

ÎNALT PREA SFINȚIA SA DR. NICOLAE MLADIN ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT

— DATE BIO-BIBLIOGRAFICE —

Înalt Prea Sfinția Sa Părintele Arhiepiscop și Mitropolit Dr. NICOLAE MLADIN s-a născut la 18 decembrie 1914, în comuna Abrud (raionul Cîmpeni, regiunea Cluj), din părinții Gheorghe și Letiția.

În anul 1918 familia s-a mutat pe Valea Jiului, stabilindu-se la Petroșeni (regiunea Hunedoara).

Tatăl Înalt Prea Sfinției Sale a fost muncitor miner. A încetat din viață când Înalt Prea Sfinția Sa era elev în clasa a VI-a liceală.

Mama — acum: în vîrstă de 88 de ani — a dus greul familiei, mai ales după moartea tatălui. A muncit zi-noapte și a trăit cum a putut ca să-l țină la școală pe actualul nostru Arhipăstor.

Cu toate că a crescut stîmătorat materialicește, Înalt Prea Sfinția Sa vădea de mic multă tragere de inimă pentru carte.

Școala primară a făcut-o în Petroșeni.

A terminat apoi liceul din Petroșeni (1932) ca premiant, fiind socotit cel mai bun elev al școalei.

Bacalaureatul l-a luat la Deva, în anul 1932, cu calificativul „foarte bine“.

Și-a început studiile teologice la Academia teologică ortodoxă română din Oradea. Le-a continuat la Facultatea de Teologie din Chișinău și le-a terminat la Facultatea de Teologie a Universității din București. A fost mereu fruntaș la învățătură și conduită, beneficiind de bursă integrală. Totuși, pentru acoperirea cheltuielilor strict necesare, era nevoit să dea lecții, să facă diferite lucrări scrise pentru alții, să editeze cursuri studențești.

Diploma de Licență în Teologie a obținut-o la Facultatea de Teologie din București, în toamna anului 1938, cu calificativul „magna-cum laude“ (nota 10). Teza de diplomă tratează subiectul: „Influența lui Dionisie Areopagitul asupra lui Juan de la Cruz“.

Dorind să-și continue studiile, s-a înscris la doctorat.

Manifestându-și — prin cerere — vrerea de-a intra în cinul monahal, Mitropolitul Nicolae Bălan († 1955) l-a chemat la Sibiu și i-a oferit o bursă la Viena unde a urmat cursurile celor două Facultăți de Teologie — precum și la Facultatea de Filozofie.

Întors în țară, a fost numit profesor suplinitor la catedra de Teologie Morală de la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu, cu data de 1 octombrie 1943.

În toamna anului 1946 și-a susținut doctoratul la Facultatea de Teologie din București, cu teza: „Hristos — viața noastră” (Asceza Paulină), obținând calificativul „magna cum laude” (nota 10).

La 1 mai 1947 a fost numit profesor titular definitiv la catedra de Morală Creștină de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, funcționând fără întrerupere pînă în iunie 1967, cînd a intrat în episcopat.

Ca profesor, a fost apreciat în chip deosebit atît de forurile superioare bisericești și de Stat, cît și de colegi și de studenții teologi.

În acest răstimp de aproape un pătrar de veac, a avut și alte însărcinări: redactor responsabil al foii „Telegraful Român” (înființată în anul 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna), a cărei conducere a exercitat-o efectiv din decembrie 1948 și pînă astăzi; director al Internatului Teologic (1949—1950), referent al Comisiei tipografice arhiecezane (1948—1950), membru în Comisia superioară de diplome de pe lîngă Sfîntul Sinod, membru în diferite comisii la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, ș.a.

Pe lîngă activitatea didactică și de folos obșteșc, a desfășurat și o bogată activitate publicistică și de cercetare teologică, publicînd mai multe cărți și broșuri, zeci de studii teologice și sute de articole de îndrumare.

Lucrările Înalt Prea Sfinției Sale — din care o selecție redusă numeric încheie această prezentare bio-bibliografică — tratează probleme teologice și probleme sociale. Ele reprezintă o participare activă la viața bisericească și la munca poporului nostru pentru viața cea nouă și la lupta lui pentru pace. Aceeași participare o constituie și conferințele și seminariile de la cursurile de îndrumare misionară pentru preoți, conducerea conferințelor de orientare ale preoților, predicile din biserici, cuvîntările de la felurite adunări și consfătuiri, ș.a.

Activitatea desfășurată pe tărîm obștesc, articolele publicate periodic în „Telegraful Român“ și în revistele Bisericii noastre, precum și studiile sale valoroase — legate de construcția socialismului în țara noastră și de lupta pentru pace — sînt dovada angajării sale loiale și stabile pe linia năzuințelor și vrierilor poporului nostru harnic și vrednic, și a devotamentului său integral față de Patria noastră înfloritoare, Republica Socialistă România.

Pentru activitatea sa patriotică, în 30 decembrie 1957 — la a X-a aniversare a Republicii noastre — a fost distins de Ocîrmuirea de Stat cu Ordinul „Steaua Republicii Populare Române“, clasa a III-a.

*

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul nostru Dr. Nicolae Mladin a devenit membru al clerului la 31 decembrie 1939, cînd a fost hirotonit ierodiacon.

La Praznicul Adormirii Maicii Domnului (15 august) din anul 1949 a fost hirotonit ieromonah, iar în 21 octombrie 1958 a fost ridicat la treapta de protosinghel.

Pe temeiul propunerii făcute de Mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre — în ședința sa din 8 mai 1963 — a hotărît ridicarea la rangul de arhimandrit a protosinghelului Dr. Nicolae Mladin. Hotărîrea aceasta a fost adusă la îndeplinire în Duminica tuturor Sfinților (9 iunie) 1963, din încredințarea Chiriarhului locului, de către Arhiereul Teodor Scorobeț Rășinăreanul († 25 martie 1967), în cadrele Sfintei Liturghii săvîrșită în Catedrala mitropolitană.

La Praznicul Înălțării Domnului (joi, 8 iunie) din anul acesta, a fost hirotonit întru arhiereu, în Catedrala Sfintei Patriahii, de către Prea Fericitul Patriarh Justinian, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, (atunci: locțiitor de Mitropolit al Ardealului) și cu Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Antim Tîrgovișteanul, Secretar al Sf. Sinod.

*

Ca profesor de teologie, membru de seamă al clerului și încercat publicist bisericesc — scrie și tipărește de cînd era student în teologie — arhipăstorul nostru de astăzi a ținut în specială atenție problema consolidării unificării bisericești a românilor din Ardeal, activitatea ecumenistă în general și implicațiile ei pe plan național bisericesc la noi în țară și s-a preocupat intens și continuu de toate problemele vieții contemporane, bisericești și

sociale. În dezbaterile lor — la consfătuiri, pe cale publicistică, în conferințe publice sau de specialitate — a pus nu numai temeinicie de teolog versat și bine orientat, ci și avîntul unui suflet înflăcărat de idealurile Evangheliei lui Hristos și de năzuințele superioare ale omenirii contemporane. Lupta pentru pace și propășire are în Arhipăstorul nostru un sprijin competent și încercat.

Nu a lipsit cu prezența și prestația sa personală nici de la manifestări ortodoxe desfășurate peste hotare. A făcut parte din delegația Bisericii noastre — condusă de Prea Fericitul Patriarh Justinian — la serbările mileniului vieții monastice ortodoxe a Sfîntului Munte Athos (iunie 1963). Vacanța de vară a anului 1966 și-a petrecut-o în mijlocul clerului și credincioșilor ortodocși români din Statele Unite ale Americii și Canada.

Cu reprezentanții și slujitorii celorlalte culte din țara noastră întreține din tinerețe legături frățești trainice și cordiale, fiind îndeobște prețuit pentru pregătirea și afabilitatea sa, pentru vederile sale limpezi și largi în problemele interconfesionale și de colaborare interculturală.

Duminică, 4 iunie 1967, a fost ales Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

Miercuri, 7 iunie 1967, a primit Decretul de confirmare a alegerii, emis de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România.

Joi, 8 iunie 1967 (la Praznicul Înălțării Domnului) a fost hirotonit întru arhiereu.

Duminică, 11 iunie 1967 — în Catedrala mitropolitană din Sibiu — a fost înscăunat solemn la cîrma Mitropoliei Ardealului.

Dumnezeu să-i ajute ca la această „cărare pe scurt“ a rodnicei sale vieți de pînă acum, să adauge — așa cum îi este vrerea — toată strălucirea unei arhipăstoriri întru totul folositoare Bisericii străbune și Patriei noastre înfloritoare !

BIBLIOGRAFIE (minimală)

CĂRȚI ȘI BROȘURI

- Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară. Sibiu 1945, p. 74.
- Lumină din lumină. Sibiu 1947, p. 52.
- Prin sbuciumul vremii. Predici. Sibiu 1947, p. 146.
- Cînd frații sînt împreună. Sibiu 1956, p. XIV+316.
- Samuil Micu Clain Teologul. Sibiu 1957, p. 142.

STUDII TEOLOGICE

- Renașterea agnosticismului; în „R(evista) T(eologică), an. XXIX, 1939, nr. 9, p. 362—377.
- Despre rugăciune; în RT, XXX, 1940, nr. 3—4, p. 92—103.
- Dacă ar trăi Inochentie Micu Clain...; în volumul: „Să fim iarăși una“. Sibiu 1945, p. 38—50.
- Familia creștină; în vol. „Biserica și problemele vremii“. Sibiu 1947, p. 109—128.
- Creștinismul și forțele sociale; în vol. citat, p. 227—246.
- Martiriu și mistică; în Anuarul XXIII (V) al Academiei teologice „Andreiane“. Sibiu 1947, p. 3—21.
- Hristos — viața noastră, după Sfântul Apostol Pavel; în Anuarul XXIV (VI) al Academiei teologice „Andreiane“. Sibiu 1948, p. 96—158.
- Problema muncii în creștinism; în revista „S(tudii) T(eologice), Serie nouă, an. I, 1949, nr. 3—4, p. 176—204.
- Combaterea falselor revelații; în ST, an. II, 1950, nr. 3—6, p. 178—189.
- Iisus Hristos în viața morală a credincioșilor; în ST, an. V, 1953, nr. 9—10, p. 605—625.
- Rolul preoțimii în întregirea bisericească; în revista „B(iserica) O(rtodoxă) R(omână)“, an. LXXI, 1953, nr. 9—10, p. 858—867.
- Despre unele caracteristici ale moralei catolice; în ST, an. VI, 1954, nr. 5—6, p. 269—294.
- Din lupta clerului greco-catolic pentru Legea strămoșască — Profesorul și canonicul Ioan Micu Moldovan; în ST, an. VII, 1955, nr. 9—10, p. 600—611.
- Sfinții în viața morală ortodoxă; în ST, an. VIII, 1956, nr. 1—2, p. 1—25.
- F. M. Dostoievski — Despre Confesiunile creștine; în rev. „O(rtodoxia)“, an. VIII, 1956, nr. 2, p. 299—309.
- Mărturii ale unității bisericești; în rev. „M(itropolia) A(rdealului)“, an. I, 1956, nr. 1—2, p. 32—50.
- Samuil Micu Clain — Teologul; în MA, an. II, nr. 1—2, p. 53—56.
- Despre teologia lui Samuil Micu Clain; în MA, an. II, 1957, nr. 5—8, p. 454—465.
- Despre caracterele fundamentale ale Moralei ortodoxe; în MA, an. II, 1957, nr. 11—12, p. 834—848.
- Sfântul Ioan Gură de Aur — Despre desăvârșirea creștină; în O, an. IX, 1957, nr. 4, p. 568—585.
- Ca toți să fie una; în BOR, an. LXXVI, 1958, nr. 5—6, p. 482—490.
- Samuil Micu Clain despre dezbinarea Bisericilor și despre posibilitatea reunirii lor; în MA, an. III, 1958, nr. 11—12, p. 829—845.
- Simion Bărnuțiu, apărător al sinodalității bisericești; în MA, an. IV, 1959, nr. 3—4, p. 228—240.
- Asceza creștină. Considerații principiale; în MA, an. IV, 1959, nr. 9—10, p. 707—721.
- Morala creștină și morala iezuită. Cu prilejul unei evocări; în O, an. XI, 1959, nr. 1, p. 85—115.

- Morala creștină și progresul social; în rev. „M(itropolia) M(ol-dovei) și S(ucevei)“, an. XXXV, 1959, nr. 5—6, p. 314—320.
- Catolicismul și colonialismul; în O, an. XII, 1960, nr. 2, p. 318—324.
- Muncă liberă și creatoare; în MMS, an. XXXVI, 1960, nr. 5—6, p. 302—310.
- Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române; în MA, an. V, 1960, nr. 1—2, p. 18—27.
- Freudismul, sau dominația inconștientului; în MA, an. V, 1960, nr. 1—2, p. 64—69.
- Despre Cibernetică; în MA, an. V, 1960, nr. 9—10, p. 699—718.
- Problema omului; în MMS, an. XXXVII, 1961, nr. 1—2, p. 23—47.
- Teologia morală; în MA, an. VI, 1961, nr. 11—12, p. 768—779.
- Adevărata cale spre refacerea unității Bisericii lui Hristos; în O, an. XIV, 1962, nr. 3, p. 334—352.
- Principii morale anticolonialiste; în MA, an. VII, 1962, nr. 1—2, p. 85—92.
- Creștinismul și lupta popoarelor împotriva imperialismului și colonialismului; în rev. „M(itropolia B(anatului))“, an. XII, 1962, nr. 11—12, p. 638—649.
- Pe calea unității Bisericii lui Hristos; în O, an. XV, 1963, nr. 3—4, p. 456—471.
- După 15 ani de la reîntregirea Bisericii ortodoxe din Transilvania; în BOR, an. LXXXI, 1963, nr. 9—10, p. 821—827.
- Creștinii pe calea păcii; în MA, an. VIII, 1963, nr. 1—3, p. 22—28.
- Prea Fericitul Patriarh Justinian la 15 ani de arhipăstorie; în MA, an. VIII, 1963, nr. 4—6, p. 262—268.
- Morala creștină și patriotismul; în MB, an. XIV, 1964, nr. 7—8, p. 346—356.
- Valoarea morală a Sfintelor Taine; în MMS, an. XLI, 1965, nr. 1—2, p. 31—41.
- Sfânta Taină a Botezului și viața morală creștină; în MB, an. XIV, 1964, nr. 4—6, p. 214—230.
- Personalitatea morală creștină; în MA, an. XI, 1966, nr. 1—3, p. 68—80.

PREDICI

- Atitudinea față de semenii. MA, an. III, 1958, nr. 11—12, p. 887—889.
- Despre post. MMS, an. XXXV, 1959, nr. 1—2, p. 77—79.
- Arătarea Domnului. MA, an. IV, 1959, nr. 1—2, p. 105—107.
- Zahau vameșul. MA, an. IV, 1959, nr. 1—2, p. 112—113.
- Credința. MA, an. IV, 1959, nr. 7—8, p. 582—584.
- Mândria și smerenia. MA, an. VI, 1961, nr. 1—3, p. 116—118.
- A învăța și a face. La Duminica a VII-a după Rusalii. MA, an. VII, 1962, nr. 9—12, p. 717—718.
- La Sfântul Nicolae. MA, an. VII, 1962, nr. 9—12, p. 724—725.
- La Bobotează. MMS, an. XXXIX, 1963, nr. 1—2, p. 65—67.
- La Duminica Floriilor. MMS, an. XXXIX, 1963, nr. 3—4, p. 209—211.

- Dumnezeu-Tatăl. MA, an. VIII, 1963, nr. 1—3, p. 217—219.
- În slujba vieții. MA, an. VIII, 1963, nr. 9—10, p. 744—745.
- Muncă și rugăciune. MB, an. XIII, 1963, nr. 5—8, p. 301—304.
- Primatul vieții. MB, an. XIII, 1963, nr. 9—10, p. 434—436.
- Iubirea smerită. MO, an. XV, 1963, nr. 11—12, p. 854—858.
- Praznicul Sfântului Nicolae. MA, an. X, 1965, nr. 1—3, p. 167—169.
- Rugăciunea. MA, an. X, 1965, nr. 1—3, p. 177—179.
- Predică în Joia Mare. MA, an. X, 1965, nr. 4—6, p. 428—429.
- Predică la Duminica XIX după Rusalii. MA, an. X, 1965, nr. 9—10, p. 713—715.
- Predică la Duminica după Botezul Domnului. MA, an. XI, 1966, nr. 1—3, p. 121—122.
- Predică la Duminica a II-a din Post. MA, an. XI, 1966, nr. 4—6, p. 398—399.

NOTA. — În această listă bibliografică — minimală — nu sînt cuprinse: *articolele de îndrumare* publicate în revistele centrale-patriarhale și eparhiale-mitropolitane, *portrete de teologi ortodocși, recenzii, reportaje* privitoare la manifestări felurite de viață bisericească, *note, comentarii, însemnări*.

De asemenea lipsesc *sutele de articole, reportaje și însemnări* publicate număr de număr în „Telegraful Român” și — la timpul său — în publicații periodice mai vechi (ca: „Revista Teologică”, „Foaia Bunului Creștin”, ambele cu apariție la Sibiu).

PROFILUL ORTODOX AL UNEI COMEMORĂRI APOSTOLEȘTI

— XIX VEACURI DE LA MOARTEA MARTIRICĂ A SFINTILOR APOSTOLI
PETRU ȘI PAVEL —

Triumful vieții asupra morții este un dat fundamental al creștinătății creștine peste tot, al creștinătății răsăritene cu deosebire. El are consistența unui adevăr religios întemeiat pe experiment. L-a experimentat Fiul lui Dumnezeu întrupat — în întruparea Sa — asupra altora și, întru sfârșit, asupra Lui însuși. Pe trei dintre beneficiarii „anastasierii” Sfintele Evanghelii canonice l-au consemnat nominal în textele lor, cu toată erupția de bucurie pe care o poate pricinui anturajului întoarcerea sufletului viu în materia somatică din care l-a expulzat „thanatos”.¹ Învierii Domnului, aceiași contemporani ai „plinirii vremii” și istoriografi creștini ai ei îi hărăzesc pagini de-o frăgezime proprie slovei revăne a scrierilor sacre.²

Dar Ortodoxia răsăriteană cunoaște și altă specie de triumf al vieții asupra morții: acela care scoate sufletul din trup spre a-l instala ferm și definitiv în miezul memoriei mereu proaspete și al considerației depline a generațiilor succesore. Calendarul sfinteniei creștine reprezintă cel mai complet și mai autoritativ repertoriu al gloriilor creștinătății care au triumfat asupra morții reținându-ne și stimulându-ne capacitatea de pomenire și râvna de imitare a stufoaselor lor vrednicii religioase-morale.

Pe una din liniile de altitudine ale portativului calendaristic, Biserica creștină — cea oarecînd una — a așezat de veacuri

1. Vezi Lc. 7, 11 urm. (învieria fiului văduvei din Nain); Mt. 9, 18 urm. și loc. par. Mc. 5, 21 urm., Lc. 8, 40 urm. (învieria fiicei sinagogarului Iair din Capernaum) și Ioan 11, 1 urm. (învieria lui Lazăr din Betania).

2. Toți patru Evangheliștii canonici se întrec în a înregistra cît mai amănunțit evenimentele împreunate cu patimile, moartea și învieria Domnului. E singurul subiect căruia îi acordă spațiu considerabil. Faptul e explicabil: fără moarte și înviere, învățătura și faptele Mîntuitorului n-ar fi epuizat opera de mîntuire și nici n-ar fi adevărit pe deplin dumnezeirea Sa.

pomenirea cu laudă a martiriului Sfinților Apostoli Petru și Pavel (29 iunie), petrecut în anul 67 d.H.

Data aceasta constituie obiect de discuție între teologi, cu deosebire de la Reformă încoace. Teologii ortodocși, în covârșitoarea lor majoritate, țin la ea și nu o dată au prezentat în acest sens temeuri istorice-bisericești care nu sufăr dezmințire.³ Pentru noi e limpede că cei ce scurtează cu circa trei ani durata ostentatelor misionare ale Sfinților Apostoli Petru și Pavel — pierzându-le urma în vîlvățile persecuției neroniene de la anul 64 — săvîrșesc acest act de violență demonstrativă din motive concepționale înguste: în forma aceasta, reușesc să scoată din circuitul cronologiei pauline și petrine un lot apreciabil de scripturi inspirate (Epistolele Pastorale și II Petru sînt vizate cu deosebire), degradîndu-le la rang de plăsmuiri apocrife și zdruncinînd indirect încrederea în autenticitatea altor cărți didactice ale Noului Testament.

Solidari în modul de trecere eroică a pragului vieții vremelnice — prin moarte martirică — cei doi Apostoli au fost una în îndeplinirea misiunii sfînte pe care le-a rînduit-o Hristos Mîntuitorul. O comparație între ei — s-au făcut destule, unele de-a dreptul scriptoare — duce de fiecare dată la concluzii aparent paradoxale: deși amănuntul biografic semnalează la tot pasul deosebiri evidente între ei — de temperament, de pregătire religioasă precreștină, de ocupație, de stare socială, de chemare la apostolat, de metodă misionară, de aptitudini retorice și cărturărești, de atitudine ocazională și principială față de același gen de probleme vitale, de apropiere spațială de Hristos, de caracter chiar — și unul și celălalt sînt *apostoli ai Domnului* și, astfel, înfăptuitori de primă linie ai mesajului Evangheliei Sale izbăvitoare.

Între Apostoli, Mîntuitorul a făcut deosebiri, dar *n-a creat trepte ierarhice*. Apostolatul e prin el însuși treaptă ierarhică: treapta supremului grad de apropiere de Hristos și de slujire a „trupului” Lui — Biserica.

Pentru Mîntuitorul întrupat, *toți* Apostolii au fost „prieteni” Lui (Ioan 15, 14). Pentru Hristosul preaînălțat întru mărire, *toți*

3. Să se vadă următoarele lucrări: Vasile Gheorghiu: Introducerea în sfintele cărți ale Testamentului Nou. Cernăuți 1929, p. 387 (cu nota 4); Diacon prof. Dr. Nicolae I. Nicolaescu: Cronologia Paulină; în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, LX, 1942, nr. 5—6, p. 199 urm.; Pr. prof. Dr. Grigorie Marcu: „Testamentul” Sfîntului Apostol Pavel; în rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1957, nr.ii 5—7, p. 406 urm. — ș.a.

Apostolii stau la temelia Bisericii (cf. Ef. 2, 20), „Piatra cea din capul unghiului“ fiind El însuși (loc. cit.).

Deosebiri pe care a consimțit Domnul să le facă între Apostolii Săi sînt încă un indiciu al deplinei omenități în care a coborît trupește, pînă la o vreme, Logosul preexistent. În unele situații speciale — din care Evangheliile canonice rețin trei — Mîntuitorul a „preferat“ să-i fie mărturie, adică sprijin, trei Apostoli, mereu aceiași: Petru și fiii lui Zevedei. Dintre ei, a „preferat“ constant pe Ioan. Acesta, în Evanghelia sa, — din alte considerente decît de autoevidențiere — arată deslușit *de ce* trecea în fața tuturor drept „Apostolul pe care-l iubea Iisus“ (*ὁ μαθητὴς ὃν ἠγάπα Ἰησοῦς*)⁵, cînd știut este că nici unul dintre Apostoli nu era păgubit în iubirea deplină ce i-o purta Domnul. Iisus Mîntuitorul îi iubea și pe păcătoși — detesta doar păcatele lor și pe acestea le eradica prin mijloacele care-i erau nelimitate ca Fiul lui Dumnezeu întrupat. Cum ar fi drămuț — sau dozat — atunci dragostea ce o purta celor mai apropiați dintre contemporanii plinomei?

Oricine examinează atent — ca pentru scopuri de studiu, nu ca simplă lectură ziditoare de suflet — textele evanghelice, se încredințează neapărat de lipsa totală a vreunui indiciu (măcar intențional) de-a se constitui cu știrea și învoirea Domnului vreo primăție jurisdicțională în sînul Soborului apostolesc. Încercarea făcută de Salomea în această direcție — explicabilă la o mamă bună ca ea, dar insuficient orientată în tehnica împlinirii făgăduințelor mesianice — dovedește cu prisosință acest lucru. Demersul făcut de ea pe lîngă Mîntuitorul a stîrnit gelozia și mînia celorlalți Apostoli. Aceștia i-au reprimat prompt și sever pe fiii lui Zevedei pentru o vină care — obiectiv vorbind — nu exista decît în imprecaută cerere a mamei lor.

În atitudinea Mîntuitorului față de Cei Doisprezece se poate desluși cel mult substanța pură a ceea ce noi, cei de azi, am putea numi „primat cordial“. Beneficiarul lui a fost Ioan, fiul lui Zevedei și al Salomeei.⁶

4. La învierea fiicei lui Iair (vezi Mt. 9, 18 urm. și loc. par. la nota 1, la Schimbarea la Față (Mt. 17, 1 urm. și loc. par.) și la Rugăciunea zbuciumată din grădina Ghetsimani, care a avut loc în preajma Sfințelor Patimi (vezi Mt. 26, 37 urm. și loc. par.).

5. Ioan 13, 23; 19, 26; 21, 20.

6. Pentru amănunte, să se vadă studiul meu: „Locțiitorul“ Fiului. Pretinsul „primat“ al Sf. Apostol Petru în lumina unor detalii ioanice; în rev. „Mitropolia Ardealului“, II, 1957, nr. 11—12, p. 787 urm.

La rîndul lor, Evangheliştii canonici creează şi ei unul: de înşiruire. Beneficiarul acestui „primat” — pur formal, cîtuşi de puţin funcţional — este Sf. Petru (Chefa, Simon al lui Iona), căci el apare pe locul întîi în toate listele Soborului apostolesc (Matei cap. 10, Marcu 3, Luca 6 şi F. Ap. 1). Nu este neapărată nevoie să explicăm acest fapt în sensul că tot trebuia careva dintre ei să deschidă „catalogul”. Pentru ca o astfel de motivare să nu apară ca detaliu de propagandă confesională ar fi trebuit ca listele apostoleşti să fie stereotipe (măcar ca înşiruire, fără a afecta variaţia de nomenclatură). Fapt este că în ciuda elasticităţii lor, Sf. Petru îşi păstrează în toate cele patru liste locul întîi. Nu ne jenează cîtuşi de puţin — ca ortodocşi — să admitem că acest lucru nu s-a produs întîmplător. Instalarea Sfîntului Petru în capul (— n-am zis: „în fruntea” căci expresia aceasta colorează situaţia într-un anumit sens propagandistic confesional —) tuturor listelor Apostolilor poate să se datoreze vîrstei sale (dacă va fi fost mai vîrstnic decît ceilalţi Apostoli), sau faptului că era mai slobod la vorbă, sau mai cu iniţiativă, mai prompt în reacţii, sau tuturor acestor considerente, completate eventual cu altele, care scapă deocamdată atenţiei noastre.

Dar însuşirea aceasta e *ulterioară* petrecerii Apostolilor cu Mesia cel întrupat, e *ulterioară* trimerii Apostolilor Petru şi Ioan în Samaria — trimitere făcută (imperativ) de Soborul apostolilor (vezi F. Ap. 8, 14) —, e *ulterioară* aprigei confruntări a Sf. Petru cu Sf. Pavel la Antiohia Siriei pe tema vinovatei pactări a celui dintîi cu iudaizantîi (vezi Gal. 2, 11 urm.), aşa că nu poate servi ca temei pro-primaţial decît prin stoarcerea ei căzînită, abuzivă, de zăcămintе propagandistice pe care nu le posedă.

Părtaş şi beneficiar al altui mod de chemare la apostolat decît cel practicat de Mîntuitorul faţă de Soborul Celor Doisprezece, Sfîntul Pavel e scutit de orice implicaţie directă în dezbaterile pro- şi anti-primaţiale. Aşa cum arată toate întîlnirile sale de lucru cu Apostolii „cei vechi” — ca şi precizări de specia celor citate mai sus (din Ef. 2, 20) — el n-are conştiinţa existenţei vreunei ierarhizări în sînul Soborului apostolesc. Textul din Gal. 2, 9 nu contrazice această constatare, ci o confirmă, de vreme ce între cei trei, socotiţi „stîlpi” (στυλοι) ai Bisericii-mame din Ierusalîm pe locul întîi se află unul care nu-i membru al Soborului apostolesc: Sfîntul Iacov, aşa-zisul „frate” al Domnului, întîiul episcop stabil (sedentar) al Ierusalimului. Că de el — şi numai de el — e vorba, stă mărturie un text *anterior* (Gal. 1, 19),

amănunt care prezintă o covârșitoare însemnătate ermeneutică. Numai teologii îndatorați prin apartenență confesională să reprezinte ca valabilă o evident lipsită de valabilitate decizie sinodală tridentină — și alți câțiva, lipsiți de orientare în materie — identifică pe acest Iacov cu Apostolul Iacov al lui Alfeu, identificare artificială ca tot ceea ce stoarce documentelor istorice probe fantaziste.⁷

Cu câtă seninătate privește Biserica Ortodoxă Răsăriteană problema așa-zis „primațială” se vede nu numai din elaboratele ei teologice, ci mai ales din cărțile ei de cult. Acestea nu conțin a-l cînta pe Sfîntul Apostol Petru ca „verhovnic” al Apostolilor⁸, cu toate că teologia pro-primațială făurește din această cinstitoare calificare o armă de luptă împotriva creștinilor care refuză să recunoască un primat jurisdicțional Sfîntului Petru, precum și consecințele de actualitate interbisericească ce ar rezulta dintr-o astfel de recunoaștere.

Demonstrația se face unilateral și este, de aceea, tendențioasă. Cei ce o practică, ignorează voit un context istoric-literal care le este manifest inconvenient: aceleași cărți de cult, ortodoxe, atribuie și altor Apostoli calificativul de „verhovnici”. Teologia ortodoxă română și-a făcut întreaga datorie expozitivă și interpretativă în această direcție, la înalt nivel de exigență cărțurărească.⁹ Popasul comemorativ din anul acesta (1967) reactualizează dezbaterea respectivă cu atît mai vîrtos cu cît el ne găsește unificați bisericește de aproape două decenii.

Teologia ortodoxă — și, implicit, Biserica noastră, în slujba căreia stă ea cu fidelitate neprecupețită — ține, apoi, cu tot dinadinsul ca raportul dintre cei doi „corifei” ai Apostolilor, Sfîntii Petru și Pavel, să fie respectat așa cum l-a intuit, conceput și ni l-a transmis Biserica primară: mai presus de orice discuție. Acest raport se caracterizează prin armonie deplină, prețuire reciprocă și libertate de opinie și de acțiune în cadrele disciplinei bisericești a veacului apostolesc.

Cu deosebire orientarea teologică extremistă cunoscută în-deobște sub numele de „școala” de la Tübingen — din conside-

7. Pentru amănunte. să se vadă studiul meu: „Actualitatea Epistolei Sfîntului Iacov”; în rev. „Mitropolia Ardealului”, II, 1957, nr. 1—2, p. 26 urm., — precum și manualul pentru studenții în teologie: Studiul Noului Testament. București 1954, p. 176 urm.

8. Să se vadă „Telegraful Român”, anul 1933, nr. 45—50, Sibiu, — studiul fostului profesor de teologie — apoi episcop al Oradiei — Dr. Nicolae Popoviciu; Diacon Dr. Haralambie Coiocaru: Este primatul lui Petru un privilegiu de drept divin după Noul Testament? Sibiu 1940.

rente strict metodologice — a proclamat zgomotos, la mijlocul veacului trecut, existența unui antagonism concepțional între cei doi corifei ai Apostolilor. Sfinții Apostoli Petru și Pavel au devenit astfel, fără voia și fără știrea lor, ctitori și capi ai unor fracțiuni bisericești — denumite convențional: petrini și paulini — care s-ar fi confruntat și înfruntat aprig întreolaltă pînă ce, după canoanele dialecticii hegeliene (împărtășită global de șeful „școalei“ de la Tübingen, teologul Ferdinand Christian Baur), din ciocnirea aceasta, de durată, ar fi rezultat creștinismul de sinteză de după aceea (pe care reprezentanții școalei respective îl numesc, impropriu, „catolicism“).

Teologia ortodoxă nu admite așa-zisul antagonism concepțional dintre Sfinții Apostoli Petru și Pavel deoarece el nu a existat decît ca invenție ulterioară — de dată destul de nouă — pricinuită de invazia amintitei direcții filozofice în aria unei anumite aripi a teologiei protestante din veacul trecut. Tocmai cărțile Noului Testament — în textele cărora tübingienii lui F. Chr. Baur pretind că au descoperit mărturiile amintitului antagonism petrini-paulini — răstoarnă această falsă construcție ateologică. Nimeni nu contestă realitatea conflictului de la Antiohia Siriei pe chestiunea neobligativității Legii mozaice pentru politeiștii care se convergeau atunci la creștinism, dar aceasta dovedește doar atît că Apostolii creștini își păstrau libertatea de opinie și de acțiune. Pe de altă parte, în împrejurarea respectivă, Sf. Petru a recunoscut justetea înfruntării pe care i-a făcut-o colegul său mai tînăr și și-a revizuit atitudinea. Liniștea și unitatea Bisericii au ieșit cîștigate, consolidate din această ciocnire, iar raporturile dintre cei doi Apostoli, departe de-a se încorda și răci, au continuat să rămînă dominate de armonia iubirii frățești și a prețuirii reciproce. Cea mai elocventă dovadă în acest sens ne-a rămas tocmai de la Apostolul care a suferit meritata înfruntare frățească în împrejurarea amintită. Nimeni nu s-a mai exprimat atît de generos despre Sfîntul Pavel ca Sfîntul Apostol Petru, nici chiar admiratorii ocazionali de la Listra (cf. F. Ap. 14, 12), căci aceștia se aflau în rătăcire cînd l-au asimilat pe Pavel Apostolul cu Hermes, purtătorul de cuvînt al zeităților din Olimp. Elogiul acesta figurează în textul Epistolei a II-a sobornicești a Sfîntului Apostol Petru (3, 15—16). Contextul ni-l înfățișează pe sfîntul autor inspirat recomandînd cititorilor primi (și, evident, ulteriori) ai acestei epistole să „socotească îndelunga-răbdare a Domnului nostru drept mîntuire“ (II Petru 3, 15 a). Ca

să dea mai multă greutate spuselor sale, invocă și recomandarea similară a Sfântului Apostol Pavel: „...precum v-a scris și iubitul nostru frate Pavel, după înțelepciunea dată lui, cum vorbește despre acestea în toate epistolele sale, în care sînt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc, ca și pe celelalte scripturi, spre a lor pierzare” (id., 3, 15 b—16).

O elementară regulă de Ermineutică minimală pretinde oricărui om onest să definească raporturile dintre oarecare semeni ai lui în funcție de declarațiile și atitudinea pe care o au aceștia unii față de alții. Altcum, aparențele, sau lipsa de informație suficientă, denaturează realitatea.

În cazul de față — deși egal, dar mai vechiu în apostolie — Sfântul Petru:

a. mărturisește că ceea ce definește relația sa de fond cu Sf. Apostol Pavel este iubirea frățască („...iubitul nostru frate Pavel...”);

b. invocă autoritatea apostolească și înțelepciunea personală a Sfântului Pavel în sprijinul recomandării pe care o face primilor destinatari;

c. elogiază profunzimea zăcămintelor teologice ale Epistolelor pauline și previne că cititorii lipsiți de pregătire didactică („cei neștiutori”) și (sau) duhovnicească („cei neîntăriți”) pot aluneca în vina de-a înțelege greșit unele „lucruri” (adică: afirmații, învățături), cum s-a întîmplat, din nefericire, și cu alte scripturi (altele decît cele pauline, dar inspirate), spre paguba lor, primejduindu-și mîntuirea sufletului. Dar faptul capital care se desprinde din exegeza corectă și — mai ales — completă a acestui text îl constituie tocmai afirmarea deplinei identități concepționale a gîndirii și lucrării celor doi Apostoli (dată în cuvintele: „...precum v-a scris și iubitul nostru frate Pavel...”). Nu citezi în *sprijinul* punctului tău de vedere decît pe cel ce ți-l împărtășește concepțional, direct sau indirect, — acesta este un adevăr elementar și, de aceea, de sine-nțeleș.

La rîndul său, Sfântul Apostol Pavel a avut destul — și destule — de pătimit de pe urma învinuirii veninoase că ar propovădui o Evanghelie „a sa”, particulară, deosebită structural de-a celorlalți Apostoli și în vădită contrazicere cu Evanghelia lui Hristos.

Calomnia a pornit din cercurile iudaizante. Criza din bisericele Galatiei — din fericire: de scurtă durată, deoarece a fost

reprimată prompt și curmată înțelepțește — ca și stările de lucruri instabile din biserica Corintului, arată că această calomnie a reușit să se infiltreze, vremelnic, în sînul cîtorva comunități creștine și să pricinuiască descumpăniri costisitoare.

Încă înainte cu mai bine de un pătrar de veac, prezentăm un calcul statistic care spulberă — fără să mai fie necesară alinierea altor argumente — această învinuire ilariantă. Din cele 57 de locuri pauline în care apare substantivul τὸ εὐαγγέλιον, numai 3 au formularea: „Evanghelia mea (τὸ εὐαγγέλιόν μου : Romani 2, 16; 16, 25; II Tim. 2, 8). În celelalte texte apare fie „Evanghelia noastră (scil.: a lui Hristos și, implicit, a Apostolilor), fie „Evanghelia lui Hristos“, fie „Evanghelia lui Dumnezeu“, fie (mai frecvent) „Evanghelia“ ca atare, fie alte variante (ca: „Evanghelia mîntuirii“, în Ef. 1, 13; „Evanghelia păcii“, în Ef. 6, 15), fie, în sfîrșit, ceea ce Sf. Apostol Pavel numește cu oroare „altă Evanghelie“ (Gal. 1, 6; II Cor. 11, 4), adică Evanghelia nesănătoasă, falsificată de eretici, care trebuie repudiată de bunii credincioși.⁹

Cît de mult ținea Sf. Apostol Pavel la *unitatea* și *curăția* Evangheliei se vede cu deosebire din energica indicație dată, imperativ, bisericilor Galatiei: „Chiar dacă noi înșine, sau un înger din cer ar vesti altă Evanghelie decît cea pe care v-am propovăduit-o (eu), să fie anatema“ (Gal. 1, 8—9).

Gîndirea teologică și practica misionară a Sfîntului Apostol Pavel refuză ideea unei duble (sau multiple) Evanghelii. Pe de altă parte, el afirmă răspicat identitatea Evangheliei „sale“ cu Evanghelia Mîntuitorului (căreia îi zice uneori „Evanghelia lui Dumnezeu“), în texte ca acestea: „Vă fac, dar, cunoscut, fraților, că Evanghelia cea binevestită de mine nu este lucru omenesc, căci n-am luat-o (scil.: primit-o) și nici n-am învățat-o de la oameni, ci prin descoperirea lui Iisus Hristos“ (Gal. 1, 11—12); sau: „V-am propovăduit în dar Evanghelia lui Dumnezeu“ (II Cor. 11, 7; comp. și I Tim. 1, 11).

Pentru evitarea răstălmăcirilor, e indicat să se țină seamă și în această situație de distincția care trebuie făcută între Evanghelie ca întreg indivizibil și între Evanghelia „mea“. Întîia este „vestea cea bună“ ca atare; cealaltă, este lucrarea de propovăduire a veștii celei bune, săvîrșită de către Sfîntul Apostol Pavel, cu specific paulin, formal și teologic deopotrivă. Nici chiar texte ca cel din Rom. 16, 25 nu se opun adoptării acestei interpretări,¹⁰

9. Să se vadă studiul meu: Studii Biblice. Sibiu 1940, p. 18 urm.

10. Cf. Vasile Gheorghiu: Epistola către Romani. Ed. II, Cernăuți 1938, com. la loc.

deoarece aici autorul inspirat relevă tocmai deplina concordanță a propovăduirii sale cu predica despre Hristos a celorlalți binevestitori competenți și autorizați ai ei. Între aceștia, locul întâi revine negreșit Sfinților Apostoli, care l-au văzut pe Domnul, l-au ascultat și l-au urmat.

Dependența firească a „paulinismului” de Evanghelia Mântuitorului a fost o vreme violent contestată de aripa extremistă și liberală a teologiei protestante de odinioară. Aprinsa dispută încinsă la începutul veacului nostru în jurul raportului dintre „Iisus și Pavel” — cum formulau, neglijent, aproape toți teologii angajați furtunos în vîltoarea ei — cunoaște destule afirmații imprecate care n-ar fi trebuit să fie făcute niciodată dacă preopinenții și-ar fi păstrat cumpătul și n-ar fi transformat disputa în încăierare. Tot atunci a răsunat și stridentă lozincă: „Să ne dezlipim de Pavel ! Înapoi la Hristos !” (Los von Paulus ! Zurück zu Christus !). Protestantismul își tăgăduia idolul. Paulinitatea Reformei ajunsese în pragul renegării.

Se știe că Luther a pornit la drum în numele doctrinei despre mîntuirea (numai = sola) prin credință, fundamentată pe elemente extrase cu deosebire din scripturile pauline, Epistola către Romani în primul rînd. Sfîntul Apostol Pavel a fost descoperit de ctitorul Reformei furnizor generos și competent de temeiuri doctrinare antipapale. Cînd și-a dat seama că teoria sa despre mîntuirea sola fide se izbește de obstacole neotestamentare, s-a năpustit asupra celor ce i le scoteau în cale cu o înverșunare care era dispusă să meargă pînă la tăgăduirea caracterului inspirat al scripturilor respective. Cît a avut de pătimit în această privință Epistola sobornicească a Sfîntului Iacov, se știe. Luther i-a aplicat un tratament nedemn de un teolog care avea pretenția să spele petele de necurăție de pe obrazul Bisericii creștine apăsene a vremii aceleia. Din fericire, destui — și destul de renumiți — teologi protestanți de după aceea au sesizat eroarea corifeului lor, au semnalat-o și și-au dat osteneala s-o tempereze, menajîndu-l, tactic, pe Luther prin evitarea oricărei dezavuări vehemente.¹¹

Astăzi, colțuroasele proeminențe ale exagerărilor înregistrate în materie de apreciere și valorificare unilaterală a „paulinismului” s-au temperat și s-au tocit pînă la sleire. Sfîntul Apostol Pavel a încetat să mai fie ridicat împotriva Mîntuitorului și a colegilor săi de apostolie, iar participarea scripturilor sale la

11. Vezi indicația bibliografică de la nota 7.

constituirea patrimoniului doctrinar al bisericilor protestante — vechi și nouă — nu mai este considerată exclusivă, nici ca una care ar covârși filioanele de revelație divină din Sfintele Evanghelii canonice. Cu rare și insignifiante excepții, aprecierea obiectivă a părtășiei marelui Apostol la instalarea Bisericii lui Hristos în spațiul greco-roman de-acum nouăsprezece veacuri și-a dobândit echilibrul pe care i-l impunea demult însemnătatea și proporțiile unice ale fenomenului istoric-religios creștin. Iar această apreciere echilibrată se va limita să recunoască fără ezitare că în lucrarea de difuzare a Evangheliei lui Hristos în teritoriul din jurul Mediteranei romane (Mare nostrum) a lumii vechi Sfântul Apostol Pavel a fost nu numai neîntrecut, dar nici egalat. Cel puțin așa rezultă din documentele creștine disponibile astăzi. Meritul acesta — colosal — e numai în parte *al lui*. Ne-ar dezminți el însuși dacă i l-am atribui, exagerat, în exclusivitate, căci ceea ce noi putem numi — și numim — merit personal, Sfântul Apostol Pavel socotește *dar de Sus*: „Prin *darul* (*χάρις*) lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt și harul lui (Dumnezeu) care este (sălășluit) în mine n-a fost înzadar, ci m-am ostenit mai mult decît ei toți, dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine“, — așa scria Corintenilor (I Cor. 15, 10) dispuși să-l proclame fără voia lui șef de grupare antagonistă în biserica lor. Înainte de aceea cu circa doi ani, mărturisea zguduitor creștinilor din bisericile Galatiei: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20). Se pot alcătui ușor catene întregi de declarații pauline care afirmă totala subordonare bucuroasă a Apostolului față de Cel ce i-a ieșit în cale, aproape de Damasc, spre a-i dirija spectaculos și neașteptat șuvoiul de rîvnă religioasă în spre noi orizonturi. Din ele rezultă cu deosebire două evidențe: Sfântul Apostol Pavel n-a conștientizat a se considera altceva decît simplu „ajutor de muncă“ al lui Dumnezeu (cf. I Cor. 3, 9) ca și ceilalți ostenitori în aria Evangheliei; orice încercare de a-l scoate din rînduri, suprapunîndu-l celorlalți ucenici ai Domnului îi displace și o reprimă fără șovăire și fără menajamente. Textul din II Cor. 12, 6 e categoric în această privință: „Chiar de mi-ar fi voia să mă laud, nu voi fi fără minte, pentru că *voiu spune adevărul* (despre mine); *dar mă feresc de aceasta, ca să nu mă socotească nimeni mai presus de cît mă vede sau de cît aude de la mine*“.

*

Transformați fățiș, uneori zgomotos, totdeauna interesat din punct de vedere confesional, în rivali ai Mîntuitorului, Ortodoxia

răsăriteană veghează de veacuri ca cei doi corifei ai Apostolilor să nu fie clătinați de pe pedestalul pe care i-a instalat definitiv Biserica cea Una a Sfinților Părinți și a Sinoadelor Ecumenice.

Pentru noi, ei rămân de-a pururi ceea ce nu conțin a ne mărturisi că sînt realmente: *slujitori* ai lui Iisus Hristos. Slujitori de-o viață întreagă, cu toată viața lor, în înțelesul global al declarațiilor de specia celei din Fil. 1, 21: „Mie a vieții este Hristos“.

Slujirea lor e mărturie că și unul și celălalt au socotit *unitatea* Bisericii creștine ca o realitate de sine-nțeles.

E evident că sfîșierea — și apoi fărâmițarea — acestei unități pe traseul celor 19 veacuri de istorie bisericească creștină nu s-a săvîrșit cu consimțămîntul lor, deși amîndoi au fost solicitați, la felurite soroace, să furnizeze temeiuri de nivel și autoritate apostolică pentru pseudo-legitimarea atîtor acțiuni de dezbinare a „trupului“ lui Hristos.

Revirimentul ecumenist de astăzi — ca și zvîcnirile lui anterioare celor două războaie mondiale — apare astfel, în perspectiva comemorării a nouăsprezece veacuri de la moartea mucenicească a Sfinților Apostoli Petru și Pavel, ca un act de căință pentru sfîșierile intercreștine de pînă acum.

... Și mai mult decît atît: El se ridică la nivelul unei făgăduințe de *slujire* pancreștină a omenirii contemporane în spiritul de *solidaritate* frățească și de *unitate* bisericească pe care nu conținește să ni-l insufle lăsămîntul duhovnicesc al Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Pr. Dr. GRIGORIE MARCU

Profesor la Institutul Teologic Universitar, Sibiu

SITUAȚIA BISERICII BIZANTINE OGLINDITĂ IN OPERA LUI GEORGIOS SPHRANTZES (1401—1477)

Unul dintre cei patru cronicari bizantini¹ în opera cărora se află descris tragicul eveniment al căderii Constantinopolului la 1453 este și Georgios Sphrantzes² (1401—1477), de la care ne-a rămas lucrarea cunoscută azi sub titlul de *Memorii*.³

El s-a născut la 30 august 1401, la botez fiind ținut de cuvioasa Tomaïda, iar la 17 ani, în 1418, a intrat în serviciul împăratului Manuil II Paleologul (1391—1425).

Sub domnia împăratului următor, Ioan al VIII-lea Paleologul (1425—1448), Sphrantzes se mută în Peloponez, intrând în 1427 în slujba despotului Constantin și făcându-i acestuia multe servicii personale. Îndeplinește cu mult succes solii pe lângă sultanul Murad II și despotul de Epir, iar în 1430 ajunge guvernator al orașului Patras. În 1432, împăratul din Constantinopol îl ridică la rangul de protovestiarit, iar când Ioan al VIII-lea Paleologul a plecat la sinodul de la Ferrara-Florența, în 1437, el, împreună cu viitorul împărat despotul Constantin, rămîne în Bizanț.

Timp de mulți ani Sphrantzes a dus o viață rătăcitoare, încărcată de misiuni diplomatice, căsătorindu-se apoi în 1438 cu Elena, fiica lui Alexis Paleologul Examplacones.⁴

1. Acești cronicari, contemporani anului 1453 sînt: Sphrantzes, Ducas, Halcondil și Critobul.

2. Cu privire la numele cronicarului, cercetările mai noi au dovedit că forma corectă este Sphrantzes și nu Phrantzes. (Vezi: V. Laurent: *Sphrantzès et non Phrantzès* în „Revue des Études Byzantines”, Paris, IX (1951), p. 170—171. De asemenea: P. S. Năsturel: *Témoignages roumains sur les formes des Sphrantzès et Phrantzès* în „Rev. des Études Byz.”, XIX (1961), pp. 441—444.

3. Pentru lucrarea de față ne-am folosit de ediția critică bilingvă apărută în Editura Academiei Republicii Socialiste România în 1966, colecția *Scriptores Byzantini*, V. Această ediție a fost îngrijită de Prof. V. Grecu, care a tradus cronică din grecește în românește și cuprinde atît *Memoriile* lui Sphrantzes (p. 1—147) cît și *Cronica* Mitropolitului Melissenos (p. 150—618). Citările din cuprinsul lucrării vor fi făcute numai după această ediție.

4. R. Guiland: *Le protovestiarite George Phrantzès*, în „Rev. des Études Byz.” VI (1948), p. 48.

În preajma luptei de la Varna (1444), Sphrantzes îndeplinește mai multe misiuni diplomatice pe lângă împăratul din Constantinopol, sultan, regele ungar și amiralul flotei, devenind apoi, din 1446, guvernator al orașului Mistra.

În 1448 devine împărat despotul Constantin, care va domni pînă la 1453 sub numele de Constantin al XII-lea Paleologul. În timpul domniei lui, Sphrantzes e trimis ca sol în Trapezunt și Georgia pentru a pregăti cea de a treia căsătorie a împăratului, căruia îi muriseră primele două soții. Împăratul se pregătea să-l ridice la rangul de mare logofăt, dar toate s-au spulberat din cauza atacului înverșunat deschis de sultanul Mahomed al II-lea (1451—1481), care reușește să cucerească orașul, Sphrantzes cu familia sa căzînd în robie. Reușește însă să se răscumpere și se refugiază în Peloponez, care nu căzuse încă sub turci, în serviciul despotului Toma. Din familia căzută în robie, Sphrantzes reușește să-și răscumpere doar soția în 1455, copiii ajungînd robi ai sultanului.

Din cauza dezbinării despoților greci, Mahomed al II-lea reușește fără prea mare greutate să cucerească întreg Peloponezul, așa că Sphrantzes se retrage în 1458 la Metone, iar în 1460 în Corfu, refugiindu-se la mănăstirile din împrejurimile orașului. În 1466, mînat de împrejurări vitrege, Sphrantzes vizitează Roma și Veneția. În 1468 se călugărește, luîndu-și numele de Grigorie, în 1476 se îmbolnăvește grav, iar ultima însemnare din *Memoriile* sale e făcută în vara anului 1477, în toamna cărui an a și murit.⁵

Memoriile au fost concepute ca niște însemnări personale, cu adăugarea unor știri privind evenimentele publice mai însemnate din timpul domniei celor trei împărați sub care a trăit. Aceste însemnări au fost apoi sistematizate de autor între 1468—1476, amplificîndu-se unele episoade. Lucrarea lui Sphrantzes s-a păstrat numai sub forma aceasta din urmă, avînd atît o valoare literară prin faptul că este operă istorică în care persoana cronicarului ocupă un loc central, cum rar se întîmplă în scrierile istorice bizantine, cît și o valoare documentară pentru istoria Bizanțului și a românilor.⁶

Memoriile lui Sphrantzes au fost prelucrate în jurul anului 1571 de mitropolitul Macarie Melissenos al Monemvaziei, care a

5. Sphrantzes: *Memorii*, p. X.

6. Importanța acestei opere pentru istoria românilor e arătată de Prof. V. Grecu în prefata ediției Academiei a *Memoriilor*, p. XII.

făcut adăugiri aproape de trei ori mai voluminoase decît cuprinsul operei lui Sphrantzes, insistînd mai ales asupra genealogiei proprii sale familiei, pe care o împinge pînă pe vremea lui Constantin cel Mare. Macarie adaugă la lucrarea lui Sphrantzes o istorie a Paleologilor, începînd cu anul 1258 și o continuă apoi pînă la 1481. Scrierea autentică, adică *Memoriile* lui Sphrantzes, s-a numit *Chronicon Minus*, fiind cunoscute sub numele de *Cronica mică*, iar prelucrării amplificate a lui Melissenos i s-a dat numele de *Chronicon Maius* sau *Cronica mare*. Amîndouă versiunile au fost puse sub numele lui Sphrantzes, răspîndirea cea mai mare avînd-o *Cronica mare*.

În lucrarea de față, ne propunem să scoatem în evidență elementele de istorie bisericească bizantină, în epoca pe care o îmbrățișează cronica în versiunea ei dezvoltată, adică în prelucrarea lui Melissenos, pentru epoca dintre 1401—1471, servindu-ne însă cu precădere de *Memoriile* autentice ale lui Sphrantzes.

În iureșul împrejurărilor legate de venirea pe tron a lui Mihail al VIII-lea Paleologul (1259—1282), întîlnim pe Patriarhul Arsenie Avtorianos al Constantinopolului, care ocupa scaunul patriarhal încă din vremea cînd capitala imperiului era la Niceea. Acest patriarh a păstorit în două rînduri, între 1255—1259 și 1261—1265, fiind cu totul devotat familiei Lascarizilor și deci și lui Ioan al IV-lea, fiul lui Theodor II Lascaris (1254—1258), urmașul legitim la tronul Bizanțului. Cînd Mihail al VIII-lea Paleologul s-a proclamat împărat, Patriarhul Arsenie i-a afurisit pe susținătorii lui ca pe niște uzurpatori, dar acesta își consolidează poziția prin recucerirea Constantinopolului la 1261, îl mutilează pe Ioan Lascaris și se instalează definitiv ca împărat. Patriarhul Arsenie, auzind aceasta, „își dădea cu pumnii în piept, iar inima îi fusese străpunsă ca de o sabie... și bocînd, își bătea pieptul și genunchii”.⁷ Iar Mihail al VIII-lea, după venirea sa pe tron, pentru a împiedeca recucerirea Constantinopolului de către împăratul latin Balduin al II-lea (1228—1261), care încheiase un tratat cu Carol de Anjou, a trimis o solie la papa în vederea unirii Bisericii.

Unirea formală a celor două Biserici s-a făcut cu trei condiții fundamentale: a) papa să fie pomenit la slujbe împreună cu ceilalți patriarhi; b) în caz de apel judiciar, papa să fie instanța cea mai înaltă și c) papa să aibă întîietate de onoare. Aceste acțiuni în favoarea unirii au stîrnit un val de indignare și de proteste în sînul Bisericii Bizantine.

În mijlocul acestor tulburări, Patriarhul Arsenie părăsește scaunul, venind în locul lui Ghermanos al III-lea de Adrianopol (1265—1267), după care urmează Iosif I (1267-1275), apoi Ioan al XI-lea Bekkos (1275-1282).⁸

După moartea lui Mihail al VIII-lea Paleologul în 1282, tronul Bizanțului e ocupat de fiul său, Andronic al II-lea Paleologul (1282—1328), care

7. *Cronica*, p. 167.

8. *Ibidem*, p. 169.

a dus o politică bisericească total opusă celei a tatălui său. Ortodox și anti-unionist înfocat, i-a adus înapoi pe cei surghiuniți de tatăl său din cauza unirii, pe Ioan Bekkos l-a detronat ca pe un simpatizant al latinilor, aducînd în scaunul patriarhicesc pe Atanasie I (1289—1293), călugăr cu o viață îmbunătățită, care viețuise mai înainte în munții Ganos. Arhieriei, aderenți ai lui Bekkos, au fost destituiți și „tuturor cu ocară” li s-a luat darul arhieresc.⁹

Urmașul lui Atanasie la scaun este Ioan din Sozopolo,¹⁰ după care din nou revine Atanasie, de data aceasta păstorind Biserica timp de opt ani, între 1303—1310. După retragerea lui, scaunul e ocupat de Nifon de Cizic (1310—1314) apoi de Ioan al III-lea Glykys (1315—1319), care renunță însă repede la demnitate din motive de sănătate, venind în locul lui călugărul Gherasim (1320—1321) din mănăstirea Mangane, pe care cronicarul îl caracterizează ca fiind „cărunt la păr, dar netrebnic la nărav”.¹¹ Urmează Isaia (1323—1334), un călugăr bătrîn și venerabil de la Athos.

În timpul domniei lui Andronic al III-lea Paleologul (1328—1341) a venit din Calabria la Bizanț călugărul Varlaam, care spunea că lumina de pe Tabor a fost creată. Impotriva lui și a adeptului său, Ioan Chrysoloras, s-a ridicat Sfîntul Grigore Palamas, mai tîrziu mitropolit de Salonic, spulberind toate argumentele lor.¹²

Pentru cea de a doua jumătate a secolului al XIV-lea nu mai găsim în *Memoriile* lui Sphrantzes și *Cronica* lui Melissenos date privitoare la Biserica Bizantină pînă în secolul al XV-lea, cînd e menționată la anul 1416 moartea Patriarhului Eflimie al II-lea de Constantinopol (1410—1416) și ocuparea scaunului patriarhal de către Iosif al II-lea al Efesului (1416—1439).¹³

În prima jumătate a secolului al XV-lea a trăit cuvioasa Tomaïda, a cărei viață formează un capitol aparte, atît în *Memoriile* lui Sphrantzes cît și în *Cronica* lui Melissenos.¹⁴

Această cuvioasă, de timpuriu rămasă orfană, a fost crescută și educată de mama lui Nicolae Cabasila, desăvîrșindu-se în viața ascetică în mănăstirea Sfînta Teodora de lîngă Salonic. În 1430, cînd turcii au cucerit Salonicul, cuvioasa Tomaïda s-a întors la Constantinopol, și fiindcă virtuțile și viața ei erau cunoscute împăratului și patriarhului, i-a fost încredințată conducerea unei mici obști de maici, în care trăirea duhovnicească era ridicată pe o treaptă superioară, obște pe care a condus-a pînă la moartea ei.

Pentru anul 1434 e menționată incendierea bisericii Maicii Domnului de la Vlaherne, „situată pe Cornul de Aur, aproape de țarm”,¹⁵ iar la 1437 Sphrantzes vorbește de plecarea Patriarhului Iosif și a împăratului Ioan al

9. *Ibidem*, p. 171.

10. E vorba de Patriarhul Ioan al XII-lea Koșmas (1294—1303).

11. *Ibidem*, p. 177.

12. *Ibidem*, p. 183.

13. *Memorii*, p. 7. Vezi și I. Dujëev: *A propos de la biographie de Joseph II, patriarche de Constantinople* în „*Rev. des Études Byz.*” XIX (1961), p. 333—339. Patriarhii mai însemnați care nu sînt amintiți în *Cronica* lui Melissenos, sînt: Ioan al XIV-lea Kalekas (1334—1347) și Filotei Kokkinos (1353—1354; 1364—1376).

14. *Sphrantzes: Memorii* p. 33—37; *Cronica*. p. 283—289.

15. *Memorii*, p. 53; *Cronica*, p. 303.

VIII-lea Paleologul, dimpreună cu alți dregători clerici și mireni, la sinodul unionist de la Ferrara-Florența.¹⁶

Printre cei care au debarcat la 8 februarie 1438 la Veneția, în suita lui Ioan al VIII-lea Paleologul în drum spre Ferrara, a fost și Georgios Philantropenul, un adept înfocat al unirii Bisericii.¹⁷

Sosirea împăratului Ioan al VIII-lea Paleologul la acest sinod în portul Veneția și primirea triumfală care i s-a făcut lui și patriarhului, este descrisă cu multe amănunte în *Cronica Mare*. La 28 februarie 1438, împăratul și clerul însoțitor au plecat din Veneția spre Ferrara, patriarhul rămânând însă în Veneția, din lipsă de corăbii.¹⁸ Mai târziu a trimis însă din Veneția soli la papa, pe Antonie, mitropolitul Heracleei și pe Teodosie al Monemvaziei.¹⁹

Cînd a sosit în Ferrara, patriarhul de Constantinopol a fost întâmpinat de patru cardinali și 25 de episcopi, dimpreună cu ducele Ferrarei, apoi a intrat în palatul papei și „s-au îmbrățișat cu sfîntă sîrutare”.²⁰

Participanții la sinodul de la Ferrara-Florența s-au întors la Constantinopol abia în luna februarie a anului 1440, dar Mitropolitul Sardeilor a murit la Ferrara iar Patriarhul la Florența.²¹ În locul răposatului patriarh a fost ales de împărat și sinod Visarion, mitropolitul Niceei, dar, din cauza unor conflicte și neînțelegeri, acesta nu s-a mai întors la Constantinopol, ci a fost făcut cardinal de către papa, astfel că patriarh a devenit Mitropolitul Cizicului, Mitrofan I (1440—1443).²²

Din 1443 pînă în 1451, patriarhia de Constantinopol e cîrmuită de Patriarhul Grigorie Melissenos Strategopulos, a cărui alegere e consemnată atît în *Memorii* cit și în *Cronică*,²³ iar la 31 octombrie 1447, împăratul Ioan al VIII-lea Paleologul a murit, urmînd la tron Constantin al XII-lea (1447—1453), ultimul împărat bizantin.

În 1451, după moartea sultanului Murad al II-lea (1421—1451), la cîrma Imperiului Otoman urmează Mahomed al II-lea Cuceritorul, care a început să intensifice atacul asupra Constantinopolului, apropiindu-i tot mai mult pieirea. Sphrantzes menționează la anul 1451 refugiarea din Constantinopol a patriarhului unionist Grigorie Melissenos, din cauza pericolului năvălirii turcilor.²⁴

Pregătirile pentru războiul de cucerire a Constantinopolului au început în luna martie a anului 1452. Asaltul turcesc și apărarea eroică a orașului e povestită de Sphrantzes destul de lapidar,²⁵ în schimb, în *Cronica Mare*, evenimentele și episoadele luptelor sînt redade amănunțit.²⁶

16. *Memorii*, p. 57. Despre sinodul unionist de la Ferrara—Florența (1439) vezi și: H. G. Beck: *Kirche und theologische Literatur im Byzantinischen Reich*, München, 1959, capitolul: *Das Zeitalter des Palamismus und der letzten Unionversuche* p. 712—798. De asemenea: I. V. Laurent: *Les préliminaires du concile de Florence: Les neuf articles du pape Martin V et la réponse du patriarche Joseph II* (oct. 1442), în „*Rev. des Études Byz.*”, XX (1962) p. 5—60.

17. I. V. Laurent: *Un agent efficace de l'unité de l'église à Florence* în „*Rev. des Études Byz.*” XVII (1959), p. 190—194.

18. *Cronica*, p. 329.

19. *Ibidem*, p. 331.

20. *Ibidem*, p. 331.

21. *Memorii*, p. 63.

22. *Cronica*, p. 333.

23. *Memorii*, p. 69; *Cronica*, p. 343.

24. *Memorii*, p. 83; *Cronica*, p. 361.

25. *Memorii*, p. 95—97.

26. *Cronica*, p. 379—437.

În timpul asediului și luptelor, Biserica a contribuit din plin la apărarea vechii cetăți a Ortodoxiei, atît materialicește, prin sacrificarea „Sfințelor vase din biserici, închinat lui Dumnezeu”,²⁷ cît și din punct de vedere moral și religios. În ajunul catastrofei, adică în noaptea de 28 spre 29 mai, 1453, pe zidurile orașului au ieșit cu flamuri și icoane, preoți, arhierei, călugări și popor, implorînd ajutor de la Dumnezeu pentru cetatea strîmîtorată,²⁸ apoi, împăratul, dimpreună cu marii demnitari, au mers la Sfînta Sofia, unde s-au împărțășit.²⁹ Dar, copleșind cu numărul lor, turcii au pus stăpînire pe oraș în ziua de 29 mai, l-au jefuit fără milă și au robit populația, înstăpînîndu-se și peste Sf. Sofia.

La trei zile după cucerire, sultanul a dat poruncă să iasă toți oamenii ascunși înăuntrul orașului, de frica războiului, iar cei care fugiseră, să se întoarcă nestîngheriți la casele lor, „trăind fiecare după rînduiala și religia sa, așa cum era mai înainte”.³⁰

Deoarece Constantinopolul n-avea patriarh, sultanul a poruncit creștinilor să-și aleagă altul, iar puținii arhierei, clerici și laici care erau în oraș, l-au ales pe învățatul Georgios Kurteses Scholarios, hirotonit însă de către Mitropolitul din Heraclea abia în 1454, acesta fiind primul patriarh sub turci.³¹

El s-a născut la Constantinopol la 1405, fiul unor părinți, cel puțin înstăriți dacă nu bogați. În ceea ce privește disciplinele umaniste, filozofia și teologia a fost autodidact, cunoscînd bine limba latină și pe teologii occidentali, în special pe Toma de Aquino.³² A deschis în propria sa casă o școală de gramatică și filozofie, elev al lui fiind și Theodor Sophianos. Din 1437 pînă în 1450 a fost *καθολικός κριτής τῶν Ῥωμαίων* și *καθολικός σεκρετάριος τοῦ βασιλέως*, și deși laic, avînd mare talent în oratorie, ținea în fiecare vineri o predică la palat, în prezența întregului senat și a întregului oraș. A participat și la sinodul de la Ferrara-Florența, și, deși la început a privit cu simpatie unirea, după aceea a început să-i atace pe latini. În 1450 el îmbracă haina monahală la mănăstirea Kharsiamiților, luînd numele de Ghenadie. Demnitatea de patriarh și-o păstrează pînă la 1456, după el urmînd Isidor al II-lea (1456—1462) apoi, pentru o scurtă perioadă păstorește din nou, în 1464. După el urmează Patriarhul Ioasaf I (1464—1466). Ghenadie Scholarios a murit după anul 1472, cînd găsim ultimul său autograf.³⁴

În timpul împăraților bizantini, unui patriarh nou ales i se înmîna de către basileu o cîrjă de aur, împodobită cu pietre scumpe, dăruindu-i-se și

27. *Ibidem*, p. 401.

28. *Ibidem*, p. 415.

29. *Ibidem*, p. 423.

30. *Ibidem*, p. 447.

31. Despre viața și cercul spiritual al lui Ghenadie Scholarios vezi: H. G. Beck: *Kirche und theologische Literatur im Byz. Reich*, München, 1959, p. 760—773. Vezi și Aurel Decei: *Confesiunea Patriarhului Ghenadie Scholarios*, Sibiu, 1940, (extras din *Omagiu Mitropolitului Nicolae Bălan*), p. 4.

32. Vezi: *Oeuvres complètes de Georges Scholarios*, vol. I—VIII, Paris, 1928—1936. Date despre viața și opera lui Ghenadie Scholarios sînt cuprinse în vol. I, p. IX—XIV.

33. Vezi: *Oeuvres complètes*... p. XI.

34. *Ibidem*, p. XIV.

un cal împărătesc. Împăratul, împreună cu tot senatul, se ducea la reședința patriarhală, se oficia o scurtă slujbă religioasă de către marele protopop al palatului, apoi cel ales, avînd de o parte și de alta pe Mitropolitul Cezareei și pe cel al Heracleei se apropia de împăratul care ședea pe tron, și acesta îi înmîna cîrja, spunîndu-i: „Sfînta Treime care mi-a dăruit domnia, pe tine te înalță la demnitatea de patriarh al Romei celei noi”.³⁵ Apoi patriarhul cobora scările și găsea calul împărătesc pregătit pentru el.

Tot așa și sultanul cuceritor, vrînd să imite pe împărații creștini, l-a invitat pe patriarh cu el la masă și l-a primit cu cinste deosebită, rugîndu-l de asemenea să primească și cîrja de mare preț, ca distincție patriarhală.

În *Cronica* lui Melissenos este redată și mărturisirea de credință pe care Ghenadie Scholarios a expus-o în fața sultanului în timpul acestei întrevederi, mărturisire care e împărțită în 21 de capitole, nu toate fiind autentice.³⁶ În capitolele I—IV este vorba despre însușirile lui Dumnezeu în Sfînta Treime, făcîndu-se distincția între însușirile particulare ale fiecărei persoane dumnezeiești. În capitolul V se vorbește despre crearea lumii de către Dumnezeu și despre legea mozaică dată poporului iudeu. Capitolele VI—XI se ocupă de hristologie, vorbind despre întruparea Fiului lui Dumnezeu, în cap. XII este tratată problema sufletului omenesc, nemurirea lui, raiul și iadul, iar în cap. XIII—XXI este expusă învățătura despre Sfînta Scriptură și despre credința creștină.

La sfîrșit, sultanul i-a pregătit și un cal însoțindu-l cu toți dregătorii săi pînă la biserica Sf. Apostoli, pe care sultanul i-o dăduse ca reședință, deoarece Sfînta Sofia fusese transformată în geamie turcească, iar biserica din Vlaherne fusese pustiită de foc. Patriarhul a cerut însă ca reședința lui să fie la mănăstirea Sf. Fecioare, strămutînd călugărițele care se aflau acolo la mănăstirea Sfîntului Prooroc Înainte-Mergător din Trula, unde se ținuse pe vremuri sinodul quini-sext. Nefiind deci persecutați și urmăriți, creștinii refugiați în urma cuceririi Constantinopolului, s-au întors și au repopulat orașul care în urma războiului rămăsese aproape pustiu. De asemenea, sultanul a dat patriarhului creștin „pitace în scris ... ca nimeni să nu-l molesteze sau să lucreze contra lui; nimeni să nu pretindă nimic de la el ... și să fie scutit de orice dare sau bir, el și patriarhii de după dînsul, în veci, așisderea și toți arhieriei supuși lui”.³⁷

După menționarea căderii Constantinopolului, în *Cronica* lui Melissenos sînt reproduse două apologii: una împotriva latinilor care susțineau că tocmai de aceea au căzut bizantinii sub turci, fiindcă nu s-au supus jurisdicției papale, și două cuvîntări sau apologii împotriva mahomedanilor, care, după cucerire intensificaseră prozelitismul.³⁸ Altă mărturisire de credință o găsim menționată în *Cronica* lui Melissenos, mărturisire pronunțată cu prilejul intrării în monahism a lui Sphrantzes, la 1 august 1469. Ea constă din exegeza amănunțită a Simbolului Niceo-Constantinopolitan, interpretarea simbolului fiind strict ortodoxă, precum și dintr-o mărturisire specială care

35. *Cronica*, p. 449.

36. Despre mărturisirea de credință a lui Ghenadie Scholarios vezi: Mitropolitul Ghermanos al Sardelor: Συμβολὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς Καταλόγους Κ/πὸ-λεως ἰν Ὁρθοδοξία (Revista Patriarhiei ecumenice), VIII, septembrie, 1933, p. 6.

37. *Cronica*, p. 457.

38. Apologia contra latinilor se găsește în ediția menționată la p. 459—469, iar apologia contra mahomedanilor, la p. 477—521.

trebuia să expună toate punctele principale ale ortodoxiei, osindindu-se ereziile antitrinitare și respingându-se Filioque.³⁹

Cronica se încheie cu menționarea îmbolnăvirii grave a lui Sphrantzes în 1476, acesta ajungând să-și dorească și moartea, din cauza mizeriei indurate.⁴⁰ Cronicarul a murit în anul următor, când găsim ultima însemnare din *Memorii* privind împresurarea de către turci a orașului Naupactos.⁴¹

Răsfoind *Memoriile* lui Sphrantzes și *Cronica* lui Melissenos, ne dăm seama că sîntem în fața ultimei file din istoria șubrezi-tului stat bizantin, a cărui prăbușire e și consemnată. Dar observăm totodată că, pe măsură ce bazele statului bizantin se ruinează, se întărește autoritatea spirituală a Bisericii și se consolidează Ortodoxia. E lucru semnificativ prezența în *Cronica* lui Melissenos a apologiilor contra mahomedanilor și a latinilor și accentuarea pozițiilor ortodoxe, arătându-se astfel că deși statul nu mai există, moștenirea sa spirituală, adică Ortodoxia, a continuat să se manifeste tot atît de viu și după 1453.

Atît *Memoriile* originale ale lui Sphrantzes, cît și prelucrarea Mitropolitului Melissenos, ne oferă o frescă vastă a epocii pe care o îmbrățișează, accentul fiind pus, după cum era și firesc, pe situația politică a timpului. Dar după cum am văzut, nu lipsesc nici date și referiri privind Biserica din Bizanț, de aceea acestea constituie izvoare prețioase pentru cunoașterea situației acestei Biserici în timpul căderii Constantinopolului și în perioada imediat următoare.

Doctorand CONSTANTIN BRADEA

39. *Ibidem*, p. 569—583.

40. *Memorii*, p. 145; *Cronica*, p. 589.

41. *Memorii*, p. 147; *Cronica*, p. 591.

POZIȚII ECUMENISTE ÎN TEOLOGIA ORTODOXĂ DIN APUS

Noul spirit ecumenist care în ultimele două decenii își face tot mai vădită prezența în relațiile dintre Bisericele și confesiunile creștine, se manifestă îndeosebi în lucrările multor teologi ortodocși și protestanți, cunoscuți activiști ai mișcării ecumeniste din zilele noastre. Dintre publicațiile dominate de acest spirit face parte și cartea teologului ortodox Jean Meyendorff: *Ortodoxie et Catholicité* (Ortodoxie și Catolicitate). Deoarece importanța acesteia depășește prezentarea sumară a conținutului ei în cadrul unei simple recenzii, am crezut că a înfățișa pozițiile pe care se situează în mai multe probleme eclesiologice un teolog ortodox apusean, înseamnă a face un real serviciu preoțimii noastre, dornică de a fi la curent cu tot ceea ce interesează astăzi mișcarea ecumenică.

Apărută sub titlul: „Ortodoxie et Catholicité” (Jean Meyendorff, *Ortodoxie et Catholicité*, Aux Edition du Seuil, Paris 1965, p. 162), cartea părintelui Meyendorff, doctor în litere de la Sorbona, fost profesor la Institutul Teologic „Sf. Sergiu” din Paris, unde și-a făcut și pregătirea teologică, iar astăzi profesor de Patrologie la Academia Ortodoxă „Sf. Vladimir” din New-York, reunește o serie de studii și articole publicate între anii 1954—1964 în diferite reviste. Precum declară însuși autorul, a cărui activitate în Consiliul Ecumenic al Bisericilor este cunoscută și unanim apreciată, unitatea acestei cărți stă în faptul că toate articolele și studiile pe care le cuprinde tratează, într-o formă sau alta, despre unitatea Bisericii. Cît privește importanța deosebită a lucrării, aceasta stă în faptul că ea înfățișează punctul de vedere al unui teolog ortodox de formație și cultură occidentală, într-o serie de probleme teologice de cea mai mare importanță, în momentul în care Biserica ortodoxă stă față în față cu catolicismul roman și cu protestantismul, în vederea unui viitor dialog.

Din acest motiv, autorul ține să precizeze, chiar în introducere, câteva premise care nu pot fi născocite de nici o Biserică, dornică să pășească în mod sincer spre un dialog ecumenic.

În momentul de față, oricine trebuie să înțeleagă că existența concretă și istorică a Bisericii cu adevărat „catolică” nu este și nu va fi niciodată numai rezultatul eforturilor omenești; de aceea, unitatea Bisericii nu poate fi nici „organizată”, nici „negociată” (p. 5). Însăși realitatea Bisericii constă într-o experiență directă cu Dumnezeu cel viu și întrupat, așa precum scria Sf. Ignatie de Antiohia: „Acolo unde este Hristos Iisus, acolo este Biserica catolică”. Biserica n-are deci o existență autonomă, independentă de Capul și Duhul care odihnește peste ea. Unitatea ei este inseparabil legată de celelalte însușiri: sfințenia, catolicitatea, apostolicitatea. Dar a recunoaște aceasta, nu înseamnă a neglija efortul ecumenic ca atare. Acest efort ar fi însă zadarnic dacă el nu-și găsește primul impuls într-o contemplare sinceră și cu adevărat duhovnicească a Aceluia care este „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6).

După considerațiile introductive amintite, sînt reproduse — în ordinea pe care o păstrăm — o serie de articole și studii care constituie tot atîtea capitole ale cărții. În redarea conținutului acestora, vom insista îndeosebi asupra celor ce ni s-au părut mai semnificative pentru problema principală urmărită de autor.

TĂINELE ȘI IERARHIA BISERICESCĂ (p. 7)

Plecînd de la marele răsunset pe care l-a avut apariția cărții lui O. Cullmann: „Sfîntul Petru, discipol, apostol, martir”, (Neuchâtel-Paris, 1952), Meyendorff afirmă că majoritatea problemelor care separă creștinii de astăzi sînt legate de răspunsul la întrebarea: Care este raportul între jertfa unică a lui Hristos și prezența Sa în Biserică? Această întrebare implică însă alte întrebări privitoare la rolul tradiției, la succesiunea apostolică, la Taine. Redînd Tainelor locul ce le revine în Noul Testament, profesorul Cullmann pune în discuție din nou problema eclesiologiei în ansamblu. Dar Meyendorff nu poate accepta punctul de vedere al lui Cullmann, care nu recunoaște strînsa legătură dintre natura sacramentală a Bisericii și ordinea ei ierarhică, deoarece problema tradiției și cea a ierarhiei postapostolice sînt strîns și inseparabil legate de natura sacramentală a Bisericii pe plan istoric și documentar.

Plecînd de la textul din Mt. 16, 18: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea...”, Meyendorff remarcă

ceea ce au subliniat criticii romano-catolici ai lui Cullmann, anume că problema esențială nu e de a ști dacă Biserica a fost întemeiată pe credința lui Petru (precum susține unanim tradiția patristică, de asemenea reformatorii), sau pe persoana lui Petru, ci aceea a unei eventuale succesiuni a lui Petru, căci pentru tradiția catolică și ortodoxă este imposibil a vorbi de Biserică fără ca acest termen să nu implice o permanență în istorie (p. 9). Din acest motiv, Meyendorff încearcă să stabilească sensul exact pe care Mântuitorul a voit să-l dea cuvîntului „biserică” în acest text.

E incontestabil că pentru tradiția zisă „catolică” și în opoziție cu cea provenită din Reformă, Biserica este un organism sacramental care actualizează în cursul istoriei actul unic și definitiv săvîrșit de Hristos într-un moment determinat în timp (p. 9). Hristos e prezent în mod real în comunitatea creștină și această prezență constituie misterul lui Hristos și al Bisericii, mister ce redă omenirii legătura ei pierdută cu Tatăl și anticipează asupra venirii a doua a Fiului. În termeni paulini, Biserica este o adunare locală (Corint, Roma, Antiohia). Dar Biserica, trupul lui Hristos, e constituită din biserici locale: Corint, Ierusalim, Roma etc. Apostolii, înainte de toate, au avut misiunea de a propovădui cuvîntul Domnului, de a întemeia biserici, care apoi s-au organizat după o ordine anumită. Episcopul ținea locul lui Hristos, prezidînd comunitatea locală (cf. Sf. Ignatie de Antiohia, ep. c. Magnezieni, VI, 1), iar autoritatea sa se exercita în adunare în funcție de locul pe care-l ocupa aici: locul lui Hristos, un loc mai înalt neputînd deținea nimeni (p. 12). În curînd lui i se va atribui de către Biserică titlul de arhiereu (*ἀρχιερεὺς*), titlu pe care Ep. c. Evrei îl rezervă numai lui Hristos, de unde rezultă că episcopul este chipul lui Hristos în mijlocul unei comunități (cf. I Petru 2, 9). Acest caracter prin excelență sacramental și liturgic al funcțiunii episcopale este confirmat indirect de Sf. Irineu. După el, apostolicitatea episcopilor se transmite prin succesiunea episcopilor unei biserici locale determinate, întemeiată la origine de Apostoli. Alături de celelalte ministerii ale lui Hristos, episcopul posedă și pe cel de a învăța (*harisma veritatis*), căruia succesiunea apostolică îi este totodată și condiție și efect. Dar adevărul pe care episcopul îl învață trebuie să fie, în mod necesar, același în toate comunitățile euharistice episcopale. De aici provine dispoziția canonică din veacul III, ca un episcop să nu poată fi hirotonit decît de alți episcopi care, adunîndu-se în biserica sa, participă împreună la așezarea acestuia.

Eclesiologia creștină primară e fundamentată pe plenitudinea catolică prezentă în fiecare biserică locală. Unitatea creștină se realizează, înainte de toate, prin unitatea de credință, care la rîndul său se manifestă în comuniunea sacramentală a comunităților. Acest criteriu al unității e valabil și în epoca marilor controverse din sînul Bisericii. Acceptarea acestei concepții ar rezolva, chiar pentru reformati, un mare număr de dificultăți pe care ei le întîmpină în legătură cu aspectul sacramental al creștinismului ori de cîte ori doctrina succesiunii apostolice este înfățișată numai ca o perpetuare a harismei apostolice transmise personal de la un ins la altul. În realitate, o eclesiologie sacramentală presupune succesiunea prin însuși faptul identității obiective ce trebuie să existe între comunitatea creștină din timpul Apostolilor și cea de astăzi.

Dar e știut că nici cei 12 apostoli, nici Pavel n-au exercitat în mod normal funcțiuni permanente în comunități locale determinate. Cît privește pe Petru, e probabil ca el să fi fost cel dintîi care a luat locul Domnului în ziua Cincizecimii, la oficierea Cinei din Ierusalim, dar precum afirmă Cullmann, nu poate fi vorba de un episcopat al lui Petru la Ierusalim (p. 14). Mai mult, s-ar putea ca locul din Mt. 16, 18 să se refere chiar la sarcina pe care Petru avea să o aibă în comunitatea creștinilor din Ierusalim. Dar plecarea lui Petru din Ierusalim „în alt loc” (F. A. 12, 17) a avut ca urmare că un altul a luat locul Domnului în sînul comunității, iar acesta a fost Iacob „fratele” Domnului. Apostolii aveau conștiința misiunii lor universale, de aceea nici Petru n-a putut abandona locul pe care-l ocupa în sînul colegiului apostolilor, spre a se stabili episcop la Roma. E neîndoielnic însă că între ministerul apostolic și cel sacramental al episcopatului există o independență reciprocă. Cît privește Biserica, începînd de la Sf. Ciprian, ea avea conștiința despre rolul colegiului episcopal. Precum rezultă din tradiția primară, ori de cîte ori e vorba de „catedra lui Petru”, nu e vorba numai de biserica de la Roma, ci de funcțiunile concrete deținute de orice episcop dintr-o biserică locală (p. 16). Pentru Sf. Irineu, succesiunea apostolică e legată de prezența adevăratei doctrine în biserica locală. Dacă Biserica e întemeiată pe Petru, este pentru că el a mărturisit adevărata credință, iar întrucît mărturisirea adevărului este unul dintre ministerele episcopale, toți episcopii sînt deci, „ex officio”, succesorii lui Petru.

Învățătura despre episcopat a Sf. Ciprian n-a fost ceva izolat,

căci ea se află exprimată în literatura teologică bizantină și înainte și după schismă. Astfel, Nil Cabasila zice: „Ce se va spune deci, papa nu este întru toate succesorul lui Petru? Da, el este, dar întru atîta ca episcop. Căci Petru este un apostol și căpetenia apostolilor (ἐξάρχος τῶν ἀποστόλων), dar papa nu este nici apostol (căci apostolii n-au instituit alți apostoli, ci păstori și învățători) și cu atît mai puțin corifeul apostolilor. Petru este învățătorul lumii, în timp ce papa e episcopul Romei. Petru a putut sfinți un episcop la Antiohia, un altul la Alexandria și pe un altul altundeva, dar episcopul Romei nu o face“ (p. 19). Se poate deci vedea ușor deosebirea esențială dintre ministeriul apostolic și cel episcopal, în funcție de plenitudinea harului prezent în fiecare biserică locală.

Așadar, problema centrală ce se pune în legătură cu textul de la Mt. 16, 18 — precum au arătat discuțiile provocate de apariția cărții lui Cullmann — e cea a succesiunii lui Petru. De aceea, în această chestiune, o eclesiologie sacramentală ar putea aduce oarecare lumină, revenindu-se la sensul literal și primar al cuvîntului „ἐκκλησία : comunitate euharistică concretă, care conține pe Hristos întreg, cap și membre.

ORGANIZAREA BISERICESCĂ ÎN ISTORIA ORTODOXIEI (p. 21)

Autorul subliniază că, în conformitate cu F. Ap. și cu epistolele pauline, comunitatea creștină pe care o prezida episcopul (iar uneori prezbiterul) era de natură esențial sacramentală. „Episcopatul monarhic“ nu este legat de prezidarea adunării euharistice, adunare ce n-a putut avea niciodată mai mulți președinți (p. 22). Prin semnificație și origine, ministeriul episcopal este legat de comunitatea locală, episcopul nefiind apostol, ci un ministru ce a primit o harismă specială, anume pe aceea de a prezida comunitatea, iar funcțiunile esențiale ale acestei harisme sînt sacramentale și pastorale, nu misionare. Episcopul nu-și exercită autoritatea deasupra sau peste Biserică, ci numai în Biserică. Succesiunea apostolică nu-i aparține individual, ci îi este transmisă de Biserica apostolică spre a vesti credința apostolică în propria sa comunitate care l-a ales. El era capul Bisericii sale, dar în același timp și elementul de legătură al acesteia cu celelalte comunități creștine (p. 23). În calitate de căpetenie, episcopul exercită în Biserica sa cele 3 slujiri ale lui Hristos: de arhieru, învățător și păstor. Uneori el poate fi nevrednic de harisma primită, dar el se află sub controlul comunității „Harisma

veritatis“ pe care o posedă, nu-i conferă acestuia o infailibilitate personală, deoarece ministeriul sacramental, de care se leagă și serviciul magisteriului, nu este o putere magică, transmisă persoanelor, ci o funcțiune eclesiastică ce comportă și alte obligațiuni, îndeosebi pe aceea de a propovădui adevărul (p. 24). Meyendorff subliniază că Biserica n-a considerat succesiunea apostolică drept o realitate magică, independentă de viața Bisericii în ansamblul ei și al comunității în sînul căreia se exercită slujirea episcopală. Harul divin prezent în fiecare Biserică, asigură unitatea aceluiași adevăr apostolic. Deci nici un criteriu instituțional, în afară de Duhul Sfînt însuși, nu poate defini tradiția apostolică și „harisma veritatis“ a episcopatului în sînul Bisericii sale. Acordul mutual al Bisericilor este totuși un semn că Dumnezeu se manifestă — mai curînd sau mai tîrziu, uneori după controverse dogmatice îndelungate — în favoarea Bisericii Sale (p. 25).

Meyendorff face un scurt istoric — cu exemplificările corespunzătoare — al dezvoltării Bisericii creștine din punct de vedere organizatoric, arătînd că unele dintre centrele creștine (Ierusalim, Roma și altele) au dobîndit, dintru început, o importanță mai mare. În occident, Biserica Romei a dobîndit această importanță mai ales datorită întemeierii ei de către apostoli, calitate cu care celelalte Biserici din occident nu se puteau mîndri. Alți factori ce puteau conferi o importanță deosebită unei Biserici erau: vechimea și numărul credincioșilor ei. De aceea, la sfîrșitul secolului al III-lea, Bisericile din Roma, Alexandria, Antiohia și Cartagina aveau o importanță considerabilă în întregul univers creștin (p. 26). Trebuie însă precizat că autoritatea acestor Biserici nu era de natură juridică (ceea ce, de altfel, ar fi fost în contradicție cu egalitatea ființială a tuturor comunităților creștine), ci numai morală, iar aceasta se întîmpla cu atît mai mult, cu cît unele Biserici mai mici erau întemeiate sau depindeau materialicește de altele mai mari.

Referindu-se la sinoadele ecumenice, Meyendorff susține că ele la origine au fost o instituție imperială, dar Biserica a transformat această instituție într-o expresie adecvată a doctrinei sale, supusă nu legilor statului, ci puterii Sfîntului Duh. Importanța lor pe plan organizatoric a fost foarte mare. Sinodul de la Niceia a proclamat un principiu general care va determina structura ulterioară a Bisericii: Pe plan teritorial, administrația bisericească va trebui să se conformeze circumscriptiilor civile hotărîte de

stat. Aceasta va da naștere unui paralelism politico-bisericesc care n-a dat totdeauna rezultate pozitive pentru Biserică. Se înfățișează apoi dezvoltarea organizațiilor mitropolitane și patriarhale, amintindu-se principalele etape prin care s-a trecut, pînă s-a ajuns la ordinea patriarhatelor dinainte de schismă: Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim. Referindu-se apoi la eclesiologia pe care o presupune canonul 28 al sinodului din Calcedon, se subliniază că întrucît toate Bisericile sînt egale între ele, primația nu poate fi determinată decît în funcție de autoritatea de fapt pe care anumite Biserici o posedă (p. 32). Aceasta ilustrează și locul ocupat de Bisericile Romei și Constantinopolului între celelalte Biserici. Cele cinci patriarhate din vremea lui Iustinian posedă drepturi egale, dar toți recunosc Romei primatul de onoare și o autoritate deosebită. Cu toate acestea, această autoritate în Răsărit n-a dobîndit niciodată un caracter absolut (p. 33). După ce amintește unele dintre cauzele schismei din 1054, autorul menționează că, după schismă, în Răsărit primația de onoare devine privilegiul exclusiv al Bisericii din Constantinopol, ceea ce confirmă principiul asupra identității ontologice a Bisericilor locale (p. 36).

Lipsa sinoadelor ecumenice în Răsărit după 1054, n-a privat Biserica de posibilitatea de a rezolva controversele teologice și de a enunța definiții dogmatice, ceea ce se confirmă prin definirea învățăturii despre harul divin de către mai multe sinoade locale (1341, 1347, 1351, 1368). Aceasta demonstrează că singurul păzitor al adevărului în Biserică este Duhul Sfînt, Duhul adevărului, pururea credincios Bisericii. Caracterizarea pe care o face Apusul regîmului bizantin ca un cezaropapism (cu diarhia împărat-patriarh) nu e îndreptățită, deoarece între stat și Biserică s-a realizat numai o alianță dogmatică, împăratul avînd autoritatea oficială pentru stabilirea granițelor patriarhatului, fără a avea dreptul de a interveni la formularea dogmelor și a canoanelor Bisericii. După ce face o succintă prezentare a dezvoltării Bisericilor slave și îndeosebi a celei rusești, Meyendorff lămurește problema Bisericilor autocefale moderne, iar apoi înfățișează situația patriarhatelor orientale de astăzi: Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim, la sfîrșit tratînd și despre monahism și importanța acestuia pentru Biserică. În încheiere, Meyendorff menționează că deși Biserica ortodoxă n-are o colecție de legi în măsură să poată rezolva orice în caz practic, fiind astfel posibile uneori controverse canonice, ea rămîne totuși — în rezol-

varea acestora — cu totul fidelă unor principii de bază care reglementează viața Bisericii din antichitatea creștină. Astfel, canoanele n-au alt scop decît să indice mijlocul de a rămînea credincioși naturii Bisericii, în diferitele circumstanțe istorice în care ea se poate afla (p. 48).

PRIMATUL ROMAN ÎN TRADIȚIA CANONICĂ PÎNĂ LA SINODUL DIN CALCEDON (p. 50)

Intrucît în ultima vreme numeroși savanți catolici au scos la iveală noi elemente în legătură cu primatul roman în primele 5 veacuri, autorul, în vederea unui viitor dialog al Bisericii ortodoxe cu Biserica Romei, face o analiză a tuturor canoanelor — pînă la sinodul din Calcedon — ce vorbesc despre Biserica Romei și despre locul ei între celelalte scaune episcopale (can. 6 al sin. de la Nicea, can. 3, 4 și 5 al sin. din Sardica, can. 5 al sin. din Constantinopol și can. 28 al sin. din Calcedon). Explicînd rațiunile pentru care s-au dat canoanele respective, Meyendorff recunoaște că Biserica Romei deoarece reunea diverse elemente, s-a bucurat din vechime de o primăție și autoritate deosebită între celelalte Biserici. La această autoritate se referă toate canoanele amintite, care nu instituie nicidecum primăția acesteia, ci o consideră ca un fapt recunoscut din vremuri străvechi. Cu toate acestea, această primăție și autoritate n-a fost de natură juridică, ci numai morală. Acest adevăr rezultă fără nici o îndoială din răspunsul dat de episcopii răsăriteni în anul 340 papei Iuliu, care îi convocase pe aceștia să vină la Roma. În acest răspuns, episcopii răsăriteni mărturisesc respectul lor față de Biserica Romei pe care o numesc „casa apostolilor și capitala ortodoxiei” dar ei nu acceptă poziția de subordonați, deoarece „Bisericile nu se măsoară după măreția cetăților” (p. 59). În concluzie, Meyendorff subliniază că deși, prin consimțămînt general, încă înainte de sinodul de la Nicea (325), locul lui Petru a fost ocupat de episcopul Romei, totuși rolul avut de acesta nu poate fi asimilat nici cu cel al vreunei înfașibilități, nici cu acela al exercitării unei puteri juridice asupra altor episcopi, de vreme ce nici un sinod nu i-a conferit așa ceva (p. 76).

BIZANȚ ȘI ROMA: TENTATIVE DE UNIRE (p. 77)

Înfățișînd rațiunile principale ale eșecurilor încercărilor de unire, începînd de la Fotie și pînă la Ghenadie Scliarul, Meyendorff analizează cei trei factori de care depindea unirea: papii, împărații bizantini și Biserica răsăriteană. În tot timpul tratativelor de unire, eclesiologia apuseană făcea din papi șefii unici ai Bisericii, ceea ce implica și suveranitatea temporală a întregului univers creștin. Papii au încercat să integreze pur și simplu Orientul în edificiul instituțional și liturgic al creștinătății latine, ceea ce a culminat prin alegerea unui patriarh latin la Constantinopol, după ocuparea acestuia de către cruciați (1204). Abia în secolul XV papii au admis discuții între greci și latini, ceea ce a dus la sinodul din Florența (1439). Împărații bizantini, din rațiuni politice, au fost inițiatorii celor mai multe negocieri pentru unire. Dar greșala papilor a fost că ei au crezut că prin trecerea împăraților la catolicism se va converti întreg clerul și poporul, în realitate

aceasta fiind o profundă iluzie. În tot acest timp, patriarhii Constantinopolului și Biserica întreagă au stat pe poziția că unirea trebuie făcută în doctrină și dogmă, nu în rituri și datini, care pot fi conservate în fiecare Biserică. Respingerea hotărârilor sinodului din Florența de către Biserica ortodoxă a arătat în modul cel mai clar absența unui criteriu eclesiologic comun între cele două biserici (p. 86).

Astăzi, între cele două Biserici s-ar putea angaja un adevărat dialog, datorită noilor perspective și condiții istorice, precum și atmosferei sănătoase, lipsită de orice presiuni politice, cu condiția ca fiecare dintre ele să știe profita de lecția trecutului.

TRADIȚIA BISERICII ȘI TRADIȚIILE UMANE (p. 87)

După ce citează două caracterizări recente, făcute Bisericii ortodoxe, una de către Dom. Olivier Rousseau, iar alta de Dr. M. Ramsey, arhiepiscopul de Canterbury, Meyendorff se întreabă: Oare în aceasta s-a redat esențialul și specificul Ortodoxiei? Poate fi oare Biserica ortodoxă redusă — așa cum rezultă din caracterizările amintite — la un conservatorism armonios al doctrinei și al datinilor cărora Bizanțul le-a dat o formă definitivă, dar care nu constituie decât una dintre formele de expresie posibile ale Bisericii? (p. 90). Dacă ar fi astfel (așa precum voiesc frații noștri catolici și protestanți), Biserica ortodoxă ar fi lipsită de dreptul de a-și revendica pentru sine titlul de Biserica lui Hristos, una și catolică (p. 90). Cu toată deficiența lor, în caracterizările amintite e sesizată totuși o importantă însușire a Ortodoxiei: preferința ei de a păstra tot ceea ce posedă, în scopul de a nu pierde o singură iotă din legea divină. Această atitudine a Ortodoxiei va fi cu atât mai remarcabilă, cu cât ea va descoperi adevăratul sens al tradiției, pe care va fi în stare să-l exprime.

Teologii bizantini — începînd cu Fotie și pînă la Teofilact al Ohridei și Nicolae Cabasila — au făcut totdeauna deosebire între tradiție și tradiții. Răspunsul lui Fotie dat papei Nicolae este semnificativ în această privință: Tradițiile locale (care au o valoare minimă) pot coexista cu tradiția Bisericii definite la sinoadele ecumenice, tradiție care trebuie păstrată de către toți (p. 94). Biserica ortodoxă nu ignorează nici tradiția vie: Credința e una, dar ea permite exprimări variate, unite toate în identitatea ei esențială, în sînul Bisericii „catolice” (p. 96). Tradiția e o realitate vie ce nu poate fi petrificată sub caracteristicile unei culturi umane particulare, de vreme ce toate civilizațiile umane, prin natura lor, sînt pieritoare. A degaja adevărata tradiție de tradițiile omenesti care tind să o monopolizeze pe aceasta, iată condiția necesară a conservării sale. Impotriva felului în care cei doi teologi consideră Ortodoxia, fel depășit în faza actuală a mișcării ecumenice, Meyendorff subliniază faptul că Ortodoxia n-a rămas străină culturii occidentale, dovadă existența milioane de ortodocși din țările apusene și din America. Dar în același timp, el recunoaște că Ortodoxia de astăzi a ieșit afară din categoriile eclesiologice care îi constituie propria sa natură. Ca exemple în această privință dă Bisericile din Grecia și din America. De aceea, spune el, Biserica ortodoxă trebuie să revină la tradiția ei primară. Precum spune Sf. Irineu, trebuie să lăsăm Duhul Sfînt să conducă Biserica, în loc să încercăm a impune dorințele și tradițiile noastre puterii Sale suverane.

SINTEM NOI INTR-ADEVĂR BISERICA UNA? (p. 99)

În conformitate cu prevederile canonului 8 al Sinodului I Ecumenic, care precizează că pe același teritoriu nu pot coexista doi episcopi, toate canoanele ulterioare interzic cu tărie existența structurilor bisericești separate în același loc, dispunând ca în fiecare comunitate locală să fie numai un singur episcop și în fiecare provincie un singur mitropolit. În această privință, răspunsul dat de episcopii africani reușiți la sinod la Cartagina (419), pretențiilor papii Celestin, este edificator. Ei îi scriu papii că „toate afacerile provinciale vor fi rezolvate în locurile unde ar surveni” și că părinții „nu cugetă că harul Duhului Sfânt ar putea lipsi în vreo provincie”. În aceeași scrisoare, episcopii precizează că nici un episcop — patriarh sau papă — nu se poate așeza el însuși deasupra adunării episcopilor întruniți în sinod, „fără să-și închipuie că Dumnezeu poate inspira unuia singur adevărul pe care l-ar refuza unei multimi numeroase de episcopi adunați în sinod” (p. 102). De altfel, în același sens a rezolvat și sinodul trulan cazul mitropolitului de Cizic, pe care l-a supus canoniceste mitropolitului de Justinianopolis. Împotriva catolicismului roman care susține că existența unui vicar al lui Hristos pentru întreaga Biserică dublează ministeriul episcopal al comunităților locale, Biserica Ortodoxă Română credincioasă eclesiologiei sale susține că nu pot fi două comunități, nici doi episcopi în același loc, deoarece fiecare Biserică locală posedă plenitudinea harului. Tocmai de aceea, situația necanonică a Bisericii ortodoxe din America trebuie să înceteze.

SEMNIFICAȚIA REFORMEI ÎN ISTORIA CREȘTINISMULUI¹ (p. 109)

În expunerea de față, Meyendorff face o interpretare teologică a protestantismului, de la apariția sa, până în zilele noastre, întrucât reforma rămâne o mișcare deschisă, fidelă principiului: „Ecclesia reformata et semper reformanda”. Pentru înțelegerea protestantismului, autorul face o privire generală asupra învățăturii Bisericii occidentale — începând cu Augustin — despre Dumnezeu și despre păcatul original, apoi trece la doctrina lui Toma de Aquino și a teologiei scolastice, arătând că teoria anselmiănă a satisfacției a dus catolicismul roman la practica indulgențelor. Reacția reformatorilor începând cu Luther, prin „sola fide” și „sola gratia”, a respins tot ce era străin iubirii divine și credinței creștine. Omul primește grația fără nici o acțiune meritorie, operă care, de altfel n-ar putea adăuga nimic darului mântuitor al lui Hristos. Neputinței absolute a omului, recunoscută și de Augustin. Luther îi opune puterea evangheliei. Prin afirmarea neputinței

1. Expunere făcută la Montreal în septembrie 1963, în cadrul consultărilor dintre teologii ortodocși și protestanți.

omului de a se salva, Luther și Confesiunea de la Augsburg au pretenția să restaureze vechea credință apostolică.

Dar cu toate că reformatorii au respins dogmele și tradițiile Bisericii romane, ce au fost prezentate de scolastică drept dezvoltări raționale ale datelor revelației, ca lucrări omenești ce nu se pot identifica cu cuvîntul lui Dumnezeu cuprins în Scriptură, protestanții veacului al XIX-lea consideră că acest cuvînt nu mai stă în litera Bibliei, ci în miezul unei „kerigme” originale, care exclude orice intervenție divină în natura ființelor create. S-a ajuns astfel la un fel de „deism” complet „demitologizat”, supus categoriilor raționale ale cunoștinței științifice și foarte îndepărtat de înțelegerea fundamentală a reformatorilor: a reda pe Dumnezeu cel viu, prezent în om, într-o formă liberă și imediată (p. 114).

Relația autentică dintre om și Dumnezeu e concepută cu totul diferit de linia lui Augustin de către părinții răsăriteni. Transcendența divină nu este explicată — ca la Augustin — prin limitarea stării noastre decăzute sau prin imperfecția existenței noastre sortită a dispărea numai cînd sufletul se va desface de trup. După părinții răsăriteni, ceea ce e specific omului e facultatea sa originală de a participa la nemurirea lui Dumnezeu, la puterea Lui asupra celorlalte creaturi și chiar la puterea Creatorului (p. 116). Se poate vedea ușor că aici problema raportului dintre har și natură se pune cu totul altfel decît în tradiția augustiniană: Harul nu e un dar creat și conferit ca un „donum superadditum” unei ființe perfecte și nemuritoare, ci este viața divină însăși, comunicată omului creat spre a participa la ea și care, dacă e lipsit de har, pierde integritatea propriei sale naturi. Astfel, omul e conceput în mod dinamic și anume nu numai în ceea ce este el — în calitate de creatură — ci totodată în ceea ce e chemat să fie, un părtaş la natura divină.

Luther a regăsit ideea sfinților părinți privitoare la căderea și răscurmarea omului: ele nu sînt procese ce se desfășoară abstract, juridic și utilitar, între dreptatea lui Dumnezeu și greșala omului, ci se înfățișează ca o dramă care are trei personaje: Dumnezeu, omul și satana. În locul tezei augustiniene a unei culpabilități moștenite, sfinții părinți vorbesc despre puterea morții și a corupției asupra omului — puterea satanei — din care Hristos a scăpat pe om, „călcînd cu moartea pe moarte” (p. 117). Îndumnezeirea omului prin har nu înseamnă decît participarea lui la acest dar inefabil, dar harul nu e un habit creat (în sens tomist), care conferă un caracter meritoriu faptelor omenești, ci Dumnezeu însuși realizează în om mîntuirea acestuia. De aceea, pentru a înțelege reacțiunea ortodoxă față de Reformă trebuie să nu se piardă din vedere tocmai această restaurare a omului în Hristos și ridicarea lui spre a participa din nou la natura divină.

Dacă Reforma n-a avut adepți în lumea ortodoxă, motivul principal trebuie căutat în faptul că formularea teologică a protestantismului — chiar atunci cînd se vede în ea lumina tradiției patristice — depinde în mod fundamental de problematica occidentală și îndeosebi de cea augustiniană, căci deși reformatorii au înlăturat intermediarii dintre om și Dumnezeu, așadar instituțiunile create, totuși ei au rămas străini oricărei hristologii și eclesiologii în afară de cea a lui Augustin și a scolastice. Ei au încercat — înlăturînd nu tradiția catolică a Bisericii, ci o formă unilaterală a acesteia — să regăsească tradiția autentică și veritabilă, ajungînd în unele

privește să o definească în aceiași termeni ca Biserica ortodoxă, dar deosebirea esențială a lor față de Ortodoxie este că ei consideră Biserica drept o instituție pe de-a-ntregul umană, în timp ce pentru noi, ceea ce face ca Biserica să fie Biserică, nu e elementul uman, ci cel divino-uman, iar acesta nu poate fi redus la invizibil, ci e vizibil și istoric, așa cum Dumnezeu-omul a fost o personalitate vizibilă și istorică (p. 121—122). De aceea, ortodoxia și protestantismul pot cădea de acord să reformeze ceea ce e omenesc în Biserică, dar ceea ce e divin în ea nu poate fi reformat !

În concluzie, autorul respinge noua sinteză augustiniană adoptată de catolicism, potrivnică viziunii biblice a lui Dumnezeu, precum și tradiției patristice, ca incompatibilă cu sensul evangheliei lui Hristos. Reforma a fost, incontestabil, cel puțin o încercare de a elibera creștinismul occidental de construcțiile scolastice, spre a-l readuce la Biblie și la forma sa primară. Dar această încercare pare incompletă. Căci indiferent de noile orientări pe care între timp le-a luat protestantismul, pentru un ortodox esența evangheliei stă în faptul că Dumnezeu vorbește oamenilor prin buzele omenești ale Dumnezeu-ului-om, istoricul Iisus cel ce s-a sculat din morți, în Biblie, în tradiție, în structura sacramentală a Bisericii, în persoana sfinților; aceasta e tot ce ne-a dat Dumnezeu, fără prejudiciu pentru transcendența Sa ființială (p. 127). Astăzi devine tot mai necesară cunoașterea și înțelegerea mutuală dintre Biserica ortodoxă și protestantism; pentru aceasta însă nu sînt suficiente simple declarații separate și izolate.

VATICAN II (p. 130)

Anunțarea conciliului de către papa Ioan XXIII a fost interpretată în mod diferit. Limbajul folosit de Ioan XXIII în mai multe declarații privitoare la conciliu lasă să se înțeleagă că el, în calitate de episcop local, frate al tuturor episcopilor din univers, se străduia să realizeze o adevărată reîntoarcere la izvoarele tradiției creștine. Prin conciliu, papa Ioan XXIII a voit să creeze în interiorul Bisericii romane astfel de condiții, încît unirea creștinilor să devină cu adevărat posibilă. Referindu-se apoi la evoluția eclesiologiei apusene — la început moștenire comună a orientului și a occidentului — Meyendorff afirmă că primația romană devenind în evul mediu criteriul definitiv al comuniunii eclesiastice, aceasta a provocat apariția reformei, iar apoi a contra-reformei, fenomene care au definit, într-o largă măsură, creștinismul occidental din ultimele patru veacuri. Conciliul trebuia să arate dacă există șanse pentru unirea creștinilor.

După ce definește cele trei moduri în care „unionismul” catolic modern înțelege să „abordeze” pe ortodocși în vederea refacerii unității Bisericii, Meyendorff arată că numai unul dintre acestea, anume cel care susține că, înainte de toate, spre a se putea ajunge la o unire a Bisericilor lui Hristos, e necesar ca însăși pozițiile Bisericii romane să fie reformate, dacă nu modi-

ificate, poate fi acceptat de către ortodocși. Cît privește pe papa Ioan XXIII, se părea că el însuși era adeptul acestui mod. Dar evident, nu se putea aștepta ca conciliul să rezolve totul. Eșecul sau succesul lui pe plan unionist nu putea rezulta decît din completările ce s-ar fi dat definițiilor conciliului I Vatican din 1870, cu privire la infailibilitatea „ex cathedra” și „ex sese”, de asemenea din felul în care urma să se stabilească raportul dintre papă și episcopi. Totuși, spune Meyendorff, era greu ca părinții conciliari să aducă importante corectări deciziilor din 1870, schimbînd structura eclesiologiei romane, care sub papa Pius IX a dobîndit un fundament dogmatic atît de absolut (p. 138).

Rezultatele conciliului atît pe plan psihologic, cît și practic sînt vizibile: Constituția asupra Liturghiei, deciziile privitoare la ecumenism, diaconatul căsătorit ș.a., dar aplicarea practică a acestor decizii ridică noi probleme. Mai mult, se poate susține că părinții conciliari în cea mai mare parte n-au fost preocupați atît de a regăsi normele veșnice — teologice și eclesiologice — ale vieții Bisericii, cît s-au străduit să adapteze o eclesiologie a cărei structură data din evul mediu, diferitelor exigențe ale lumii moderne (p. 139). Ce e drept, nici nu se putea aștepta la elaborarea unor constituții noi din partea unui episcopat format sub papii Pius X și XI. Dintre constituțiile votate de conciliu, Meyendorff examinează mai amănunțit decretele despre ecumenism și despre episcopat, acestea fiind cele mai importante pentru viitoare relații dintre Biserica Romei și Ortodoxie.

Datorită deosebirilor eclesiologice fundamentale dintre cele două Biserici, și concepțiile lor despre ecumenism vor fi diferite. Ecumenismul ortodox va acorda primul loc problemelor de credință în vederea realizării unității, în timp de ecumenismul catolic va tinde să minimalizeze problemele doctrinare, cu excepția primatului papal, condiția și garanția necesară a apartenenței la Biserică. În privința intercomuniunii (*communio in sacris*), justificarea dată acestuia de către conciliu dezvăluie în mod clar concepția că autoritatea doctriinală și realitatea sacramentală sînt două lucruri distincte, punct de vedere care predomină și în lumea protestantă. Față de această poziție ce nu poate fi acceptată, Biserica ortodoxă susține că intercomuniunea nu se poate fundamenta decît pe indivizibilitatea trupului lui Hristos. Orice prezență parțială a harului răscumpărător își dobîndește desăvîrșirea revelației și a prezenței sacramentale, ambele inseparabile. Catolicitatea adevărată e unitatea vie a membrilor Bisericii

în Hristos, de aceea, în Biserică adevărul și tainele sînt inseparabile (p. 144).

În privința episcopatului, Biserica ortodoxă ia cunoștință cu bucurie de faptul că decretul proclamă episcopatul, supremul grad de sacerdoțiu, ca o instituție permanentă a Bisericii, instituție care exercită în mod colectiv magisteriul infailibil al Bisericii. Iar faptul că același decret lasă să se înțeleagă că infailibilitatea rezidă într-un oarecare fel și în „corpus fidelium“, îți dă posibilitatea de a descoperi din nou toată întinderea și profunzimea autentică a apartenenței noastre comune la tradiția unică a Bisericii primare, a sinoadelor și a părinților Bisericii (p. 145). Dar cu toate acestea, constituția cuprinde un număr de expresii care schimbă complet sensul noțiunilor care ne par comune: colegialitate, primat, infailibilitate. Împotriva doctrinei Sf. Ignatie și a Sf. Ciprian, Bisericile particulare, ca și originea episcopatului sînt definite în mod eronat.

Față de cele cuprinse în constituție, Meyendorff ține să precizeze că episcopul nu e un apostol care, datorită propovăduirii sale ambulante, orî în virtutea unei misiuni încredințate de un superior ierarhic, guvernează temporar o dieceză, ci e un element esențial al corpului însuși al Bisericii locale, al catolicității și apostolicității ei, iar succesiunea apostolică îi este conferită de frații întru episcopat tocmai în vederea îndeplinirii acestor funcțiuni. Constituția face mereu referințe la drepturile Bisericii Romei asupra bisericilor locale, lăsînd să se înțeleagă în mod clar că numai unitatea ei cu scaunul Romei face dintr-o Biserică locală Biserică cu adevărat. De asemenea, exercitarea funcțiunii episcopatului rămîne sub totală dependență față de pontificele roman, și aceasta „de jure divino“ (p. 148). În acest fel, episcopatului nu i se acordă decît rolul de organism ce intră în cadrul structurii canonice universale, al cărei șef este papa. Episcopii sînt membri ai colegiului episcopal în virtutea unei cooptări individuale (în practică în virtutea unei alegeri ordonate de Roma) și nu în calitatea lor de căpetenii ale Bisericilor particulare. Prin aceasta ignorîndu-se dubla funcțiune a episcopului și anume reprezentantul Domnului în Biserică sa și reprezentantul Bisericii sale locale în sînul colegiului, episcopatului nu i se recunoaște tocmai ce are el mai esențial. Pe de altă parte, conciliul II Vatican — prin ignorarea canonului 34 apostolic — consfințind absența oricărei interdependențe dintre papă și episcopat, acest fapt lipsește toate celelalte texte asupra colegialității

episcopale de vreo valoare decisivă (p. 150). De asemenea, în noua constituție despre Biserică, precum și în cea despre episcopat se păstrează același juridism inveterat, ceea ce dovedește eșecul parțial al mișcării inițiate de Ioan XXIII. Dar indiferent cum va aplica papa în mod practic decretul asupra colegialității episcopatului, după modul în care a tratat conciliul în ultimele două zile ale celei de a treia sesiuni, este indubitabil că el înțelege să-și exercite din plin puterile pe care conciliul, de altfel, nu i le-a pus în discuție.

S-ar putea însă ca, într-o zi, noțiunea infailibilității colective a episcopatului — cu toate măsurile luate în scopul salvagărdării autorității suveranului pontif — să aducă cu sine desfășurări neașteptate, căci Providența divină poate face ceea ce depășește orice calcul rațional.

În concluzie, Meyendorff încearcă să stabilească perspectivele pe care hotărârile conciliului le deschid pentru unirea Bisericilor. Eforturile unioniste ale conciliului — spune el — vor putea fi încununare de succes numai dacă Biserica romană își va modifica concepția sa despre ecumenism. Biserica ortodoxă nu poate reveni la Biserica Romei numai datorită faptului că i se îngăduie să-și păstreze tradițiile și datinile sale orientale. Biserica romană trebuie să înțeleagă că ceea ce instinctul pietății populare și teologia consideră mai adânc în lumea ortodoxă, nu este numai conservatorismul liturgic și dorința de a menține față de latini forma orientală a creștinismului, ci faptul de a păstra o concepție despre Biserică, valabilă atât pentru orient, cât și pentru occident, de asemenea, o credință catolică în măsură nu numai să mențină și să continue tradiția orientală, ci în același timp să răspundă și aspirațiilor legitime ale reformatoarelor, reprezentând în consecință soluția pentru drama ce, începând din secolul XVI, divide întregul occident. De altcun, aceasta este și dorința exprimată de mai mulți reprezentanți ai Bisericilor reformate, care așteaptă ca Biserica ortodoxă — față de care astăzi Roma se arată atât de grijulie să nu o contrazică — să facă Roma să înțeleagă că, în ochii ei, ea nu reprezintă singură creștinismul occidental, de aceea ea nu trebuie să abordeze examinarea Reformei veacului XVI numai de o manieră diplomatică, ci și de o manieră teologică reînnoită (p. 153—154).

Acestea sînt marile și veritabilele dimensiuni eclesiologice ale dramei pe care anumite interese ale conciliului II Vatican au refuzat să le recunoască, iar sarcina ecumenică actuală a

teologiei ortodoxe este de a face să fie înțelese aceste dimensiuni. Dar pentru aceasta, încheie autorul, e nevoie să se înfăptuiască în sînul Bisericii ortodoxe însăși, o stare de lucruri care să manifeste în practică „eclesialitatea“ ai cărei martori ne pretindem că sîntem.

*

Precum s-a putut constata, Meyendorff abordează cîteva probleme teologice (îndeosebi eclesiologice) care vor trebui să constituie obiectul discuțiilor dintre Biserica Ortodoxă și celelalte Biserici într-un viitor dialog. Dintre aceste probleme fac parte: Interpretarea exactă a termenului *ἐκκλησία* din textul de la Matei 16, 18; succesiunea lui Petru, rolul și funcțiunile episcopului în Biserica primară, sensul exact al noțiunii succesiune apostolică, eclesiologia primară, esența unității Bisericii în epoca apostolică și cea patristică, primatul roman în primele cinci veacuri, raportul dintre tradiție și tradiții, ecumenismul, primatul papal și colegialitatea episcopală în conciliul II Vatican și altele în legătură cu acestea.

În același timp, însă, deși autorul nu vorbește — oficial sau neoficial — în numele vreunei Biserici ortodoxe, ci, după propria sa mărturisire, cartea exprimă numai punctul de vedere al unui teolog ortodox de formație și cultură occidentală, într-o serie de probleme teologice de cea mai mare importanță pentru un viitor dialog al Bisericii Ortodoxe cu Biserica romană și cu Bisericile protestante, totuși pozițiile pe care se situează el nu pot fi străine teologilor ortodocși, indiferent căror Biserici aparțin aceștia, cu toate că în sprijinul acestor poziții s-ar putea invoca și alte temeiuri, pe lîngă cele aduse de autor. Iar dacă punctul de vedere al lui Meyendorff în aceste probleme constituie și o expresie a gândirii teologice ortodoxe din apus, faptul este cu atât mai îmbucurător.

Cîteva astfel de poziții străbat întreaga carte, ca un fir roșu, de la un capăt la altul, ca niște premise absolut necesare, unele în dialogul cu Biserica romană, iar altele în cel cu Bisericile protestante. Dintre acestea amintim pe următoarele: Fidelitatea Bisericii ortodoxe față de concepția sa eclesiologică, păstrată din epoca creștinismului primar, potrivit căreia plenitudinea harului se află în orice biserică locală, prezidată de un episcop, care deține locul lui Hristos în mijlocul comunității (și a cărei funcțiune esențială inițială a fost de natură harismatică: prezidarea cinei euharistice a comunității) și care în Biserica sa în virtutea

unei harisme speciale al cărei posesor este, exercită o întreită slujire: arhierească, învățătoarească și pastorală. Unitatea Bisericii se realizează prin mărturisirea aceleiași credințe de către toate comunitățile creștine, ca expresie a succesiunii apostolice, credință care se manifestă în comuniunea sacramentală a acestora. Între natura sacramentală a Bisericii și ierarhia bisericească există o legătură inseparabilă pe plan doctrinar și istoric.

Ca însușiri deosebite, comune tuturor studiilor și articolelor cuprinse în carte, menționăm ținuta și limbajul lor ecumenist, precum și prezentarea în forme simple a unor probleme teologice destul de dificile. Aceasta face ca ele să fie accesibile nu numai teologilor, ci și altor pături de cititori. De asemenea, cartea câștigă un plus de valoare și prin faptul că în studiul final se cuprinde o judicioasă apreciere asupra concilului II Vatican, făcută „sine ira et studio“, de către un teolog ortodox.

Pentru teologii ortodocși din răsărit și îndeosebi pentru cei români; cunoașterea conținutului cărții, precum și a pozițiilor exprimate în ea, nu poate aduce decât reale foloase în actuala fază a ecumenismului.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu
Diacon Prof. IOAN ZĂGREAN

INTĂRIREA FAMILIEI, DATORIE PATRIOTICĂ ȘI PORUNCĂ DIVINĂ

Rolul și importanța familiei pentru societate. Familia este denumită, în mod obișnuit, celula societății. Denumirea corespunde, într-adevăr, realității, pentru că prin familie se asigură continuitatea neamului omenesc, se păstrează și se dezvoltă societatea. La baza familiei stă, însă, căsătoria, actul care, în mod normal, se realizează prin unirea liber consimțită dintre un bărbat și femeie, pentru toată viața, cu scopul de a naște, crește și educa copii și de a se ajuta reciproc.

Pentru acest rol atât de important pe care îl îndeplinește familia în viața societății și căsătoria — ca actul prin care se întemeiază familia — aceste două instituții au constituit o permanentă preocupare pentru cei cărora le-a revenit răspunderea pentru organizarea și promovarea vieții sociale, căutând să reglementeze aceste instituții cât mai corespunzător concepției care stă la baza orînduirii sociale respective. Așa se explică de ce, cu toată recunoașterea importanței pe care o au aceste două instituții pentru societate, nu li s-a acordat, totuși, aceeași prețuire și grijă în toate epocile istoriei și la toate popoarele. Ceea ce se poate reține, însă, ca observație generală, pe baza mărturiilor istorice, este că în epocile și la popoarele care au organizat aceste instituții pe temelia puternică a afecțiunii reciproce dintre soți, a iubirii acestora față de copii, exprimată în grija pentru creșterea și educarea lor, a respectului, ascultării și iubirii copiilor față de părinți și de mai marii lor, în acele epoci și la acele popoare s-au înregistrat pagini de istorie din cele mai frumoase, de afirmare a înaltelor virtuți cetățenești, patriotice și morale.

Asemenea frumoase pagini de istorie sînt cunoscute și în trecutul patriei noastre, cînd pentru familie nașterea de copii era o lege sfîntă, iar creșterea lor, în duhul omeniei și al iubirii de patrie, o datorie tot așa de înaltă. Dar în nici una din legiuirile

care au reglementat, în trecut, căsătoria și familia, în țara noastră, nu se găsesc atât de clar afirmate și atât de bine sistematizate principiile care corespund scopului căsătoriei și întăririi familiei, ca în legislația actuală.

*Grija și răspunderea față de familie, sub regimul democrat-popular,
în Patria noastră*

1. După 23 August 1944, în țara noastră au avut loc transformări structurale în toate domeniile de activitate: social, economic, politic etc. Aceste transformări au impus prefaceri radicale și în domeniul dreptului.¹ Pe linia prefacerilor radicale care au avut loc în domeniul dreptului, între cele dintii se menționează scoaterea reglementării căsătoriei și familiei din cadrul Codului civil — unde se găseau tratate alături de celelalte convenții sau contracte, prin care membrii societății își realizează raporturile lor juridice — și reglementarea lor cu lotul diferit de celelalte convenții din Codul civil. Ca urmare a acestei reglementări, aparte, a familiei și căsătoriei, dreptul familiei formează astăzi, în țara noastră, un domeniu distinct de celelalte ramuri ale dreptului.

2. Considerînd familia ca un element de bază în statornicirea și desăvîrșirea noii orînduiri sociale, statul nostru democrat-popular a căutat să reglementeze această instituție cît mai corespunzător importanței ce i se acorda. Așa se explică faptul că după apariția Codului Muncii — intrat în vigoare în anul 1950 — Codul familiei a fost al doilea cod prin care regimul nostru democrat-popular a reglementat instituții și sectoare de activitate de importanță deosebită în viața societății, în mod cu totul distinct de reglementarea anterioară. Codul familiei — votat de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române în ziua de 29 decembrie 1953, ca Legea nr. 4, publicată în Buletinul Oficial nr. 1 din 4 ianuarie 1954 — a intrat în vigoare pe data de 1 februarie 1954.

3. Faptul că această lege, prin care s-a reglementat căsătoria și familia, a apărut și s-a aplicat numai din anul 1954 nu însemnează că numai de la această dată s-a preocupat regimul democrat-popular de familie și de ocrotirea, cu deosebită grijă, a mamei și a copilului. Căci apariția Codului familiei, la această dată, reprezenta încununarea unui ansamblu de măsuri pe care ocîrmuirea de stat le luase treptat, după apariția primei Constituții a Republicii Populare Române, din 13 aprilie 1948. Într-adevăr, pentru regimul de democrație populară din țara noastră, îmbunătățirea situației mamei și copilului și, în general, întărirea familiei au constituit o permanentă preocupare. Dar îndeosebi din 1948 — de cînd, prin Constituția din 13 aprilie, egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul și ocrotirea mamei și copilului au devenit principii constituționale — toată legislația și activitatea Guvernului și a întregii ocîrmuiri de stat au fost străbătute de această grijă, de a asigura femeii aceleași drepturi cu bărbatul și de a sprijini acțiunile inițiate și instituțiile înființate cu scopul de a stimula

1. V. Scarlat Șerbănescu, Codul Familiei, comentat și adnotat. Editura științifică, București, 1963, p. 7.

natalitatea și de a micșora morbiditatea infantilă, urmărindu-se, în același timp, realizarea unor cât mai corespunzătoare condițiuni pentru o bună creștere și educație a copilului. În acest scop, prin Decretul nr. 130/1949, s-a reglementat condiția copilului natural, prevăzându-se dispozițiuni prin care se asigura o largă ocrotire atât copilului natural cât și mamei acestuia; prin Decretul nr. 131/1949 s-a reglementat situația copilului adoptat, în sensul că adopția să nu se poată face decât în interesul celui adoptat; iar prin Decretul nr. 182 din 16 octombrie 1951 s-a reglementat înfierea, ca o completare a adopției, în scopul ca să se asigure și copiilor ai căror părinți sînt necunoscuți, decedați sau dispăruți, căldura unui cămin și o ocrotire părintească.²

Numai după ce s-a constatat că s-au creat condițiile necesare, s-a trecut la punerea în aplicare a Codului familiei, prin care s-a reglementat în mod cu totul diferit căsătoria și familia, în raport cu reglementarea anterioară. Această deosebire constă, însă, nu numai în scoalarea reglementării căsătoriei și familiei din Codul civil, ci îndeosebi în superioritatea principiilor care au fost rînduite la baza acestor două importante instituții. Într-adevăr, principii ca acel al liberului consimțămînt al soților la încheierea căsătoriei, al monogamiei, al egalității în drepturi a soților, al stabilirii raporturilor dintre soți și dintre membrii familiei pe prietenie și afecțiune reciprocă, al ocrotirii cu excepțională grijă a intereselor mamei și copilului, al nedefacerii căsătoriei decât, în mod excepțional, pentru motive grave, care distrug baza morală a căsătoriei și fac imposibilă conviețuirea soților, ș.a., sînt principii care, aplicate în spiritul și în scopul cu care au fost înscrise, nu se poate să nu contribuie la ocrotirea și întărirea căsătoriei și a familiei, făcînd din aceste două instituții stîlpi puternici ai consolidării și promovării vieții sociale.

4. În ultimul timp, s-a constatat însă că nu toți cei care au încheiat căsătorii și au întemeiat familii au înțeles în toată importanța lui scopul căsătoriei și necesitatea stabilității și întăririi familiei. De asemenea, mulți din cei care prin îndatoririle lor profesionale sînt chemați să îndrumeze, să supravegheze și să ocrotească sănătatea poporului, abuzînd de încrederea și de libertatea ce li s-a acordat, au pus în primejdie nu numai sănătatea unui mare număr de femei care au apelat la ei, în mod repetat, pentru întreruperea sarcinii, ci însăși asigurarea societății cu populația necesară.

Asemenea grave constatări au determinat ocîrmuirea noastră de stat să intervină cu unele dispoziții legale, prevăzute cu aspre sancțiuni, pentru a se pune capăt, cât mai curînd, abuzurilor de natura celor menționate. În același timp s-au preconizat și noi măsuri practice care, alături de cele existente, să încurajeze încheierea căsătoriilor și nașterea și creșterea de cît mai mulți copii, pentru ca astfel societatea să-și păstreze și să crească numărul populației. Aceasta este, de altfel, prima funcție a familiei, de perpetuare a speciei umane, de a asigura societății populația necesară. Căci „creșterea populației constituie o condiție indispensabilă a existenței societății. De aceea fără această funcție a familiei — perpetuarea speciei — societatea omenească este de neconceput”.³ Recunoscîndu-se că funcția

2. V. Iorgu D. Ivan, Biserica creștină sprijină și binecuvîntează orice acțiune menită să întărească familia; în rev. „Studii Teologice”, nr. 7—8/1953, p. 520.

3. Prof. univ. Tudor R. Popescu, Dreptul Familiei, vol. I ediție revăzută, București, 1965, p. 27.

familiei, de perpetuare a speciei umane, este comună tuturor orînduirilor sociale, pentru că atracția către sexul opus este inerentă naturii umane; după-cum tot astfel este și nevoia de a avea și crește copii, trebuie să se recunoască, însă, în același timp, că condițiile naturale de dezvoltare a familiei nu trebuie să fie considerate în mod independent, rupte de societate, ci ele trebuie să fie privite „într-o strînsă legătură cu relațiile sociale, atît din cadrul familiei cît și din societate”.⁴ Așa privite lucrurile, se înțelege de ce „în condițiile socialismului, grija pentru ocrotirea familiei devine, în mod firesc, o problemă de stat din cele mai importante și care se realizează prin cele mai diferite mijloace. Pe plan juridic, aceasta și-a găsit expresia, în patria noastră, în consacrarea ei ca principiu de ordin constituțional”.⁵

5. Într-adevăr, în capitolul despre drepturile și datoriile fundamentale ale cetățenilor, în art. 83 al Constituției din 24 septembrie 1952, se spunea: „Femeia în Republica Populară Română are drepturi egale cu ale bărbatului în toate domeniile vieții economice, politice, de stat și culturale. Femeia are drepturi egale cu ale bărbatului la muncă, salariu, odihnă, asigurare socială și învățămînt. Statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului. Statul acordă ajutor mamelor cu copii și mamelor singure, concedii cu plata salariului femeilor însărcinate; organizează maternități, creșe și cămine de copii”.

Acest principiu, înscris în Codul Familiei în art. 1 alin. I, a fost prevăzut de noua Constituție — Constituția Republicii Socialiste România, din 21 august 1965 — în art. 23, în mod mai concis, spunîndu-se: „În Republica Socialistă România femeia are drepturi egale cu bărbatul. Statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului”. Articolul 1 din Codul Familiei a fost însă modificat — sau, mai exact spus, completat — prin Decretul nr. 779 din 7 octombrie 1966, al Consiliului de Stat,⁶ decret prin care au fost modificate unele dispoziții privitoare la divorț.

În noua redactare, articolul 1 din Codul Familiei prevede că: „În Republica Socialistă România, Statul ocrotește căsătoria și familia; el sprijină, prin măsuri economice și sociale dezvoltarea și consolidarea familiei. Statul apără interesele mamei și copilului și manifestă deosebită grijă pentru creșterea și educarea tinerei generații. Familia are la bază căsătoria liber consimțită între soți. În relațiile dintre soți, precum și în exercitarea drepturilor față de copii, bărbatul și femeia au drepturi egale. Drepturile părintești se exercită numai în interesul copiilor”.

După cum rezultă din textele menționate „grija Statului nostru față de familie se exprimă, în prim rînd, prin ocrotirea legală a căsătoriei. Aceasta se datorește faptului că baza familiei o formează căsătoria”. Accentuîndu-se acest fapt, chiar prin art. 1 al Codului Familiei, s-a căutat să se arate „nu numai rațiunea reglementării legale a căsătoriei, dar și rațiunea deosebitei ocrotiri a acesteia de către lege. Și, în adevăr, toate dispozițiile legale, referitoare la căsătorie, prevăzute în Codul Familiei ori în alte acte normative reflectă grija Statului nostru pentru ocrotirea familiei”.⁷ Ocrotirea familiei înseamnă, însă, în mod implicit ocrotirea copilului și ocrotirea mamei. De

4. *Idem*, *ibidem*, p. 28.

5. *Idem*, *ibidem*, p. 47.

6. Decretul Consiliului de Stat nr. 779 din 7 octombrie 1966 a fost publicat în Buletinul Oficial nr. 64 — partea I-a — din 8 octombrie 1966.

aceea, orice text care stabilește obligația ocrotirii familiei prevede și ocrotirea copilului minor și a mamei acestuia. Astfel, în art. 23 al Constituției din 21 august 1965 se spune clar: „Statul ocrotește căsătoria și familia și apără interesele mamei și copilului”. Acest principiu, care a fost prevăzut și în Constituția din 1948 și în Constituția din 1952, a fost îmbrățișat mai pe larg de Codul Familiei, prin dispoziții care asigură pe deplin apărarea intereselor și drepturilor copilului minor, indiferent dacă aceste interese și drepturi se realizează prin părinții copilului sau prin tutore.

Codul Familiei dispune chiar prin art. 1 alin. 5 că „drepturile părintești se exercită numai în interesul copiilor”. Aceeași dispoziție o prevede Codul Familiei și cu privire la tutelă, în art. 114, unde se spune: „Tutela se exercită numai în interesul minorului”. Această deosebită grijă pentru ocrotirea copiilor minori se desprinde din întreg cuprinsul capitolului I al titlului III din Codul Familiei, unde, în secțiunea I (art. 97—112) se tratează despre „drepturile și îndatoririle părinților față de copiii minori”, iar în Secțiunea II-a (art. 113—141) despre „Tutela minorului”. Astfel, după ce în art. 97 se prevede că „ambii părinți au aceleași drepturi și îndatoriri față de copiii lor minori, fără a deosebi după cum aceștia sînt din căsătorie, dinafara căsătoriei ori înfiați”, și că „ei exercită drepturile părintești numai în interesul copiilor”, în art. 101 se precizează că: „părinții sînt datori să îngrijească de persoana copilului. Ei sînt obligați să crească astfel copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, de educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit cu însușirile lui, în conformitate cu țelurile statului democrat-popular, spre a-l face folositor colectivității”. Aceleași îndatoriri față de copilul minor sînt prevăzute și pentru tutore, în art. 123 al Codului Familiei, care reproduce textul articolului 101. Pentru a se putea înțelege și mai bine cît de mult a ținut legiuitorul ca ocrotirea intereselor copilului să fie asigurată, amintim că în anumite cazuri, cînd s-ar aprecia că interesele copilului ar putea fi prejudiciate, se poate face abatere chiar de la drepturile fundamentale ale părinților față de copii. Astfel, în articolul 103, după ce, în primul alineat, se stabilește că „părinții au dreptul să ceară înapoierea copilului de la orice persoană care îl ține fără drept”, în alineatul II, se prevede, ca abatere de la acest principiu, că „instanța judecătorească va respinge cererea, dacă înapoierea este contrarie intereselor copilului”. Mai mult, în scopul respectării sentimentelor cu care copilul s-ar fi atașat de cei la care s-ar găsi, textul art. 103 prevede, la sfîrșit, că instanța este datoare să asculte și pe copil, dacă a împlinit vîrsta de zece ani.

Tot ca abatere de la principiul drepturilor părintești, Codul Familiei a prevăzut că „dacă dezvoltarea fizică, morală sau intelectuală a copilului este primejduită în casa părintească, autoritatea tutelară va cere instanței judecătorești încredințarea lui unei instituții de ocrotire sau unei alte persoane, cu consimțămîntul acesteia”, precizîndu-se că „persoana căreia i s-a încredințat copilul va avea față de acesta, numai drepturile și îndatoririle ce revin părinților, privitoare la persoana copilului” (art. 104 alin. I și III Cod. fam.). În asemenea caz, ascultarea copilului este prevăzută tot așa de obligatorie, ca și citarea părinților și luarea avizului autorității tutelare, dacă copilul a împlinit vîrsta de zece ani (art. 104 alin. II).

O măsură tot așa de aspră contra părinților care și-ar neglija îndatorirea de a se îngriji de sănătatea, creșterea și educarea copilului prevede și articolul 109 din Codul Familiei. Anume: „dacă sănătatea sau dezvoltarea fizică a copilului este primejduită prin felul de exercitare a drepturilor părintești, prin purtarea abuzivă sau prin neglijență gravă în îndeplinirea îndatoririlor de părințe, ori dacă educarea, învățătura sau pregătirea profesională a copilului nu se face în spirit de devotament față de Republica Socialistă România, instanța judecătorească, la cererea autorității tutelare, va pronunța decăderea părintelui din drepturile părintești”.⁸ Dar „decăderea din drepturile părintești nu scutește pe părinte de îndatoririle de a da întreținere copilului” (art. 110 Cod. fam.). La asemenea măsuri nu se va recurge însă decât în cazuri extreme, și nu cu scopul de a întrerupe orice legături între părinte și copil. De aceea s-a prevăzut că și după ce instanța judecătorească, la cererea autorității tutelare, a pronunțat decăderea părintelui din drepturile părintești „autoritatea tutelară va îngădui părintelui decăzut din drepturile părintești să păstreze legături personale cu copilul, alară numai dacă, prin asemenea legături, creșterea, educarea, învățătura sau pregătirea profesională a copilului ar fi în primejdie”⁹ (art. 111 Cod. fam.). De asemenea s-a prevăzut că „instanța judecătorească va reda părintelui decăzut din drepturile părintești exercițiul acestor drepturi, dacă au încetat împrejurările care au dus la decădere, astfel încît, prin redarea acestor drepturi, creșterea, educarea, învățătura, pregătirea profesională și interesele patrimoniale ale copilului nu mai sînt primejduite” (art. 112 Cod. fam.). Rezultă, prin urmare, că hotărârile autorității tutelare, cu privire la interzicerea sau încuviințarea raporturilor personale dintre părinți și copilul minor nu au un caracter definitiv. Hotărîrea va fi luată după împrejurări, autoritatea tutelară putînd acorda o încuviințare pe care mai înainte o refuzase, și, invers, putînd retrage o încuviințare pe care inițial o acordase.¹⁰

Această libertate de apreciere recunoscută autorității tutelare este în strînsă legătură cu îndatorirea și grija ce i s-a trasat pentru ocrotirea intereselor personale și patrimoniale ale copiilor minori. Căci întreaga ocrotire părintească se desfășoară sub îndrumarea și controlul efectiv și continuu al autorității tutelare, reprezentată de organele executive și de dispoziție ale sfaturilor populare comunale, orașenești sau de raion orașenesc (v. art. 158 Cod. fam.). Din însuși acest fapt, că atribuțiile de autoritate tutelară au fost încredințate comiteelor executive ale sfaturilor populare, rezultă importanța deosebită pe care Statul nostru o acordă ocrotirii intereselor

8. *Eugen A. Barasch, Ion Nestor, Savelly Zilberstein*, Ocrotirea părintească. (Drepturile și îndatoririle părinților față de copiii minori), București, 1960, p. 174.

9. *Idem*, op. cit. p. 174 n. 1, unde se face trimitere la G. M. Sverdlov, *Drept de familie sovietic*, p. 190, din care se reproduce următorul pasaj: „Pierderea drepturilor părintești nu exclude pentru părinți posibilitatea de a păstra legătura cu copiii lor: organul de tutelă și curatelă este obligat să autorizeze părinții de a se întâlni cu copiii lor, cu excepția cazurilor în care astfel de întâlniri pot avea un efect dăunător asupra copiilor”. Prin urmare, autoritatea tutelară este ținută să aprecieze în primul rînd interesele copilului minor și după aceea utilitatea păstrării raporturilor dintre părinte și copil, fără a se pierde din vedere, totuși, că ținîndu-se seama de natura raporturilor dintre părinte și copil, aprecierea autorității tutelare va trebui să fie o apreciere în favoarea — nu împotriva — păstrării legăturilor personale. (v. *Eugen Barasch și colab.*, op. cit. p. 175—176).

10. *Eugen Barasch și colab.*, op. cit. p. 176.

copilului minor. Căci, fiind prezente pe tot cuprinsul țării și avînd legături nemijlocite cu masele — în măsură să cunoască, deci, mai bine situațiile de fapt — comitetele executive ale Sfaturilor populare sînt cele mai indicate să îndrumeze activitatea de creștere și educare a tinerei generații în conformitate cu țelurile Statului nostru, pentru o activitate folositoare colectivității.¹¹

6. Măsurile pentru ocrotirea copilului minor nu s-au limitat însă numai la dispozițiile prevăzute în Codul Familiei, ci au fost lărgite prin adoptarea și a altor norme, cu aceeași putere obligatorie. Astfel, la puțin timp după punerea în aplicare a Codului Familiei, a apărut Hotărîrea nr. 809 din 4 iunie 1954, cu privire la ocrotirea copiilor lipsiți de ocrotire părintească, a copiilor rămași fără părinți.

Prin această Hotărîre se arată că Statul poartă o deosebită grijă copiilor lipsiți de posibilitatea de a fi crescuți în familie și de aceea a înființat instituții care să asigure acestor copii cele mai bune condiții de dezvoltare. Se accentuează că datoria acestor instituții este de a fi adevărate cămine părintești. Totuși se recunoaște că pentru creșterea unui copil tot atmosfera de familie oferă cele mai bune condiții. De aceea, Hotărîrea adresează un puternic apel către oamenii muncii, de a înfia copiii rămași fără părinți, socotind că grija față de acești copii reprezintă o înaltă îndatorire patriotică.¹²

În același scop, de a se asigura copiilor rămași fără părinți sau lipsiți de posibilitatea de a fi crescuți în familie cît mai bune condiții pentru creștere și educare, sub îndrumarea diferitelor ministere au fost create o serie întreagă de instituții (casa copilului, cămine de copii, case de copii preșcolari, colonii de reeducare etc.).

Între asemenea măsuri, prin care se urmărește o cît mai bună creștere și educare a copiilor lipsiți de posibilitatea de a fi crescuți în familie, o importanță deosebită s-a acordat organizării de case ale copilului și plasamentului familial.

Casa copilului este o instituție sanitară, în cadrul căreia se realizează creșterea și educarea copiilor pînă la vîrsta de 3 ani, atunci cînd aceștia nu au părinți, ori sînt copii ai unor mame singure, sau care din motive bine justificate nu pot fi îngrijiți de părinți, precum și copii a căror stare implică îngrijiri pe care nu le pot avea în familie.¹³

Plasamentul familial constă în plasarea copiilor rămași fără părinți în familii ale oamenilor muncii, în scopul de a li se asigura, în creșterea și educarea lor, o atmosferă de familie, care este mai favorabilă unei dezvoltări normale a copiilor. Familia care ia un copil spre creștere își asumă obligația, concretizată într-un angajament, că va îngriji copilul ca pe propriul său copil. În vederea ajutorării familiilor care iau spre creștere asemenea copii, Statul le acordă anumite drepturi și înlesniri, prin oficiile de preve-

11. Prof. univ. Tudor R. Popescu, op. cit. p. 53; v. art. 101, 108, 109, Cod. fam.

12. Idem, op. cit. p. 54.

13. Idem, op. cit., p. 55; v. și nota 1 unde se menționează „Instrucțiunile nr. 95889 din 16 iulie 1956 ale Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale pentru organizarea și funcționarea Casei Copilului, care cuprind, în mod detaliat, normele cu privire la asistența medicală, alimentația și, în genere, la regimul de viață al copiilor încredințați acestor instituții”.

deri sociale.¹⁴ Aceste drepturi și înlesniri acordate familiilor care primesc copii în plasament spre creștere și educare nu trebuie confundate cu *ajutorul familial de stat*, care constituie mijlocul prin care Statul vine în sprijinul familiilor cu copii mulți și în sprijinul mamelor singure, dacă membrii acestor familii trăiesc din venituri provenite din muncă. Se face însă o distincție cu privire la ajutorul familial care se acordă familiilor sau mamelor singure. Pentru copiii aflați în îngrijirea familiei, ajutorul familial se acordă pentru fiecare copil în parte până la vârsta de 5 ani, începând însă cu cel de al patrulea copil. Pentru mamele singure, care se încadrează între cele îndreptățite la ajutor familial, acest ajutor se acordă începând cu primul copil în vîrsta pînă la care beneficiază, prelungindu-se și vîrsta de la 5 ani pînă la 12 ani. În scopul cuprinderii a cît mai multe mame în categoria celor îndreptățite la ajutor familial, legiuitorul a prevăzut că prin mame singure trebuie să se înțeleagă nu numai femeia necăsătorită, divorțată sau văduvă, ci și acele femei ai căror soți, deși în viață, sînt total incapabili de muncă.¹⁵

Spre deosebire de ajutorul familial de stat, creat pentru a se veni în ajutorul familiilor cu copii mulți, sau în ajutorul mamei singure, dacă membrii unor asemenea familii trăiesc din venituri provenite din muncă, pentru a se veni în sprijinul familiilor de salariați și de pensionari cu copii mulți, ca să aibă un mai ridicat nivel de trai, s-a înființat și s-a reglementat *alocația de stat pentru copii*.¹⁶ În general, alocația de stat se acordă pentru copiii pînă la vîrsta de 14 ani; dar pentru stabilirea numărului copiilor care beneficiază de alocație se ține seama de toți copiii pînă la vîrsta de 18 ani.

Tot în cadrul măsurilor prin care Statul nostru își manifestă grija permanentă pentru creșterea și educarea copiilor pot fi menționate și creșele și grădinițele de copii, care funcționează pe lîngă întreprinderi și instituții sau pe cartiere; ca și asistența medicală gratuită acordată tuturor tinerilor pînă la 18 ani, fără nici o deosebire dacă sînt copii ai unor salariați sau ai unor nesalariați.

Și tot ca o măsură în favoarea copiilor minori poate fi socotită și reducerea cu 50% a impozitului salariaților care au în întreținerea lor mai mult de trei persoane.

Dar în mod cu totul deosebit se poate desprinde grija pe care o poartă Statul nostru democrat-popular pentru creșterea tinerei generații, din ajutorul pe care îl acordă pentru învățămînt. Milioanele de copii din învățămîntul elementar și mediu beneficiază, fără distincție, de manuale gratuite.

14. v. Regulamentul pentru aplicarea plasamentului familial, aprobat prin ordinul 908 din 4 noiembrie 1957 al Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale; Decretul nr. 10/1960; Decretul nr. 560/1957, modificat prin Decretul nr. 121/1958; cf. T. R. Popescu, op. cit. p. 55 și n.n. 2, 3, 4.

15. v. Decretul nr. 106 din 29 aprilie 1950, pentru înființarea ajutorului familial de stat; Decretul nr. 339 din 6 septembrie 1953, pentru modificarea și completarea Decretului 106/1950 și Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 449 din 29 aprilie 1950 pentru fixarea ajutorului familial de stat; a se vedea și Dec. Min. nr. 71411 din 16 decembrie 1950, pentru punerea în aplicarea a Decretului 106/1950; cf. T. R. Popescu, op. cit. și loc. cit. n. 5.

16. Alocația de stat pentru copii a fost reglementată prin Decretul nr. 285 din 10 august 1960; v. și Decretul nr. 422/1964, pentru modificarea Decretului nr. 285/1960, privind acordarea alocației de stat pentru copii.

Iar cheltuielile pentru învățământul superior, inclusiv bursele, se ridică la asemenea sume încît raportate la cei peste 136.000 de studenți, ciți învață în prezent, revine, în medie, pentru fiecare student suma de peste 10.500 lei.

Astfel, textul Constituției Republicii Socialiste România, din august 1965, prevăzut la art. 21 și potrivit căruia „dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin gratuitatea învățământului de toate gradele, precum și prin sistemul burselor de stat”, este în întregime aplicat.

7. *Ocrotirea mamei.* Dacă atunci cînd se vorbește despre ocrotirea familiei se înțelege în mod implicit și ocrotirea copilului minor, tot așa de integrată ocrotirii familiei este și ocrotirea mamei. Ocrotirea copilului minor nu poate fi despărțită de ocrotirea mamei. De aceea, toate măsurile luate în favoarea mamei se referă, în același timp, și la ocrotirea intereselor copiilor minori. Din această strînsă legătură, potrivit căreia ocrotirea mamei înseamnă și ocrotirea copiilor minori, iar ocrotirea mamei și a copiilor înseamnă ocrotirea și întărirea familiei, rezultă că ocrotirea mamei este numai un aspect al ocrotirii familiei. Ca aspect al ocrotirii familiei, ocrotirea mamei își are reazemul tot în dispozițiile Constituției. În baza acestor dispoziții ale Constituției se acordă femeii drepturi egale cu bărbatul, la muncă, salariu, odihnă, asigurare socială și învățămînt; se acordă ajutor mamelor singure, concedii plătite mamelor însărcinate; se organizează maternitățile, creșe și cămine de copii etc.¹⁷

Cum Constituția stabilește numai principiul, dispozițiile de amănunt pentru aplicarea principiului de ocrotire a mamei se vor întîlni în diferite legi, la care face trimitere însuși textul Constituției, sau în diferite măsuri luate în domeniul prevederilor sociale. „Astfel în cap. XI din Codul Muncii, intitulat „munca tinerilor și femeilor” se află dispoziții referitoare la ocrotirea femeilor, mai cu seamă a femeilor gravide, a celor care alăptează, a celor cu copii mici și a celor suferinde... Cu privire la femeile gravide, cele care alăptează sau cele suferinde, legea dispune că ele nu pot fi repartizate la munci grele sau dăunătoare sănătății.¹⁸ Femeile din această categorie, care se află anagajate la munci grele, trebuie să fie repartizate la alte munci mai ușoare, fără ca prin aceasta să li se scadă salariul...¹⁹ În virtutea dispozițiilor Codului Muncii — art. 89 — femeile gravide au dreptul la un concediu de maternitate cu o durată de 112 zile, care se împarte în concediu prenatal de 52 zile și concediu postnatal de 60 de zile.²⁰ „În interesul ocrotirii copilului, chiar înainte de naștere, legea prevede că „femeile gravide, începînd din luna a cincea, precum și cele care alăptează, nu vor putea fi în nici un caz repartizate la munci de noapte, fără deosebire de unitatea la care lucrează”.²¹ Tot ca o măsură din care rezultă grija deosebită pentru ocrotirea mamei și copilului este și avantajul prevăzut pentru femeile care alăptează, cărora „în afara repausului de odihnă și de masă li se vor acorda și pauze pentru alăptarea copiilor”, cu precizarea că „durata

17. V. T. R. Popescu, op. cit. p. 57; v. și art. 18, 19, 20, 21 și 23 din Constituție.

18. V. art. 88 Codul Muncii.

19. V. art. 91 Codul Muncii.

20. V. T. R. Popescu, op. cit. p. 58; v. și C. Stoia, *Dreptul Muncii*, în „Principii de drept”, București, 1958, p. 514.

21. V. art. 91 Codul Muncii, alin. III.

acestor pauze se include în timpul normal de lucru,²² adică nu va atrage după sine scăderea salariului. De asemenea „femeilor angajate, care au copii bolnavi mai mici de 2 ani, li se vor acorda, cu avizul medicului, concedii pentru îngrijirea acestora, care nu se includ în concediul de odihnă”.²³ Această grijă a legiuitorului pentru ocrotirea mamei și copilului a mers pînă acolo încît, din nerespectarea acestor avantaje recunoscute femeii pe motiv de graviditate și maternitate, a făcut infracțiune penală, sancționată cu închisoare corecțională de la 3 luni la 1 an sau amendă de la 100 la 500 lei.²⁴

q

Ca măsură rezultată din aceeași grijă pentru ocrotirea femeii gravide sau care alăptează poate fi menționată și aceea prevăzută de Codul Muncii (art. 20 lit. i), prin care se interzice desfacerea contractului de muncă femeilor angajate, înainte de 3 luni de la data îmbolnăvirii, în cazul cînd aceasta este consecința sarcinii sau a nașterii.

7. Cu toată această deosebită grijă a Statului nostru pentru ocrotirea mamei și copilului și, în general, pentru sprijinirea și întărirea familiei, în ultimul timp s-au constatat urmări îngrijorătoare, cu privire la sănătatea femeilor și cu privire la scăderea natalității, în urma aplicării cu prea multă lipsă de discernămint și de răspundere pentru interesele superioare ale patriei, a Decretului nr. 463/1957, pentru încuviințarea întreruperilor de sarcină.²⁵ Prevederile excesiv de largi ale Decretului menționat, privind întreruperea cursului sarcinii la cerere, au influențat în mod cu totul negativ asupra sporului natural al populației. Pentru curmarea hotărîtă a acestei situații, prin Decret al Consiliului de Stat,²⁶ s-a abrogat Decretul din 1957 și s-a prevăzut ca normă generală că: „Întreruperea cursului sarcinii este interzisă”. Decretul prevede și cîteva cazuri excepționale, cînd ar putea fi autorizată întreruperea cursului sarcinii, în primele trei luni ale sarcinii, sau chiar pînă la șase luni, cînd s-ar constata o stare patologică gravă care pune în pericol viața femeii. În asemenea cazuri, întreruperea sarcinii se efectuează de medici obstetrico-ginecologi, în unități sanitare de specialitate, autorizarea pentru întreruperea cursului sarcinii dîndu-se de către o comisie medicală raională sau orășenească instituită în acest scop prin Decizia Comitetului executiv al Sfatului popular regional sau al orașelor București și Constanța (v. art. 4 și 5 Decret 770/1966). Se menționează că „efectuarea întreruperii cursului sarcinii în alte condiții decît cele prevăzute în acest decret constituie infracțiune și se pedepsește potrivit dispozițiilor Codului penal (art. 7).

22. V. art. 92 Codul Muncii.

23. V. art. 93 Codul Muncii.

24. V. art. 368⁴ Cod Penal. Textul acestui articol cu următorul conținut: „Micșorarea salariului femeilor pe motiv de graviditate ori maternitate sau refuzul primirii lor la lucru pentru același motiv se pedepsește cu închisoare corecțională de la 3 luni la 1 an sau amendă de la 100 la 500 lei” — face parte din infracțiunile contra protecției muncii, introduse prin Decretul nr. 202, publicat în B. Of. nr. 15 din 14 mai 1953, formînd cap. III bis, la titlul VII, cu articolele 368⁴—368⁴.

25. Decretul nr. 463, pentru încuviințarea întreruperilor de sarcină, a fost publicat în Bul. Oficial nr. 26 din 30 septembrie 1957.

26. Decretul Consiliului de Stat nr. 770 din 29 septembrie 1966, publicat în Bul. Oficial al Republicii Socialiste România, nr. 60 — partea I-a — din 1 octombrie 1966.

La această măsură s-a ajuns în urma constatărilor că întreruperea cursului sarcinii reprezintă un act cu grave consecințe asupra sănătății femeii și, în același timp, aduce mari prejudicii natalității și sporului natural al populației. Medici specialiști, academicieni și oameni de știință au publicat articole și studii documentate, pentru a scoate în evidență, pe înțelesul tuturor, consecințele grave pe care le are întreruperea cursului sarcinii, pe de o parte pentru sănătatea femeii și a eventualilor ei urmași, născuți după practicarea de câteva ori a întreruperii cursului sarcinii, iar pe de altă parte asupra potențialului biologic al neamului.

Academicianul Șt. Milcu, într-un articol intitulat: „Medicul și responsabilitatea lui față de generațiile viitoare,²⁷ spune că „demografia ne arată că o familie contribuie la creșterea populației numai dacă are cel puțin 4 copii”; că cercetările de genetică au arătat că indicele de natalitate al unui grup de populație poate schimba în timp înfățișarea biologică a unui popor. S-a demonstrat teoretic — adaugă D-sa — că dacă într-o populație, 97 la sută dintre indivizi sînt mai puțin fecunzi și 3 la sută foarte fecunzi, în decurs de 10 generații aceștia din urmă vor deveni majoritari.

Iar un alt studiu a constatat că dacă în prima generație 25 la sută din familiile unui popor produc 50 la sută din totalul generației I-a, în generația a IV-a descendenții lor vor reprezenta 98 la sută din masa populației. Acest fenomen este o expresie binecunoscută a selecției naturale prin fertilitate și natalitate.

Concluzii tot așa de îngrijorătoare se desprind și din articolul publicat de Dr. Conf. Mircea Bulgaru — director adjunct la Direcția Generală de Statistică — cu titlul: „Expresia înaltei responsabilități a generațiilor de azi pentru viitorul poporului român”.²⁸ Evidențiind, de la început, pe de o parte, influența pozitivă pe care o vor avea, în viața milioanelor de oameni ai muncii de la orașe și sat, recente măsurile elaborate de partid și guvern în vederea creșterii natalității, întăririi familiei și ridicării rolului și răspunderii ei în viața societății, iar pe de altă parte că aceste măsuri au o semnificație profundă și răspund unor necesități biologice de dezvoltare a națiunii române socialiste. Conf. Dr. Mircea Bulgaru motiva această afirmație astfel: „Înfăptuirea progresului material și social pe drumul căruia este angajată România cere asigurarea unor corelații juste între sporirea producției de bunuri materiale și spirituale și creșterea populației, asigurarea unor proporții între grupele de populație tinere și adulte, între populația activă și populația pasivă, care să ducă, în ultimă instanță la dezvoltarea armonioasă, echilibrată, proporțională a întregii vieți social-economice. A acționa asupra rezervelor de creștere a populației în limitele și în condițiile cerute de dezvoltarea în perspectivă a economiei noastre, a întregii societăți, reprezintă un act de mare răspundere față de generațiile care vin, pentru însuși viitorul națiunii, al României socialiste”.

Din analizarea ritmului de creștere a populației, în țara noastră, s-a constatat că în ultimii zece ani — 1956—1965 —, sporul natural al populației a scăzut mult, de la 14,3 la 1000 locuitori, în 1956, la 6,0 la 1000 de locuitori, în 1965. Scăderea aceasta nu se constată însă numai în raport

27. Publicat în ziarul „Scinteia” nr. 7139 de sîmbătă, 22 octombrie 1966.

28. Publicat în ziarul „Scinteia” nr. 7174 de sîmbătă 26 noiembrie 1966.

cu creșterea populației în țara noastră, în perioadele anterioare, ci și în raport cu cea mai mare parte a țărilor din Europa, între care, după primul război mondial, ne situam pe locul 3, ajungând în 1938 chiar pe locul 2. Făcându-se un calcul aproximativ, în ipoteza menținerii scăzute a natalității, în condițiile natalității actuale, populația în vîrstă de muncă ar scădea de la 58,4 la sută în anul 1964, la 54,9 la sută în anul 2000, ceea ce înseamnă că în loc să crească relativ numărul brațelor de muncă, capabile să producă volumul tot mai mare de bunuri necesare societății, ar crește în proporție mai mare numărul celor pe care societatea trebuie să-i întrețină. Scăderea natalității din perioada 1956—1966 se va resimți asupra forței de muncă începînd cu anul 1972, an în care vor împlini vîrsta de muncă contingentele de populație născute în 1956 și în anii următori, cînd a început scăderea natalității. Tot aceleași calcule statistice arată, însă, că există posibilități reale pentru sporirea natalității în pas cu nevoile complexe ale dezvoltării echilibrate, armonioase și în ritm rapid a întregii societăți, dacă femeile în vîrstă de reproducere în anul 1970 — al căror număr va fi cu 8,4 la sută mai mare decît al celor existente în 1965 — își vor înțelege datoria patriotică pe care sînt chemate s-o îndeplinească, prin nașterea și creșterea a cît mai mulți copii. Căci ceea ce a dus la scăderea simțitoare a natalității, în ultimul timp, în țara noastră, a fost pe de o parte libertatea nelimitată a întreruperilor de sarcină, în baza Decretului nr. 463/1957, iar pe de altă parte numărul prea mare al divorțurilor, cuprinzînd grupe de vîrstă cu fertilitatea potențială cea mai ridicată, îndeosebi la femei, între 20—29 ani.

Conf. Dr. Mircea Bulgaru își încheie documentatul său articol, cu judicioase concluzii, la care e bine să reflecteze toți cei care simt că au o răspundere față de destinul națiunii din care fac parte. „Creșterea natalității și întărirea familiei — spune d-sa — reprezintă laturi importante ale politicii de stat. Ele incumbă însă și răspunderea fiecărui cetățean față de societate, față de destinul națiunii. Generațiile de azi răspund pentru viitorul uman al poporului și să nu uităm că urmașii noștri ne vor judeca și prin această prismă, a responsabilității noastre față de interesele de perspectivă ale țării. Vitalitatea și vigoarea poporului român — apărute de strămoșii și părinții noștri, care, în pofida condițiilor vitrege, nu au lăsat să se stingă neamul — au constituit un factor pozitiv în consolidarea și afirmarea permanenței noastre pe teritoriul național, în asigurarea progresului în România. Iată de ce complexul măsurilor amintite sînt expresia înaltei responsabilități a generațiilor de azi — ale României socialiste — pentru mersul înainte al patriei noastre, pentru contribuția ei tot mai activă la dezvoltarea umanității”.

În același sens își încheia Academicianul Șt. Milcu articolul său, accentuînd marea responsabilitate pe care o are medicul față de generațiile viitoare, în legătură cu problemele puse de natalitatea poporului nostru, cu adausul că această responsabilitate reprezintă numai o parte din responsabilitatea mult mai cuprinzătoare a fiecăruia dintre noi, a familiei, a societății.

În acest scop al stabilirii responsabilității față de interesele superioare ale neamului, Consiliul de Stat, odată cu Decretul nr. 770/1966,

pentru reglementarea întreruperii sarcinii, a emis și Decretul nr. 771 din 29 septembrie 1966, pentru modificarea unor articole din Codul penal,²⁹ prin care se pedepsește infracțiunea de avort, cu sancțiuni corespunzătoare pericolului social pe care îl prezintă această infracțiune.

Prin articolul 482 din Codul penal — așa cum a fost modificat — se prevede că: „Acela care, prin orice mijloace, provoacă întreruperea cursului sarcinii în afara condițiilor admise de lege comite infracțiunea de avort“.

În stabilirea pedepsei se face distincție între întreruperea cursului sarcinii, efectuată cu consimțământul și fără consimțământul femeii însărcinate. În primul caz, pedeapsa este închisoare corecțională de la 1 la 3 ani și interdicție corecțională de la 1 la 3 ani, iar în al doilea caz, pedeapsa este închisoare corecțională de la 2 la 5 ani și interdicție corecțională de la 2 la 5 ani. De asemenea, dacă, prin întreruperea cursului sarcinii, s-a cauzat femeii însărcinate vreo vătămare a sănătății sau o infirmitate din cele arătate în articolul 473, pedeapsa este închisoare corecțională de la 2 la 5 ani când întreruperea cursului sarcinii a fost efectuată cu consimțământul femeii însărcinate, și închisoare corecțională de la 3 la 6 ani și interdicția corecțională de la 3 la 5 ani, când întreruperea cursului sarcinii a fost efectuată fără consimțământul femeii însărcinate. Iar dacă femeii însărcinate i s-a cauzat moartea, pedeapsa este închisoarea corecțională de la 5 la 10 ani și interdicția corecțională de la 3 la 6 ani, în primul caz, și închisoarea corecțională de la 7 la 12 ani și interdicția corecțională de la 4 la 5 ani, în al doilea caz.

Pericolul social deosebit al avortului și consecințele grave de ordin medical, demografic și social pe care le generează avortul, au impus ca instigatorii, complicii și favorizatorii să fie pedepsiți ca și autorii. Pentru aceleași motive s-a prevăzut că va fi sancționată și tentativa infracțiunii de avort (art. 483 modificat).

Prin articolul nou 482¹ s-a prevăzut că va fi pedepsită și femeia însărcinată, cu închisoare corecțională de la 6 luni la doi ani și interdicție corecțională de la 1 la 2 ani, fie că și-a întrerupt cursul sarcinii singură, fie că a consimțit ca întreruperea cursului sarcinii să fie efectuată de altă persoană. Pentru înlăturarea ispitei pentru ori cine de a afecta întreruperea cursului sarcinii, având la îndemână instrumente speciale, prin art. 482² s-a prevăzut că „Deținerea oricăror instrumente speciale pentru întreruperea cursului sarcinii, ca și deținerea, în vederea întreruperii cursului sarcinii, a oricăror alte mijloace avortive stabilite de Ministerul sănătății și prevederilor sociale, în afara instituțiilor sanitare de specialitate, se pedepsește cu închisoare corecțională de la 3 luni la 1 an“. Iar „în cazul când cel ce a săvârșit infracțiunea prevăzută de articolul 482 face parte din personalul medico-sanitar, instanța va pronunța interdicția exercitării profesiei pe o durată de la 2 la 10 ani“ (art. 483³).

8. De asemenea, observându-se mentalitatea nesănătoasă care a început să pună stăpânire pe mulți dintre cei căsătoriți, adresându-se cu multă ușurință tribunalelor pentru aprobarea desfacerii căsătoriei lor, pentru

motive cu totul neîntemeiate, ca și înclinarea însăși a tribunalelor de a da urmare unor asemenea cereri, primejduindu-se astfel trăinicia familiei — și, ca o consecință, creșterea și educarea copiilor — Consiliul de Stat a modificat unele articole din Codul Familiei și din Codul de procedură civilă,³⁰ dându-le un conținut care să nu mai facă posibilă desfacerea căsătoriei pentru tot felul de motive și după o procedură rapidă.

Astfel, articolul 37 din Codul Familiei, care avea următorul conținut: „Căsătoria se desface prin moartea unuia dintre soți, prin declararea judecătorească a morții unuia dintre soți sau prin divorț“, în noua redactare, în urma modificării, precizează că, prin divorț, căsătoria se poate desface numai în cazuri excepționale. Iar articolul 38 din Codul Familiei, prin modificarea ce i s-a adus, restrânge libertatea instanței judecătorești să mai declare desfăcută căsătoria pentru orice motive, pe care le-ar invoca soțul care cere desfacerea căsătoriei. În acest scop, se precizează că: „Instanța judecătorească nu poate desface căsătoria prin divorț decât atunci când, datorită unor motive temeinice, raporturile dintre soți sînt atît de grav și iremediabil vătămăte încît continuarea căsătoriei este vădit imposibilă pentru cel care cere desfacerea ei“; cu accentuarea că „Instanța va aprecia, cu deosebită grijă, temeiurile cererii de divorț și imposibilitatea continuării căsătoriei, ținînd seama și de durata acesteia precum și de interesele copiilor minori“.

Potrivit articolului 613 din Codul de procedură civilă — în urma modificării ce i s-a adus — cererile de desfacere a căsătoriei nu mai pot fi judecate în fond decît după ce se va da soților timp de gîndire, pînă la un an și jumătate, în două reprize, întîi un an și apoi — dacă nu s-a ajuns la împăcare — încă șase luni.

Însăși taxa de timbru fixată pentru acțiunea de divorț, de 3000 pînă la 6000 lei, va constitui un motiv de serioasă reflecție din partea soților. înainte de a porni acțiunea de divorț. Fiindcă, fără motive deosebit de temeinice, care să dovedească imposibilitatea continuării căsătoriei, cererea va fi respinsă și întreaga sumă, depusă ca taxă de timbru, pierdută.

9. Dar, odată cu emiterea de către Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a Decretului cu privire la reglementarea întreruperii cursului sarcinii, a Decretului pentru modificarea unor dispoziții privitoare la divorț, din Codul Familiei și din Codul de procedură civilă, ca și a Decretului pentru modificarea Codului penal, privind sancționarea infracțiunii de avort, în conformitate cu hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, se vor lua în continuare o serie de măsuri menite să stimuleze promovarea susținută a natalității și îmbunătățirea condițiilor de ocrotire a mamei și copilului și să sprijine familia în creșterea și educarea unui număr cît mai mare de copii.

În acest scop, în perioada 1967—1970, în mediul urban se vor construi și amenaja noi creșe, grădinițe și case ale copilului cu o capacitate de peste 20.000 de locuri. În plus, în cadrul cooperativelor agricole de producție se vor organiza numeroase creșe, care vor cuprinde apororimativ 150.000 de

30. Prin Decretul nr. 779 din 7 octombrie 1966, publicat în *Bul. Of. nr. 64* — partea I — din 8 octombrie 1966.

locuri pentru copiii de vîrstă pînă la 3 ani, precum și 5.000 de grădinițe sezoniere pentru copiii preșcolari în vîrstă de 3—7 ani. Totodată, UCECOM și Centrocoop își vor spori contribuțiile la dezvoltarea rețelei de creșe și cămine.³¹

Importanța acestor prevederi apare și mai bine în evidență, dacă sînt menționate alături de realizările înfăptuite, în vederea ocrotirii sănătății mamei și copilului, sub regimul democrat-popular. Într-adevăr, după 1944 și îndeosebi după 30 decembrie 1947, în țara noastră s-a realizat o vastă rețea de unități sanitare, care asigură ocrotirea mamei și copilului (maternități și spitale de copii, case de naștere, staționare, servicii de specialitate în policlinici, dispensare de circumscripție etc.), în care asistența medicală, inclusiv medicația, se acordă complet gratuit. Paturile de asistență medicală pentru femei au crescut de la 2100 — cîte erau în 1938 — la peste 22.000, iar cele pentru copii au crescut de la 1350 la peste 22.600. Față de 280 medici pediatri și un număr foarte mic de surori de pediatrie în anul 1938, există astăzi aproape 1400 medici pediatri și peste 10.000 cadre medii sanitare de acest profil, a căror activitate poartă amprenta unui înalt simț de răspundere pentru sănătatea mamei și copilului.³²

În același scop al sprijinirii familiilor cu copii mulți și al stimulării natalității, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a emis un Decret prin care s-a stabilit că, începînd cu data de 1 ianuarie 1967, mamelor care vor naște cel de al treilea copil și următorii li se va acorda o indemnizație de 1000 lei. Această indemnizație, care nu este impozabilă, se acordă pe baza certificatului de naștere, și nu este condiționată de faptul că mama este sau nu angajată, de veniturile ei sau ale familiei și de starea civilă a mamei. La stabilirea dreptului de indemnizație se iau în calcul nașterile anterioare indiferent cînd s-au produs acestea, chiar dacă copilul pentru a cărui naștere se solicită indemnizație sau copiii născuți anterior nu se mai află în întreținerea mamei sau nu mai sînt în viață. În cazul nașterilor de gemeni, la calculul drepturilor de indemnizație se acordă cîte 1.000 lei pentru fiecare copil.³³

În același timp, ajutoarele de sarcină și lehuzie, acordate din bugetul asigurărilor sociale de stat, se vor plăti în quantum de 100 la sută din salariul tarifar, tuturor mamelor care nasc al treilea copil și următorii, indiferent de vechimea neîntreruptă în muncă.

De asemenea, pentru a se crea mamelor posibilități cît mai bune de a se ocupa de creșterea, îngrijirea și educarea copiilor, Hotărîrea recomandă unităților și organizațiilor socialiste din comerț, cooperație, alimentație publică, din instituțiile culturale, de învățămînt, sănătate și din alte sectoare unde specificul muncii permite, să asigure, la cerere, încadrarea în producție cu jumătate de normă a mamelor cu copii în vîrstă pînă la 7 ani. Începînd cu anul școlar 1966—1967 s-a desființat contribuția părinților pentru frecventarea de către copii a grădinițelor cu orar redus și sezonier.

În același scop, de a se veni în ajutorul familiilor salariale care au copii, copiii acestor familii vor avea prioritate în ce privește trimiterea la

31. V. „Scînteia” nr. 7119 — duminică 2 octombrie 1966.

32. V. Dr. Victor Coroi, Ocrotirea sănătății mamei și copilului, în „Informația” nr. 4090 din 5 oct. 1966.

33. V. „Scînteia” nr. 7189 — duminică, 11 decembrie 1966.

odihnă și tratament. De aceeași prioritate se vor bucura și copiii din celelalte familii cu un număr mare de copii, la trimiterile în tabere de vară și colonii. Familiile de salariați care au trei sau mai mulți copii vor putea trimite gratuit, în stațiunile balneo-climaterice — unul sau mai mulți copii — în funcție de numărul acestora și în limita locurilor atribuite în acest scop.

Se va extinde dreptul de asistență medicală gratuită și asupra femeilor din familiile de cooperatori sau nesalariați, care au cel puțin 3 copii în viață; acestora li se vor asigura, fără plată, atât asistența medicală în spitale și ambulatorii, inclusiv întreținere, cât și medicamente și materiale necesare în timpul internării.

În cadrul acestui ansamblu de măsuri, vor fi majorate impozitele pe salariile celor necăsătorii sau căsătorii fără copii,³⁴ în așa fel încît și pe această cale să se stimuleze întemeierea de familii și sprijinirea acestora de a crește un număr mare de copii.

Pentru înțelegerea importanței tuturor măsurilor pe care ocîrmuirea noastră de stat le ia în vederea sporirii natalității, sprijinirii familiilor cu copii mulți și îmbunătățirii în continuare a ocrotirii mamei și copilului, este necesar să se deslășoare, în mod susținut, largi acțiuni educativ-sanitare pentru promovarea cunoștințelor și normelor de îngrijire a sănătății, în rîndul femeilor, copiilor și adolescenților și în general în rîndul întregii populații; în același timp este necesar să se intensifice munca de educare a tuturor cetățenilor în spiritul dragostei și respectului față de familie, a grijii deosebite față de mamă și copil, a consolidării căminului, a cultivării unor înalte norme de conduită și conviețuire în familie și în societate.

Pentru îndeplinirea cu bun succes a acestei munci susținute s-a făcut apel la Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Ministerul Învățămîntului, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, organizațiile de partid, Sfaturile populare, syndicatele, organizațiile de tineret, de femei, presa și televiziunea, organizațiile obștești etc., pentru ca toate — fiecare cu specificul său — să intensifice munca de educare a tuturor cetățenilor în spiritul dragostei față de familie, în vederea consolidării ei.

Ansamblul acestor măsuri — între care se numără și noua lege a pensiilor, de ale cărei avantaje vor beneficia toate fani-

34. Prin Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România nr. 1080 din 31 decembrie 1966 — publicat în Bul. Of. nr. 88, partea I, de sîmbătă 31 decembrie 1966 — s-a stabilit majorarea impozitului cu începere de la 1 ianuarie 1967, atât bărbaților cît și femeilor fără copii, de la vîrsta de 25 ani împliniți, indiferent dacă sînt sau nu căsătorii, cu 10%, în cazul celor cu venituri lunare impozabile între 801 și 2000 lei inclusiv și cu 20% în cazul celor cu venituri lunare impozabile de peste 2000 de lei.

liile oamenilor muncii — arată grija deosebită și preocuparea permanentă cu care ocîrmuirea noastră de stat urmărește înfăptuirea unei politici de largă perspectivă privind sporirea populației și apărarea sănătății poporului, întărirea familiei și ridicarea rolului și răspunderii ei în viața societății noastre, pentru formarea și educarea tinerei generații — viitorul țării — pentru dezvoltarea multilaterală și înflorirea continuă a Patriei noastre socialiste.³⁵

Între organizațiile obștești, în Patria noastră, se numără și cultele religioase; deci și Biserica Ortodoxă Română. Se așteaptă, așadar, ca de la acțiunea pentru educarea tinerilor cetățenilor în spiritul dragostei și respectului față de familie, pentru sporirea natalității și pentru consolidarea căminului — la a cărui căldură să fie crescuți și educați copiii, în spiritul dragostei față de Patria noastră socialistă — să nu lipsească slujitorii și membrii Bisericii ortodoxe.³⁶

Prof. Dr. IORGU D. IVAN

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

35. V. „Scinteia“ nr. 7119 — duminică, 2 octombrie 1966.

36. Vom arăta, într-un număr următor, în ce măsură poate sprijini Biserica Ortodoxă, cu doctrina și mijloacele ei, întărirea familiei.

UN PREOT PROGRESIST: BARTOLOMEU BAIULESCU

În secolul XIX, cînd națiunile oprite luptau pentru libertățile naționale și sociale, din Țara Bîrsei, de la poalele marelui munte al Pietrii Craiului, apare frumoasa figură românească, preotul Bartolomeu Baiulescu, care va lupta toată viața prin neistovită muncă și sacrificii pentru cei mulți și obidiți.

După tată și mamă face parte din numeroasa familie a Baiuleștilor care își are rădăcina de cîteva sute de ani, împrăștiată în Zărnești, Bran, Tohan și în alte părți.¹ E născut la 11 iunie 1831 în pitorescul sat al Zărneștilor-Brașov.²

După ce termină școala primară în satul său, urmează ginnaziul din Brașov, unde a avut ca profesori pe Iacob Mureșanu, pe Andrei Mureșanu, Carol Veszely și alții.

Studiază apoi teologia la Sibiu, unde e cunoscut și apreciat de Andreiu Șaguna, devenind de aci încolo unul din cei mai buni și mai apropiați colaboratori ai săi.

La sfîrșitul studiilor de la Sibiu, tînărul teolog, din lipsă deocamdată de loc de preot, funcționează cu energie și avînt lîneresc ca învățător în Zărnești, unde a ridicat școala la o „stare înflorită”. În 1851, în urma unei vizite canonice la Zărnești, Andreiu Șaguna propune ca Bartolomeu Baiulescu să fie mutat preot aci, unde a funcționat pînă în 1857.

Ca și unchiul său, Nicolae Baiu, îndemna și ajută pe tinerii talentați din sat să urmeze liceul din Brașov. Ajută familiile sărace, împărțea cărți și haine elevilor nevoiași și sfătuia părinții să-și trimită copiii la meserii.

Pentru acest scop întemeiază o fundație cu venitul din partea sa de moșie ce o avea în muntele Zănoaga. Un gest mare și nobil. Tot ei intervine ca leafa învățătorilor să fie majorată. Se știe că învățătorii aveau o leafă din care de-abia puteau face față traiului.

Pentru toată această activitate pe teren cultural și bisericesc, în anul 1856, cînd Bartolomeu Baiulescu n-avea decît 25 de ani, Șaguna îl distinge cu „laudatur”, care — după toate probabilitățile — e un „decret” ce se acorda celor mai merituoși preoți.³

La biserica zisă „grecească” (Sfînta Adormire) din Cetatea Brașovului, ridicată în 1787, cu toată opunerea grecilor, sprijiniți de sași, care nu vedeau în ei nici un pericol, datorită însă activității energice și autoritare a lui Șaguna, în Duminica după Sfînta Maria din anul 1857, preotul Bartolomeu Baiulescu oficiază prima slujbă bisericească în limba română.⁴

1. C. C. Mușlea, *Protopopul Bartolomeu Baiulescu*, Brașov, 1938, p. 9.

2. *Calendarul Minerva*, 1910, p. 127.

3. C. C. Mușlea, o. c. p. 15.

4. Ibidem, p. 18.

După moartea mitropolitului Andreiu Șaguna (16/28 iunie 1873), prin munca și străduința lui Baiulescu s-a clădit biserica românească din Cetatea Brașovului.

În Brașov, alături de câțiva profesori, el și-a dat tot interesul pentru a învăța carte pe fiii românilor. De asemenea, acțiunile sale de binefacere nu s-au mărginit numai la satul său, Zărnești, ci au continuat și în Brașov. Ajută cu bani pe nevoiași, pe negustorii scăpătați și — când a fost timpul — pe mulți răniți din războiul de la 1877—78.⁵

Activitatea și realizările sale pe teren cultural și bisericesc sînt mari. Desigur însă că cea mai de seamă operă a sa, mai ales în timpul de atunci, e înființarea „Asociațiunii pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români meseriași”. Trăgînd o brazdă adîncă în viața românilor din Transilvania, în primul rînd îndrumarea ce le-a dat-o în viața economică, fiind și un om cu mult simț practic, el își dădu bine seama că dezvoltarea culturală depinde de buna stare economică. Trăind într-un centru comercial și industrial, chiar de la început a stăruit ca românii să îmbrățișeze comerțul și mai ales meseriile.⁶

La 26 decembrie 1869 — la stăruința preotului Bartolomeu Baiulescu — s-a ținut în sala festivă a liceului românesc din Brașov o adunare compusă din preoți, profesori, avocați, comercianți și din câțiva meseriași români, în fața cărora el a conferențiat despre „necesitatea promovării și protecționării meseriilor între români”.

În „Dizertațiunea” sa — cum a numit-o el — publicată ulterior în vreo 3000 exemplare, de la început atrage atenția asupra a doi factori principali într-un popor: cultura și averea materială. Cultura înîmplinea uneori serioase piedici în mersul ei, dacă-i lipsește puterea materială; de altă parte, averea materială fără cultură este un „capital fără preț”.⁷

Orice popor care vrea să joace un rol important între celelalte popoare — spune el — trebuie să caute să ajungă la un grad mai înalt de cultură și să năzuiască spre mărirea stării materiale cît se poate de mult”.⁸ Poporul român, din motive independente de voința lui, a avut nefericirea să rămînă mult timp în urmă pe plan cultural și economic. Pentru a scăpa de aceste neajunsuri, Bartolomeu Baiulescu atrage atenția neamului său spre istoria celorlalte națiuni cultivate, care-i arată calea de urmat.

Popoarele care se află la un grad de civilizație înaintată, posedă pe lîngă un comerț extins, o industrie dezvoltată, la un nivel înalt. Comerțul și industria sînt factorii de necontestat care le-a ridicat la nivelul în care se află. Poporul nostru, lipsindu-i industria — afirmă el — este expus a se lupta cu sărăcia și a fi subjugat de popoarele mai înaintate.⁹ De altfel, în general se știe că poporul subjugat economic, e subjugat și politic și cultural.

Pentru a remedia această stare înapoiată, Baiulescu propune să se înființeze școli și ateliere de meserii, spre a se forma o industrie „perfectă”. Înainte de 1848 — arată el mai departe — românii, trăind în stare feudală, nici n-aveau voie să se ocupe cu comerțul sau cu meserii. Ei nu aveau

5. Ibidem, p. 35.

6. *Calendarul Minerva*, an. 1910, p. 127.

7. B. Baiulescu, *Monografia com. bisericești gr. ort. române a Sfintei Adormiri din Cetatea Brașovului*, Brașov, 1898, 241.

8. Idem, *Dizertațiunea*, p. 4.

9. Ibidem, p. 5.

decît o industrie casnică. O diviziune a muncii nu se afla. Tot ce se lucra de țaran (producție manufacturieră) era în cadrul agriculturii, singura bază a sistemului economic feudal. În casă, țărâna română își lucra din cîneapă, în și lînă toate veșmintele necesare familiei. Tot din mîinile ei ieșeau „maiestos lucrate“ marame, probeade, covoare, vilnice cusute cu flori și fluturi, fota, scurteica, perini cu flori în arnici etc. Tot ea lucra țării (cioarecii), mintanul, sumanul, sarica, zechea și gheba. Bărbatul român, la rîndul său, pe lîngă economia agricolă, își clădește cu șiiință și gust casa de lemn, își face carul, plugul și toate uneliile necesare muncii sale. Tot el, în timp de iarnă, lucrează bote, ciubare, putini, roate; alții se ocupau cu olăria: strachini, tipsii, oale, ulcioare și borcane. Piua îi da acea frumoasă și durabilă dimie „albă ca zăpada și deasă ca pielea“. Celelalte obiecte din piele, fier și altele, le cumpără cu bani care „mergeau în punga străinilor“.¹⁰

Starea de înapojere comercială și industrială a românilor se explică din cauza asupririi naționale și sociale.

Anul 1848 a fost și pentru românii din Transilvania „anul deșteptării și uniunii naționale“. De-aci încolo au pretins și ei să aibă drepturile egale cu celelalte națiuni conlocuitoare. Secularele călușe puse de „Unio trium nationum“ se sfărîmaseră. Se simțea însă lipsa burgheziei române. Meseriașii străini priveau meseria lor ca un fel de privilegiu, ce nu era permis să învețe și copiii de români. În timpul acestei stări de spirit s-au înființat rînd pe rînd asociații românești la Brașov, Sibiu, Cluj etc. și paralel cu acestea, asociația culturală *Aslra* împărlășea lumina cărții în toate unghiurile Transilvaniei.

Țăranul român lipsit de pămînt și de vite și neîmbrățișînd nici meseriile și nici comerțul trebuie — scrie Baiulescu — să emigreze din pămîntul sărămoșilor săi.¹¹ Face apel în primul rînd la preoți, învățători și notari „care sînt conducători ai poporului“, să îndemne pe români a întreprinde și ei tot ceea ce văd că întreprind străinii, fie meserie, fie comerț.

Baiulescu susține că popoare întregi ajung pe nesimțite a fi niște adevărate colonii pentru neamuri mai pricepute, mai istețe și mai puternice. Popoarele mici mai cu seamă să caute a fi cît se poate de emancipate, din punct de vedere economic.¹²

El susținea de asemenea că industria poporului român trebuie introdusă mai cu seamă în sate, căci țărânii, din cauza climei, n-au de lucru cîte cinci luni anual.¹³

La 7/19 iunie 1869 s-a constituit deci „Societatea pentru promovarea meseriilor între români“, alegînd ca președinte al ei — cum era și firesc — pe Bartolomeu Baiulescu. De-aici încolo începe tergiversarea aprobării statutelor din partea autorităților.

De abia în 1873 magistratul Brașovului le face cunoscut că guvernul cere ca „Societatea“ să se numească „Asociația pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor meseriași români“.¹⁴

Încă din evul mediu, în orașele ardelenne se dezvoltaseră meseriile. În

10. B. Baiulescu, l. cit. p. 6—7.

11. B. Baiulescu, l. cit. p. 40.

12. Ibidem, o. c. p. 41.

13. Ibidem, p. 42.

14. Idem, Monografia, p. 244.

rîndul meseriaşilor erau români, unguri şi saşi. Meseriile sînt însă greu lovite de concurenţa fabricatelor.

După încheierea dualismului austro-maghiar (1867), industria din Transilvania a luat un avînt din ce în ce mai mare, mai ales pe baza politicii de expansiune austro-maghiară.

Se dezvoltară în special industria metalurgică, industria extractivă, industria textilă şi industria alimentară. Însă capitalurile acestor industrii erau în cea mai mare parte în mîna burgheziei austro-maghiare din Viena şi Budapesta. Puţinele industrii ce se aflau în mîna localnicilor, aparţineau în primul rînd saşilor.

Burghezia românească, luînd şi ea un oarecare avînt între 1849 şi 1867, începu să pătrundă în comerţ, în industrie şi chiar în bănci.

Pentru a-şi întări poziţiile economice, ea înfiinţează banca „Albina”, în 1872, la Sibiu, cu sucursale în principalele oraşe şi tîrguri locuite de români. Tot în sprijinul românilor se alcătuiise încă din 1861 „Asociaţia pentru literatură română şi cultura poporului român din Transilvania”, cunoscută — cum se ştie — sub numele prescurtat de „Astra”. Această asociaţie, cu scop mărturisit cultural, a avut în acelaşi timp un rol politic şi social în rîndurile tuturor românilor din Transilvania, creindu-se secţiuni în mai toate centrele importante locuite de români.

Aşadar, în a doua jumătate a secolului XIX, industria a început să se dezvolte mai puternic în Ungaria şi totodată să se formeze muncitorimea industrială.

Locul manufacturilor îl iau fabricile, iar lucrătorii care făceau parte din breslele de meseriaşi devin lucrători industriali. În acest timp au început să vină în Ungaria lucrători calificaţi germani, cu dorinţa de a găsi condiţii mai bune de muncă şi de cîştig.

Văzînd toate aceste manifestări în deplina lor lumină, preotul Bartolomeu Baiulescu, cu simţul său realist şi clarvăzător, porneşte la acţiune pe plan economic şi social, întemeind, cum am arătat, „Asociaţia”, *cea dinţii asociaţie românească*, de acest fel, din Braşov. În ceea ce priveşte compoziţia membrilor care au luat parte la formarea acestei asociaţii, au fost 136 de persoane: preoţi, profesori, medici, avocaţi, *negustori* şi *meseriaşi* braşoveni. De altfel, o astfel de compoziţie se găseşte şi la alte asociaţii de meseriaşi din Transilvania. Aceasta se explică şi prin faptul că în Transilvania, în acel timp, lupta socială se împletea cu cea naţională.

Asociaţiile — fie de meseriaşi, fie culturale — aveau ca atare şi un caracter naţional, de a lupta împotriva jugului habsburgic pentru libertate naţională. Subliniem că asociaţiile se înmulţeau, de la o vreme, din ce în ce. O asociaţie de meseriaşi s-a înfiinţat la Sibiu, din iniţiativa unor meseriaşi români, la 23 aprilie (3 mai) 1867, sub numele de „Reuniunea roşdalelor române din Sibiu”. În 1871 s-a înfiinţat „Reuniunea sodalilor români din Cluj”; în 1877 s-a înfiinţat „Reuniunea” la Arad; tot o astfel de „Reuniune” se întemeiază la Sălişte, în 1882, la Turda, în 1884, apoi, în 1894, la Bistriţa, la Orăştie, Lugoj, Oradea etc.

În Braşov trebuie menţionat că lucrătorii tipografi întemeiază încă din 1846 „Asociaţia de ajutor, de boală, înmormîntare şi de ajutor de căsătorie”. Asemenea asociaţii se mai întemeiază la Timişoara, Anina, Reşiţa etc., în care se găseau lucrători români, germani, unguri, sîrbi şi alţii.

Organizațiile muncitorești din Transilvania se găseau sub o puternică influență a ideilor lassaliene.¹⁵

Înainte de aprobarea statutelor „Asociației” din Brașov, încă din 1871, un comitet provizoriu trimite apeluri în toată Transilvania, arătând importanța acestei asociații, cerind preoților și învățătorilor să trimită la Brașov tineri isteți și harnici, ca ucenici la diferite meserii. Lucrul era foarte greu, căci poporul nu înțelegea să-și dea copiii să muncească pentru alții, fără plată, câțiva ani, și nici meseriașii străini nu vroiau să primească ucenici români. Bartolomeu Baiulescu a trebuit deci să facă o intensă propagandă în Brașov și în alte părți. În acest scop el ține numeroase conferințe, pe care le publică apoi în ziare și reviste, spre a trezi interesul pentru noua mișcare dusă, care în curând va avea să dea roade din plin.¹⁶

Scoala de meserii înființată tot pentru „învățăcei”, unde li se preda Duminica, a fost silită să cumpere ucenicilor rechizite necesare, să suporte cheltuielile de spital ale celor bolnavi, pînă și ale spălatului rufelor, căci părinții nu înțelegeau să contribuie cu nimic, mai ales cînd fiii lor, ca ucenici, nu cîștigau nici un ban 3—4 ani.¹⁷

Pînă în 1881, dintr-o dare de seamă a activității „Asociației”, reiese că aceasta a plasat 323 ucenici români, dintre care 110 au ieșit calfe și 21 meseriași (maiștri). Cei dinții au întemeiat și ei o „Societate” în cadrul statulelor „Asociației”, cu scopul de a împiedeca înstrăinarea lor de neam, creîndu-și o cultură atît cît puteau, prin lectură, conferințe, serbări, muzică etc.¹⁸

Într-o adunare a Asociației din 3/15 ianuarie 1871, preotul Bartolomeu Baiulescu spunea: „scopul nostru a fost de a arăta că și cu mijloace foarte mici se poate ajunge la rezultate frumoase... Scopul nostru este să creem meseriași iscusiți; pentru scopul acesta avem nevoie de ateliere, de școli de meserii, căci numai astfel vom putea să avem meșteșuguri care să țină concurența cu străinii din țările mai cultivate. Spre a ajunge acest scop, se cere voința de a lucra cu hotărîre, de a aduce jertfe”.¹⁹

Din „Dizertațiunea” sa, despre care am mai vorbit, se desprinde o vedere clară a problemelor vieții noastre economice și o aranjare de *economist expert* a materialului statistic.

„În lipsa unei statistici — declară B. Baiulescu — mi-am luat eu osteneala a încerca să fac oarecare conscripție a tuturor meseriașilor români din comitatele transilvane, după meseria lor diferită, spre a putea studia bine situația”. Pentru realizarea acestei operații s-a adresat — printr-un circular-chestionar — la mai mulți „bărbați români zeloși”. Dintre toți care l-au înțeles și l-au sprijinit mai bine în acest sens, a fost „ilustru’ domn profesor” Alexandru Silași de la Universitatea din Cluj.

Din Bran, notarul Rațiu, scrie: „poporul stă mai rău azi decît la 1848. Populațiunea era la 1848, 12.000 suflete în Bran, azi abia sînt 8600. Proprietățile și le-au vîndut o mulțime de familii, care au emigrat (în America) însă tot românii le-au cumpărat”.²⁰

15. Vezi *Istoria P. M. R.*, București, p. 46.

16. C. C. Mușlea, o. c. p. 39.

17. Ibidem,

18. Ibidem, p. 40.

19. *Gazeta Transilvaniei*, 1882, nr. 8 de miercuri 20 ian./1 febr.

20. B. Baiulescu, *Dizertațiunea*, p. 20.

Notarul din Zărnești scrie că ei stau mai bine decât în 1848, pentru că industria: „ferestre, fabrici s-au ridicat aici și locuitorii s-au ajutat” (Dizertațiunea, p. 21). B. Baiulescu recomanda și mijloace de îndreptare. Recomanda principiul sistemului protector: înființare de „reuniuni” de meseriași, de școli și de ateliere pentru meserii. Ca un mijloc eficace de luptă contra industriei mari, de a nu fi striviți, recomanda așa-numitul „sistem colectiv”, adică ateliere comune pentru toți meseriașii de aceeași specialitate (Dizertațiunea, p. 40). De aici se vede că și preotul B. Baiulescu era influențat, într-o oarecare măsură, de ideile lassaliene.

În 1877 întemeiază „Banca meseriașilor români”, asociațiune de credit și de depuneri care, prin mici cotizații săptămânale, înlesnea meseriașilor cumpărături ieftine. Această bancă, alături de folosițoare, s-a desființat în 1894, căci, cum spune Baiulescu „când unii zidesc și alții surpă, acolo nu va ieși nici o clădire”.²¹

Astfel s-au populat treptat orașele și satele din Ardeal de meseriași români bine pregătiți și s-au format și în alte orașe asociații ca cea de la Brașov, care propagau spiritul practic și sprijineau pe meseriași români. Mulți dintre aceștia au trecut în vechea Românie, unde contribuiau mult la dezvoltarea activității industriale și la naționalizarea ei.²²

Asociația meseriașilor din Brașov a fost sprijinită de biserica „Sfântul Nicolae” din Scheii Brașovului și de „Societatea Transilvania pentru ajutoarea studenților români lipsiți de mijloace” din București. Filantropii Mihail Stroescu și soția sa Eliza din Basarabia, au făcut o fundație de 50.000 lei aur în folosul ei. Acești binefăcători români trimit în 1889, când Asociația plasase 710 tineri la 29 meserii diferite, președintelui Bartolomeu Baiulescu o mie de florini, ca să se cumpere haine pentru ucenicii lipsiți de astfel de posibilități, iar în 1885 trimiseră tot o mie de ruble, pe care în scrisoarea sa din 11 dec. 1885, din Odesa, M. Stroescu scrie a le întrebuința pentru sprijinirea școlilor de meserii, terminând ca de obicei: „aș dori ca numele meu să fie necunoscut”.²³

În acest timp, când Asociația se bucura de un renume cu rezultate demne de laude, până și în Moldova, profesorul I. Popescu, din Birlad, trimite 25 de copii să învețe meserii la Brașov, de care Baiulescu și Asociația s-au ocupat.²⁴

Pentru ridicarea acestor tineri la un oarecare nivel cultural, preotul Baiulescu a introdus așa-numitele „producțiuni”, un fel de „serbări populare” sau „serbări culturale”, în care ucenicii și calfele recitau versuri, cântau în cor diferite cântece și jucau câte o piesă de teatru. Toate aceste „producțiuni” erau precedate de câte o instructivă conferință ținută de preotul președinte Bartolomeu Baiulescu.²⁵

Vorbind o dată despre „cultivarea meseriilor la români”, printre altele spunea: „Orice națiune, care este *avizată numai la agricultură și nu cultivă industria, e silită a rămâne în urma celorlalte națiuni vecine* (s.n.).²⁶ Să ne îngrijim să avem o generație pregătită pentru comerț. Meseriile ne pot

21. Idem, *Monografia*, p. 156.

22. *Calendarul Minerva*, 1910, p. 128.

23. B. Baiulescu, *Monografia*, p. 266.

24. C. C. Mușlea, o. c. p. 41.

25. Ibidem, p. 45.

26. *Gazeta Transilvaniei*, 1881, nr. 45 din 30 martie

ameliora mai iute și mai ușor starea noastră națională și ne pot ridica vaza națională... avem trupe, dar ne lipsesc armele, care pentru o națiune nu mai sînt pușca și sabia, ci cultura, industria și comerțul".²⁷

Cere insistent înființarea unei clase mijlocii, fără de care vom fi amenințați de „copleșirea străinilor” care vor ocupa locul gol al acestei clase. Vedea clar necesitatea întemeierii și dezvoltării burgheziei române în secolul XIX.

Pe lângă „producțiunile” culturale, sub direcția sa apare la 15/27 febr. 1886 *primul număr al revistei „Meseriașul român, foaie pentru învățătură și petrecere alcătuită pentru meseriași și toți iubitorii de meserii”*, cu deviza: „*La bună stare prin muncă și cruțare*”. În cea mai mare parte, în tot timpul apariției sale, revista a fost scrisă de B. Baiulescu, cu un bogat și variat material instructiv, pus în slujba și educarea meseriașilor și a familiilor lor. Apărea de două ori pe lună: la 1 și 15.

În editorialul acestui număr precizează că revista e un organ la îndemîna meseriașilor ca să facă cunostință unii cu alții, să-și împărtășească sfaturile și ideile. „Acest organ să fie un izvor nesecat de învățătură și de informații pentru meseriașii noștri”. Revista aceasta n-a fost redactată numai în interesul meseriașilor, ci și al soțiilor lor, căci iată ce scrie: „Vom îngriji ca și soția meseriașului să poată găsi în foaia noastră deosebite sfaturi bune, deosebite rețete, prin care să facă viața casnică cît mai plăcută și cît mai atrăgătoare pentru ei”.

Preotul B. Baiulescu își exprimă îngrijorarea și de anumiți copii de români, mai cu seamă cei de la orașe, care umblă pe uliți și pe străzi „haimana”, fără nîci o treabă. Mulți din aceștia „la împlinirea cea mai bună” vor ajunge slugi și robi la alții. Ca să scape de această soartă grea, el îi îndeamnă să învețe fiecare o meserie, la care au aplicare.

Această revistă, pentru că n-a găsit din diferite pricini în publicul românesc suficientă înțelegere și sprijin, și-a încetat apariția în 1889. A fost „una din cele mai bune reviste în acest an”. „Asociația” a durat pînă înainte de al doilea război mondial sub numele de „Avram Iancu”.

Activitatea preotului Bartolomeu Baiulescu nu se rezumă numai la cele arătate sumar pînă acum. Ca membru al adunării eparhiale din Sibiu, el constată „anomia” ce domnește în actele oficiale ale Bisericii și cere a se îndrepta această cauză în interesul învățămîntului și progresului peste tot, și propune ca ortografia cu semne latine să fie folosită în biserică și școală.²⁸

Privit în linii generale, Preotul Bartolomeu Baiulescu — care un întreg șir de ani a funcționat ca protopop la Brașov — a fost omul care a privit limpede realitățile vieții noastre românești.

Ca încheiere, revenind la opera sa economică-statistică, sîntem convingși că aceasta este temelia pe care încearcă acest deschizător de drumuri să-și așeze concepțiile și concluziile sale. De aceea numele lui va trebui să figureze într-o viitoare istorie a vieții noastre economice, printre cei dinții economiști ai Transilvaniei.²⁹

27. C. C. Mușlea, o. c. p. 46.

28. C. C. Mușlea, o. c. p. 43; Cf. *Telegraful Român*, 1878, nr. 49.

29. P. Suci, *Un vechi economist, B. Baiulescu*, în rev. „Societatea de mîine”, an VI/1929, nr. 8, p. 139.

Preotul Bartolomeu Baiulescu — stins din viață la 14/27 iunie 1909 — printr-o activitate multilaterală, neobosită pînă la sfîrșitul vieții, a stăruit cu vorba și cu fapta asupra binelui obștesc. A realizat el singur mai mult decît mii de oameni la un loc și a produs o însemnată schimbare spre mai bine în viața societății din care a făcut parte și în mijlocul căreia a trăit.

Datorită faptelor sale, cît și vieții sale plină de demnitate, de o înaltă înută morală, era iubit și respectat, „nu numai de români, ci și de cetățenii săi sași și unguri, care-și dădeau seama că binele făcut de el se revărsă asupra întregii obștii” și-i „fericeau” pe români că au parte de un astfel de om.³⁰

Cu prilejul împlinirii a 58 de ani de la stingerea sa din viață, aducem un prinos de recunoștință acestui fiu distins al Țării Bîrsei, care a trăit și a muncit pentru ridicarea neamului său din suferințele și obida în care se afla.

VASILE CĂRĂBIȘ

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

30. *Calendarul Minerva*, 1910, p. 128.

RUSALIILE — PRAZNICUL SFINȚIRII

„Impărate ceresc, Mingăitorule...”

Cincizecimea la evrei era praznicul dării Legii lui Moisi de Dumnezeu pe muntele Sinai. Ea era împreunată cu sărbătoarea sfârșitului secerișului care începea a doua zi după Paști. Cu acest prilej se aduceau ca prinos și jertfe spice de grâu și două piini din recolta cea nouă.

În Biserica creștină, Cincizecimea sau Rusaliile datează din ziua pogorîrii Sf. Duh peste Sf. Apostoli, în chip de limbă ca de foc, și care a coincis cu Cincizecimea evreiască. Acum Sf. Duh a luminat, a întărit și a înțelepțit pe neștiutorii și fricoșii pescari din Galileia, care au ieșit în lume să cheme sufletele pentru lucrarea lui Dumnezeu în istorie. Convertirea Sf. Apostoli la Evanghelie și ieșirea lor la propovăduire este prima roadă a noului seceriș, a secerișului duhovnicesc creștin. Acestui seceriș i se adaugă trei mii, apoi alte două mii de suflete credincioase botezate în numele lui Hristos cel înviat, care au întemeiat în lume prima Biserică creștină (F. Ap. 2, 41).

Cu praznicul Sf. Duh Sfințitorul intră în istoria universală o nouă viață, care se va dezvolta după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Din hotarele ei este alungată lucrarea diavolului, păcatul este distrus, egoismul și ura, vrajba și dezbinarea sînt omorîte.

Cu praznicul Rusaliilor renaște pe pămînt viața îngerească, semănată de Dumnezeu în Eden prin creațiunea lui Adam. Duhul Sfînt transfigurează de acum sufletul cu strălucirea adevărilor veșnice și toate se fac după voia Celui de sus. Harul divin, atotputernic, etern și universal se revarsă peste tot trupul, peste toate inimile curate, peste toți cei ce au venit la marea serbare de pe întinsul pămîntului și s-au botezat, indiferent de originea socială, sex și cultură și chiar de naționalitate. Și așa va fi pînă la sfîrșitul veacurilor. Porțile mîntuirii stau deschise în etern tuturor sufletelor nobile, însetate după îndumnezeire.

La praznicul sfințirii naturii umane, apostolul Petru, smeritul pescar din Galileia, mișcă și schimbă inimile celor cu inimă caldă și curată, prin cuvîntul cu putere, luminat și inspirat de Sf. Duh. El tâlcuiește semnificația momentului solemn al convertirii, unic în istoria Bisericii universale, cînd se împlinesc profețiile Scripturilor sfinte care spun: „În zilele de apoi, zice Domnul (prin Ioil) voi turna din Duhul meu peste tot trupul și fiii și fiicele noastre vor prooroci... și vor da minuni în cer sus și semne pe pămînt jos... și tot cel ce va chema numele Domnului se va mîntui” (F. Ap. 2, 17—21). Mare minune!

Odinioară, Duhul Domnului s-a coborît la turnul Babel și neamurile care vorbeau o singură limbă le-a împărțit, ca să nu se mai poată înțelege

între ele (Fac. 11, 1—9). Acum le reunește (*tropar*) ca în mulțimea limbilor să mărească puterea Celui Prea Înalt și într-un cuget să mărturisească: „Un Domn, o credință și un botez” (Efes. 4, 5). Acolo ură și dezbinare adusă de trufie; aici dragoste și unire adusă de smerenie Toți erau un gând și o inimă, aveau toate deobște și trăiau în pace și armonie, ca frații aceleiași familii, petreceau zilnic în Biserică, în cântări și rugăciuni, laudând și preamărind pe Dumnezeu (F. Ap. 2, 32—47).

Cu pogorîrea Sf. Duh s-au deschis cerurile pentru toți oamenii, ca toți cei ce cred, au crezut și vor crede și se vor boteza în numele Sfintei Treimi să devină fiii lui Dumnezeu și frați între ei, egali și liberi. Nimeni nu mai are motiv să se creadă uitat de Dumnezeu și disprețuit. Toți sînt chemați la mîntuire și îndumnezeire prin Hristos cel ce a murit și a înviat pentru toți oamenii, începînd cu Adam și pînă la sfîrșitul veacurilor. De acum cei ce caută pe Domnul nu mai sînt lipsiți de darurile și bunătățile cerești. Harul divin se dă îmbelșugat celor ce ascultă și împlinesc poruncile lui Dumnezeu. Totul depinde de credința și voința noastră. El nu silește pe nimeni: „Iată stau la ușă și bat, de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina eu el și el cu mine” (Apoc. 3, 20).

Rusaliile umple de semnificație cuvintele profetice ale Domnului, rostite înaintea Sf. Patimi: „De folos este să mă duc eu, căci dacă nu mă voi duce, Mîngăitorul nu va veni la voi” (In. 16, 7). Domnul s-a dus și Sf. Duh, Mîngăitorul, a venit ca să rămînă cu noi în veci.

Rămînerea Sf. Duh cu noi și în noi dă vieții creștine semnificația sa majoră. Sf. Duh prin lucrarea Sa ne umple de Duhul lui Hristos, de îngeri în trup. Prin Sf. Duh pămîntul se umple de îngeri și cerul se împodobește cu sfinți.

Sf. Duh continuă opera religios-morală de sfințire și îndumnezeire a Mîntuitorului Hristos. El reactualizează, pentru toate sufletele credincioase, prezența lui Hristos-Dumnezeu în Biserică. Prin El intrăm în armonie cu Părintele ceresc și viața se dinamizează prin idealul așezării împărăției lui Dumnezeu înăuntrul nostru și dincolo de noi.

Harul Sf. Duh — coborît azi peste oameni — ne împărtășește ființa lui Hristos. El ne formează personalitatea, caracterul și demnitatea după modelul perfecțiunii Domnului. Prin lucrarea Sa, viața lui Hristos Dumnezeu devine viața noastră, cugetul, vorbele și faptele Sale devin cugetul, vorbele și faptele noastre.

Sf. Duh este izvorul tuturor darurilor duhovnicești. Prin El rodește în noi dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, blîndețea, binefacerea, credința, cumpătarea și sfințenia (Gal. 5, 22). El ne dă reazim și lumină. Prin Sf. Duh facem sfînta și marea experiență că nu sîntem singuri, ci Hristos Domnul e în noi, merge înaintea noastră și ne ajută. Prin El devenim un *Alter Christus*; nu ne mai aparținem nouă, ci Domnului, iar cei ce sînt ai Săi și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele. Aceștia au ieșit de sub stăpînirea păcatului și din robia instinctelor inferioare. În ei a încetat pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții (I Ioan 2, 16), a fost omorîta necurăția și necumpătarea, desfrîul, lăcomia și beția, vrajba, dezbinările și pisma, ura și eresul etc. (Gal. 5, 19—20).

Hristos Mîntuitorul este prezent prin Biserică Sa, pînă la sfîrșit, prin harul Sf. Duh, care se împărtășește bogat oamenilor credincioși prin cele

șapte sfinte taine, șapte guri de foc, șapte fluvii ale darurilor cerești. El este cu noi în veci și îi putem spune, prin rugăciune, orice dorință sau durere, îi putem cere orice și El ne dă toate cele ce ne sînt de folos.

Toate darurile pe care Hristos-Domnul le-a împărtășit oamenilor din vremea Sa, acum două milenii, sînt în tezaurul spiritual al Bisericii și Sf. Duh le împărtășește de-a pururi tuturor celor ce le cer cu credință, cu nădejde și cu dragoste pentru sfințirea și binele tuturor.

Mare, tainică și sfîntă este lucrarea Duhului Sfînt în viața credincioșilor Bisericii! El ne naște în Duhul lui Hristos, despre care Domnul a vorbit cu fariseul Nicodim (Ioan 3, 8). Fără această naștere de sus, nu este curățire de păcate, nici ridicare peste cele trupesti, în împărăția păcii și a armoniei cerești, a adevărului și a binelui, a frumosului și a sfințeniei, a dragostei de Dumnezeu și de aproapele. Fără Sf. Duh nu este decît rămînerea în întunericul fărădelegilor și trăire în haina omului vechi.

Prin Sf. Duh mintea, inima și voința noastră se sfințesc și îndumnezeiesc. Prin El ne dăruim lui Dumnezeu și El își varsă harurile Sale peste noi din belșug — spre fericirea noastră.

Să ne apropiem, deci, de Sf. Duh cu cuget bun și cu inimă curată și să-L rugăm să ne înnoiască, după chipul Omului nou care este Hristos-Dumnezeu.

Să zicem din toată inima: „Împărate ceresc, Mîngăietorule, ...”

Prot. SIMION RADU

PREDICA LA POMENIREA SFÎNȚILOR APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvîntul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața, și le urmați credința”.

(Evrei 13, 7)

Prăznuim astăzi împlinirea a 1900 de ani de la moartea pentru Hristos a celor doi luceferi ai apostolatului creștin primar: Sf. Apostoli Petru și Pavel. Cu toate că a trecut atîta vreme de la săvîrșirea lor din această viață, ei sînt totuși vii printre noi prin exemplul vieții lor și prin învățătura propovăduită de ei. De aceea, comemorarea lor de azi are pentru noi, credincioșii creștini, o semnificație deosebit de adîncă și mult graitoare.

Privim mai ales acum cu admirație la statura lor de titani ai gîndirii, simțirii și năzuinței creștine și nu ne putem minuna îndeajuns de ceea ce au înfăptuit ei în cîmpul vieții creștine-primare.

Elogiul teologic al celor doi corifei ai colegiului Sf. Apostoli nu poate porni decît de la exclamația: Cu adevărat, minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi. Aceasta, în sens dublu: minunat este Dumnezeu prin dumnezeiescul Har pe care l-a revărsat din belșug asupra celor două vase alese ale Sale; minunat este Dumnezeu prin capacitatea pe care a dat-o omului de a fi purtător cu vrednicie al dumnezeiescului Har.

Chipul măreț și pilduitor de Apostoli ai lui Hristos al Sf. Apostoli Petru și Pavel este rodul colaborării armonioase și intense dintre dumnezeiescul Har și natura lor umană. O dovedește aceasta și faptul că — deși au primit același dumnezeiesc Har al apostoliei — totuși ei au realizat apostolatul creștin fiecare în stilul său, potrivit cu specificul profilului sufletesc al fiecăruia dintre ei.

În virtutea acestei sinergii teandrice, ei răspund întrutotul chemării Mântuitorului: „Dacă vrea cineva să vie după mine, să se lapede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze mie” (Matei 16, 24). Astfel, ei au putut spune cu adevărat: „...nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește întru mine” (Galateni 2, 20).

Astăzi, când îi cinștim în chip cu totul deosebit, prin fața noastră se desfășoară filmul celor mai de seamă momente din viața lor.

Astfel, îl vedem pe Petru — împreună cu fratele său Andrei — fiind întâi chemați la apostolat: „Veniți după mine și vă voi face să fiți pescari de oameni. Iar ei au lăsat numaidecît mrejele lor și au mers după el” (Marcu 1, 16—18; Ioan 1, 41—43). Il vedem pe Saul converlindu-se pe drumul Damascului, în momentul când Domnul i se arată într-o lumină orbitor de strălucitoare și-l face „vas ales”, ca să poarte numele Lui înaintea lumii (Fap. Ap. 9, 1—22).

Il vedem pe Sf. Apostol Petru — împreună cu Sf. Apostol Ioan — închis și adus în fața sinedriului, căruia îi spun răspicat: „judecați de este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm de voi mai mult decît de Dumnezeu” (Fap. Ap. 4, 19—20). Il vedem pe „Apostolul Neamurilor” dominat de conștiința imperativului misionar: „Vai mie, dacă nu binevestesc!” (I Cor. 9, 16; vezi și II Cor. 11, 29), care-l face să ostenească ca nimeni altul pe drumurile grele ale misiunilor sale, deși atîtea greutăți îi stau în cale.

Il auzim pe Sf. Apostol Petru mărturisind — în numele tuturor colegilor săi — divinitatea Mântuitorului: „Tu ești Hristosul. Fiul lui Dumnezeu celui viu” (Matei 16, 16; Marcu 8, 29; Luca 9, 20). Il auzim pe Sf. Apostol Pavel subliniind importanța învierii Domnului: „...dacă Hristos n-a înviat, deșartă este atunci predica noastră, deșartă este și credința noastră” (I Cor. 15, 14).

În vedem pe Sf. Apostol Petru predicînd la Cincizecime (Fap. Ap. 2, 14—41), afirmînd cu tărie: „Pe acest Iisus, Dumnezeu l-a înviat, pentru care noi toți sîntem martori” (v. 32) și convertind 3000 de suflete. Il vedem pe Sf. Apostol Pavel ostenindu-se în așa fel și în așa măsură, încît poate să spună: „Tuturor m-am făcut toate, ca, în orice chip, să mîntuiesc pe unii” (I Cor. 9, 22).

În fine, îi vedem încheind curgerea vieții lor pămîntești prin moarte de martiri, acum 1900 de ani, putînd amîndoi spune: „M-am luptat lupta cea bună; am ajuns la capătul drumului, am păzit credința. De aci încolo, îmi stă înainte cununa dreptății” (II Tim. 4, 7—8).

Din propovăduirea lor cu fapta, desprindem adevărul că cel credincios este cu adevărat mare în măsura în care captează în ființa sa revărsarea iubirii divine — pentru a o proiecta apoi înafară, prin fapte de *slujire frățască* a semenilor săi.

Dar cei doi Sf. Apostoli sînt mari și prin actualitatea învățăturii propovăduite de ei. Căci din propovăduirea lor prin scris desprindem următorul mesaj: Neamul omenesc este *unul* prin originea, esența, aspirațiile și destinul său (Cf. Fap. Ap. 17, 26). De aceea, toți oamenii sînt *egali* între ei și *frați*: „Nu mai este iudeu nici elin; nu mai este rob nici slobod; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți în Hristos Iisus” (Gal. 3, 28).

Aceeași adîncă și puternică rezonanță în spiritul vremii de azi au cuvintele: „împărăția lui Dumnezeu... este... *dreptate și pace*” (Romani 14, 17). De aceea, orice credincios creștin este chemat să contribuie la nivelarea nedreptăților sociale, la așezarea vieții de obște întru *armonie, unitate și pace* prin săvîrșirea faptelor de iubire a semenilor (Rom. 13, 9; I Cor. 16, 14; I Petru 1, 22; 4, 8; Efes. 4, 3; I Petru 3, 8; 2, 17; Rom. 16, 17; 14, 19; Gal. 6, 2. 9; II Tesal. 3, 13; Rom. 15, 1; Fap. Ap. 20, 36). Drept aceea, „cine voiește să uibească viața și să vadă zile bune... să se ferească de rău și să facă bine: să caute *pacea* și să se țină de ea” (I Petru 3, 10—11). „Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se mărească, prin Iisus Hristos”. (I Petru 4, 11).

Nu putem aduce mai curat și mai vrednic omagiu celor doi sărbătoriți decît urmînd pilda aleasă a vieții lor prin traducerea în faptă a mesajului învățăturii propovăduite de ei!

Pr. Prof. CORNELIU SIRBU

POPASURI OMILETICE LA DUMINICI ȘI SĂRBĂTORI

Duminica a II-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 4, 18—23; Apostolul: Romani 2, 10—16.

INTRU ÎNTÎMPINAREA ARHIPĂSTORULUI

— Pescari și mreje —

„A văzut doi frați, ... aruncîndu-și mrejele în mare, că erau pescari”.

(Matei 4, 18)

„Erau pescari” și în virtutea acestui fapt își „aruncau mrejele în mare”, deși erau amăriți, pentru că — după cum se spune la Luca 5, 5 — osteniseră „toată noaptea” și n-au prins nimic.

Crezuseră, la un moment dat, că diși cauza mrejelor, și le-au spălat, făcînd astfel verificarea lor.

Nu se poate spune nici că și-ar fi greșit, sau și-ar fi uitat, meșteșugul, căci crescuseră cu el și-l moșteniseră din moși-strămoși.

Sînt pare că se întîmplase mai de grabă altceva. Își pierduseră puterea interioară de a adulmea pescuitul și așteptau, instinctiv, pe *Marele Pescar*.

De aceea, cînd a venit și i-a chemat: „*Veniți după Mine!*”, n-au mai întîrziat o clipă, ci: „*au mers după Dînsul*” (Matei 4, 19—20).

În virtutea darului primit, aruncăm și noi mrejele, ostenindu-ne și întristîndu-ne adesea cînd constatăm că „n-am prins nimic” (Luca 5, 5),

sau că am prins prea puțin față de pescuitul bogat al celor de pe Marca Galileei, după ce a intrat Iisus în corabie.

Ne frământăm, ne slătuim, ca să ancorăm în același gând și să simțim aceeași nevoie, pe lângă celelalte toate și înaintea lor: *Să luptăm de joc al Arhipăstorului*, mergînd în fruntea noastră, întruchipînd în ființa sa și reactivînd în noi imperativul și condiția de neînlăturat a apostolatului: „*Venți după Mine!*”

E motivul pentru care ne plecăm cu bucurie și cu nețărmurită nădejde înaintea celui de al treilea *Nicolae*, înălțat pe scaunul de Arhipăstor al Mitropoliei noastre, făgăduindu-i *că-i vom asculta chemarea și-l vom urma*.
Întru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte!

*

Duminica a III-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 6, 22—33; Apostolul: Romani 5, 1—10.

LAUDA CREȘTINULUI

„Ne lăudăm întru nădejdea mării lui
Dumnezeu”.

(Romani 5, 2)

Cu multe lucruri și în felurite forme se laudă omul în viață.

— Unul se laudă cu ceea ce are de la natură: frumusețe, putere, înțelepciune..., cu toate că nu are nici un merit în dobîndirea lor.

Altul se laudă, în schimb, cu bunuri cîștigate: nume, bogăție, stare socială, ... chiar dacă efortul l-au făcut înaintașii lui și el le-a moștenit de-a gata.

Lauda aceasta, de cele mai multe ori, e împreună cu mîndrie și ia formă de *fală*.

Este, însă, și o laudă a smereniei, care înalță tocmai prin voința de a se coborî pe sine, cu ceea ce are de la natură, sau a cîștigat în cele pămîntești.

Este lauda despre care vorbește apostolul de azi: „Ne lăudăm întru nădejdea mării lui Dumnezeu”, adică în nădejdea ajungerii desăvîșirii lui Dumnezeu, chiar dacă drumul dobîndirii ei trece prin „necazuri”, „răbdare”, „încercare” (Rom. 5, 2—4).

„Cu unul ca acesta, care a ajuns să vadă cel puțin de departe această mărire, „mă voi lauda”, zice tot Sfîntul Pavel în altă epistolă, „iar cu mine nu mă voi lauda, fără numai întru neputințele mele” (II Corinteni 12, 1—5).

Sau: „Eu nu voiesc să mă laud, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea s-a răstignit pentru mine și eu pentru lume” (Gal. 6, 14).

Și mai are creștinul o laudă: „Căci lauda noastră aceasta este: mărturia cugetului nostru, că am viețuit în lume, și mai ales între voi, întru dreptate și întru sfințenie... întru harul lui Dumnezeu” (II Cor. 1, 12).

Cînd a ajuns creștinul la această laudă, înseamnă că în sufletul lui au rodit cuvintele Mîntuitorului din sfînta evanghelie de azi: „*Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea*” — lucrurile vieții trupești — *se vor adăuga vouă!*” (Matei 6, 33).

*

Duminica a IV-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 8, 5—13; Apostolul: Rom. 6, 18—23; Tit. 3, 8—15.

BUNĂTATE PENTRU BUNĂTATE

„Doamne, sluga mea zace în casă slăbănoagă și se chinuiește cumplit. Zis-a lui Iisus: Eu, venind, îl voiu tămădui!”

(Matei 8, 6—7)

Nu știi ce să privești și să admiri mai mult în chipul sutașului din Capernaum, pe care ni-l pune înaintea sfînta evanghelie de azi. Ceea ce l-a impresionat, îndeosebi, pe Mîntuitorul, din sufletul acestui om, a fost credința lui: „Nici întru Israel n-am aflat atîta credință!”

Dar credința lui creștea și era activată de o putere și mai mare, de o rază din cele multe, care curg din neistovitul izvor al iubirii, pe numele ei: *bunătatea*.

Pe Iisus l-a impresionat mai puțin aceasta, pentru că El însuși era bunătatea desăvîrșită, oceanul tuturor bunătăților, pe lângă care se strecura timid șuvița de bunătate din sufletul sutașului.

Pe noi, în schimb, care sîntem alți de goi de ceea ce El era alit de plin, bunătatea ne miră, ne impresionează și ne însuflețește mai mult, din icoana pe care ne-o pune înaintea sfînta Duminică de azi.

Și desprindem, îndeosebi, din puterea bunătății, însușirea ei de a atrage și de a aprinde și în alții flacăra ei.

Căci dacă împodobește chipul celui îngenucheat pentru altul, care nu-i era nici mamă, nici tată, nici fiu și nici fiică, ci slugă smerită, pentru care se ruga: „Doamne, sluga mea zace în casă slăbănoagă și se chinuiește cumplit”, bunătatea apare sublimă și strălucește pe chipul lui Iisus, cînd revărsîndu-se în grabnic răspuns la bunătatea celui alt, îi zice, simplu și scurt: „Eu venind îl voiu tămădui!”

Ni se arată, ni se limpezește și ni se subliniază prin această relație între bunătate și bunătate o lege eternă a vieții și a sufletului: în orizontul lor, cele asemănătoare nu se resping, ci se condiționează și se atrag, lege care se exprimă aici ca: *bunătate pentru bunătate*.

*

Duminica a V-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 8, 28—9; Apostolul: Rom. 10, 1—10.

GADARA ȘI SIHAR — ORIZONTURI MORALE

„L-au rugat să iasă din hotarele lor”.

(Matei 8, 34)

Cînd a trecut Iisus „de cea parte, în laturea Gadarenilor”, n-a intrat numai într-un orizont geografic, ci și într-un nou orizont moral.

Se vede aceasta din ceea ce a urmat vindecării demonizaților, în schimbul cărora Mîntuitorul n-a stat la îndoială să sacrifice turma de porci, care „a sărit îndată de pe țărături, înecîndu-se în ape” (Matei 8, 32).

La vestea aceasta, dusă de păstorii turmei, „toată cetatea a ieșit întru întîmpinarea Lui”, cu tot interesul și curiozitatea, să-l vadă, să înțeleagă ceea ce făcuse și să se mîntuiască și ei de multele rele care le bîntuiau viața.

Punînd însă în cumpănă de-o parte: *mîntuirea a două suflete*, iar de cealaltă: *pieirea turmei de porci*, ei au găsit pierderea mai mare decît cîştigul.

Ar fi vrut-o pe cea dintîi, dar nu se puteau mîngăia pentru a doua, nu se puteau dezlipi sufleteşte de avutul lor. Închişi în acest orizont, ei l-au rugat pe Iisus „*să treacă de hotarele lor*“.

Au lucrat de-a dreptul întors decît altădată locuitorii din Sihar (Ioan 4, 4—42), care, la cuvîntul Samaritencei, „au ieşit din cetate“ şi au alergat şi ei la fîntîna lui Iacob, unde poposise Iisus. L-au chemat în cetate, l-au ascultat şi l-au înţeles. S-au smuls din orizontul apei lor, din care „*tot cel ce bea... înseta iarăşi*“, şi au intrat în orizontul apei „*săltătoare spre viaţa veşnică*“.

Gadara şi Sihar — două orizonturi morale — *vremelnicie şi veşnicie*.

*

Duminica a VI-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 9, 1—8; Apostolul: Rom. 12, 6—11

BISERICA — CETATEA SA

„Iisus a trecut dincoace şi a venit în cetatea Sa“.

(Matei 9, 1)

Se ştie din Sfînta Scriptură a Noului Testament că la începutul activităţii Sale publice Mîntuitorul a părăsit Nazaretul şi s-a stabilit în Capernaum, care a devenit „*cetatea Sa*“.

A dat, în felul acesta, o îndrumare misionară de viitor: *nevoia unui centru misionar* pentru oricine s-ar avînta pe drumurile propovăduirii, dar a consacrat, în acelaşi timp, un loc pentru înîlnirea cu Dumnezeu, în Sfînta Liturghie şi în Sfintele Taine.

Căci în Capernaum Mîntuitorul avea o casă, care, prin prezenţa Sa în ea, a devenit biserică. În acea casă-biserică, în puterea slujirii Sale de preot, El a săvîrşit Sfintele Taine, cum se vede şi din sfînta evanghelie de azi: „*Iartă-se ție, păcatele tale!*“ — taina sfîntei spovedanii; „*Scoală-te, ridică patul tău şi mergi la casa ta!*“ — taina sfîntului maslu.

Şi ceea ce a făcut în viaţa Sa istorică, în Capernaum, a rînduit şi a statornicit pentru viaţa creştinătăţii de totdeauna: *locaşul sfîntei biserici*.

A făcut aceasta pentru noi, creştinii, şi nu pentru El, ca Dumnezeu. Pentru noi, cărora ne-ar fi fost peste putinţă să ne înîlnim cu El în micul şi mărginitul nostru punct, în care ne găsim.

De aceea, locaşul de închinare al bisericii face parte din bunătatea cea mare a lui Dumnezeu faţă de noi. În biserică, din toate colţurile, vorbeşte Dumnezeu, direct sau prin Sfînţii Săi, care l-au urmat, luminîndu-ne şi ajutîndu-ne şi pe noi pe drumul mîntuirii.

Ni se pune şi nouă, în schimb, o condiţie: să nu ieşim din ea aşa cum am intrat, ci ca slăbănogul din sfînta evanghelie de azi, care s-a ridicat din patul slăbănogirii şi „*s-a dus la casa sa*“ (Matei 9, 7) la starea cea curată şi sfîntă a omului, în care şi pentru care a fost zidit de Dumnezeu.

*

Duminica a VII-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 9, 27—35; Apostolul: Rom. 15, 1—7.

CAUTĂTORII

„Au venit după Dînsul doi orbi, strigînd“.
(Matei 9, 27)

Crește pe piscurile prăpăstioase ale munților o floare rară, în căutarea căreia s-au pierdut multe vieți. Și continuă, totuși, să fie căutată.

Oamenii și-au primejduit, însă, viața și în alte căutări. Unii, căutînd comori, în miez de noapte, prin locuri pustii, unde pîlpîie flăcări deasupra pămîntului; alții, scufundîndu-se în adîncuri de mare, în faptul zilei, după perle strălucitoare; iar alții, avîntîndu-se după pămînturi noi, în zările întunecate ale nordului, sau în zădruful ecuatorului.

Dar toate aceste căutări au fost întrecute de *căutarea după lumină*.

„Lumină, mai multă lumină!“ — a zis un învățat.

Căutarea după lumină a zidit școli, a înălțat temple, a născocit scrierea, a îngrămădit biblioteci.

Găsirea luminii reclamă, însă, potrivit naturii ei, două condiții: *unde* și *cum* trebuie căutată?

Căci nu vor găsi vreodată căutătorii floarea minunată de pe piscuri în adîncul mării, nici perlele pe crestele munților. Și dacă ar încerca aceasta, ar fi niște neînțelepți și s-ar întoarce cu mîinile goale.

Sînta Duminică de azi, prin evanghelia zilei, ca și prin sărbătoarea Schimbării la Față, răspunde la cele două întrebări ale căutării luminii, în expresia ei creștină.

Doi orbi caută lumina, stăruitor, strigînd și alergînd (Matei 9, 27—28).

Și o caută la izvorul luminii creștine, rugîndu-se: „*Miluieste-ne pe noi, Fiul lui David!*“, ca să audă, în cele din urmă: „*După credința voastră fie vouă!*“

Iar pe Tabor, la Schimbarea la Față, apostolii, care erau cu Domnul, au fost inundați de lumină, privindu-i fața care strălucea „ca soarele“ (Matei 17, 2) și văzîndu-i hainele, care erau „albe foarte, ca zăpada“ (Marcu 9, 3).

După toată căutarea lor, de cînd și-au lăsat mrejele și au mers după El (Matei 4, 20, 22), cei trei apostoli au trăit satisfacția sălurării de lumină, clipă de mare fericire, care le-a smuls mărturisirea: „*Bine este nouă să fim aici!*“ (Marcu 9, 5).

*

Duminica a VIII-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 14, 14—22; Apostolul: I Cor. 1, 10—17.

SUFERINȚĂ ȘI MILA

„A văzut popor mult și i s-a făcut milă de ei și a tămăduit pe bolnavii lor“.

(Matei 14, 14)

Au venit pe jos, mulțimi necăjite, cu bolnavi, desculți, zdrențăroși și fămînzî. Și Mîntuitorului „i s-a făcut milă... și a tămăduit pe bolnavii lor“.

Pe firul Său de comportare în fața suferinței, nici nu se putea altfel. Căci dacă s-a oprit lângă atâtea suferințe ale înșilor, cu atât mai mult era firesc să se oprească în fața suferinței unui popor atât de numeros.

Prin faptul pătrecut în pustia Galileei, în acea seară tirzie, Mîntuitorul a trasat pentru totdeauna reacțiunea creștinului în fața suferinței, cuprinsă în cuvîntul: *milă*, care înseamnă: *iubirea ce îmbrățișează și ajută suferința altuia*.

Înțeleasă și făcută așa, mila apropie pe cel ajutat de cel care-l ajută, îl înfrățește cu el și-i întărește simțămîntul *că este și el om*. În afara ei, orice ajutor umilește, naște resentimente, depărtează și adîncește prăpăstiile între oameni. Nu rareori s-a întîmplat ca ajutorul aruncat fără nici o compasiune la suferința celui ajutat, să fie refuzat și azvîrlit cu dispreț pe urina ajutătorului.

Dar mila și milostenia adevărată mai are un folos pentru cel care o face: depășește pustia vieții pămîntești și se întoace asupra lui ca milă a dreptului și înfricoșatului Judecător, dătătoare de viață veșnică.

*

Duminica a IX-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 14, 22—34; Apostolul: I Cor. 3, 9—17.

CALĂTORIA SPRE DESĂVÎRȘIRE

„A pornit pe apă, ca să meargă la Iisus”.
(Matei 14, 29)

Toate cîte sînt în lume călătoresc spre o *împlinire* pe care o poartă de la naștere ca o putință în sine, însemnînd *desăvîrșirea lor*.

Pentru a se deschide în toată frumusețea și gingășia lor, aduse din misterioasa cutie a seminței, năzuiesc crinii cîmpului, rozele grădinii, ca și minunatele flori din văi și de pe crestele munților.

Pentru puținele zile, de salt lin, din floare-n floare, ca un cavaler al delicateței, se tirăște fluturile în vierme și zăbovește o vreme în crisalidă.

E adevărat că nu toate cîte călătoresc spre împlinire, ajung. Se frîng atîtea tulpini înainte de a ajunge să-și legene floarea și ca atîtea păsărele, în zbor spre cămările de nuntă. Căci călătoria tuturor întîmpină stavili și greutăți, lăuntrice și dinafară, care adesea nu se pot trece.

E ceea ce pilduiește sfînta evanghelie de azi, în legătură cu același curs privit în viața omenească.

„Iar Petru, coborîndu-se din corabie, *a pornit pe apă, ca să meargă la Iisus*”.

Pentru mult-rîvnitorul Apostol, cînd l-a văzut pășind peste valuri, Iisus a însemnat prototipul propriei sale desăvîrșiri. Impins de năzuința sa lăuntrică, de a o ajunge și atras de porunca ei: „*Vino!*”, el „a pornit pe apă” și a făcut cîțiva pași, ca pe urmă să se scufunde.

Motivul scufundării n-a fost apa, nici valurile, de vreme ce „a pornit” și numai după aceea a început a se scufunda, cînd i s-a pus împotriva „*vinul cel mare*” (v. 30), care, în ordinea morală, poate însemna: ispitele,

încercările și necazurile de tot felul. Și nici acesta singur, care era un obstacol dinafară, ci văzîndu-l, s-a clătinat puterea sa lăuntrică, „s-a înfricoșat“.

Totuși, n-a disperat, căci cunoștea o altă putere dinafară, care se luptă împotriva vîntului, cînd slăbesc puterile dinăuntru ale omului și s-a îndreptat spre ea: „Doamne, mîntuiește-mă!“

Și mîna lui Iisus, mîna harului care se înlînde tuturor celor ce voiesc și pornesc în călătoria spre desăvîrșire, „l-a apucat pe el“ și l-a dojenit, arătîndu-i motivul înfricoșării și, deci, al poticnirii: „Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?“ (v. 32).

Dar nu numai că l-a scăpat de la înec, ci mîna lui Iisus l-a suîț în corabia mîntuirii, care, în clipa aceea, închipuia *Biserica*, și „s-a potolit vîntul“, îngăduindu-le continuarea călătoriei spre limanul desăvîrșirii.

*

Duminica a X-a după Rusalii

Evangelhia: Matei 17, 14—23; Apostolul: I Cor. 4, 9—16

INDRĂZNEALA VIRTUȚII

„Rogu-vă, dar, ca mie să-mi urmați!“

(I Cor. 4, 16)

Cînd privim în icoana sfintei evanghelii de azi neputința Sfinților Apostoli în fața unui tată îndurerat și a copilului său bolnav, ne cuprinde și pe noi același sentiment de tristețe pe care l-au avut ei cînd l-au întrebat pe Mîntuitorul: „Pentru ce noi n-am putut să-l scoatem pe el?“

Din perspectiva noastră de azi îi înțelegem totuși și ne dăm seama pentru care motiv nu aveau, în clipa aceea, credința despre care le-a spus Mîntuitorul că de ar fi numai „cît un grăunte de muștar“ ar puica mîla munții din loc și „nimic nu va fi vouă cu neputință“ (Matei 17, 20).

Sfinții Apostoli, în tot cursul urmăririi lui Hristos, în cei trei ani de propovăduire, erau lîngă El, erau lîngă Biserică, dar încă nu intraseră în ea; li s-a dat, din cînd în cînd, puterea harului, ca atunci cînd i-a trimis Mîntuitorul la propovăduire (Marcu 6, 7—13), dar nu aveau în ei permanența harului, pe care au primit-o abia la Cincizecime, prin botezul cu foc al Duhului Sfînt.

În schimb, ne umple de curaj icoana pe care ne-o pune înaintea apostolul de azi, cu îndrăzneala Sfîntului Pavel de a se situa, în același trup omenesc fiind, pe poziția de model, zicînd: „Rogu-vă dar, ca mie să-mi urmați!“

Este îndrăzneala virtuții, întărită, activată și fructificată de permanența harului. (I Cor. 4, 11—13).

Și este motiv de mare încredere pentru toți, care ne-am născut „întru Hristos“ „prin evanghelie“ (v. 15) și prin sfîntul botez, că mergînd pe urmele lor, vom putea copia și întruchipa în viața noastră modelul vieții și desăvîrșirii lor.

*

Sfântul Prooroc Ilie

Evangelhia: Luca 4, 22—30; Apostolul: Iacob 5, 10—20; Viața lui: III Imp. 17—19; IV Imp. 1—2.

PROOROCUL — OMUL LUI DUMNEZEU

„Acum cred că tu ești omul lui Dumnezeu și cuvîntul lui Dumnezeu, care este în gura ta, este adevărat“

(III Imp. 17, 24)

Pe scara spiritualității omenești, în cursul istoriei, fiecare învățătură a înscris un anumit nivel, însemnînd felul și gradul de realizare a omului, la momentul dat.

În țata lumii vechi, în general, și în granițele Vechiului Testament îndeosebi, se impune *proorocul*.

Ca slujbă și conștiință, cuvîntul care-l definește mai bine, este cel adresat proorocului Ilie de către văduva din Sarepta Sidonului: „*Acum cred că tu ești omul lui Dumnezeu*“.

Proorocul era *omul lui Dumnezeu*, pentru că în gura lui erau „*cuvintele dăruului*“ (Luca 4, 22); înțelepciunea lui era înțelepciunea însuflată de Dumnezeu; legea lui, porunca lui Dumnezeu. Iar în fapta lui se afirma bărbăția, izvorită din conștiința că e trimisul lui Dumnezeu, să-i realizeze între oameni, fără să caute la fața nimănui, gîndurile, voia și fapta.

Așa s-a arătat proorocul Ilie Tesviteanul — a cărui pomenire o săvîrșim azi — în fața întregului popor, ca și înaintea regelui sîngeros și idolatru, Ahab, cînd i-a vestit pedeapsa de la Dumnezeu, prin seceia: „Nu eu sînt cel ce aduce nenorocire peste Israil, ci tu și casa tatălui tău, fiindcă ați părăsit poruncile Domnului și umblați după Baali“ (III Imp. 18, 18).

La fel a stat în fața regelui Ahazia, grăindu-i: „Așa zice Domnul. Fiindcă ai trimis soli, ca să întrebe pe Baalzebub, dumnezeul cel din Ecron... pentru aceasta, din patul, în care te-ai suit, nu te vei mai da jos, ci vei muri“ (IV Imp. 1, 16).

În schimb, a căzut cu smerenie înaintea lui Dumnezeu, cînd a adus jertfă și s-a rugat pentru ploaie: „Descopere-te astăzi, că tu ești Dumnezeu în Israil și eu sînt servul tău, iar tot ceea ce am făcut astăzi este după porunca ta“ (III Imp. 18, 18).

Spune Biblia că înainte de înălțarea lui Ilie la cele de sus, ucenicul său, Eliseu, ar fi fost mulțumit, să treacă asupra sa doar „două părți din duhul“ învățătorului său (IV Imp. 2, 9). Și duhul lui Ilie a rămas, nu numai asupra ucenicului, ci asupra întregii istorii a poporului lui Israil, ajungînd să trăiască și în predica Mînuitorului și a Sfinților Apostoli (evangelhia și apostolul de azi), ca model de credință, de rugăciune, de tot ceea ce poate spune numele proorocului de *om al lui Dumnezeu*.

Adormirea Maicii Domnului

Evangelhiei: Utrenia, Luca 1, 39—56; Liturghie, 10, 38—42; 11, 27—28; Apostolul Fil. 2, 5—11.

MAICA VIEȚII

„Mutatu-te-ai la viață, ceea ce ești Maica Vieții“.

(Tropar)

Două stări sufletești trezește sărbătoarea de azi: *tristețe* și *bucurie*.

Tristețea este sentimentul ce se trăiește lângă orice sicriu în care ai închis pe cineva drag, de care ai fost legat pe drumurile vieții.

Cu acest sentiment au străjuit Sfinții Apostoli, adunați prin minune din toate părțile lumii, lângă sicriul Maicii Domnului. Stătuseră alăta vreme sub adierea grijii și mângăierilor Ei, de la Nunta din Cana Galileii și pînă la picioarele Crucii.

Cu același sentiment au înmormîntat-o în grădina cu măslini în care se plecaseră genunchii Fiului ei, în noaptea dureroasă a calvarului.

Tristețea lor, ca un ecou îndepărtat, din străfundul a două mii de ani de istorie, se răsfrînge și se așază azi și peste sufletele noastre. A urmat, însă, al doilea moment.

Întîrziat, ca și la înviere, a sosit, a treia zi după înmormîntare, și apostolul Toma. Într-o clipită s-a dus cu toți ceilalți să-i vadă trupul în mormîni. Și așa cum i se dăduse harul să se încredințeze prin pipăii despre învierea lui Hristos, i s-a dat și bucuria de a da lumii mărturie despre înălțarea la cer, cu trup, a Maicii Lui.

Căci dacă n-a fost în stare moartea să țină în împărăția ei *viața*, n-a putut pune stăpînire nici pe *Maica Vieții*.

Prin aceasta, s-a dat al doilea semn despre triumful vieții asupra morții, despre învierea și gloriificarea morților.

Bucuria lui Toma și a celor dimpreună cu el a străbătut, de asemenea, pe deasupra tristeții, istoria creștinătății. Cîntăreții ei au cuprins-o în imn, pentru a fi trăită și cîntată și de noi, cei de azi, ca și de cei de mîine, în vîersui înmiresmat, al stranei: „*Mutatu-te-ai la viață, ceea ce ești Maica Vieții*“.

Pr. ZOSIM OANCEA

VIZITĂ ÎNALTĂ LA BISERICA „SF. NICOLAE” DIN SCHEII BRAȘOVULUI

Biserica „Sf. Nicolae” din Scheii Brașovului este un străvechi locaș bisericesc și monument istoric românesc, atestat documentar încă de la 1392, în cronica Popii Vasile și confirmat istoricește într-un document din 15 decembrie 1399.

În preajma ei, Arhiepiscopia Sibiului a organizat un muzeu care constituie obiectul interesului oamenilor de știință și al turiștilor din țară și din străinătate.

În dimineața zilei de joi, 15 iunie 1967, cele două așezăminte au primit vizita ocîrmuitorilor țării noastre, în cadrele programului de vizitare a regiunii Brașov și a orașului ei de reședință.

La orele 9,30 a sosit la muzeu Domnul Nicolae Ceaușescu, Secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, împreună cu Domnul Acad. Ion Gheorghe Maurer, Președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Domnii Emil Bodnaraș și Ilie Verdeț, Prim-Vicepreședinți ai Consiliului de Miniștri, și cu alți înalți demnitari de Stat din Capitală și de la conducerea regiunii Brașov.

Înălții-oaspeți au vizitat cu deosebit interes muzeul, explicațiile tehnice fiind date de Dl. Prof. Ion Colan, directorul muzeului.

Acolo, într-o modestă clădire de lemn, ale cărei temelii pogovară pînă în secolul XV, a ființat prima școală românească de învățătură. Prin strădaniile dascălului Oprea, școala de lemn a fost înlocuită cu o clădire din piatră în jurul anilor 1595—1597. La săvîrșirea acestei lucrări și-a alăturat silințele protopopul cărturar Mihai. Acesta — în fruntea delegației Magistraturii locale orășenești — a întîmpinat pe Mihai Viteazul la întoarcerea în Brașov, după bătălia glorioasă de la Șelimbăr.

Dacă școala din Scheii Brașovului înseamnă prima fiică din istoria învățămîntului organizat la români, primele cărți care fixează prin tipar limba noastră literară au pornit tot de acolo, fiind legate de numele și rîvna diaconului Coresi. Muzeul din Scheii Brașovului păstrează, chiar la intrare, străvechea tiparniță românească.

După vizitarea muzeului, înălții oaspeți s-au îndreptat spre Biserica „Sf. Nicolae”-Schei.

În fața bisericii, Ocîrmuitorii țării noastre au fost întîmpinați de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, care le-a

urat bunii sosiri în acel străvechi locaș, adresându-le următorul cuvânt de binevenire:

*Domnule Secretar General,
Domnule Președinte al Consiliului de Miniștri,
Onorați oaspeți,*

Cu peste trei veacuri și jumătate în urmă protopopul Mihai, în fruntea obștei dreptcredincioase, a primit cu bucurie la biserica „Sf. Nicolae” pe Mihai Viteazul, stegarul și făuritorul unității celor trei „țări românești”. Astăzi, obștea românilor ortodocși de pe aceste plaiuri, în frunte cu mitropolitul ei, are marea, negrăita bucurie și cinste de a întâmpina pe iubii și înțelepții ocîrmuitori ai Patriei noastre scumpe, întruchipare deplină a visurilor și luptelor seculare ale poporului nostru.

Biserica „Sf. Nicolae” din Schei, veche de șase veacuri, împreună cu clădirea celei dintîi școli românești din țară, cu comorile artistice, literare și documentare ale muzeului și arhivei, constituie o mărturie graitoare a rolului religios, cultural, național, pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română de-a lungul secolelor în Transilvania. Construită prin jertfelnicia credincioșilor din Schei și prin ajutorul voievozilor și episcopilor din Țara Românească și Moldova, Biserica „Sf. Nicolae” întrupează unitatea de gând și simțire a românilor de pretutindeni vreme de veacuri. Ea a păstrat și întărit unitatea în aceeași Biserică românească, apărînd-o cu jertfe mari împotriva încercărilor de-a separa prin silnicie pe preoți și credincioși, de credința strămoșească și de frații de peste munți, contribuind astfel și la unitatea națională a poporului nostru. Ea a promovat traduceri și primele tipărituri în limba română, cărțile diaconului Coresi punînd temelii limbii și literaturii române pentru întreg poporul român. Ea a sprijinit școala și cultura română. Ea a fost alături de popor în năzuința lui după unitate și în lupta lui pentru libertate și dreptate socială. Păstrînd și apărînd propriile tradiții, ea a cultivat în sufletele credincioșilor respectul față de cei de alte confesiuni și de alte naționalități.

Brașovul, centrul economic, cultural și religios, în care s-a arătat vreme de veacuri unitatea vieții economice, culturale și religioase a românilor din Transilvania, Moldova și Țara Românească, e un simbol a ceea ce a făurit poporul român de-a lungul veacurilor.

Ne bucurăm că ocîrmuirea Patriei noastre, prețuind valorile create de poporul nostru, a acordat și acordă o deosebită atenție acestor valori păstrate în Biserica, Muzeul și Arhiva „Sf. Nicolae” din Brașov, izvor de mîndrie românească și de patriotisme.

*Domnule Secretar General,
Domnule Președinte al Consiliului de Miniștri,
Onorați oaspeți,*

Trecutul însă este dascălul prezentului: el ne învață să fim mereu alături de popor, de năzuințele lui, de munca lui. Pășind pe urmele înaintașilor, noi — Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române de pe aceste meleaguri — Vă asigurăm că în sufletele noastre arde flacăra nestinsă a patriotismului constructiv, — mîndri de mărețele realizări ale Patriei noastre scumpe,

Patria tuturor oamenilor muncii — vom sprijini munca poporului, sub călăuzirea celor mai buni fii ai lui, pentru înălțarea României socialiste pe noi culmi de civilizație și progres și lupta lui pentru pacea a toată lumea.

Sub semnul acestui angajament, Vă zicem:

Bine ați venit în mijlocul nostru!

Trăiască și înflorească Patria noastră, liberă și fericită!

După aceea, Înalt Prea Sfinția Sa a însoțit pe înalții osapeți în biserică, unde explicațiile au fost date — ca și la muzeu — de Dl. Prof. Ion Colan. Explicațiile au privit mai ales istoricul bisericii, pictura ei și slujitorii pe care i-a avut în cursul veacurilor, preoți și cîntăreți de sirană sau conducători de cor, ca Anton Pan, G. Ucenescu, Ciprian Porumbescu și alții.

Înalții ocîrmuitori ai țării au manifestat deosebit interes pentru mărturiile permanenței noastre pe pămîntul Transilvaniei, existente atît la muzeu cît și la biserică., s-au interesat îndeaproape de condițiile în care sînt conservate și valorificate și — la despărțire — au exprimat mulțumiri Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin pentru primirea călduroasă pe care le-a făcut-o cu prilejul acestei alese vizite.

REDACTIA

ITINERAR ARHIPĂSTORESC

Îndată după instalarea sa în scaunul de Arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, Înalt Prea Sfințitul nostru Arhipăstor Dr. Nicolae Mladin a făcut o serie de drumetii în cuprinsul Arhiepiscopiei și al Mitropoliei, spre a-și îndeplini îndatoriri sufletești de pomenire a înaintașilor săi de scaun și a face vizite colegiale celorlalți înalți ierarhi din Mitropoliile Ardealului și Banatului, precum și unor șefi de culte de la Cluj și Oradea.

Astfel, luni, 12 iunie 1967, dimineața — însoțit de slujitorii Arhiepiscopiei și ai Institutului Teologic Universitar, ca și de numeroși protopopi, rămași la Sibiu încă de la festivitatea instalării Arhipăstorului nostru, în vederea unei prime consfătuiri de lucru — Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin s-a dus

LA RĂȘINARI,

unde-și dorm somnul de veci Mitropolitul Andreiu Șaguna (†1873) și Mitropolitul Nicolae Colan († 15 aprilie 1967), primul fiindu-i înaintașul cel mai îndepărtat, în timp, iar celălalt, înaintașul cel mai apropiat în scaunul de mitropolit, ai Arhipăstorului nostru.

Inconjurat de preoți și diaconi în odăjdii, Înalt Prea Sfinția Sa a făcut o rugăciune de pomenire a Mitropoliților Andreiu și Nicolae, precum și pentru odihna sufletelor primului episcop al Maramureșului, Dr. Vasile Stan, și a fostului consilier mitropolitan Emilian Cioran, care-și au locașul de veci în imediata apropiere a mausoleului lui Șaguna.

Credincioșilor care s-au adunat spontan la această rugăciune de pomenire, Înalt Prea Sfinția Sa le-a adresat cîteva cuvinte părintești, arătînd vredniciile înaintașilor săi de scaun care odihnesc cu trupul în cîntirul

bisericii mari din Rășinari și exprimându-și voința de-a le păstra și dezvoltarea moștenirea duhovnicească și românească, spre binele Bisericii și Patriei.

La plecarea de la biserică mare, preoții-parohi și credincioșii au făcut o caldă manifestație de dragoste filială Arhiepiscopului nostru.

Înalt Prea Sfinția Sa și însoțitorii au vizitat apoi celelalte două biserici parohiale din Rășinari, precum și clădirea modestă în care și aveau reședința smeriții episcopi ortodocși ai Ardealului de la sfârșitul veacului XVIII, acum transformată în muzeu.

A fost vizitată de asemenea și casa memorială „Octavian Goga”.

*

În seara zilei de joi, 15 iunie a.c., venind de la Brașov, I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin a poposit la

MĂNĂSTIREA BRÎNCOVEANU DE LA SÎMBĂTA DE SUS,

care este metania sa, locașul monastic în care s-a închinoviat la intrarea în cinul monahal. Viețuitorii sfântului locaș i-au ieșit întru întâmpinare, primindu-l cu dragostea și cinstea cuvenită.

A doua zi, vineri, 16 iunie a.c., în biserică mănăstirii, a avut loc primirea solemnă a Înalt Prea Sfinției Sale de către soborul viețuitorilor acestui așezământ istoric, în frunte cu Prea Cuvioșii Arhimandriți Ioan Dinu și Serafim Popescu, precum și P. Cuv. protosințel Veniamin. S-a săvârșit o Doxologie, strana fiind susținută de călugări și de închinători aflați acolo în reculegere duhovnicească.

Cu acel prilej, P. Cuv. Arhim. Ioan Dinu a rostit un cald cuvânt de bineventare pentru Arhiepiscopul Bisericii ortodoxe ardelen, ridicat la această înaltă slujire din rîndurile viețuitorilor așezământului monastic brîncovenesc.

A răspuns I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin evocînd legăturile sale vechi și strînse cu mănăstirea aceasta și cu viețuitorii ei de astăzi. De peste două decenii, de cînd a intrat în cinul monahal, venea acolo să se reculeagă ori de cîte ori îi îngăduiau îndatoririle sale dascălești și publicistice de la Sibiu, fiind nelipsit de la prăznuirea anuală a hramului și de la alte momente de seamă din viața sfântului locaș. A încredințat pe viețuitorii mănăstirii că va avea în grijă deosebită acest așezământ readus la viață de pururea pomenitul Mitropolit Nicolae Bălan, care-și doarme somnul de veci în incinta bisericii mănăstirii.

Înalt Prea Sfinția Sa a făcut apoi o rugăciune de pomenire la mormîntul Mitropolitului *Nicolae Bălan*.

La amiazi, I. P. S. a luat masa în trapeza mănăstirii, împreună cu viețuitorii așezământului.

Duminică, 18 iunie 1967, fiind

PRAZNICUL POGORIRII DUHULUI SFÎNT,

la ora îndătinată, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, îmbrăcat în odăjdii arhieresti, în dăngătul clopotelor, a fost condus cu ceremonialul cuvenit de la Reședința sa la Catedrala mitropolitană.

Inconjurat de un sobor alcătuit din P. C. Vicar arhiepiscopesc Traian Belaşcu, P. C. Rector Dr. Sofron Vlad, consilieri arhiepiscopesci, profesori ai Institutului Teologic Universitar, protopopi, preoți și diaconi, Înalt Prea Sfinția Sa a săvârșit *prima liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană*.

În cadrele Liturghiei, Arhipăstorul nostru a săvârșit *prima hirotonie* (întru diacon, a unui candidat la preoție).

La sfârșitul Liturghiei, Înalt Prea Sfinția Sa a vorbit credincioșilor despre însemnătatea creștinească și românească a Praznicului Pogorîrii Duhului Sfânt (Cincizecimea, sau Rusalile). În esență, Înalt Prea Sfinția Sa a spus următoarele:

Prima slujbă pe care o săvârșesc în această Catedrală ca mitropolit al Ardealului îmi aduce aminte că *aici*, la *acest* praznic, doi dintre înaintașii mei de scaun, Mitropoliții Nicolae Bălan († 1955) și Nicolae Coian († 15 aprilie a.c.), au fost hirotoniți întru arhieriei. Acesta este un semn că Dumnezeu m-a chemat să pășesc pe urmele lor, să le continui lucrarea arhipăstorească și s-o dezvolt potrivit trebuințelor sufletești ale credincioșilor.

Lucrarea arhierescă — în lanțul nesfârșit al succesiunii apostolice — este o prelungire firească a lucrării desfășurate de Sfinții Apostoli sub călăuzirea Mîntuitorului și a Duhului Sfânt.

Prin Sfinții Apostoli, fiecare neam, fiecare popor avea să audă cuvîntul lui Dumnezeu *în limba lui*, acesta fiind înțelesul poruncii pe care Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a dat-o Sfinților Săi Apostoli, cînd le-a zis: „Mergînd învățați *toate* neamurile...” (Matei 28, 19).

Într-o anumită epocă, unii au ajuns să susțină că numai anumite limbi ar fi limbi „sfinte”, adică vrednice de-a se predica Evanghelia în graiul lor, de-a ne ruga lui Dumnezeu, de-a săvârși sfintele slujbe deobște. Astfel erau considerate, în Răsărit, greaca și slavona, iar în Apus, latina. Această limitare nu era însă în spiritul Evangheliei lui Hristos. Prin voia lui Dumnezeu, Evanghelia Fiului Său era destinată *tuturor* oamenilor și, deci, trebuia predicată în graiuri înțelese *de toți oamenii*.

În Ortodoxia răsăriteană, fiecare limbă e „limbă sfîntă”.

La noi, ortodocșii români, limba română e limba noastră sfîntă. În ea am făcut primele traduceri ale cărților sfinte, primele tipărițiuri începînd cu cele ale harnicului diacon Coresi (din veacul XVI). Prin aceste tipărițiuri bisericești s-au pus bazele literaturii române și limbii literare române. Prin această limbă, cuvîntul lui Dumnezeu a pătruns de la inimă la inimă, ajutîndu-ne să cunoaștem voia Tatălui ceresc și să ne pătrundem de căldura dragostei de frate.

După trecere de veacuri, astăzi, și romano-catolicismul — care folosește limba latină — a început să înțeleagă că fiecare popor are dreptul să audă cuvîntul lui Dumnezeu în limba lui, să se roage în limba lui, deși mai sînt încă destule ezitări pe această temă.

În Biserica noastră, limba românească a devenit demult vasul prin care ni se împărtășește Evanghelia Domnului și prin care binecuvîntarea lui Dumnezeu se revarsă asupra noastră. Așa a ajuns Sfînta noastră Biserică să contribuie în măsură însemnată, hotărîtoare chiar, la ctitorirea limbii literare și a literaturii române.

Prin Biserică, poporul nostru a ajuns să se împărtășească de luminile dinafară, cum sînt cele ale Bizanțului creștin, care ne-a dat în limba noastră

pe Sfântul Ioan Gură de Aur și operele altor Sfinți Părinți și scriitori bisericești. Prin traduceri în românește, aceste opere nepieritoare s-au împletit cu sufletul obștei noastre dreptcredincioase și am ajuns să punem pecetea spiritului românesc asupra culturii primite de la Bizanț.

Dreapta credință creștină ortodoxă răsăriteană a moșilor și strămoșilor noștri s-a împletit cu ființa neamului nostru, devenind ceea ce se numește „legea românească”. *Ei* i-au aparținut sufletește înaintașii noștri, *ea* — alături de unitatea de limbă etc. — ne-a conservat ființa națională în evul mediu, *ea* a apărut poporul nostru de primejdia sfîșierilor lăuntrice.

Chiar dacă vrăjmașii trecute au reușit uneori să ne despartă pe considerente superficiale, conștiința unității noastre de credință și de neam a rămas vie în sufletele înaintașilor noștri, ea i-a ajutat să fie *una* ca Biserica și ca popor.

Această unitate o păzim și o adîncim mai ales *astăzi*, cînd *poporul nostru și-a împlinit cele mai înalte năzuințe ale lui*.

La prima Cincizecime, fiecare popor a auzit vorbindu-i-se de către un apostol *în limba lui*. Și *astăzi*, fiecare popor vorbește în limba lui maternă, dar în materie de credință același Duh Sfînt se împărtășește credincioșilor prin limba fiecărui popor.

De aceea, datori sîntem să cinstim limba fiecărui popor și pe cei ce o vorbesc, să arătăm respect față de celelalte popoare irărești, pentru ca între noi și ele să dăinuiască și să se desăvîrșească pacea nelulburată de nici o învrăjpire, pacea întemeiată pe dreptate și iubire.

La Babilon, limbile au despărțit pe oameni. La Cincizecime, ele i-au adunat laolaltă, i-au unificat în mărturisirea aceleiași credințe a iubirii, care biruie păcatul, adică și vrajba, prin jertfa izbăvitoare a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, prin puterea Duhului Sfînt.

Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat chemînd și îndemnînd pe credincioși să împletească în toate manifestările lor dragostea de Legea strămoșească, de Biserica noastră străbună, cu dragostea de Patria noastră înfloritoare, de plaiurile în care ne-am născut și care *astăzi* — prin munca însușeșită a unui întreg popor, înțelepțește călăuzit de cei mai buni fii ai lui — se înfrumusețează și se înauțesc pe zi ce trece.

Credincioșii l-au înconjurat cu mișcătoare dragoste pe Arhipăstorul nostru și i-au cerut binecuvîntarea părintească.

A fost o manifestare de atașament cald al „turmei” duhovnicești față de Arhipăstorul dorit și iubit, față de instituția pe care o slujește și față de Patria dragă care ne ocrotește pe toți.

A DOUA ZI DE RUSALII,

luni, 19 iunie a.c., fiind hramul Catedralei mitropolitane — Sfinția Treime — Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a săvîrșit din nou Sfînta Liturghie, înconjurat de sobor, hirotonind totodată întru preot pe un diacon.

Înalt Prea Sfinția Sa a făcut, de asemenea, pomenirea mitropoliților Ardealului trecuți la Domnul — Andreiu, Miron, Ioan, Nicolae și Nicolae —, precum și a tuturor celor ce au ostent și au jertfit pentru construirea Catedralei noastre mitropolitane.

La stîrșitul Sfîntei Liturghii, fiind încă îmbrăcat în odăjdiile arhieresti, Înalt Prea Sfinția Sa a luat loc în jeșul mitropolitan, fiind înconjurat de soborul slujitorilor.

De pe amvonul (podiu) din mijlocul Catedralei, P. C. Vicar arhiepiscopesc *Tr. Belascu* a vorbit — scurt și avîntat — despre unitatea noastră în credință și unitatea noastră ca neam. Unitatea de credință ne-am relăcut-o și întărit-o prin unificarea bisericească din anul 1948. De atunci încoace, am încetat să mai fim „noi” și „voi”, am încetat să ne mai deschilim în „strană dreaptă” și „strană stîngă”. De atunci încoace, sîntem cu adevărat una, căci alcăluim o singură Biserică, mărturisim aceeași dreaptă credință ortodoxă română a moșilor și strămoșilor noștri și contribuim cu rivnă și dragoste la propășirea harnicului și vrednicului nostru popor.

În numele celor ce au făurit acum 19 ani unificarea bisericească, a dat asigurări că acest act istoric e veșnic, el are trînicie fără de sfîrșit, prin el fiind cimentată însăși unitatea noastră ca popor care-și construiește astăzi un viitor fericit.

Trecînd pe același amvon din mijlocul Catedralei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Dr. Nicolae Mladin* a pus întrebarea: Oare de ce acum șaiszeci de ani — cînd a fost clădită și sfințită — înaintașii noștri au dat Catedralei mitropolitane din Sibiu hramul Preasfintei Treimi?

Desigur că ei, pe lîngă însemnătatea religioasă a Sfintei Treimi, se gîdeau și la semnificația națională, adică la cele trei provincii românești: Țara Românească, Moldova și Transilvania. Acestea, deși despărțite de știutele pricini istorice, ca și Persoanele dumnezeiești ale Preasfintei Treimi, formau de cînd ne-am pomenit pe lume aceeași unitate românească: de neam, de limbă, de credință, de pămînt străbun.

Hramul Catedralei mitropolitane era o prevestire și o expresie a năzuinței întregului popor român, de la începutul acestui veac și de după aceea, de-a ajunge și la unitatea națională de stat, căci pe cea de conștiință națională, de limbă și de năzuință comună spre unitate și libertate națională le avea demult și le păzea ca pe-o visterie fără pereche.

În anul 1948 s-a realizat și unitatea bisericească.

Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat chemîndu-ne pe toți, cler și credincioși, să păstrăm și să întărim unitatea noastră națională și bisericească, pentru ca Patria noastră să înflorească peste ani și peste vremi așa cum merita poporul nostru, zbuciumat și încercat în trecut, liber și prosper astăzi.

Și de astă dată, Arhipăstorul nostru a fost obiectul omagiilor fiiștii ale păstoriiilor săi, în Catedrală și la ieșire, pe traseu, pînă la Reședința mitropolitană.

Vineri, 23 iunie 1967 — însoțit de P. C. Vicar arhiepiscopesc *Traian Belascu* și de P. C. Rector *Dr. Sofron Vlad* — Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* s-a îndreptat spre Cluj, poposind

LA EPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI,

unde a fost întîmpinat cu dragoste și cu cîntecul cuvenit de către Prea Sfințitul Episcop *Teofil*, înconjurat de consilierii eparhiali și de alți slujitori bisericești.

La Catedrală, I. P. S. Mitropolit *Nicolae al Ardealului*, îmbrăcat în mantia vlădicească, a luat loc în jețul arhieresc pe care au stat cu cînte pururea pomeniții episcopi *Nicolae Ivan* și *Nicolae Colan*.

Înconjurat de un sobor de preoți și diaconi — între care se aflau P. C. Vicar eparhial *Fl. Geomolean* și P. C. Prot. stavr. *Sabin Truția*, fost vicar — P. Sf. Episcop *Teofil* a săvîrșit o Doxologie.

După aceea, s-a cîntat un Polihroniu pentru ocîrmuitorii bisericești și cetățenești, pentru preoți și credincioși.

Adresindu-se apoi I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului și însoțitorilor săi, P. S. Episcop *Teofil* a rostit următorul cuvînt de binevenire:

Orice moștenitor înstărit, trăind în bunăstare și avînd totui la îndemînă, eugeță fără încetare, zi și noapte, cu recunoștință, la vrednicul său binefăcător, căruia îi datorește belșugul și fericirea sa.

Este cazul nostru, al celor ce trăim și activăm la centrul eparhial ortodox român din Cluj. Noi nici într-o zi nu putem pierde din vedere personalitatea celui ce a clădit marea catedrală în care ne aflăm și pe care ceas de ceas o zărim prin ferestrele reședinței episcopale. Casa episcopală însăși, cu mobilierul ei, cu tablourile și cu toată înzestrarea ei cultivă clipă de clipă amintirea celui ce a dobîndit-o, a locuit-o, a înnobilit-o cu bunătatea sa, cu înțelepciunea, cu dragostea sa neclintită față de legea și neamul nostru.

S-a înțeles de la început că mă gîndesc la fericitul întru pomenire episcopul *Nicolae* Ivan. Urișa lui vrednicie se vădește izbitor în împrejurarea că la o vîrstă cînd mulți alții se gîndesc la odihna pensionării, la vîrsta de 64 de ani el acceptă sarcina de a pregăti de la temelie înființarea și organizarea unei noi episcopii în condiții de prefaceri radicale.

Atmosfera înaltă și înălțătoare lăsată în realizările neuitatului cititor al Episcopiei ortodoxe române a Clujului a fost sporită de urmașul său și înaintașul meu în scaun, distinsul, demnul arhipăstor și iscusitul condeier, Mitropolitul *Nicolae* Colan, de curînd trecut la bucuriile cele veșnice.

Străluciri mei înaintași, cărora noi toți, clericii și credincioșii Eparhiei Clujului, le purtăm o vie recunoștință și o deosebită prețuire, amîndoi au fost dăruii capitalei Ardealului și nordului Ardealului de către cetatea de scaun mitropolitană de la Sibiu. Astfel, profunda noastră recunoștință și aleasa noastră prețuire se răsfrînge asupra Arhiepiscopiei care i-a crescut și ni i-a dăruit.

Amîndoi n-au pregetat nici o clipă — conștienți de misiunea lor — să trudească cu încordare multă pentru înaintarea și înflorirea Episcopiei noastre reînviată, pentru întărirea dreptei credințe în sufletul neamului nostru românesc de pe aceste plaiuri.

Inalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit *Nicolae*,

Cu multă bucurie și cu dragă inimă întîmpinăm în persoana I. P. S. Voastre pe solul și conducătorul acestei Mitropolii-mame și binefăcătoare.

Sîntem fericiți că I. P. S. Voastră aduceți la cîrma Mitropoliei Ardealului — pe lîngă o bogată înzestrare sufletească — o vastă cultură teologică și o realistă înțelegere a prefacerilor fericite prin care trece țara noastră, alături de multe alte țări de pe toate continentele.

Vă asigur că pe lîngă stima și dragostea arătată pînă mai ieri distinsului profesor de teologie Dr. *Nicolae* Mladin, adaug azi și necurmat în viitor considerația și devotamentul cuvenit Arhiepiscopului și Mitropolitului rînduit mie, de Providența cerească, să-l pomenesc la toate liturghiile mele arhieresti.

Toate inițiativele I. P. S. Voastre privitoare la bunăstarea Bisericii noastre străbune și la propășirea Patriei noastre iubite le voi îmbrățișa cu interesul firesc oricărui dreptcredincios și oricărui bun patriot.

Împreună cu mine, preoții noștri — care Vă stimează și Vă iubesc pentru că Vă cunosc de la catedră, Vă cunosc de la cursurile de îndrumare misionară, unde ați ținut prelegeri, Vă cunosc din cele scrise în publicațiile noastre bisericești — Vă întâmpină astăzi cu multă bucurie, Vă cer binecuvîntarea Voastră arhipăstorească și Vă urează: Întru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte!

A luat apoi cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, care — adresîndu-se P. S. Episcop Teofil, preoților și credincioșilor — a spus:

Îngăduiți-mi să dau expresie bucuriei deosebite pe care o simt pentru că mi s-a dat prilejul de a face — în calitate de Mitropolit al Ardealului — prima vizită la sediul Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Această bucurie se datorește întîi de toate faptului că mă găsesc în orașii care mă duc cu gîndul la Napoca, străvechea așezare a două popoare nuncitoare și dîrze, dacii și romanii, din împreunarea cărora s-a născut națiunea noastră, slăpînită în cursul existenței ei de veacuri de idealul progresului și libertății.

Mă bucur, în al doilea rînd, pentru faptul că mă aflu la Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, care prin titlul ei istoric arată vechimea organizației noastre bisericești ortodoxe din aceste părți ale Transilvaniei. În titlul acestei episcopii se cuprinde o întreagă istorie. Episcopia aceasta poartă pecetea domnilor Moldovei Ștefan cel Mare și Sfînt și Petru Rareș, dar și pecetea lui Mihai Viteazul. Aici s-au întretesut influențe moldovene și muntene și prin aceasta s-a fortificat idealul de unitate națională. Aici, la Cluj, s-a inițiat apoi actul istoric al reîntregirii Bisericii strămoșești din Transilvania.

Sînt fericit că am putut veni aici în calitate mea de mitropolit al Ardealului într-o vreme în care poporul român își împlinește visurile de veacuri. Munca susținută care se depune în toate sectoarele și rezultatele frumoase ce se observă pe urma acesteia în Cluj, ne umple de bucurie și optimism, ne însuflă curaj și încredere în viitor, ne îndeamnă pe noi, credincioșii și slujitorii Bisericii străbune, să ne rugăm și să muncim cu sîrguință pentru ca în Biserică să pulseze o viață nouă, iar Patria să înflorească din ce în ce mai mult.

Mulțumesc P. S. Episcop Teofil pentru frumoasele cuvinte pe care mi le-a adresat. Am cinstit și cinstesc în P. S. Voastră pe ierarhul evlavios care se pleacă plin de smerenie în fața Arhiereului celui veșnic, Iisus Hristos. Am cinstit și voi cinsti și de-acum înainte în persoana P. S. Voastre pe episcopul învățător care soarbe neconținut putere înviorătoare și luminează din izvoarele de viață nouă ale Sfintei Scripturi și ale Tradiției sfinte. Am cinstit și cinstesc în P. S. Voastră pe mesagerul unității noastre sufletești, care își cheltuiește puterile sufletești pentru cimentarea acestei unități.

Aduc de la Sibiul Mitropoliților Andreiu Șaguna, Nicolae Bălan și Nicolae Colan — și de la Sadul din apropierea Sibiului al lui Inochentie Micu Klein — mesajul înfrățirii pentru Episcopia Clujului, pentru clerul

și credincioșii acestei eparhii. Noi sîntem chemați să lucrăm în strînsă colaborare pentru binele și unitatea Bisericii strămoșești și pentru înflorirea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România, ai cărei cetățeni devotați sîntem. Dumnezeu să ne ajute!

Binecuvîntînd pe credincioși, I. P. S. Mitropolit Nicolae și P. S. Episcop Teofil s-au înapoiat apoi la reședința episcopală.

După aceea, înalții ierarhi — însoțiți de P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu și P. C. Consilier eparhial O. Moraru — au făcut o vizită Președintelui Comitetului executiv al Sfatului Popular al Regiunii Cluj, DI Clement Rusu, cu care s-au întreținut cordial.

De acolo, înalții ierarhi au venit la Seminarul Teologic, unde au fost primiți de P. C. director Ioan Pop cu un cuvînt de bineventare, și de ostenitorii Seminarului.

La reședința episcopală a avut loc o recepție, în cursul căreia I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a cunoscut și s-a întreținut cu șefi ai organelor locale și cu alți invitați de seamă la masa dată în cinstea I. P. S. Sale de către P. S. Episcop Teofil al Clujului.

La masă, s-au rostit toasturi.

P. S. Episcop Teofil al Clujului a dat expresie încă o dată bucuriei pe care i-o pricinuieste vizita I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, fost profesor de teologie la Sibiu, cu activitate literară și didactică bine cunoscută. P. S. Sa și-a exprimat nădejdea că activitatea bisericească și patriotică în cuprinsul Mitropoliei Ardealului va căpăta un impuls deosebit prin colaborarea I. P. S. Mitropolit Nicolae cu episcopii sufragani. Promițînd că va fi I. P. S. Sale un colaborator devotat și sincer în toate acțiunile de interes bisericesc și cetățenesc, P. S. Episcop Teofil a încheiat cu urări de sănătate și de viață rodnică pentru cîrmuitorul Mitropoliei ardelene.

P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu a mulțumit P. S. Episcop Teofil pentru dragostea arătată Arhipăstorului nostru prin cuvintele rostite la această agapă, la care participă — pe lîngă clerul de la centrul eparhial — și reprezentanții organelor puterii de Stat din regiune și oraș, precum și personalități culturale de seamă (ca Dnii: profesor emerit Dr. Ioan Goia, prof. univ. Dr. A. Ionașcu ș.a.). Accentuînd unitatea sufletească ce s-a putut remarca aci, P. C. Sa a subliniat că și în viitor trebuie să acționăm fără șovăire pentru întărirea acestei unități sufletești. Vom contribui în felul acesta și la cimentarea unității noastre naționale. Aceasta nu exclude, însă, nicidecum colaborarea strînsă cu celelalte confesiuni și naționalități de pe plaiurile transilvănene. Mergînd pe această linie, vom da un sprijin prețios Conducătorilor Patriei noastre scumpe în acțiunile pe care le desfășoară pe plan intern și extern pentru înflorirea și sporirea prestigiului țării noastre dragi.

A încheiat dorind P. S. Episcop Teofil și colaboratorilor săi o activitate rodnică.

A luat apoi cuvîntul I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, exprimîndu-și bucuria pentru prilejul ce i s-a dat ca — în calitate de mitropolit al Ardealului — prima vizită să o facă P. S. Episcop Teofil, urmașul atîtor vlădici vrednici ai Vadului, Feleacului și Clujului. I. P. S. Sa l-a asigurat pe P. S. Episcop Teofil de colaborare și sprijin frățesc în toate problemele care interesează viața bisericească și cetățenească, încredințat fiind că

progresul care se înregistrează într-o eparhie sufragănă, cum este și cea a Clujului, se răsfringe asupra întregii mitropolii.

I. P. S. Sa și-a exprimat bucuria că a putut sta de vorbă cu reprezentanții puterii de Stat de la regiune și oraș în condiții de perfectă înțelegere, promițând că va sprijini, ca mitropolit al Ardealului, toate acțiunile patriotice menite să sporească prestigiul Patriei noastre și să-i chează la înflorire. I. P. S. Sa a amintit că activitatea sa profesorală și cea literară este tot atât de veche ca și activitatea de zidire nouă pe care o desfășoară regimul socialist din România.

În încheiere, I. P. S. Sa a adus mulțumiri ocîrmuitorilor Patriei noastre — Domnului Secretar General al C. C. al Partidului Comunist Român Nicolae Ceaușescu, Domnului Președinte al Consiliului de Stat Chivu Stoica, Domnului Președinte al Consiliului de Miniștri Ion Gheorghe Maurer, precum și Domnului Secretar general al Departamentului Cultelor, Profesor Dumitru Dogaru — pentru sollicitudinea pe care o arată față de Biserica noastră, asigurându-i de loialitatea sa și făgăduind că își va pune toată ființa sa în slujba marilor idealuri ale poporului muncitor și ale Patriei noastre prospere.

În după-amiaza aceleiași zile, I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului împreună cu P. S. Episcop *Teofil* al Clujului au făcut vizite frățești următorilor șefi de culte cu reședința în orașul Cluj: Eminenței Sale Domnului Episcop reformat Julius Nagy, Eminenței Sale Domnului Episcop unitarian Kiss Elek, Eminenței Sale Domnului Episcop luteran maghiar Gheorghe Argay.

Sîmbătă, 24 iunie a.c. — la praznicul Nașterii Sf. Ioan Botezătorul — I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, împreună cu însoțitorii, a plecat

LA EPISCOPIA ORADIEI,

spre a face o vizită frățească P. S. Episcop *Valerian*.

La Catedrală, Înaltui oaspete a fost întâmpinat de către P. S. Episcop *Valerian*, înconjurat de slujitori bisericești de la centrul eparhial și a luat parte la liturghia arhierască. Înalt Prea Sfinția Sa, îmbrăcat în mantia vlădicească, după ce a primit sărutarea frățească a P. S. Episcop *Valerian*, a fost condus la scaunul arhieresc.

Predica praznicului a fost rostită de P. C. Pr. Andrei Lupșa.

După terminarea Sf. Liturghii P. S. Episcop *Valerian* înconjurat de soborul preoților slujitori a bineventat în numele preoțimii și credincioșilor din ținutul Bihorului, Maramureșului și Oașului pe Mitropolitul Ardealului. P. S. Sa, în cuvinte înaripate, a rostit următorul cuvînt de bineventare:

În numele credincioșilor, preoților și protopopilor din țara Maramureșului, a Oașului, a Chioarului, a Sălajului, a Sătmarului și Bihorului întîmpinăm astăzi pe noul mitropolit al Ardealului, I. P. S. Sa Dr. Nicolae Mladin, în jurul căruia ne stringem toți înfrățiți de aceeași dragoste de glie și de lege ortodoxă românească.

Am ținut dinadins să Vă primim, I. P. S. Părinte, în această biserică străbună cunoscută sub numele de „Biserica cu lună“, care stă mărturie a frămîntărilor de peste două veacuri și jumătate, prin care au trecut strămoșii acestor plaiuri în lupta pentru credința și ființa națională a poporului.

Vă întâmpinăm în acest templu al unității de suflet și credință a poporului român, deasupra căruia străjuiesc chipul martirului Horea, semn al cinstirii și prețuirii sacrificiului său, adus pentru libertatea și drepturile poporului asuprit și subjugat.

Peste această parte de nord-vest a Patriei, ce alcătuiește Episcopia Oradei — care se întinde din văile Crișurilor și pînă în munții Maramureșului — păstoresc de aproape 16 ani. Turma noastră duhovnicească este alcătuită — în imensă majoritate — din români ortodocși, liberi și frați în cuget și simțiri, frați în credință, în legea și datina românească.

Astăzi toți sîntem înfrățiți sub bolta Ortodoxiei, într-o caldă unitate de suflet și credință.

Pe plan cetățenesc — noi, aici la Oradea — am îndrumat credincioșii pe planul progresului în Patria noastră, avînd bucuria de a vedea înmă-nunchiați la această amplă lucrare cetățenească pe toți conducătorii cultelor religioase și ai minorităților naționale, ajungînd aproape la realizarea dezideratului Sfintei Scripturi, care spune că în creștinism „nu mai este nici iudeu, nici elin, nici parte bărbătească sau femeiască, pentru că toți sîntem una în Hristos”.

Înalt Prea Sfințite Frate,

Vă întâmpină astăzi cu bucurie în catedrala Episcopiei Oradea toată suflarea ortodoxă românească din țara Crișurilor și pînă în inima Maramureșului.

În persoana I. P. S. Voastre noi vedem un frate ales, care prin activitatea de pînă acum, ca profesor de teologie și slujitor al Bisericii, V-ați inspirat fericit din duhul Capadochienilor, luceferii veacului de aur al Sfintei Ortodoxii, pentru care avem speranța tare că veți fi pentru această parte a Patriei, cuprinsă între Carpați, Munții Apuseni și Văile Crișurilor, Someșului și Tisei, un luceafăr al Bisericii noastre și un sprijinitor și luptător al poporului nostru în strădaniile lui pentru prosperitate, progres și pace.

Duhul marelui Șaguna — care n-a fost ardelean, dar a izbutit ca nimeni altul să apere Biserica și poporul din Ardeal de prăpastia spre care erau împinși de neprieteni — să Vă călăuzească și pe I. P. S. Voastră a-l întrece pe Andreiu Șaguna în fapte și înfăptuiri bogate, ajutîndu-Vă a ajunge bătrînețe bune.

Pînă nu demult, ardelenii îmi spuneau mie Benjaminul Sfințitului Sinod. Văzîndu-Vă și întâmpinîndu-Vă cu bucurie duhovnicească astăzi, mi-am dat seama nu numai că nu mai sînt eu Benjaminul Sf. Sinod, dar am ajuns cel mai în vîrstă astăzi între ierarhii ardeleni.

Undeva Mîntuitorul spune: „Unul este cel ce seamănă și altul cel ce seceră” (Ioan 4, 37). Și eu — la vremea sa — am secerat la Oradea în ogorul semănat de înaintașii mei de pioasă aducere aminte.

Avînd conștiința că în Transilvania — în 16 ani de arhierie — am semănat sămînță bună a Evangheliei păcii, progresului și a bunei înțelegeri dintre oameni și popoare, Vă urăm, I. P. S. Părinte Mitropolit Nicolae, un seceriș bogat pe întinsul ogor duhovnicesc, pentru ca din roadele acestui seceriș să puteți semăna și I. P. S. Voastră mai mult și mai bine, urmînd ca și în urma I. P. S. Voastre, alții să adune iarăși mulțime de roade

duhovniceșu și pămîntești, spre slava lui Dumnezeu și gloria Patriei noastre scumpe și dragi, Republica Socialistă România.

Incheie dorind I. P. S. Sale o rodnică activitate. Corul intonează: Întru mulți ani trăiască.

Adresindu-se P. S. Episcop Valerian, preoților și credincioșilor prezenți, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* spune că refrăiește în aceste clipe momente din timpul cînd, în calitate de student la Oradea, venea să se închine în această biserică, în care pictura care o împodobește, corul frumos, slujba, toate conlucrează ca și altădată, ca pe toți cei prezenți să-i facă una.

Înalt Prea Sfinția Sa arată că a desprins din cuvintele Prea Sfințitului Valerian care a fost străduința Ierarhului, clerului și credincioșilor, strădanii vrednice de toată prețuirea. Aceste strădanii s-au îndreptat spre marea țintă care este unitatea sufletească transmisă nouă de strămoșii noștri ca o flacără sfîntă, ca o torță de foc pe care urmașii lor s-o poarte cu vrednicie și s-o transmită mai departe. Aceasta este o chemare pentru noi toți spre dragoste unii față de alții ca să ne simțim frați, care dragoste să ne topească pe toți într-o singură lucrare. Gîndurile noastre — spunea mai departe Înaltul Ierarh — trebuie să se îndrepte spre Patria noastră scumpă, amintindu-ne de luptele de secole purtate de masele populare pentru dreptate socială, libertate și unitate națională. Visurile de altădată se împlinesc în vremea noastră și sub privirile noastre cînd, toți împreună cu cei de altă confesiune și de altă naționalitate, credincioșii noștri lucrează împreună cu tot poporul pentru sporirea belșugului și pentru bunăstarea comună. Noi avem rădăcini adînc înfipte în acest pămînt pe care l-au lucrat strămoșii noștri în sudoarea frunții lor și l-au sfințit cu jertfa lor și sîntem chemați să ajutăm poporul muncitor în drumul său spre progres. Biserica noastră strămoșească cu tradițiile ei vechi ne învață să fim respectuoși față de alte confesiuni ca umăr la umăr toți credincioșii să lucreze împreună în duhul lui Hristos pentru binele omului, pentru înălțarea Patriei. Acestea au fost strădaniile din toată vremea și din timpul păstoriei P. S. Episcop Valerian, așa cum le-am putut desprinde din mărturisirea pe care a făcut-o Prea Sfinția Sa.

Înaltul Ierarh mărturisește că a cunoscut pe Prea Sfinția Sa Episcopul Valerian încă înainte de a fi episcop. În calitatea pe care o are s-a dovedit ca un episcop cărturar și slujitor devotat Sfintei noastre Biserici, îndrumător al preoțimii și al turmei dreptcredincioase pe care o păstorește. Asigură pe P. S. Sa că așa după cum mitropolitul Șaguna a învăluit în dragostea sa și pe credincioșii din ținutul Oradiei și după cum Sibiul a trimis aici oameni pricepuți ca să lucreze în calitate de vicari, printre care amintește pe I. Mețianu, I. P. S. Sa înțelege să continue tradiția veche de conlucrare a Sibiului cu Oradea. Asigură pe P. S. Sa de toată prețuirea și de toată colaborarea, căci programul dintr-o eparhie sufragănă se răsfrînge binefăcător asupra bunului mers al întregii Mitropolii din care face parte.

După cuvîntarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Nicolae* s-a rostit polihroniul.

Sfîrșindu-se sf. Liturghie, Înălții Ierarhi împreună cu însoțitorii lor au plecat la reședință.

Înălții paspeți au făcut apoi o vizită Dlui Președinte al Comitetului

executiv al Sfatului Popular al regiunii Crișana, unde s-au întreținut cordial cu conducătorii acelei regiuni.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae împreună cu însoțitorii săi au rămas oaspeții P. S. Episcop Valerian.

În ziua de 25 iunie Î. P. S. Mitropolit Nicolae împreună cu P. S. Episcop Visarion Ploieșteanul, reprezentantul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, P. S. Episcop Teoctist al Aradului, P. S. Episcop Teofil al Clujului și P. S. Episcop Valerian al Oradiei și însoțitorii lor au participat la instalarea Em. Sale *Ladislau Papp*, Episcopul reformat al Oradiei, unde a rostit următoarea cuvântare:

Eminența Voastră,
Stimați clerici și credincioși,
Cinstiți oaspeți,

„*Bucuratu-m-am când mi s-a zis: să mergem în casa Domnului*“ — a grăit cu glas de alăută psalmistul (Ps. 121, 1). Așa pot mărturisi și eu: *Bucuratu-m-am când am primit poftirea de a participa la marea sărbătoare a Episcopiei reformate de la Oradea și împreună cu mine s-au bucurat toți precii și credincioșii Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu și ai Mitropoliei Ardealului, Crișanei și Maramureșului. Și acum bucuria mea și a Bisericii Ortodoxe transilvane este mare pentru că iau parte la praznicul bucuriei voastre, a noului episcop, a clerului și credincioșilor, și pot spune că bucuria voastră este și bucuria noastră a tuturor.*

De ce ne putem astăzi bucura împreună, noi cei ce aparținem de diferite biserici? Pentru că ne simțim împreună „*casnici ai lui Dumnezeu*“ (Ef. 2, 19); pentru că credem și mărturisim pe același Domn Iisus Hristos, întru care este mîntuirea. Spiritul ecumenic — care ne însușește pe toți și care a devenit o tradiție vie și pe plan mondial, și în țara noastră — se bazează tocmai pe această înfrățire în Hristos. Iar Mintuitorul ne spune: „*Iubiți-vă unul pe altul. Precum v-am iubit eu pe voi așa să vă iubiți și voi unul pe altul. După aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii mei, de veți avea dragoste în re voi*“ (Ioan 13, 34—35). Și e firesc ca acei care iubesc pe Iisus Hristos să se iubească întreolaltă cu o iubire vrednică de numele de ucenici ai lui Hristos. Iubirea lui Hristos ne apropie și ne face să ne iubim unii pe alții. Căci scris este: „*Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăște, mincinos este, căci cine iubește pe Dumnezeu iubește și pe fratele său*“ (I Ioan 4, 20—21). Ura este de la cel rău (Ioan 8, 44). Iubirea e de la Dumnezeu. De aceea cei ce cred în Hristos sînt fii ai iubirii — iar iubirea e izvorul adevăratei bucurii (In. 15, 10—12). Oare nu tresăltă inima în noi de bucurie cînd citind cuvîntul Domnului, sau în rugăciune, simțim prezența Celui iubit, Celui ce ne-a iubit pînă la moarte, Celui ce ne iubește cu iubire dumnezeiască? Oare nu ne copleșește bucuria cînd ne întîlnim în Domnul și flacăra sfîntă a iubirii frățești ne învăluie ființa, ne face să simțim „*cît e de bine și cît e de frumos să locuiască frații în unire...* Aceasta e ca roua Ermonului, ca roua ce se coboară pe munții Sionului. Că unde e unire Domnul trimite viață și binecuvîntări nesfîrșite“ (Ps. 132, 1—3).

Și bucuria noastră este deplină pentru că credința noastră este „*roditoare în dragoste*“ (Gal. 5, 6), pentru că noi — „*nu iubim*“ numai „*cu cuvîntul...* ci cu fapta și cu adevărul“ (I Ioan 3, 18). A iubi însemnează

a te dăruî, a sluji lui Hristos și semenilor. De aceea ecumenismul actual nu e simplu sentimentalism sau o sumă de afirmații generale, de cuvinte frumoase, ci este iubire reală, care se manifestă în slujirea cu fapta, cu acțiunea comună, slujire a Domnului, a patriei, a omenirii. Fiul lui Dumnezeu din iubire de om s-a făcut om și n-a venit ca să i se slujească ci să slujească și să-și dea sufletul său răscumpărare pentru toți. (Mt. 20, 28). Așa și ucenicii lui Hristos, din iubire înțeleg să stea în slujba vieții, în slujba binelui, în slujba progresului.

Omenirea de azi trece prin mari frământări. Ea ne pune întrebarea: unde simteți voi ucenici ai lui Hristos? Și noi simțim bucuroși să răspundem: iată am încetat să ne mai învârbim și ne-am adunat într-o mare frăție ecumenică și împreună muncim, împreună acționăm, ca „lumea viață să aibă, cât mai multă viață” (Ioan 10, 10), cât mai îmbelșugată și cit mai fericită. Pentru noi, ierarhii, preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe, ca și pentru episcopii, slujitorii și credincioșii diferitelor culte din țara aceasta binecuvîntată de Dumnezeu, două sînt indeosebi slujirile, la care sîntem chemați și pe care le împlinim: slujirea patriei comune, Republica Socialistă România, și slujirea marelui ideal umanitar și creștin: pacea și colaborarea între popoare. Slujirea patriei noastre scumpe, izvorită din dragoste de popor și de mărețele lui înfăptuiri, care ne unește pe toți, este o poruncă divină, dar este și o poruncă a istoriei de pe aceste plaiuri. Iubirea de aproapele nu e numai iubire de omul izolat, de un individ oarecare, ci e și iubire de colectivitatea umană, de popor. Mîntuitorul însuși și Sfinții Apostoli și-au iubit poporul și au lucrat pentru mîntuirea lui (Matei 9, 36; 14, 14; 15, 32; Romani 9, 3). Urmînd pilda aceasta sfîntă, și noi îmbrățișăm cu dragoste și recunoștință scumpa noastră patrie. Aceasta cu alît mai mult cu cit toți cei ce de secole am trăit împreună, pe aceste meleaguri, am muncit împreună și am luptat împreună pentru un viitor mai bun, pentru libertate religioasă și prietenie între confesiuni, pentru dreptate socială și înfrățire între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate și credințe religioase, sîntem legați de țara aceasta, de înfăptuirile înaintașilor noștri, și astăzi continuăm lucrarea lor pe un plan superior, muncind toți cu însuflețire pentru înflorirea patriei noastre comune, Republica Socialistă România, care ca o mamă bună ne îmbrățișează cu aceeași iubire și deschide căi de dezvoltare din ce în ce mai deplină pentru poporul întreg, pentru toți fiii ei. Care dintre noi, privind peste frumusețile naturale ale țării noastre și peste noile podoabe făurite de mintea și brațul oamenilor de azi, care adaugă noi frumuseți, nu e cuprins de un sentiment de mîndrie patriotică și de bucurie știind că are și el o contribuție la acestea toate, că ele sînt ale noastre ale tuturor, spre fericirea și bunăstarea tuturor?

Dar ca să ne bucurăm de marile realizări ale epocii noastre — și ca toate popoarele să propășească — avem nevoie de pace și colaborare între popoare. Cauza păcii și înfrățirii popoarelor e cauza măreață a omenirii întregi. Să-i slujim ei ne cheamă iubirea de Dumnezeu, care este pace, iubire de om, iubirea de popor, iubirea de omenire. Să-i slujim ei ne cheamă Domnul prin glasul profetului Isaia, care proiectează în viitor minunata viziune a unei omeniri în care nu vor mai exista arme, armate, războaie, ci armele vor fi transformate în unelte de muncă, pacea, tihna va stăpîni peste tot pămîntul și fiecare om, fiecare popor se va bucura de o viață îmbelșugată, fericită (Isaia 2, 4).

Iată aceste constatări și îndemnuri stau la inima noastră a tuturor: să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând și într-o lucrare să slujim lui Hristos și în Hristos să slujim omului, patriei, omenirii întregi.

Iubite Domnule Episcop,

Am avut bucuria ca la instalarea mea în scaunul arhiepiscopesc și mitropolitan de la Sibiu să Vă cunosc personal și să Vă ascult cuvințul, în care exprimați convingerea că — pe temeiul colaborării din trecut — vom putea conlucra în viitor și mai deplin în slujirea comună a poporului și a păcii. Atunci ne-am dat sărutarea frățească în Domnul. Astăzi am înnoita bucurie de a participa la solemnitatea instalării Eminenței Voastre în scaunul de episcop al Episcopiei reformate de la Oradea. Știu că Eminența Voastră înțelegeți cinstea ce vi se acordă de preoți și credincioși ca o slujire, o slujire a lui Hristos, o slujire a bisericii, o slujire a patriei noastre scumpe, o slujire a înfrățirii ecumenice între bisericele noastre, a înfrățirii între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, o slujire a păcii și conlucrării între biserici și între popoare. Vă asigur — în numele Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, în numele Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu și a Mitropoliei Ardealului, Crișanei și Maramureșului, împreună cu P. S. episcopi prezenți, Teofil al Clujului, Valerian al Oradei, Teoctist al Aradului și P. S. Visarion, vicar patriarhal, că noi — românii ortodocși — vom fi alături de Eminența Voastră, de preoții și credincioșii acestei Episcopii, ca să se adîncească și să se lărgească spiritul ecumenic al iubirii frățești, să se întărească dragostea noastră de patrie și să lucrăm împreună, suflet la suflet, umăr la umăr, pentru propășirea poporului, pentru frăția ecumenică, pentru pacea a toată lumea.

Dumnezeu să ne binecuvînteze pe noi pe toți, să reverse în inimile noastre Duhul Său, care e Duhul iubirii, al păcii, ca prin roadăle ce vor răsări din conlucrarea noastră să se preamărească Tatăl nostru cel din ceruri și țara noastră și pămîntul întreg să fie o grădină a păcii și bucuriei.

Domnul nostru Iisus Hristos să fie cu noi, cu toți!

Az Ur Jesus Christus legyen velünk mindnyájunkkal!

După aceea, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a participat — împreună cu ceilalți înalți ierarhi și cu însoțitorii lor — la masa festivă oferită de către Episcopia Reformată a Oradei.

Luni, 26 iunie a.c., I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului — însoțit de P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu — și-a continuat călătoria spre Arad, unde urma să facă o vizită frățească P. S. Episcop Teoctist.

PRIMIREA LA ARAD A I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE AL ARDEALULUI

I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, însoțit de P. C. Prot. stavr. Tr. Belășcu, vicar arhiepiscopesc, a făcut Prea Sfîntului Episcop Teoctist o vizită frățească, la 26 iunie a.c. P. S. Episcop Teoctist — împreună cu salariații Centrului eparhial — a primit pe înaltul oaspete la reședință.

După un scurt popas, I. P. S. Mitropolit Nicolae, condus de P. S. Episcop Teoctist, a vizitat biserica parohială din str. Eminescu, aflată în

curs de pictare, interesându-se îndeaproape de această frumoasă și importantă lucrare, apoi Sf. Mănăstire de la Arad-Gai și colecția de obiecte bisericești organizată acolo, fiind deosebit de impresionat de cele văzute.

De aici, înalții ierarhi au mers la Sf. Mănăstire Hodoș-Bodrog, fiind întâmpinați de starețul mănăstirii, în odăjdii și de viețuitorii de acolo.

Plăcut surprins de buna îngrijire și organizare și a acestor așezăminte, I. P. S. Mitropolit Nicolae a felicitat călduros pe P. S. Episcop Teoctist pentru grija și priceperea cu care le păstrează și le îmbunătățește pe amândouă.

După vizitarea celor două mănăstiri, înalții ierarhi au fost primiți în Catedrala din Arad în dangăt de clopote, de un sobor de preoți și diaconi, de preoțimea din orașul Arad și de numeroși credincioși.

După oficierea de către P. S. Teoctist a rânduiei bisericești pentru asemenea ocazii, adresându-se Înaltului oaspete, preoților și credincioșilor din Catedrală, P. S. Sa a rostit un cuvânt de salut:

Prea iubiții mei fii duhovnicești,

La intrarea în Ierusalim, Domnul și Mintuitorul nostru Iisus Hristos a fost primit cu întâmpinarea: „Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului“ (Ioan 12, 13).

Într-adevăr și oaspetele nostru de astăzi vine între noi în numele Domnului Iisus Hristos; vine în numele Aceluia care tuturor ne-a hărăzit ca „viață să avem și s-o avem din belșug“ (Ioan 10, 10).

Ne tresaltă inima de bucurie să puțem primi, noi, împreună cu preoții și credincioșii din orașul de reședință al Episcopiei noastre și să întâmpinăm după cuviință pe Arhiepiscopul de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, în persoana distinsului profesor de teologie ortodoxă de până ieri de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, Înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Mladin.

Ca Ierarh al locului și păstor al acestor plaiuri binecuvântate de Dumnezeu și înfrumusețate de mina harnicilor noștri credincioși, Vă întâmpinăm astăzi, Înalt Prea Sfințite, în numele și din încredințarea lor, cu cuvintele: „Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului“!

Este o cinste deosebită pentru clerul și credincioșii din orașul de pe Mureș să Vă primim în cetatea de reședință în care episcopi ca Ioan Meșianu au făcut cindva să strălucească viața credincioșilor de aici.

Aș vrea să le pot deschide inimile acestor credincioși, să veați cum vibrează ele pentru credința ortodoxă, cum întâmpină, trăiesc și pun în lucrare ceea ce chibzuiește Sfântul Sinod în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, spre slava Sfintei Biserici și spre înflorirea Patriei noastre.

Aș vrea să simțiți împreună și alături de noi, în această catedrală, unde credincioșii și preoții au îndreptat rugi fierbinți pentru o viață mai bună, mai fericită, pentru slava Sfintei Biserici. Noi mărturisim, ca ierarh, că ne-a impresionat credința lor și ne dă aripi pentru ca jugul pus de Biserică asupra noastră să-l simțim ușor.

Cei pe care-i vedeți, preoți și credincioși, slujesc și se roagă, ca și strămoșii lor, de veacuri.

Vă aflați în're ei, pe urmele înaintașilor Ierarhi ai Eparhiei Aradului, dintre care unii au ajuns pe scaunul pe care-l ocupați astăzi Înalt Prea

Sfinția Voastră; Vă aflați în orașul frământat de credință, de lupia preoților înscriși în istoria acestor locuri, pentru lumină, pentru libertate și pentru unire națională, pe o vatră de credință și viață ortodoxă, într-o așezare unde graiul românesc și legea strămoșească s-au păstrat din timpuri străvechi, unde scrisul românesc a fost slujit cu credință de Tichindeal, Pipoș și de alții care au luptat pentru o viață luminoasă și fericită și pentru dreptate.

Mergînd pe urmele marilor ierarhi înaintași care au făcut să strălucească, prin scrisul și lucrarea lor, credința noastră strămoșească, ne însușim duhul lor și ne inspirăm din el.

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Vă întîmpinăm în această catedrală ca pe trimisul Domnului ca pe cel ce ați fost purtat de Îngerul Lui ca să slujiți idealul Bisericii și al Patriei. Aici Vă aflați în mijlocul celor ce muncesc și se străduiesc pentru viitorul înfloritor al Patriei noastre, iubitori de muncă, de cinste, de dreptate, urmași ai celor ce au făcut să tresalte inimile românești de iubire de neam.

Vă încredințăm, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, că aici, slujind la păstrarea adevărilor de credință, ne vom strădui ca împreună cu I. P. S. Voastră, cum spuneți la instalare, să lucrăm la zidirea pe temelie a Sfintei Biserici, la unitatea ei, la cele ce au constituit și pentru înaintașii noștri bunuri ale ei.

Ne exprimăm credința că prezența unui profesor pe scaunul strălucit de înalți ierarhi ai Mitropoliei Ardealului, va face — cu tinerețea, cu râvna, cu puterea cu care e împodobit I. P. S. Voastră — să continue a străluci credința noastră ortodoxă și Patria noastră scumpă. Noi toți vom ajuta, împletinindu-ne puterile, la slava, la întărirea și la mărirea ei.

Ne bucurăm că ați luat împreună cu I. P. S. Voastră pe P. C. Vicar arhiepiscopesc Traian Belascu, o figură distinsă a clerului din Transilvania, care — cu calitățile sale de bun român, cu un orizont sănătos — a contribuit în mod substanțial ca clerul din cele două strane pînă mai ieri, să fie una.

Mulțumim I. P. S. Voastre pentru cîntecul de a ne fi vizitat reședința, sfintele mănăstiri Gai și Bodrog și această catedrală și împreună cu clerul și cu credincioșii care Vă așteaptă cuvîntul și bunecuvîntarea, Vă zicem, Înalt Prea Sfințite: Bine ați venit!

A răspuns însuflețitei întîmpinări a P. S. Episcop Teoctist, I. P. S. Mitropolit Nicolae:

**Prea Sfințite Părinte Episcop,
Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși,**

Mă găsesc în cea de a 4-a zi de călătorie după două săptămîni de la instalarea în scaunul mitropolitan de la Sibiu, după ce am vizitat Episcopii din Cluj și Oradea, unde am reprezentat Mitropolia Ardealului la instalarea noului episcop reformat de acolo. La înapoierea spre Sibiu am socotit de bine să trec prin Arad ca să mulțumesc P. S. Frate în arhierie Teoctist, pentru cînstirea cu prezența la festivitățile înscăunării mele în fruntea Mitropoliei Ardealului, la Sibiu.

Astăzi P. S. Sa m-a condus și mi-a arătat multe realizări care mi-au umplut inima de bucurie.

Prezența mea aici e o continuare a vechilor legături dintre Mitropolia Ardealului și Episcopia Aradului. Sibiul a dat Aradului câțiva episcopi și Aradul a dat Sibiului mitropoliți, ceea ce arată cât de strinse sînt aceste legături. Astăzi, potrivit dezvoltării istorice a Patriei și organizării Bisericii, Banatul își are Mitropolia sa, la care Eparhia Aradului este sufragana, dar legăturile dintre Mitropolia Ardealului și Episcopia Aradului se păstrează, se continuă și se întăresc. Prezența mea aici este garanția continuității acestor legături, dar și un legământ de a le dezvolta, ca semn al legăturilor dintre Ardeal și Banat.

P. S. Sa a spus aici multe lucruri care mi-au mers la inimă. Nu mă pot opri asupra tuturor, dar rețin că ia putere de lucrare și de activitate din atașamentul clerului și credincioșilor față de Biserică și de păstorul lor. Această strînsă unitate dintre păstor și credincioși este temelia puterii Bisericii noastre pe aceste plaiuri. Este o tradiție a Bisericii transilvane — pecetluită încă de la Statutul organic al lui Șaguna — că Biserica nu este numai a episcopilor și a clerului, ci și a credincioșilor și că treburile ei sînt conduse — în sectoarele care interesează întreaga Biserică — și de reprezentanții credincioșilor delegați în consiliile parohiale și în adunările eparhiale.

Această unitate și colaborare între episcopi, cler și credincioșii laici, această reprezentare a Bisericii în totalitatea sa este izvor permanent de dezvoltare și de progres al Bisericii, es e izvor de contribuție a credincioșilor la înălțarea Patriei noastre scumpe. Lucru de cea mai mare importanță, cu atât mai mult cu cât, în vremurile noastre, dezvoltarea națiunii române se face în ritm accelerat, astfel încît fiecare cetățean este un mădular care și aduce contribuția sa la accelerarea acestui ritm, pentru a „arde” etapele și a ne ridica la nivelul celor mai civilizate popoare. Acest ritm se menține dacă punem toți umăr la umăr, suflet la suflet, pentru ca Biserica să aducă o contribuție cât mai însemnată la cauza progresului național, la propășirea între popoare a poporului nostru.

Nu putem zăbovi și asupra altor capacități ale P. S. Episcop Teoctist, pe care l-am cunoscut încă de pe timpul cînd era vicar patriarhal. Pe lângă vredniciile activității în această calitate, am constatat că de cîte ori mergeam la București mă chema și se în eresa de viața bisericească din aceste părți. Ca redactor la „Telegraful Român” mi-a cerut să-i trimit această publicație pentru a putea lua contact cu realizările bisericești din aceste părți, arătînd interes și dragoste pentru Biserica de dincoace de munți. Toate acestea au fost răsplătite prin aceea că P. S. Sa a fost ales și instalat episcop pe scaunul cinstit de atîția vrednici înaintași.

Din cele ce am văzut, din faptul că — în zi de peste săptămînă și după ce numai ieri mi-am anunțat vizita la Arad — se găsesc aci atîția credincioși și preoți, înțeleg că P. S. Sa este îmbrățișat cu dragoste, ca unul ce este de al nostru, respirînd a'mosfera acestor plaiuri și răspunzînd năzuințelor și trebuințelor credincioșilor din aceste părți.

Din partea mea, l-am prețuit ca pe un frate în Domnul și în numele Mitropoliei Ardealului îl asigur că va avea și veți avea toți colaborarea și sprijinul nostru, în toate problemele ce ne sînt comune.

Ne bucurăm de succesele acestei eparhii, pe care le considerăm ca fiind și ale noastre, după cum și succesele noastre vor fi și ale DVoastre. În semnul unității lucrării noastre, rog pe Dumnezeu să reverse darurile Sale peste P. S. Voastră, peste clerul și credincioșii pe care-i păstoriți, să întărească Biserica noastră strămoșească, Patria noastră scumpă, ca să se preamărească în veci Tatăl nostru cel din cer. Amin.

A urmat polihroniul, după care, la ieșirea din Catedrală, credincioșii au înconjurat cu multă dragoste pe cei doi ierarhi.

La reședința episcopală, P. S. Episcop *Teoctist* a oferit, în cinstea I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, o agapă la care au mai luat parte colaboratori de la Centrul eparhial, preoții parohiali și catedrali și membrii Consiliului eparhial.

Cu acest prilej, dându-se expresie sentimentelor de adâncă satisfacție pentru întâlnirea de bun augur între cei doi ierarhi, a luat cuvântul P. C. vicar *Tr. Belascu*, vorbind despre îmbucurătoarele înnoiri constatate la Episcopia Aradului și drumul sănătos pe care merge ea astăzi sub îndrumarea P. S. Episcop *Teoctist*. P. C. Sa a dat expresie mulțumirii de a vedea consolidată reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, la care a luat parte personal.

Au mai vorbit dnii Dr. *Botiș*, av. V. Șerb din partea membrilor mireni ai Consiliului eparhial și P. C. preoți Dr. *P. Deheleanu*, de la parohia Arad și *P. Sălăgeanu*, consilier administrativ eparhial.

Șirul cuvintărilor a fost încheiat de cei doi înalți ierarhi, care au dat glas bucuriei prilejuite de această întâlnire și au subliniat ajutorul de care lucrarea arhierescă din Transilvania se bucură din partea Prea Fericitului Părinte Paîriarh Justinian.

P. S. Episcop *Teoctist*, adresându-se înaltului oaspete I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului și celorlalți conmeseni, a arătat că ziua aceasta însemnează un popas deosebit în viața Eparhiei Aradului, întrucât în analalele ei sînt puține ocazii în care Mitropolitul Ardealului să fi poposit la Arad. I. P. S. Mitropolit *Nicolae* a putut vedea față către față, o parte din credincioșii din orașul de reședință. Un asemenea prilej este și un rod al condițiilor de viață în care ne ducem munca. A fost o mare bucurie pentru clerul și credincioșii din Arad să poată vedea atît de curînd în biserica lor catedrală pe Mitropolitul din Sibiu și să-i primească binecuvîntarea. „Insuflețirea cu care ați fost primit a făcut ca această vizită să depășească cadrul protocolar și să devină o adevărată lucrare duhovnicească — a spus P. S. *Teoctist*. Pentru a răspunde dorinței lor și a noastră, Vă poftim I. P. S. voastră și slujiți, cu un prilej, în această biserică și să binecuvîntați pe credincioși, stringînd și mai mult legăturile dinlăuntrul Bisericii noastre.

P. S. Sa a mulțumit apoi Păr. vicar *Tr. Belascu*, pentru cuvintele rostite, ca unuia ce a dobîndit cîntea de a fi în fruntea celor ce au revenit la sinul Bisericii mame, despecetluind legăturile șubrede cu cei străini de adevăratele năzuințe ale neamului nostru.

P. S. Sa a mulțumit apoi I. P. S. Mitropolit *Nicolae* pentru cîntea făcută eparhiei și ierarhului ei de a poposi în Arad, dorindu-i îndeungată și rodnică păstorie.

I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, răspunzînd P. S. Episcop Teoctist, a arătat că și-a început lucrarea arhipăstorească cu vizitarea centrelor eparhiale din Cluj, Oradea și Arad vizitînd și pe reprezentanții altor culte din cuprinsul a două orașe și că a avut cîntea să salute în biserica din Schei pe conducătorii Patriei noastre, acolo unde protopopul Mihailescu a primit cîndva pe Mihai Viteazul.

Vorbînd despre ortodoxia poporului, I. P. S. Sa a subliniat că aceasta a contribuit mult la păstrarea continuității noastre de neam, căci mulți din cei din păturile de sus care au părăsit ortodoxia, au părăsit și naționalitatea lor, dar poporul și-a păstrat legea și neamul. Dragostea noastră de neam ne face să prețuim și alte neamuri și de aceea, în drumul nostru am vizitat și reprezentanți ai credincioșilor de alte naționalități și de alte rituri.

Noi dorim ca toți să colaborăm pentru binele credinței și întărirea Patriei noastre dragi Republica Socialistă România.

Intr-o caldă și frățească atmosferă și-a luat apoi rămas bun Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* de la Prea Sfințitul Episcop Teoctist și de la cei prezenți, îndreptîndu-se spre Sibiu.

S-a încheiat astfel vizita la Arad, care va rămîne neștearsă în amintirea preoților și credincioșilor din acest oraș.

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR 1966—1967 LA INSTITUTUL TEOLGIC DE GRAD UNIVERSITAR DIN SIBIU

Cu ajutorul lui Dumnezeu și călăuzit fiind îndeaproape de Înălții Ierarhi ai eparhiilor din Mitropolia Ardealului și Mitropolia Banatului, Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu a încheiat încă un an de muncă — al 156-lea de existență neîntreruptă a sa.

Roadele dobîndite în acest răstimp sînt îmbucurătoare pentru cei ce ocîrmuiesc așezămîntul de pregătire a clerului de la centrul Mitropoliei Ardealului, iar pentru cei ce beneficiază de ele sînt prețioase și folositoare.

În anul școlar 1966—1967 Institutul s-a bucurat — ca și în trecut — de grija părintească pe care i-a purtat-o zi de zi, pînă la încetarea sa din viață, pururea pomenitul Mitropolit *Nicolae Colan* († 15 aprilie 1967).

Spre sfîrșitul anului școlar, Institutul a cunoscut primele mărturii ale dragostei cu care-l înconjoară noul nostru Arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, ridicat la cîrma Bisericii ardelenice din rîndurile profesorilor acestui vechi și harnic așezămînt.

Institutul s-a aflat apoi, ca și pînă acum, în atenția părintească și s-a bucurat statornic de sprijinul material și moral ce i-l acordă mărinimos Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Banatului și Prea Sfințitul Episcop *Teoctist* al Aradului, *Teofil* al Clujului și *Valerian* al Oradei, ocrotitorii regulamentari și reali ai Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu.

Înălții Ierarhi — în frățească împreună-lucrare — au asigurat și în acest an școlar Institutului desfășurarea întregii sale activități de pregă-

tire a clerului Bisericii de dincoace de munți potrivit directivelor Sfântului Sinod și ale președintelui său, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, și în conformitate cu legiuirile bisericești și cetățenești în vigoare.

*

În cursul anului școlar 1966—1967 programul de cursuri și seminarii, ca și cel de educație duhovnicească, s-a desfășurat organizat, potrivit prevederilor regulamentare.

Profesorii Institutului — în frățescă colaborare cu colegii lor de la Institutul Teologic de grad Universitar din București și de la Institutul Teologic Universitar Protestant Unic din Cluj (mai ales cu Secția evanghelică-luterană C. A. din Sibiu) — au desfășurat în cursul anului școlar o bogată activitate de studii și documentare în cadrele lucrărilor pregătitoare pentru proiectatul Prosinod Panortodox, pentru manifestările periodice ale diferitelor comisii de lucru ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor și pentru Conferința Creștină pentru Pace. Unii dintre profesori au participat la lucrări desfășurate peste hotare (Dr. I. Todoran și Dr. M. Șesan).

La rîndul lor, studenții Institutului — sub conducerea Consiliului profesoral și a Părinților duhovnici — și-au dat concursul la felurile manifestări cultural-sociale care au avut loc în orașul și raionul Sibiu, precum și la centrul regiunii Brașov. Ei au participat apoi la desfășurarea unor acțiuni de folos obștesc care vădesc o înaltă conștiință patriotică (muncă voluntară, colaborare cu „Crucea Roșie“ a țării noastre la donări de sînge pentru spitale etc.), precum și la excursii instructive în diferite regiuni ale țării.

Telul de căpetenie al activității ce se desfășoară în Institut este pregătirea de slujitori bisericești devotați Bisericii și Patriei, preoți cu pregătire teologică și cetățenească temeinică.

Telul acesta a fost urmărit — în cadrele îndrumărilor date de Sfântul Sinod — și la cursurile de îndrumare misionară și socială a preoților, care se desfășoară an de an la așezămîntul bisericesc din Curtea de Argeș. În conlucrare armonică pilduitoare cu colegii lor de la Institutul Teologic de grad Universitar din București, profesorii Institutului nostru au asigurat atît conducerea lor locală — unii dintre ei fiind responsabili ai seriilor 50 și 51 — cît și îndeplinirea programului de activitate zilnică. Ocîrmuirea bisericească a apreciat deosebit de favorabil această activitate.

În Institut, activitatea gospodărească s-a desfășurat prin osîrdia tuturor salariaților, sub conducerea permanentă a P. C. Rector Prof. Dr. Sofron Vlad, înregistrînd noi realizări în ceea ce privește întreținerea localului și executarea atentă a lucrărilor de sezon. Serviciul administrativ (secretar șef: Diacon Constantin Voicu și colaboratorii) și cel economic-financiar (contabil șef: Pr. Dorin Perian și colaboratorii), precum și biblioteca (bibliotecar șef: Prot. Ioan Beju) și cantina (resp.: Ioan Floca, doctorand în teologie), au purtat grijă de desfășurarea normală a lucrărilor de cancelarie, de înzestrarea materială și întreținere și de inventar bibliografic.

Duhovnicii Institutului (P. C. Preoți Moise Popovici și Dr. Simion Radu) au vegheat la îndeplinirea programului de educație duhovnicească a studenților teologi, fiind ajutați de Părinții profesori ori de cîte ori s-a simțit trebuința.

În cursul acestui an școlar, P. C. Duhovnic M. Popovici și P. C. Lector Chiril Pistrui au trecut în starea de pensionari, după îndeplinirea anilor legiuți de muncă spornică și prețuită.

*

Programul de cursuri și seminarii a luat sfârșit în ultima zi lucrătoare a lunii mai a.c.

Dimineața, la Sf. Liturghie — săvârșită anume pentru ei — studenții anului IV s-au cuminecat, potrivit datinei.

Cu acel prilej, obișnuitul cuvânt de părintească povătuire le-a fost adresat — din ușile împărătești ale Sfântului Altar — de către P. C. prof. Dr. Isidor Todoran, care le-a fost profesor îndrumător de an (diriginte).

Studentul absolvent Aurel Jivi a dat expresie simțămintelor cu care promoția lui întâmpină misiunea preotească ortodoxă.

La Sf. Liturghie au luat parte membrii Consiliului profesoral — unii dintre ei slujind la altar — și studenții Institutului.

După Sf. Liturghie, studenții anului IV și-au exprimat în cuvinte simțite recunoștința față de ostenitorii Institutului — rector, profesori etc. — oferindu-le buchete de flori la locurile lor de muncă.

De asemenea, ei și-au luat un mișcător rămas-bun de la colegii lor din ceilalți ani de studii, făcându-și reciproc urări de bună reușită în strădaniile ce-i așteaptă de-acum încolo și pe unii și pe ceilalți. Cheia sălii de curs a anului IV — a cărei intrare era împodobită cu ghirlande de verdeață și flori, iar deasupra avind inscripția de invitare la revedere colegială de un deceniu de la absolvire (1967—1977) — a fost predată, simbolic, studenților absolvenți ai anului III.

În cursul lunii iunie a.c., potrivit programărilor făcute din bună-vreme, s-au desfășurat examenele de sfârșit de an, urmate de examenele de diplomă de Licență în Teologie. Examenalele candidaților din Eparhia Clujului au fost prezidate personal de către Prea Sfințitul Episcop Teofil.

În aceeași perioadă, potrivit prevederilor regulamentare, P. C. Profesori Dr. Spiridon Căndea și Dr. Milan Șesan au prezidat examenele de diplomă de la Seminariile teologice și Școlile de cântăreți bisericești din Caransebeș și Cluj.

În comisia pentru examenul de capacitate preotească al candidaților din Arhiepiscopia Sibiului au lucrat P. C. Profesori Dr. Dumitru Belu și Dr. Milan Șesan.

Festivitatea încheierii anului școlar 1966—1967 s-a desfășurat la Praznicul de pomenire a Sfinților Apostoli Petru și Pavel (29 iunie a.c.) și a fost împreună cu comemorarea a XIX veacuri (anii 67—1967) de la moartea lor mucenicească.

Dimineața, la sorocul îndătinat, s-a săvârșit în Catedrala mitropolitană sfânta slujbă a Utreniei.

Soborul slujitorilor a ieșit apoi întru întâmpinarea înalților ierarhi, la porțile Catedralei, prezentându-le Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce spre sărutare. Diaconii au înveșmîntat în mantia vlădicească pe Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae*. Împreună cu Prea Sfinții Episcopi *Teoctist* al Aradului și *Teofil* al Clujului, Înalt Prea Sfinția Sa — în acordurile imnului mitropolitan, executat de Corul studenților teologi sub

diriguirea P. C. Conf. univ. Gheorghe Șoima — s-a îndreptat către Sfântul Altar. Acolo, Înalții Ierarhi au îmbrăcat odăjdii arhieresti, au făcut rugăciunile pregătitoare și apoi au început Sfânta Liturghie, înconjuțați de soborul slujitorilor bisericești. Din sobor au făcut parte: P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu, consilieri arhiepiscopesci, profesori de teologie, prolopopi, preoți și diaconi.

La ectenia întreită, I. P. S. Mitropolit Nicolae a rostit Rugăciunea de mulțumită către Părintele ceresc pentru darurile Sale bogate pe care le-a revărsat asupra profesorilor, ostenitorilor și studenților Institutului Teologic Universitar din Sibiu, ca și asupra credincioșilor întruniți la rugăciune deobște. Ectenie de pomenire creștinească a fost făcută la sorocul cuvenit, pentru răposații Mitropoliți ai Ardealului — Andreiu, Miron, Ioan, Nicolae și Nicolae —, ca și pentru profesorii și studenții Institutului, adormiți întru Domnul în cursul vremii.

La priceastă, din amvonul Catedralei, a predicat P. C. Prof. Dr. *Corneliu Sirbu*. Minceind de la textul din Epistola către Evrei 13, 7, P. C. Sa a vorbit despre Sfinții Apostoli Petru și Pavel și despre cinstirea pe care le-o aduce Biserica noastră și întreaga creștinătate. La sfârșit, a adresat studenților teologi — și cu deosebire absolvenților din acest an ai Institutului Teologic — un cuvânt de părintească povață.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, Înalții Ierarhi — în odăjdii și cu cîrjile vlădicești în mîini — au ieșit în mijlocul credincioșilor, luînd loc pe podiul (amvonul) din mijlocul Catedralei.

Luînd cuvîntul, P. S. Episcop *Teoctist* al Aradului și-a exprimat bucuria de-a fi slujit pentru înființarea, ca episcop, în Catedrala mitropolitană din Sibiu. Bucuria aceasta a fost sporită de prăznuirea specială a Sfinților Apostoli Petru și Pavel, care se face în acest an de către întreaga creștinătate. Preamărind rîvna lor pentru Hristos și tăria credinței lor, care-i face adevărați făclieri pe drumul spre desăvîrșire, P. S. Sa arată că toți ne împărtășim mereu din cuvîntul întraripat al Sf. Apostol Pavel și din credința înflăcărată a Sf. Apostol Petru. De la amîndoi ne-au rămas idei și povește înțelepte. Astfel, spre exemplu, Sf. Apostol Pavel ne numește pe toți membrii Bisericii „trupul lui Hristos”. În plămada acestui „trup” — viguros sînt cuprinși atît ierarhia cît și credincioșii, capul „trupului” fiind Iisus Hristos. La acest loc al cuvîntului de învățătură, P. S. Sa a dezvoltat ideea — și necesitatea — unității în Hristos a tuturor creștinilor.

De încheiere, P. S. Episcop *Teoctist* a urât I. P. S. Mitropolit Nicolae — ale cărui meleaguri din tinerețe se cuprind acum în hotarele Eparhiei Aradului — îndelungată și rodnică arhipăstorie.

P. S. Episcop *Teofil* al Clujului a arătat semnificația vieții Sfinților pentru credincioșii Biserici inoastre, insistînd asupra pildei de urmat pe care ne-o oferă ei. Sfinții sînt tot atîtea lumini pentru noi; ei ne cheamă să umblăm în căile lui Dumnezeu, — a spus P. S. Sa adresîndu-se în primul rînd studenților teologi. Să ne străduim a imita pe Sfinții Apostoli, căci ei ne călăuzesc la Hristos, pe cărările virtuților creștinești. Numai astfel prăznuirea lor de astăzi ne va fi cu adevărat de folos.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* — adresîndu-se credincioșilor și studenților teologi — arată, între altele, că astăzi am dat mulțumită lui Dumnezeu pentru darurile ce le revărsă îmbelșugat asupra noastră, pentru

încheierea cu bine a încă unui an de muncă la Institutul Teologic și pentru bucuria împreunei liturghisiri a celor trei Înalți Ierarhi. Această împreună-slujire arată vechile legături care unesc pe credincioșii români de pe aceste plaiuri în aceeași Biserică strămoșească.

Zilele trecute — a spus I. P. S. Sa în continuare — am avut bucuria deosebită de-a face o vizită frățească P. S. Episcop Teofil al Clujului. Acolo, în Catedrala episcopală, am mărturisit împreună unitatea noastră de credință și atașamentul față de Patria noastră dragă.

Aceleași simțăminte le-am exprimat împreună cu P. S. Episcopi Valerian și Teoctist în catedralele din Oradea și Arad.

Tot atunci, am avut bucuria de-a reprezenta Mitropolia Ardealului la festivitatea instalării Eminenței Sale Episcopului reformat Ladislau Papp al Oradei, cu care prilej am arătat că credincioșii noștri nutresc simțăminte de dragoste și prețuire față de credincioșii altor culte și de alte naționalități, cu care împreună trăim și muncim sub bolta senină a Patriei noastre comune.

Astăzi — a spus, în continuare, Arhipăstorul nostru — serbăm pe cei doi corifei ai Apostolilor, dar serbăm totodată și ierarhia și teologia.

Ierarhia, pentru că episcopii sînt urmașii Apostolilor; teologia, pentru că Sfinții Apostoli — și cu deosebire Sfîntul Pavel — ne-au lăsat ca moștenire izvoare nesecate de gîndire teologică. Ierarhia și teologia au fost împletite de-a lungul veacurilor, avînd în centrul lor pe Iisus Hristos, mereu același, mereu actual, căci viața în Dumnezeu, în căile Lui, este viață veșnică. „Viața în Hristos — caracteristică fundamentală a creștinismului — ne face să ne simțim bine în epoca pe care o trăim, deoarece astăzi e mai vie decît oricînd dorința și strădania popoarelor după dragoste și bunăînțelegere, dreptate și pace, virtuți a căror sămînță este pusă de Dumnezeu în sufletele noastre. Să facem să crească aceste semințe, pentru că în felul acesta ajutăm poporul nostru și, indirect, întreaga omenire, să-și făurească un viitor din ce în ce mai fericit“.

Mulțumînd Înălților Ierarhi coliturghisitori pentru bucuria acestei întîlniri frățești, I. P. S. Sa a încheiat îndemnînd pe ascultători la viețuirea în dragoste frățească, în hărnicie și pace.

După aceea, diaconii și corul au cîntat un Polihroniu pentru Înălții Ierarhi ai Bisericii noastre, pentru Ocîrmuirea de Stat, pentru profesorii, ostenitorii și studenții Institutului Teologic, pentru cler și credincioși.

*

La orele 13 — în aula Institutului — a început desfășurarea programului festiv.

Corul studenților teologi, dirijat de P. C. Conf. univ. Gheorghe Șoima, a întîmpinat cu Imnul arhieresc pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, precum și pe Prea Sfințiii Episcopi Teoctist al Aradului și Teofil al Clujului.

Înălții Ierarhi au luat loc la masa prezidială împreună cu P. C. Rector Dr. Sofron Vlad.

În sală se aflau: P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu și P. C. Consilieri arhiepiscopesci I. Nicoară, I. Vlad și D. Călugăr, P. C. Părinți Profesori ai Institutului, protopopi, preoți, părinți ai studenților teologi și credincioși.

Din partea Secției ev.-lut. C. A. Sibiu a Institutului Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj a fost de față Dl Decan și Vicar Prof. Dr. Hermann Binder.

A mai fost de față Dl Protopop reformat Tiberiu Kölönte.

Programul a început cu melodia psaltică „Mare este Taina Creștinătății” (pe textul paulin din I Tim. 3, 16), executată de cor.

A luat apoi cuvîntul P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad*.

P. C. Sa a evocat în cuvinte mișcătoare personalitatea și opera defunctului nostru Arhipăstor, Mitropolitul Nicolae Colan († 15 aprilie a.c.), ale cărui legături îndelungate și trainice cu Institutul Teologic din Sibiu sînt îndeobște cunoscute. Asistența a ascultat ridicîndu-se în picioare partea întîia a cuvîntării, iar apoi a păstrat un minut de reculegere în memoria pururea pomenitului ierarh.

În partea a doua a cuvîntării, P. C. Rector a dat expresie bucuriei obștești pricinuită de așezarea la cîrma Mitropoliei Ardealului a învățatului și înzestratului profesor de teologie, Înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Mladin. Asistența a aplaudat îndelung și călduros.

În partea a treia a cuvîntării a fost prezentată îndătinata dare de seamă asupra activității din cursul anului școlar 1966—1967, iar la sfîrșit, P. C. Rector a salutat pe absolvenții de acum 40 de ani ai Institutului și a dat îndrumări părințești promoției actuale de absolvenți și licențiați în teologie.

CUVÎNTAREA P. C. RECTOR DR. SOFRON VLAD

Înalt Preu Sfințite Părinte Mitropolit,

Prea Sfințiți Părinți Episcopi,

Domnule Decan,

Prea Cucernice Părinte Vicar,

P. C. Părinți Consilieri și Profesori,

Distinși oaspeți,

Prețuiți absolvenți de acum 4 decenii și

Iubiți studenți,

La acest sfîrșit de an academic îmi încep cuvîntul meu cu rugămîntea ca ceea ce exprim să fie socotit cu adevărat ceea ce vrea să fie: un scurt raport în care mai mult se consemnează decît se înfățișează activitatea variată, dezvoltată în timp de un an în Institutul nostru.

Noi lucrăm cu imponderabile care nu pot fi exprimate prin cifre, nu pot fi cîntărite cu măsuri de greutate, nici măsurate cu măsuri de lungime și nu pot fi exprimate cu adevărat nici prin grafice, după cum nu poți exprima plastic efortul susținut și de durată care stă adesea în dosul unei formule matematice sau chimice scurte. De aceea, noi mai mult consemnăm, amintind momentele principale legate de viața Institutului nostru.

Mai întîi, pomenesc trecerea la cele veșnice a prețuitului Mitropolit Nicolae Colan, care a fost legat strîns de viața acestui Institut prin cei 15 ani de profesorat și 8 ani de rectorat, apoi prin cei 10 ani de arhipăstorie, în care calitate a fost conducătorul suprem al acestui Institut, dar și părintele adevărat al acestei obștii de muncitori spirituali și manuali.

Precum nu poți desprinde o cărămidă dintr-un edificiu în care ea este cimentată organic fără să se observe un gol, tot astfel nu se poate desprinde un

membru iubit dintr-o familie fără să lase în urma lui un gol și un sincer regret. Mitropolitul Nicolae Colan a fost un adevărat cărturar, obișnuit să-și toarne gândurile fie în cuvântul viu, fie în scrisul condensat și greu de conținut, și una și alta din aceste forme de exprimare fiind înveșmântate în haina frumoasă a limbii vechilor cazanii și a cronicarilor.

În anii din urmă, regretatul ierarh a suferit mult. Suferința lui cea mai mare nu a fost cea trupească, pe care a suportat-o cu resemnare de stoic și cu răbdare de creștin adevărat. Cea mai mare suferință a sa a fost cea sufletească, produsă de faptul că unui creier care gindea și medita, i-a rămas numai o posibilitate redusă de a exprima prin grai viu și în scris conținutul atât de bogat al sufletului său.

Ca un simbol al legăturii acestui ierarh cu Institutul nostru pe care l-a slujit și l-a condus, i-a lăsat acestuia ceea ce a avut mai drag: cărțile în mijlocul cărora și-a petrecut cea mai mare parte din viață și care sînt în număr de aproape 2700 volume.

Dumnezeu să-l odihnească împreună cu aleșii Săi, iar noi să păstrăm în memoria lui un moment de reculegere.

Onicît de mare ar fi durerea pentru pierderea unui cîrmaci căzut la datorie, interesele și bunul mers al instituțiilor cer ca locul lui să fie ocupat fără prea multă zăbavă de o altă persoană, destoinică să pună mîna pe cîrma căzută din mîna înaintașului și să asigure bunul mers al instituției.

Astfel, al doilea moment important care se leagă strîns de viața Institutului nostru este alegerea în scaunul de Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, a profesorului unanim apreciat al acestui Institut, Dr. Nicolae Mladin.

Pînă la o săptămînă înainte de alegeri, profesorul Nicolae Mladin își ținea obișnuit cursurile, făcînd chiar mai multe prelegeri decît era prevăzut în orar, suplinind și pe unii colegi care erau la cursurile preoțești de la Curtea de Argeș, ca aceștia, la rîndul lor, să-l poată suplini pe dînsul cînd va fi la examenele de la aceste cursuri, pentru care era programat. Restul timpului îl petrecea închis în cameră și lucrînd de zor la terminarea unui studiu mai amplu, cu elaborarea căruia a fost însărcinat.

Se putea observa doar oboseala de pe fața profesorului angajat într-o muncă încordată, care rar își permitea un scurt răgaz spre a ieși la aer curat.

Aici îmi vin în minte cuvintele profetului care spunea zicînd: „Gîndurile mele nu sînt gîndurile voastre și căile voastre nu sînt căile mele” (Is. 55, 8).

Dumnezeu și voința celor care sînt chemați să vegheze la bunul mers al Bisericii și al instituțiilor ei, au hotărît ca profesorul Nicolae Mladin să nu mai meargă la cursurile preoțești de îndrumare de la Curtea de Argeș, în calitate de examinator, ci la Patriarhie, pentru a fi examinat. Acest fapt îmi aduce aminte de o întîmplare istorică din anul 1823, cînd după instaurarea domnilor pămînteni, în dorința de a pune la cîrma Mitropoliei Ungrovlahiei un om vrednic de vremurile de atunci, a fost chemat de la mănăstirea Căldărușani modestul călugăr cu o lungă activitate cărturărească, ieromonahul Grigore și făcut mitropolit, cunoscut în istorie sub numele de Grigore Dascălul.

Așa a fost scos din camera sa de lucru harnicul călugăr și modestul profesor Nicolae Mladin și chemat la Patriarhie, unde prin votul unanim al Colegiului Electoral, i s-a încredințat cîrma Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și cea de Mitropolit al Ardealului.

Aceasta nu însemnează că ne-ar fi lipsit alți oameni vrednici pentru această cîrmă, ci numai că dintre toți cei socotiți vrednici pentru împrejurările

actuale, profesorul Nicolae Mladin a fost socotit cel mai potrivit pentru această demnitate, ca unul care își are rădăcinile adânc înfipte în solul sufleteș al acestei Arhiepiscopii. Pentru aceea, obștea preoților și credincioșilor din această Arhiepiscopie — obște în care se cuprinde și cea a Institutului — după ce a cunoscut rezultatul alegerii, a zis din adâncul sufletului: „Vrednic este!“

După Nicolae Bălan și Nicolae Colan, am putea numi pe Înalt Prea Sfinția Sa: Nicolae al III-lea.

Ceea ce îi dorește din tot sufletul obștea muncitoare a acestui Institut Înalt Prea Sfințitului Nicolae Mladin, este ca Înalt Prea Sfinția Sa să fie un urmaș demn al vrednicilor înaintași în scaunul pe care îl ocupă.

*

Activitatea profesorilor s-a dezvoltat pe linia tradițională, prin cursuri, seminarii și conferințe. Prin muncă intensă, prin efort intelectual și strădanii duhovnicești, s-a adus o contribuție prețioasă și anul acesta la îmbogățirea zestrei Institutului. S-au tras brazde adânci și s-a semănat din belșug sămînța cea bună pentru luminarea minților și întărirea inimilor în ogorul sufleteș al tinerilor care ne-au ascultat, ogor care însă a fost tot atît de variat ca și cel de care pomenește Parabola Semănătorului. Dacă unele semințe au căzut pe pămînt sterp, altele, în schimb, au căzut în suflete primitoare care le-au fructificat însutit. De aceea, putem socoti și acest an printre anii cu activitate bogată.

Profesorii — pe lângă obligațiile de catedră — au fost angajați în studierea diferitelor probleme ale Ortodoxiei, probleme de ecumenism și în legătură cu lupta pentru pace, colaborînd strîns cu profesorii de la Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Sibiu la problemele care le erau comune.

Potrivit cuvintelor care se pot citi sub icoana de la intrarea în Rectorat, unde se spune: „Dați Cezarului cele ce sînt ale Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu“ (Matei 22, 21), în tot cursul anului educația religioasă-morală a fost împletită în Institutul nostru cu educația patriotică. De asemenea, munca intelectuală a fost împletită cu cea manuală, studenții dînd un ajutor prețios la îmbunătățirile făcute în sălile de cursuri și la alte lucrări, ca și prin participarea la munca patriotică făcută cu însuflețire.

O muncă deosebită s-a desfășurat în cadrele bibliotecii, prin înregistrarea de documente vechi — spre a putea fi puse la îndemîna numărului mare de cercetători care ne vizitează — prin înlocuirea de fișe de cărți și prin împrumutarea de cărți (care în anul acesta s-au ridicat la aproape 28.000). Biblioteca a fost vizitată de 8 persoane din țări străine.

O muncă conștiințioasă s-a săvîrșit în administrație și de către personalul de serviciu. Dacă viața Institutului — cu activități diferite — s-a desfășurat în mod satisfăcător, aceasta se datorește tuturor ostenitorilor lui.

Dar, mai presus de toate, funcționarea satisfăcătoare a Institutului se datorește griji deosebite a Înălților Ierarhi care ne-au îndrumat și au acordat cu mină largă tot sprijinul material precum și solitudinii deosebite arătate cu toate ocaziile față de Institutul nostru de către Onoratul Departament al Cultelor prin conducătorul său, Domnul Secretar General, Profesor Dumitru Dogaru, ca și prin distinșii săi colaboratori.

În numele Institutului aduc cele mai respectuoase mulțumiri tuturor acestor îndrumători și sprijinitori.

*

Comemorăm astăzi și împlinirea a 19 veacuri de la moartea martirică a celor doi mari Apostoli Sfinții Petru și Pavel, a căror învățătură și pildă a vieții ne-a călăuzit încontinuu în activitatea noastră.

Nu pot trece cu vederea și să nu amintesc că în mijlocul nostru se află absolvenții acestui Institut de acum 4 decenii, care mai sînt încă în viață. Sînt albine harnice care au lucrat cu sîrg în ogorul Domnului, în calitate de profesori universitari și profesori secundari, consilieri, protopopi sau ca preoți distinși. Ei pot servi ca exemple pentru seria de absolvenți ai Institutului nostru, care cu ziua de astăzi pleacă să se angajeze la lucru în via Domnului, pentru care au fost pregătiți. Noi le zicem acestor vechi ostenitori în slujba Bisericii: Bine ați venit în mijlocul nostru!

Seriei de absolvenți le amintesc de jurămîntul depus cu ocazia conferirii titlului de licențiat în teologie, prin care au promis că vor păstra neschimbată învățătura Bisericii noastre așa cum le-a fost predată de către profesorii lor. Acest jurămînt și-l vor putea menține numai în măsura în care vor cunoaște temeinic această învățătură, ceea ce presupune adîncirea ei prin studiu în continuare. Le și recomandăm cu toată stăruința să studieze mai departe.

Al doilea lucru făgăduit prin jurămînt a fost păstrarea neștirbită a bunului nume al Institutului în care s-au pregătit.

Îndeplinirea acestei făgăduințe trebuie să se facă printr-o muncă conștiințioasă și o purtare exemplară. Să lucrați cu însuflețire pentru binele Bisericii și înflorirea Patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România. Dumnezeu să vă ajute.

Corul a executat apoi compoziția patriotică „Dragă-mi este țara mea”, de Gh. Șoima, sub diriguirea compozitorului.

În numele absolvenților, proaspătul licențiat în teologie *Aurel Jivi* a arătat năzuințele superioare — bisericești și cetățenești — de care este pătrunsă promoția sa și a exprimat mulțumiri fiiești conducerii bisericești și Ocîrmuirii de Stat pentru condițiile de pregătire asigurate în anii de studii. A mulțumit de asemenea Corpului profesoral, ale cărui povețe se îndatorează cu toții a le urma.

Din partea absolvenților de acum patru decenii a vorbit P. C. Preot *Victor Marin* (Baciu-Brașov), exprimînd bucuria întîlnirii colegiale și a participării lor la festivitatea de astăzi. Din această promoție fac parte, între alții, P. C. Prof. Dr. Spiridon Cîndea și P. C. Inspector eparhial D. Ciuchendea (Sibiu).

S-a trecut apoi la partea comemorativă a programului: *XIX veacuri de la moartea martirică a Sfinților Apostoli Petru și Pavel*.

Corul studenților teologi a executat mișcătoarea compoziție „Pescarul”, de D. Kiriac.

În lectura studenților teologi (absolvenți ai anului III) *Lazăr Marius*, *Mițiga Victor*, *Dan Dumitru* și *Felecan Simion*, sînt ascultate apoi pagini înălțătoare și instructive despre personalitatea și opera Sfinților Apostoli Petru și Pavel, desprinse din scrierile lor inspirate, din Sf. Ioan Gură de Aur și Petru Maior.

Cuvîntul comemorativ, închinat împlinirii a XIX veacuri de la moartea mucenicească a Sfinților Apostoli Petru și Pavel a fost rostit — din încredințarea Consiliului profesoral — de către P. C. Profesor Dr. *Grigorie Marcu*, titularul Catedrei de Studiul Noului Testament.

Plecînd de la cuvintele compoziției ascultate aci: „Pescari ați fost și voi, pescari vom fi și noi”. P. C. Sa a arătat că orice pomenire este un

triumf al vieții asupra morții. Pomenindu-i, noi trăim mai departe cu cei ce s-au dus pe calea întoarcerii în înviere.

Pomenirile calendaristice creștine cuprind la loc de frunte și prăznuirea morții martirice a celor doi Apostoli, nedespărțiți nu numai în modul de trecere a pragului vieții vremelnice, ci și în strădaniile lor misionare.

Între Sfinții Apostoli, Mîntuitorul n-a creat trepte ierarhice. Preferințele manifestate ocazional față de unii sau alții din ei — cu deosebire față de Sf. Apostol Ioan — nu anulează egalitatea Apostolilor în fața lui Dumnezeu și întreolaltă.

În Biserica noastră, cei doi Apostoli sînt cinstiți nu numai deodată, ci și la fel. Amîndoi au avut aceeași rîvnă pentru Hristos. Lor le datorim idei dintre cele mai nobile: de egalitate, de dreptate și de înfrățire a oamenilor. Ei ne-au arătat că adevărata viață trebuie să se desfășoare în pace. Cuvîntările lor, scrierile lor sînt chemări vibrante, pătrunzătoare la dragoste, bunăvoință și pace.

Institutul Teologic din Sibiu a adus, de decenii, contribuții prețioase la cunoașterea și aprofundarea vieții și operei celor doi corifei ai Apostolilor (prin Simeon Popescu, Nicolae Colan, Sofron Vlad, Grigorie Marcu — și chiar prin I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, a cărui teză de doctorat tratează un subiect paulin: „Hristos, viața noastră”).

După ce i-a portretizat și caracterizat minuțios pe fiecare din ei, separat și în paralelă, vorbitorul a încheiat astfel:

„Ortodoxia răsăriteană veghează de veacuri ca cei doi corifei ai Apostolilor să nu fie clătinați de pe pedestalul pe care i-a instalat *definitiv* Biserica cea Una a Sfinților Părinți și a Sfințelor Soboare Ecumenice.

Pentru noi, ei rămîn de-a pururi ceea ce nu conțin a mărturisi că sînt realmente: *slujitori* ai lui Iisus Hristos, slujitori de-o viață întreagă, cu toată viața lor, în înțelesul global și peren al cuvîntului.

Slujirea lor e mărturie că și unul și celălalt au socotit *unitatea* Bisericii creștine ca o realitate de sine-înțeles: voită de Dumnezeu, înfăptuită de Fiul Său, însuflețită de Duhul Sfînt și convenabilă în cel mai înalt grad tuturor credincioșilor, din toate timpurile, de pretutindeni.

E evident că sfîșierea — și apoi fărămițarea — acestei unități pe traseul celor 19 veacuri de istorie bisericească creștină nu s-a săvîrșit cu consimțămîntul lor, deși amîndoi au fost solicitați, la diferite soroace, să furnizeze temeuri de nivel și autoritate apostolească pentru pseudo-legitimarea atîtor acțiuni de dezbinare a „trupului” lui Hristos.

Revirimentul ecumenist de astăzi — ca și zvîcnirile lui anterioare celor două războaie mondiale — apare astfel, în perspectiva comemorării a nouăsprezece veacuri de la moartea mucenicească a Sfinților Apostoli Petru și Pavel, ca un act de căință pentru sfîșierile intercreștine de pînă acum.

... Și mai mult decît atît: El se ridică la altitudinea unei făgăduințe de *slujire pancreștină* a omenirii contemporane în spiritul de *solidaritate frățească* și de *unitate bisericească* pe care nu conținește să ni-l însuflească lăsamîntul duhovnicesc al Sfinților Apostoli Petru și Pavel. Căile lor au fost, invariabil, căi „între Hristos” (I Cor. 4, 17). De aceea, graiurile lor ne talmăcesc peste punți de veacuri, cu prospețimea dintru început, vrerile izbăvitoare ale Cerului, în forma cea mai convenabilă năzuințelor omenești de totdeauna în spre ceea ce este bun, frumos și folositor.

„Rogu-vă, dar, ca mie să-mi urmați, precum și eu îi urmez lui Hristos“ (I Cor. 4, 16), — ne cheamă Sfântul Apostol Pavel. E cert că nici Sfântul Apostol Petru nu gîndește altfel cînd zice: „Faceți-vă părtași dumnezeieștii firi“ (II Petru 1, 4); „dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu: dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se preamărească, prin Iisus Hristos“ (I Petru 4, 11).

Am înțeles mesajul lor și îi vom da urmare. Ne-am îndatorat în fața lui Dumnezeu și a oamenilor să facem așa, nu altfel. De aceea, nu vom conțeni a transmite generațiilor viitoare gîndul înalt al vremii *noastre*, gînd de pace și înfrățire, plămădă de unitate și fericire.

De încheiere, corul a executat compoziția „Stihira (glas VI) de la Utrenia sărbătorii Sfinților Apostoli Petru și Pavel“.

A luat apoi cuvîntul Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului.

Adresîndu-se pe rînd tuturor celor de față, I. P. S. Sa a spus printre altele:

Deși am fost mai mult plecat din Sibiu, totuși, prelutindeni unde am fost, am dus cu mine Sibiu. La întoarcere s-a întimplat să cobor direct la Institutul nostru Teologic, de unde, în această lună, am fost luat și ridicat pe scaunul de Mitropolit al Ardealului, cinstit de atîția înaintași vrednici.

Cu toate acestea, Institutul a rămas în ființa mea. De fapt, Arhiereul este totodată și dascăl. De aceea mă simt apropiat de toți, pentru că rămîn pe mai departe dascăl al păstorilor mei.

S-a întimplat ca această serbare a încheierii cursurilor să coincidă cu sărbătorirea împlinirii a 1900 de ani de la moartea martirică a Sf. Apostoli Petru și Pavel. Această sărbătoare ne dă prilej să privim înapoi, cu 1900 de ani în urmă, cînd o mîină de Apostoli porneau la asaltul lumii vechi, minăți de porunca lui Iisus Hristos și călăuziți de Duhul Sfînt. Acum vedem că sămînța aruncată de ei a rodit însușit și înmîit, pentru că prin ei lucra puterea lui Iisus Hristos — Domnul nostru.

Cuvîntul dumnezeiesc, care a răsunit acum 2000 de ani pe pămîntul Palestinei, s-a revărsat peste veacuri influențînd pozitiv viața celor care l-au primit.

Noi sîntem bucuroși, pentru că cuvîntul lui Hristos a fost propovăduit și pe meleagurile noastre, chiar de la începutul formării poporului nostru, și că viața Bisericii noastre a fost împletită cu viața poporului nostru, căci Biserica Ortodoxă din țara noastră a fost și rămîne Biserica românească.

Cuvîntul Mîntuitorului Iisus Hristos este mereu viu, mereu sprijinitor al binelui. Noi, credincioșii, viețuim prin puterea lui Iisus Hristos. Viața lui Iisus Hristos, despre care au vorbit și Sf. Apostoli, trăiește și în noi astăzi, din care pricină putem spune și noi ca Sf. Apostol Pavel: „Mie a viețui este Hristos“. Această viață în Hristos ne dă putere de a participa la făurirea unei vieți noi, cît mai fericită pentru toți. Căci a „viețui în Hristos“ înseamnă, totodată, a-ți identifica viața cu viața poporului, cu viața Patriei noastre scumpe și a sprijini strădanile de înălțare a ei pe noi culmi de civilizație și progres. A „viețui în Hristos“, mai înseamnă a te solidariza cu tot omul, cu omenirea, cu lupta popoarelor pentru pace și colaborare, a te înfrăți cu cei de alte confesiuni și naționalități.

Institutul nostru teologic este și el un laborator în care se formează sufletește, an de an, preoți care să slujească marele ideal al unității noastre bisericești și naționale, să ajute la făurirea unei Patrii din ce în ce mai frumoase, ca și la împlinirea idealului umanitar al păcii și înfrățirii tuturor popoarelor. Teologia noastră este o teologie vie, nu făurire numai a rațiunii, ci înrădăcinată în viața Bisericii și în viața societății de astăzi. În felul acesta, ea caută și găsește soluții noi la împrejurări noi.

Iubiți studenți,

În acest Institut ați primit nu numai învățătură teologică, ci și suflet din sufletul profesorilor voștri. Totodată ați ingenucheat și în fața Sf. Altar — eu însumi ascultându-vă cu bucurie dimineața și seara — ceea ce este foarte frumos pentru un tânăr student teolog, căci se pleacă în fața tineretii veșnice, care este Dumnezeu, și soarbe puteri de dăruire de sine și jertfă pentru ideal. Biserica lui Hristos vă cheamă, vă așteaptă să pășiți cu încredere în ogrorul ei. Ea vă cheamă să contribuiți la înflorirea Patriei noastre dragi și la pacea a toată lumea. Pentru că, dacă viața voastră este împletită cu Iisus Hristos, viața voastră este împletită în același timp și cu viața poporului nostru, pentru al cărui viitor fericit muncim, cu viața tuturor popoarelor, pentru că noi vedem în fiecare om, în fiecare popor un popor frate.

Mulțumesc profesorilor Institutului pentru sufletul pe care l-au pus în lucrarea lor, ca și pentru prestigiul cu care au reprezentat Institutul și Biserica noastră peste hotare. Mulțumesc studenților care s-au străduit să împletească munca cu rugăciunea.

Mulțumesc Ierarhilor de față, pentru că ne-au cinstit cu prezența, ca și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Valerian al Oradiei, care cu sufletul sint aici de față.

Gîndul nostru în acest moment se îndreaptă către P. F. Patriarh Justinian, Patriarhul unității noastre de credință, Patriarhul apostolatului social, Patriarhul păcii, căruia îi mulțumim pentru atenția și sprijinul acordat Institutului nostru.

Mulțumesc Dlui Prof. Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului Cultelor, și colaboratorilor Domniei Sale pentru grija și atenția pe care o acordă acestui Institut.

Institutul va lucra și în viitor pe aceeași linie de formare creștinească și de viu patriotism.

Dumnezeu să ne ajute să urmăm Sfinților Apostoli Petru și Pavel, pentru a fi adevărați apostoli ai iubirii și păcii în lume.

Cuvîntul Înalt Prea Sfinției Sale a fost întretăiat de aplauze călduroase și insistente.

Petrecuți de acordurile solemne ale Imnului arhieresc, Înălții Ierarhi au părăsit aula Institutului. În curte, înainte de-a se îndrepta spre Reședința mitropolitană, Înălții Ierarhi s-au întreținut cu preoți și credincioși.

La masa dată de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, au luat parte membrii Consiliului profesoral al Institutului Teologic și șeful de promoție Jivi Aurel, licențiat în teologie.

Au mai luat parte: Mama I. P. S. Sale, P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu și P. C. Consilier-secretar Dumitru Călugăr.

GR. MARCU

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR 1966—1967 LA ȘCOALA DE CÎNTĂREȚI BISERICEȘTI ȘI SEMINARUL TEOLOGIC ORTODOX ROMÂN DIN CLUJ

Incheierea anului școlar la Școala de Cîntăreți Bisericești și Seminarul Teologic Ortodox Român din Cluj — zi de bucurie — a trebuit strecurată anul acesta printre marile prăznuri bisericești transilvănene, ca: instalarea noului Mitropolit al Ardealului în persoana Înalt Prea Sfinției Sale Dr. *Nicolae Mladin*, instalarea episcopului reformat de Oradea, Eminența Sa Papp Ladislau, marele praznic al Pogorîrii Duhului Sfînt și altele. De aceea a fost aleasă ziua de 15 iunie. În Catedrală, Prea Sfințitul Episcop *Teofil Herineanu*, înconjurat de sobor, a săvîrșit Sfînta Liturghie.

După hirotonirea unui absolvent al Seminarului și rugăciunea de mulțumire înălțată Cerului de către Prea Sfinția Sa, la orele 12, în sala de festivități a Seminarului Teologic, a început serbarea școlară.

Primit cu imnul arhieresc, Prea Sfinția Sa Episcopul *Teofil* ia loc la masa prezidențială, înconjurat de P. C. Păr. Prof. Dr. Milan Șenas, delegatul Înalt Prea Sfinției Sale Dr. *Nicolae Mladin*, Mitropolitul Ardealului, P. C. Sa Păr. Iulian Cîrstoiu, delegatul Prea Sfinției Sale Episcopului *Valerian* al Oradiei, P. C. Sa Păr. Fl. Geomolean, vicarul Episcopiei Clujului și P. C. Sa Păr. Ioan Pop, directorul școlii.

După rugăciunea „Tatăl nostru” și imnul „Trei culori”, intonate de corul școlii sub conducerea Păr. Prof. Ioan Brie, a luat cuvîntul Părintele Ioan Pop, directorul școlii. P. C. Sa a făcut un amplu raport de activitate a consiliului profesoral și a celorlalți ostenitori din această instituție.

După ce a salutat prezența în mijlocul elevilor și profesorilor a Prea Sfinției Sale Episcopului *Teofil*, a celorlalți delegați din partea eparhiilor pe care le servește această școală, a reprezentanților Onor. Departament al Cultelor, a reprezentanților Institutului Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj, a permanenței Consiliului eparhial ortodox din Cluj și a tuturor oaspeților, P. C. păr. director a spus, între altele:

„Gîndind la conștiințiozitatea cu care Corpul profesoral al acestei școli — sub îndrumarea Prea Sfințitului Episcop *Teofil* — a muncit în gingașa și marea operă de educare a slujitorilor de mîine de la Sfintele altare, pot să afirm cu inimă curată, parafrazînd spusele Apostolului Pavel către presbiterii din Efes, că au avut ca maximă împlinirea marii porunci: „grijiți de voi înșivă și de turma întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi” (Fapte 20, 28) învățăcei.

A griji de tine însuți, în concepția didactică a ostenitorilor de la această școală, este egal cu ceea ce spunea Mîntuitorul nostru Iisus Hristos: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzînd ei faptele voastre cele bune, să cunoască că aveți de Tată pe Dumnezeu cel ceresc”.

Munca harnică a elevilor noștri o compar cu cea a albinelor stăruitoare, care din zori și pînă în noapte au căutat să-și înmagazineze în minte polenul binemirositor din florile sfîntelor învățături și al înțelepciunii

umane. Mărturie despre acestea sînt rezultatele frumoase pe care le-au obținut la învățătură în decursul acestui an.

Nu pot să încep această dare de seamă fără a nu elogia, în numele Consiliului profesoral, contribuția substanțială pe care au avut-o, la această realizare, sfaturile directe și apropiate ale Prea Sfințitului Episcop Teofil, ca și ajutoarele materiale acordate de cele trei eparhii pe care le servim, precum și a unor P. C. pâr. protopopi, cu precădere din eparhia Clujului.

Un deosebit de prețios ajutor am primit din partea Onor. Departament al Cultelor.

Anul școlar 1966—1967 ne-a pus în față o serie de bucurii, dar și o jale deosebită: trecerea la cele veșnice a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Nicolae Colan* ne-a umplut inimile tuturor de tristețe. Dar dacă săptămîna patimilor ne-a găsit triști, cea a Înălțării Domnului, întocmai ca și profetia mesianică: „durerea voastră întru bucurie se va preface“, ne-a dat deosebita mîndrie de a avea în fruntea Mitropoliei Ardealului pe un vrednic fiu al acestor meleaguri, în persoana Înalt Prea Sfinției Sale Dr. *Nicolae Mladin*. Din prilejul acestei festivități ne îndreptăm, gîndul către Înalt Prea Sfinția Sa și-i dorim din inimile noastre tinere viață îndelungată, deplină sănătate și binecuvîntare de la Tatăl cel ceresc peste întreaga sa activitate“.

Din raport se desprind apoi serbările din acest an școlar: „Datini de Crăciun“ cu cadouri substanțiale pentru elevi din partea fiecărei eparhii, „Centenarul George Coșbuc“, aniversarea Unirii Principatelor, din 24 ianuarie, ședințele Cercului literar „M. Eminescu“, unele cu program festiv la Institutul Teologic Protestant din Cluj, Ziua de „9 Mai“, și altele, care ne-au umplut inima de piozitate religioasă sau de sentimente patriotice. Pe lîngă acestea, excursiile, vizionarea de spectacole teatrale, vizitarea diferitelor muzee și expoziții de artă. Elevii din anul V, la întruniri cu deputatul orășenesc din sectorul unde se află școala, au intrat în activitatea instructiv-educativă a acestui an școlar.

Prin date statistice, P. C. Pâr. director citește situația notelor pe clase și procentajul de promovați, care este de 91%, puțin mai scăzut decît în anul trecut, datorită exigenței sporite a corpului profesoral. Un deosebit succes s-a repurtat sub raportul educației morale unde elevii au manifestat o ascensiune îmbucurătoare, ajungîndu-se să nu fie nici o eliminare și clase întregi cu media 10 la purtare.

La aceste rezultate mulțumitoare, spune în continuare P. C. părinte director, „Consiliul profesoral a putut ajunge datorită sprijinului moral și material pe care cele trei eparhii servite de această școală au înțeles să ni-l acorde nouă și elevilor noștri, pentru care se aduc vii mulțumiri.

De asemenea se aduce un cuvînt de mulțumire P. C. pâr. protopopi din Eparhia Clujului care au dat tinerilor din protopopiatele P. C. Lor ajutoare materiale.

Tuturor celor care au ostenit pentru bunul mers al aceste instituții, P. C. Pâr. Director le adresează mulțumiri.

„Pentru întregul proces de învățămînt ce s-a putut desfășura în școala noastră — spune P. C. pâr. director — Consiliul profesoral își îndreaptă gîndul cu recunoștință către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, întîistătătorul Bisericii noastre și marele organizator al învă-

țămîntului teologic de toate grale, care priveghează cu o deosebită atenție asupra întregii activități didactice din cuprinsul Patriarhiei Române.

Aceleași sentimente le exprimă față de cei trei ierarhi care ne patro-nează școala și în mod special față de Prea Sfințitul Episcop Teofil, care ne are în directă supraveghere și care ostenește cu multă dragoste părin-tească pentru bunul mers al acestei instituții de cultură bisericească.

Sentimente de recunoștință s-au exprimat către Departamentul Cul-telor și prin acesta către Conducătorii Patriei noastre scumpe, pentru spri-jinul acordat. Ținem să asigurăm pe această cale întreaga Conducere de Stat că educația ce se promovează în școala noastră este pătrunsă de simțul de răspundere față de bunurile poporului, pe măsura marilor reali-zări ale regimului socialist din țară.

Salutăm cu vie bucurie pe reprezentanții Institutului Teologic Pro-tes-tant Unic de grad Universitar din Cluj, cu care ne-am deprins a lucra atît de apropiat încît manifestările noastre culturale sînt mărturie vie de drumul comun și de idealul sănătos de care sîntem călăuziți.

În continuare, se dau sfaturi elevilor pentru conduita din vacanța mare și îndrumări absolvenților care terminînd Seminarul, își vor îndrepta pașii spre Institutul Teologic Ortodox Român de grad Universitar din Sibiu, sau spre parohie.

Au urmat apoi poeziile: „Țara mea“, de V. Voiculescu, recitată de elevul Bătrîn Florin din anul III și „Imn religios“ de V. Alecsandri, recitat de Iga Teodor din anul V.

Corul școalei a interpretat, în armonizarea dirijorului, „Troparul Sfin-ților Trei Ierarhi“, iar absolventul Cornilă Vasile, vorbind în numele cole-gilor săi, dă glas de mulțumire Corpului profesoral și conducerii școalei pentru dragostea cu care au fost instruiți și educați în decursul celor cinci ani petrecuți aici. Cuvînt de recunoștință îndreaptă către cei trei Ierarhi ardeleni ce patronează această școală și către Onor. Departament al Cul-telor, asigurîndu-i că absolvenții vor căuta să traducă în viață toate sfatu-riile primite de la pîr. profesori, fiind convinși că în felul acesta vor sluji poporul și Biserica.

Colegul său, Crișan Vasile, exprimă în versuri sentimentele de recu-noștință față de aceia care i-au instruit și educat, printr-o poezie intitulată „Bun rămas iubită școală“. El încheie cu următoarele versuri:

Rugăm pe Domnul să reverse
A Lui răsplată peste voi.
Doar El în stare-I să plătească
A voastră muncă, pentru noi.
Toți, ca un ultim semn al stimei,
Alese gînduri să primiți.
Adio, mamă dragă școală,
Adio, profesori iubiți.

Pentru înveselirea atmosferei, elevul Purcel Vasile din anul III a recitat poezia „La vînătoare“, de G. Topîrceanu.

Corul școalei a intonat cîntecul „Tinerețe“, după care a luat cuvîntul

Păr. Prof. Dr. *Milan Șeșan*. Plecînd de la ideea că în anul acesta se împlinesc 1900 de ani de la moartea martirică a Sf. Apostoli Petru și Pavel, arată că și dragostea creștină trebuie să fie îmbinată în prețuirea acestor stîlpi ai Bisericii lui Iisus Hristos și nu în despărțiri confesionale, ci în unitate și împreună-viețuire în numele Părintelui nostru ceresc. Pe absolvenții școlilor teologice din anul acesta îi vrea stăpîniți și pătrunși de teologia ioaneică a Noului Testament și luptători pentru binele poporului și cauza sfîntă a Bisericii.

Prezentînd binecuvîntarea arhierească a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, „ca primă binecuvîntare dată de acest Ierarh dincolo de granițele Arhiepiscopiei Sibiului” și trimisă Seminarului Teologic Ortodox Român din Cluj, încheie urînd profesorilor și elevilor noi succese în muncă în anii viitori, iar tinerilor absolvenți înțîlnire plăcută în aula Institutului Teologic din Sibiu.

P. C. păr. *Iulian Cirstoiu*, vorbind în numele Prea Sfințitului Episcop *Valerian* al Oradiei, elogiază activitatea desfășurată în anul școlar 1966—1967, felicită pe profesorii și elevii acestei școli și împărtășește tuturor binecuvîntarea Prea Sfințitului Episcop de Oradea. Îndeamnă pe elevi a pune în practică, în decursul vacanței, toate cele învățate în școală și a nu întrerupe activitatea intelectuală, spre a putea face progrese și mai frumoase în anul viitor.

Încheierea serbării este marcată de cuvîntul părintesc al Prea Sfințitului Episcop *Teofil* al Clujului, care ca un for de coordonare a activității din această școală, face aprecieri la munca depusă de elevi și profesori și-l felicită pe Păr. director care este „fermentul acestei activități, polarizînd în jurul P. C. Sale toate forțele active care au contribuit la reușita muncii din acest an școlar”. Dă îndrumări duhovnicești elevilor de a participa la toate serviciile divine, de a evita petrecerile scandaloase și de a desfășura activități patriotice, așa cum au fost sfătuiți și din partea Păr. director. Așează la inima fiecăruia sfatul de a deveni mai bun și mai cult, ca în felul acesta să poată fi de folos Bisericii și Patriei.

Asigură Departamentul Cultelor de o continuă și devotată muncă a profesorilor, în sprijinul binelui obștesc și de o înaltă ținută teologică pusă în slujba păcii între popoare. Mulțumind Conducerii de Stat pentru tot sprijinul acordat acestei școli, își alătură binecuvîntarea arhierească lîngă cea trimisă de către ceilalți Ierarhi patroni ai școlii și mulțumește întregii asistențe pentru participarea la frumoasa serbare de azi.

Prea Sfinția Sa înmîinează premiile și mențiunile la cei 61 de elevi distinși.

Serbarea școlară ia sfîrșit prin semnarea în Cartea de Aur a școlii și prin intonarea imnului arhieresc de către elevi.

M. DANCIU

VIZITA FRĂTEASCA

Miercuri, 5 iulie 1967, cu mașina, venind de la București, peste Râmnic-Vilcea — unde au poposit în cursul nopții — au sosit la Sibiu: Dl Profesor Dr. *Peter Dalbert*, președintele Asociației internaționale a libertății religioase (International Association of religious Freedom — IARF), împreună cu Dl *Samuel Schläpfer*, pastor al Bisericii evanghelice din orașul St. Gallen-Elveția. Oaspeții au fost însoțiți de Eminența Sa Dl *Kiss Elek*, episcopul Bisericii unitariene din țara noastră (Cluj), împreună cu Dl Dr. *Lajos Kovacs*, vicar unitarian și profesor la Institutul Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj.

Oaspeții au fost primiți la Reședința mitropolitană de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului, care le-a adresat următorul cuvânt de salut:

Domnule Președinte,

Am plăcerea de-a saluta călduros, în persoana Domniei Voastre, pe conducătorul prețuit al Asociației creștinilor liberali din Elveția.

Mulțumindu-Vă pentru bucuria și plăcerea ce mi le pricinuiți prin vizita Domniei Voastre, nu mă pot reține să nu Vă informez că sinteți cel dintâi oaspete și frate în Hristos de peste holare care-mi calcă pragul reședinței mitropolitane de când am fost așezat la cîrma Mitropoliei ortodoxe române din părțile transilvănene ale Patriarhiei noastre.

Bucuria mea este sporită de faptul că Vă văd însoțit de Eminența Sa Dl Episcop Kiss Elek, conducătorul Bisericii unitariene din țara noastră. În persoana Eminenței Sale am avut pînă bine de curînd un prieten drag și prețuit, iar de-o lună de zile încoace am și un coleg de episcopat.

La noi, Domnule Președinte, bunele relații dintre culte sînt vechi și se întemeiază pe considerente de înfrățire ecumenistă și de prietenie între poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Vremile ce le trăim, cu suflul lor înnoitor, au contribuit la stringerea și amplificarea acestor relații. Noi am experimentat demult și intens modul de conviețuire pe care Psalmistul îl exprimă în această constatare: „Cît de bine și frumos este a fi frații împreună!”

Ceea ce ne apropie și ne leagă pe unii de alții — în cazul de față: pe ortodocși de frații creștini unitarieni — sînt nu numai tradițiile noastre comune de bună conviețuire între cultele religioase din țara noastră, ci și devotamentul deplin pe care-l avem și unii și ceilalți față de Bisericile noastre, față de poporul nostru și față de cauza păcii.

Și unii și ceilalți, trăim bucuria solidarității frățești în săvîrșirea a tot lucrul bun și de folos Bisericilor noastre și Patriei noastre înfloritoare.

Iubirea și pacea definesc raporturile frățești dintre Bisericile noastre. Intemeiați pe ele, noi contribuim la cimentarea unității în Hristos care trebuie să mobilizeze energiile creștinești de pretutindeni, în năzuința comună de-a vedea sălășluindu-se în lume spiritul de înțelegere și bunăvoință la care aspiră într-o formă sau alta întreaga omenire.

În acest spirit de dragoste frățească și de colaborare în Hristos Vă întîmpin, Domnule Președinte, cu inimă deschisă și Vă urăm să Vă simțiți cît se poate de bine în casa noastră.

Vă salut cu cuvîntul Psalmistului, care zice: „Bine este cuvîntat cel ce vine întru numele Domnului !”

(Béniť soĩť celui qui vient au nom du Seigneur).

A răspuns Dl Dr. P. Dalbert, spunînd în esență următoarele:

Venim pentru întîia dată în România. Cît ce am trecut granița, străbătînd sate și orașe, am avut impresia că sîntem pretutîndeni primiți cu foarte multă căldură și bine veniți.

Am călătorit la frații noștri (unitarieni) din Cluj, pe care-i cunoșteam de mai mulți ani, de la diferite conferințe internaționale.

Aici, la Sibiu, la Reședința Mitropoliei ortodoxe române a Ardealului, sîntem plăcut surprinși — și fericiți — de cordialitatea cu care ne primiți.

Peste tot am văzut poporul român la muncă, l-am văzut cum își organizează fericirea, cum își clădește o viață pașnică.

Astăzi, lumea a devenit mai mică decît în trecut datorită cuceririlor tehnicii. De la Zürich pînă în România se face o oră și jumătate cu avionul, în condiții meteorologice bune. Datorită acestui fapt, și contactele dintre noi au devenit din ce în ce mai lesnicioase și mai bucurtoase. Acum, stăm mai puțin, dar sîntem hotărîți ca în anul viitor să revenim mai pe răgaz în ospitaliera voastră țară, România.

Sîntem deosebit de bucuroși să ne întîlnim cu Biserica Voastră, care este veche ca și creștinismul.

Vechi și nouă sînt multe aici la Voi.

Și la noi căutăm să legăm tradițiile noastre bisericesti cu formele moderne de viață, pentru ca să dăm mai multă eficiență muncii comune spre binele popoarelor noastre.

Adînc impresionați de primirea cu care ne cinstiți, Vă mulțumim cu recunoștință, Eminența Voastră Domnule Arhiepiscop și Mitropolit, pentru cuvintele prietenești pe care ni le-ați spus.

A luat apoi cuvîntul Eminența Sa Dl Episcop Kiss Flek care a spus că e foarte bucuros să se întîlnească din nou, aici la Sibiu, cu I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin și cu colaboratorii I. P. S. Sale. Aici, în Reședința Mitropolitului ortodox al Ardealului, se simte ca acasă și ori de cîte ori vine aci, inima sa bate cu putere, pătrunsă de dragoste și de simțăminte frățești. A încheiat rugînd pe Dumnezeu să binecuvînteze pe I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin și să ne ajute ca și de acum înainte conlucrarea noastră să fie caldă și intensă, ca și pînă acum.

După ce li s-a servit o gustare, I. P. S. Sa i-a condus pe oaspeți să viziteze Reședința mitropolitană și Paraclisul Institutului Teologic de grad Universitar.

Vizita a continuat în cadrele Institutului, oaspeții și însoțitorii lor fiind conduși de P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu, P. C. Rector Dr. Sofron Vlad, P. C. Consilier I. Vlad, P. C. Consilier secretar D. Călugăr și P. C. Profesori Dr. Milan Șesan și Dr. Grigorie Marcu, să viziteze o sală de curs, aula și biblioteca.

După aceea, au vizitat Catedrala mitropolitană — unde le-au fost date explicații de către P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu, — precum și tipografia eparhială.

Oaspeții au fost conduși apoi la Casa raională de cultură, unde au vizitat expoziția documentară istorică-literară organizată acolo cu materiale

deosebit de prețioase din fondul vechii Asociațiuni transilvane pentru cultura și literatura poporului român „Astra”.

La masa de amiazi, oaspeții și însoțitorii lor au fost invitații I. P. S. Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului.

Au mai luat parte la masă: P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu, P. C. Rector Dr. S. Vlad, P. C. Consilier secretar D. Călugăr și P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu.

În cursul mesei, I. P. S. Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a adresat oaspeților și însoțitorilor lor un cuvînt de saluț frățesc, spunînd următoarele:

Sînt foarte bucuros că am avut prilejul să ne întîlnim, să ne cunoaștem și să ne exprimăm dragostea care ne unește în Iisus Hristos și în credința creștină, care ne face să dăm sprijin popoarelor în năzuința lor spre o viață mai bună.

Biserica noastră ortodoxă română a fost de veacuri în relații bune cu Biserica unitariană din țara noastră și cu celelalte culte de pe aceste platuri. Intrată în Consiliul Mondial al Bisericilor, Biserica noastră promovează și mai virtos spiritul ecumenist de bunăînțelegere și de acțiune comună pe linia păcii, dreptății și dragostei ce le vrem sălășluite în lume.

În ceea ce-l privește pe Eminența Sa Dl Episcop Kiss Elek, dînsul a fost prieten bun cu înaintașul meu de scaun, fericitul întru pomenire Mitropolit Nicolae Colan. Față de mine, cînd eram profesor de teologie, a arătat aceeași frățescă prețuire. Îi sînt mulțumitor că a participat la instalarea mea ca arhiepiscop și mitropolit al Ardealului, iar apoi, de curînd, la Cluj, cînd m-am dus să-i întorc vizită, m-a primit cu brațele deschise și mi-a arătat tot ceea ce se lucrează în Episcopia sa pentru binele credincioșilor și al poporului nostru.

La acestea, adaug că și cu Dl Profesor Lajos Kovács am lucrat în comisiuni de studii ecumeniste și de luptă pentru pace, rămînînd de-alunci buni prieteni.

În ceea ce privește Elveția, țara aceasta e apropiată sufletește de noi nu numai pentru că e o țară muntoasă, ca și Ardealul, ci fiindcă acolo se trăiește spiritul libertății și al colaborării între diferitele culte. Mitropolitul Nicolae Bălan († 1955) a ținut legături strînse cu Biserica veterocatolică din Elveția și primea regulat de acolo reviste teologice pe care le avem și astăzi. Mitropolitul Nicolae Colan († 15 aprilie 1967) a continuat aceste legături: ca rector al Institutului nostru teologic a reprezentat Biserica noastră la Congresul ecumenist de la Lausanne (1927).

Eu sînt hotărît să continuu lucrul înaintașilor mei de scaun. La începutul activității mele de arhipăstor, mărturisesc că vreau să dezvoltăm legăturile noastre cu bisericile din țara Dumneavoastră, fără anume aleasă pentru spiritul de înfrățire creștină ce domnește acolo, ca să servească idealurile omenirii contemporane spre propășire, pace și fericire. De aceea, mă bucur că Dvoastră, Domnule Președinte, și Dl Pastor care Vă însoțește, mă cinstiți cu această vizită, care contribuie la strîngerea legăturilor dintre organizația bisericească pe care o reprezentați și cultele religioase din țara noastră.

Vă rog să duceți în Elveția toată dragostea noastră frățescă și să fiți încredințați că Biserica noastră ortodoxă română este pătrunsă de dorința

de-a adinci înfrățirea ei cu celelalte biserici creștine din părțile acestea. Vă mai rog, apoi, să duceți în patria Dvoastre toată frumusețea priveliștilor țării noastre și expresiunea generozității sufleșteți a poporului nostru.

Totodată, Vă asigur că această plăcută vizită nu o consider un moment trecător, ci o ocazie importantă de a face ca legăturile noastre bisericești să fie și mai strânse decît pînă acum. Noi dorim ca și de-acum înainte să primim astfel de vizite, ca expresie a legăturilor noastre frățești.

Cu acestea, ridic paharul în cinstea oaspeților noștri, pentru binele Bisericilor noastre, pentru înfrățirea între culte și între popoare și pentru pacea a toată lumea.

Cei prezenți, au intonat spontan: „Mulți ani trăiască!”

Viu impresionat, a răspuns Dl Dr. P. Dalbert, spunind:

Invitația de-a veni în România și cu deosebire ospitalitatea care ne-a fost arătată peste tot, ne-a bucurat mult. Am avut parte de atîta afectuoasă primire încît trebuie să mai venim — și revenirea noastră în mijlocul Dvoastre o considerăm o necesitate lăuntrică.

Peste tot unde am umblat pînă acum — și cu deosebire aici — ne-am încredințat că între Biserica ortodoxă română și celelalte culte din România domnește un spirit de comprehensiune (în original: innere Toleranz). Dvoastre căutați ceea ce Vă este comun, ceea ce Vă poate apropia și de aceea aveți înțelegere pentru ceea ce este specific altora. Între Bisericile din România domnește un adevărat spirit de frăție evanghelică. Voi trăiți întreolaltă așa cum cer să trăiască creștinii întreolaltă textele Sfintei Scripturi a Vechiului și a Noului Testament.

În trecut, altfel credeam și altfel gîndeam. Adeseori s-a împlîntat în istorie ca în numele lui Iisus Hristos, oamenii să fie păgubiți în simțămîntele lor, în drepturile lor firești. Ne bucurăm sincer că la Voi e altfel, că Voi cultivați colaborarea frățească. Peste tot, capacitatea de înțelegere între creștini — și între ei și ceilalți oameni — a crescut în zilele noastre. În slujba acestei înțelegeri pune și Asociația noastră cele mai bune forțe ale ei. Ea a constituit trei comisii care studiază intens problemele vieții contemporane. Una din aceste comisii se ocupă de Biserica creștină și noua realitate a vieții contemporane. Alta studiază problemele lumii secularizate de astăzi. A treia se ocupă de problema dialogului cu religiile lumii. În fruntea acestor comisii stau specialiști consacrați. Publicații periodice dau la lumină lucrările lor, adunări speciale dezbat problemele care ne preocupă. Prietenul nostru Prof. Kovács de la Cluj este membru prețuit al unei astfel de comisii. Așteptăm ca rectorul și profesorii ai Institutului Teologic Universitar din Sibiu să vină la noi, în Elveția, să ne vadă la lucru și Vă rugăm să Vă socotiți invitați a ne face această bucurie, în frunte cu Eminența Sa Domnul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

A încheiat mulțumind cordial pentru afectuoasa primire cu care Dsa și prietenii Dsale au fost cinstiți de ocîrmuitorul Bisericii ortodoxe române din Ardeal.

Eminența Sa Domnul Episcop Kiss Alexa a evocat o seamă de legături personale cu Elveția, care acum îi este și mai apropiată prin cei doi oaspeți comuni ai noștri. Și-a exprimat, de asemenea, deosebita recunoștință față de Departamentul Cultelor, pentru înțelegerea arătată față de Biserica al cărei episcop este vorbitorul.

În oaspeții elvețieni, Eminența Sa vede doi oameni fericiți care s-au întâlnit la noi cu alți oameni fericiți.

A încheiat rugînd pe Dumnezeu să ne dea înțelegerea și dragostea trebuincioase pentru a ne dezvolta adevărata și suprema noastră vocație creștinească: aceea de-a trăi unii pentru alții, în comuniune frățească.

Masa s-a încheiat așa cum a decurs: într-o atmosferă de reală frățietate, cu inimi deschise unele către altele.

*

Petrecuți de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, oaspeții au părăsit Reședința mitropolitană la orele 16,30 îndreptîndu-se spre Cluj, cu mașina.

La despărțire, au arătat încă o dată cît de viu i-a impresionat primirea de la Sibiu și au asigurat pe Înalt Prea Sfințitul nostru Arhipăstor de toată recunoștința lor și de bunele sentimente ce le nutresc față de Biserica Ortodoxă Română și față de poporul român.

CONFERINȚELE DE ORIENTARE DIN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Între 8—30 mai a.c., au avut loc la sediile protopopești din Arhiepiscopia Sibiului, Conferințele preoțești de orientare fixate de Sf. Sinod pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română. Programul acestor conferințe a fost întocmit de Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc și aprobat de Înalt Prea Sfințitul Nicolae, Mitropolitul Banatului, locțiitorul de arhiepiscop și mitropolit al văduvitei noastre Arhiepiscopii de Alba Iulia și Sibiu, prin trecerea la cele veșnice a celui ce a fost marele și vrednicul de pîoasă aducere aminte Mitropolitul Nicolae Colan.

După programul stabilit, aceste conferințe s-au desfășurat astfel: luni, 8 mai, la protopopiatul Sibiu; miercuri, 11 mai, la protopopiatul Agnita; joi, 12 mai, la protopopiatul Făgăraș; luni, 15 mai, la protopopiatul Mediaș; marți, 16 mai, la protopopiatul Tîrnăveni; miercuri 17 mai, la protopopiatul Brașov; joi, 18 mai, la protopopiatul Sf. Gheorghe; joi, 18 mai, la protopopiatul Luduș; vineri, 19 mai, la protopopiatul Tg. Mureș; vineri, 19 mai, la protopopiatul Sighișoara; sîmbătă, 20 mai, la protopopiatul Rupea; miercuri, 24 mai, la protopopiatul Reghin; joi, 25 mai, la protopopiatul Toplița; luni, 29 mai, la protopopiatul Sebeș și marți, 30 mai, la protopopiatul Alba-Iulia.

Pentru prezidarea conferințelor au fost trimiși următorii delegați chiriarhali: P. C. cons. Ioan Vlad, la protopopiatul Sibiu; P. C. vicar arhiepiscopesc Traian Bêlaşcu, la protopopiatele Agnita, Făgăraș, Brașov și Sf. Gheorghe; P. C. prof. Dr. Grigorie Marcu, la protopopiatele Mediaș și Tîrnăveni; P. C. prof. Dr. Spiridon Cîndea, la protopopiatele Sighișoara și Rupea; P. C. Dr. Isidor Todoran, la protopopiatele Luduș, Tg. Mureș, Reghin și Toplița; P. C. prof. Dr. Milan Șesan, la protopopiatele Sebeș și Alba-Iulia.

Tema conferinței a avut următorul titlu: „*Sfinții Apostoli Petru și Pavel în lumina apostolicității și sobornicității Bisericii*” (cu prilejul comemorării a 1900 ani de la moartea lor martirică).

După rînduială, acest subiect a fost prelucrat de fiecare cucernic preot și susținut în conferință de următorii referenți oficiali:

C. preoți Marin Călin, la Sibiu; Liviu Cioca, la Agnita; Ioan Glăjaru, la Făgăraș; Andrei Eftimie, la Mediaș; Zaharie Borza, la Tîrnăveni; Terente Radu, la Brașov; Gheorghe Rățulea, la Sf. Gheorghe; Ioan Dragolea, la Sighișoara; Ioan Năstase, la Rupea; Gavrilă Filip, la Luduș; Dumitru Marinescu, la Tg. Mureș; Gheorghe Antonescu, la Reghin; Corneliu Grosu, la Toplița; Petru Brudea, la Sebeș și Roman Macarie, la Alba-Iulia.

Pe lângă referentul principal — pentru o cît mai temeinică prelucrare a temei oficiale — au mai citit referate și unii coreferenți.

La discuțiile ample ce au urmat au luat cuvîntul numeroși protopopi și preoți, aducînd contribuții prețioase.

Referatele și discuțiile au arătat că sărbătorirea a 1900 de ani de la moartea martirică a celor doi mari Apostoli ai Bisericii lui Hristos este prilej nimerit spre a medita asupra personalității și contribuției lor la organizarea și răspîndirea Bisericii creștine. S-a subliniat locul acestor doi corifei în mijlocul celorlalți apostoli, interpretările greșite ivite în cei 1900 de ani în legătură cu poziția lor.

Tema a fost fundamentată pe datele Noului Testament și pe învățătura genuină a Bisericii celei oarecînd Una.

Astfel, au fost puse în lumină argumentele privitoare la *egalitatea Sfinților Apostoli* înaintea lui Dumnezeu și întreolaltă, adeverindu-se că Sfîntul Apostol Petru n-a primit nici un mandat special din partea Mîntuitorului Hristos. Sf. Apostol Petru *n-a exercitat nici o autoritate* deosebită asupra celorlalți apostoli. Din contră, el se supune hotărîrilor Sinodului Apostolic (F. Ap. 15; Gal. 2 etc.). Egalitatea celor doi apostoli este confirmată de istoria, învățătura și cultul Bisericii primare.

La devierile ivite în decursul istoriei bisericești pe tema aceasta au contribuit în primul rînd factori istorici care au favorizat formarea și dezvoltarea teoriei unui „primat“ al lui Petru, ca vehicol al vechilor și noilor aspirații ale episcopilor Romei la jurisdicția universală în Biserică. Această teorie a fost dogmatizată de Sinodul I Vatican, cînd prin adoptarea primatului și a infailibilității papale s-a ajuns la culmea tendințelor primațiale.

La Conciliul II Vatican, o bună parte din episcopat a cerut limitarea puterii papale, prin adoptarea formulei colegialității episcopatului. Pînă la urmă, s-a văzut că papalitatea nu renunță la vechile sale poziții centraliste.

De asemenea, papalitatea își reafirmă și acum tendințele prozelitiste și uniastice caracteristice Vaticanului.

Conferințele de orientare din mai a.c. au reușit să arate convingător, pentru fiecare preot, poziția Bisericii Ortodoxe față de aceea a Bisericii romano-catolice. Biserica noastră rămîne credincioasă concepției despre apostolicitate și sobornicitate, stabilită o dată și pentru totdeauna în primele veacuri.

De pe acest pedestal luminos, Biserica Ortodoxă a considerat în trecut — și consideră azi — primatul papal, centralismul, exclusivismul confesional, spiritul de dominație universală, prozelitismul și uniatismul, drept obstacole principale între cele două mari Biserici.

Biserica Ortodoxă Română și-a concretizat poziția față de aceste tendințe — reafirmate la Conciliul II Vatican — prin hotărîrile Sf. Sinod luate cu prilejul celei de a III-a Conferințe panortodoxe de la Rhodos

(1964), al ridicării analemei dintre Biserica Romei și Patriarhia de Constantinopol (1965), prin declarațiile Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcute în Anglia și la Geneva (1966) ș.a.

Delegații chiriarhali au menționat prețuirea Bisericii Ortodoxe și deplina laudă ce se cuvine celor doi mari Apostoli, Sf. Petru și Pavel. Ei au contribuit cu vorba și cu fapta la temeluirea Bisericii celei Una a lui Iisus Hristos.

Teoriile tendențioase urzite în jurul acestor corifei ai apostolilor au dus la dezbinarea creștinismului în atâtea biserici și confesiuni.

Spiritul vremii noastre și interesele superioare ale unității creștine resping aceste teorii, ele fiind inovații care dăunează înțelegerii dintre Bisericile creștine și colaborării lor eficace la soluționarea problemelor majore ale vieții contemporane: pacea și propășirea.

Prot. IOAN VLAD
consilier cultural

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

SUPERIORITATEA NOII REGLEMENTĂRI A LEGISLAȚIEI PENSILOR

La 28 decembrie 1966, Marea Adunare Națională, în unanimitate, a votat legea privind acordarea pensilor de asigurări sociale de stat și a pensiei suplimentare.

Noua lege prevede ridicarea nivelului pensilor în proporții însemnate. Ea asigură angajaților perspectiva obținerii la pensionare a unor venituri corespunzătoare, pe măsura contribuției aduse la dezvoltarea și propășirea patriei. Ea oferă pensionarilor condiții de existență superioare. Măsurile acestea de îmbunătățire substanțială a legislației pensilor au fost posibile datorită dezvoltării continue a economiei naționale și sporirii an de an a venitului național, ceea ce duce la ridicarea neconținută a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii. Ele reflectă umanismul și democratismul orînduirii noastre.

Poporul nostru a primit cu bucurie noua lege a pensilor, ea fiind un imbold pentru toți oamenii muncii de a intensifica eforturile pentru propășirea patriei socialiste. Cuprinzînd pe toți angajații, ea se aplică și slujitorilor și angajaților Bisericii noastre. De aceea socotim potrivit să prezentăm rezumativ prevederile principale ale acestei legi.

Superioritatea ei față de legislația din trecut rezultă din:

1. Stabilirea unei corelări mai judicioase între nivelul pensilor și cel al salariilor, ceea ce constituie unul din principiile călăuzitoare ale noii legislații.

Această corelare se realizează prin:

a) îmbunătățirea raportului între pensie și salariul tarifar;
b) renunțarea la plafonarea pensiei;
c) stimularea prin pensie a stabilității cadrelor în aceeași unitate, acordîndu-se un spor procentual la pensie pentru continuitate în muncă.

2. Stabilirea pensiei de invaliditate pe baza unui nou sistem corelat cu principiile de acordare a pensiei pentru limită de vîrstă.

3. Pensia de urmaș este substanțial îmbunătățită față de legislația din trecut.

4. Introducerea înafara pensiei din asigurări sociale de stat a unei pensii suplimentare, pe baza contribuției personale a angajaților.

1. Potrivit primului principiu, angajații care au o calificare mai ridicată și obțin rezultate mai bune în muncă și drept consecință primesc un salariu mai mare, vor realiza la încetarea activității o pensie corespunzătoare mai mare.

Scara procentuală de calcul a pensilor a fost îmbunătățită, ea reprezentînd 60 pînă la 100 la sută din salariul tarifar. Astfel, potrivit noii legi, pensia reprezintă 70 la sută pînă la 100 la sută din salariul tarifar pentru angajații care lucrează în grupa I de muncă (condiții foarte vătămătoare, foarte grele sau foarte periculoase); 65 la sută pînă la 95 la sută pentru cei care lucrează în grupa II de muncă (condiții vătămătoare, grele sau periculoase); 60 la sută pînă la 90 la sută, pentru cei care lucrează în grupa III de muncă, în care se încadrează celelalte locuri de muncă (în care se cuprind și slujitorii cultelor).

Baza de calcul a pensiei o constituie media salariilor tarifare pe 5 ani consecutivi din ultimii 10 ani de activitate, luați la alegerea angajatului.

Salariile ce se vor lua în considerare la stabilirea salariului mediu tarifar pe perioada de 5 ani, vor fi actualizate, potrivit funcțiilor avute în perioada respectivă, la nivelul în vigoare la data pensionării.

Începînd cu 1 ianuarie 1967 a fost desființat plafonul maxim de 1200 lei al pensiei. Aceasta se calculează în viitor în raport cu salariul tarifar și de vechimea în muncă, fără nici o plafonare.

În vederea asigurării continuității în muncă, prin art. 42 din lege se instituie acordarea unor sporuri de pensie și anume: de 4 la sută pentru cei cu o continuitate în muncă de 10—15 ani, de 7 la sută pentru cei cu o continuitate de 15—20 de ani și de 10 la sută pentru cei cu o continuitate în muncă de peste 20 de ani.

În cazurile schimbării locului de muncă și întreruperilor din motive care nu depind de salariați, ca transferări în interes de serviciu, satisfacerea obligațiilor militare, îndeplinirea unei funcții eligibile etc., continuitatea în muncă se va considera neîntreruptă.

Pensia integrală pentru limită de vîrstă — căci aceasta este denumirea potrivit art. 7 din lege — se acordă, la cererea unității, pentru angajații care lucrează în locuri de muncă încadrate în grupa III, la vîrsta de 62 de ani pentru bărbați și la 57 de ani pentru femei.

Ținînd cont de unele propuneri care au fost făcute cu ocazia dezbaterii proiectului, prin art. 7, lit. b din lege se prevede posibilitatea ca la cererea salariaților, acordarea pensiei integrale pentru limită de vîrstă să se poată face la etatea de 60 de ani la bărbați și 55 de ani la femei.

Subliniem împrejurarea că deși vîrsta de pensionare pentru cei din grupa III a fost mărită cu doi ani, condițiile de vechime au rămas aceleași, ca și sub vechea lege, adică 25 ani efectiv lucrați pentru bărbați și 20 de ani pentru femei.

De remarcat sînt și îmbunătățirile aduse prin noua lege cu privire la vîrsta de pensionare a femeilor salariate care au născut și crescut mai mulți copii, îmbunătățiri care sînt în spiritul ansamblului de măsuri luate de guvern pentru consolidarea familiei și stimularea natalității. Art. 10 din lege prevede că femeile salariate care au născut și crescut trei copii pînă la vîrsta de 10 ani beneficiază de reducere cu un an a vîrstei de pensionare, cele cu patru copii, de doi ani, iar cele cu cinci sau mai mulți se vor bucura de reducerea cu trei ani a vîrstei de pensionare. S-a adăugat prevederea potrivit căreia timpul cît femeile angajate au fost încadrate cu jumătate de normă, pentru a crește copiii pînă la vîrsta de 7 ani, va fi socotit la stabilirea vechimii în muncă drept normă întreagă.

2. Capitolul III din noua lege se ocupă de pensia de invaliditate, ale cărei norme de acordare sînt în bună parte diferite de ale vechii legislații.

Cauzele ce dau dreptul la pensia de invaliditate sînt: accidente de muncă sau boală profesională și accidente înafară de muncă sau boală profesională.

Noua lege adoptă un alt sistem pe baza căruia nivelul pensiei de invaliditate se stabilește în procente din întreg salariul tarifar ca și cel al pensiei pentru limită de vîrstă. Pensia se acordă în funcție de gradul de invaliditate și grupa de muncă.

Pensia de invaliditate cauzată de accident de muncă și boală profesională se calculează după două scări tarifare și anume:

a) una pentru cei care au lucrat în locuri de muncă ce se încadrează în grupele I și II, pentru care procentul de calcul este de 100 la sută din salariile tarifare de pînă la 1000 lei și descrește pe măsură ce salariul este mai mare, ajungînd la 70 la sută din salariile tarifare de peste 2800 lei;

b) o altă scară tarifară este prevăzută pentru cei care au lucrat în locuri de muncă ce se încadrează în grupa III. Procentul, la aceștia, începe cu sută la sută din salariile tarifare de pînă la 800 lei și ajunge la 60 la sută din salariile tarifare mai mari de 2800 lei.

Am arătat mai sus procente de calcul ale pensiei de invaliditate pentru gradul I. Cît privește pensia de invaliditate pentru gradele II și III, se folosește același sistem de calcul, cu precizarea că pentru gradul II de invaliditate nivelul pensiei este de 85 la sută, iar pentru gradul III, de 60 la sută din pensia stabilită pentru gradul I.

Pensia de invaliditate cauzată de accident de muncă sau boală profesională se acordă fără a se cere îndeplinirea vreunei condiții de vechime în muncă pentru angajați, cei care îndeplinesc obligații militare, studenții și elevii care fac practică profesională și în sfîrșit pentru cei care îndeplinesc sarcini de stat sau obștești.

Noua lege prevede că pensia se acordă și în cazul în care invaliditatea s-a ivit ulterior accidentului de muncă sau îmbolnăvirii profesionale, dacă se constată că invaliditatea este consecința accidentului de muncă sau a bolii profesionale.

Cu privire la pensia de invaliditate cauzată de accident înafară de muncă, ea are la bază același principiu al corelării cu salariul tarifar întreg, cu deosebirea că la stabilirea acesteia, potrivit art. 24 din lege, se are în vedere și vechimea în muncă. Stabilirea pensiei se face după o scară procentuală între 65 la sută la salariile pînă la 800 lei și 35 la sută la salariile mai mari de 2800 lei, cu precizarea că se adaugă un procent de unu la sută pentru fiecare an de vechime în muncă. Procedîndu-se în felul acesta, cuantumul pensiei de invaliditate pentru gradul I, la o vechime în muncă de 25 de ani, este asemănător cu pensia integrală pentru limită de vîrstă.

Dacă la pensia pentru invaliditate se adaugă și pensia suplimentară în raport cu anii contribuiți la fondul acestei pensii, angajații care din motive de sănătate nu mai pot continua munca vor avea o pensie aproape egală în raport de veniturile realizate anterior pensionării.

3. Noul sistem de pensionare reflectă grija statului față de familiile celor care au muncit ani îndelungați, față de urmașii lor, față de tinerii care au nevoie de ajutor spre a se pregăti să devină folositori societății, prin acordarea unei pensii de urmaș, substanțial îmbunătățită față de legislația din trecut.

Pensia de urmaș se acordă membrilor de familie — respectiv copiilor, soției, soțului, părinților, fraților și surorilor — aflați în întreținerea celui accidentat.

Pentru acordarea pensiei de urmaș este necesar să fie îndeplinite la data cererii condițiile arătate pentru fiecare categorie de urmași în parte, (vîrstă, stare de invaliditate, continuare de studii etc) și susținătorul decedat să fi fost pensionar sau să fi îndeplinit condițiile pentru obținerea unei pensii la data decesului.

Ocrotirea deosebită față de tineret se reflectă în dispozițiile legii care prevăd că pensia de urmaș se acordă copiilor, fraților și surorilor pînă la vîrsta de 25 de ani, fără să o depășească, în ipoteza oă aceștia își continuă studiile.

În cazul decesului unuia dintre părinți, copiii au dreptul la pensie de urmaș, chiar dacă părintele rămas în viață se află în cîmpul muncii. În situația că ambii părinți ar deceda, pentru stabilirea pensiei de urmaș se vor lua ca bază de calcul pensiile cumulate ce se cuvin părinților decedați. Grija față de soțul supraviețuitor care nu îndeplinește condițiile de vîrstă sau de stare de invaliditate rezultă din dispoziția care prevede că el are dreptul la pensie de urmaș pînă la încadrarea în muncă, dar nu mai mult de 6 luni de la decesul susținătorului.

Pensia de urmaș se acordă în următoarele procente din pensia titularului: sută la sută pentru 3 sau mai mulți urmași, 75 la sută pentru 2 urmași și 50 la sută pentru un urmaș. Dacă avem în considerare creșterea cuantumului pensiei pentru limită de vîrstă sau a pensiei de invaliditate gradul I, care se iau ca bază de calcul a pensiei de urmaș, se înțelege de la sine și creșterea corespunzătoare a acestei pensii.

De subliniat este împrejurarea că pensia urmașilor va crește și pe seama pensiei suplimentare, la care ar fi avut dreptul susținătorul la data decesului, calculată în procente indicate mai sus, în raport de numărul urmașilor.

4. Art. 71 din noua lege, prevede că începînd cu data de 1 ianuarie 1967, se instituie, înafara pensiei de asigurări sociale, pensia suplimentară, care se bazează pe principiul mutualității între angajați.

Cuquantumul pensiei suplimentare pentru cei care au contribuit cel puțin 20 de ani la fondul acestei pensii, este de 16 la sută din salariul tarifar folosit la calcularea pensiei de asigurări sociale. Pentru cei care au contribuit mai puțin de 20 de ani, procentul scade pînă la 5 la sută. De remarcat este că procente pentru calcularea pensiei suplimentare se aplică asupra unui salariu sporit, pe măsura sporurilor periodice de salarii ce vor interveni și a calificării inevitabil mai mari în ultima perioadă de activitate.

Fondurile necesare pentru plata pensiei suplimentare se formează din contribuția tuturor angajaților și anume 2 la sută din salariul tarifar lunar de încadrare.

Au drept la pensie suplimentară, dacă au contribuit cel puțin 12 luni și angajații care au împlinit limita de vîrstă sau sînt invalizi și au încetat activitatea fără a putea fi înscrși la pensie sau ajutor social, deoarece nu îndeplinesc condițiile prevăzute de lege.

Spre deosebire de pensia de asigurări sociale de stat care nu poate depăși salariul tarifar care a stat la baza calculării ei, pensia suplimentară adunată cu pensia de asigurări sociale poate depăși salariul tarifar.

Din calculele făcute de specialiști rezultă că sumele depuse de un salariat drept contribuție de 2 la sută din salariul său tarifar, timp de 35 de ani, sînt încasate de acesta sub formă de pensie suplimentară doar în 3—4 ani de la data înscrierii la pensie.

Caracterul deosebit de avantajos al pensiei suplimentare face ca oamenii muncii să primească cu satisfacție și recunoștință hotărîrea Guvernului care a fost concretizată într-un act normativ și anume în titlul II al legii privind acordarea pensiilor prin care s-a trecut pe scara întregii națiuni la organizarea ajutorării reciproce, principiul caracteristic clasei muncitoare încă de la începutul organizării ei.

În concluzie putem spune că legea pensiilor votată de Marea Adunare Națională este un act normativ de mare însemnătate economică, etică și social-politică. Ea constituie un pas important în domeniul dezvoltării relațiilor de colaborare și intrajutorare, statornicite în viața țării noastre, un jalon semnificativ al mersului înainte al societății românești pe drumul desăvârșirii construcției socialiste.

Avantajele pe care le va aduce aplicarea noului legi, pătrunsă de grija de a asigura tuturor oamenilor muncii o bătrânețe tihnită și demnă, subliniază superioritatea orinduirii noastre sociale, caracterul ei profund umanist, forța transformatoare a politicii guvernului, al cărei țel suprem este bunăstarea și fericirea omului. Fiecare latură a legii, fiecare capitol, fiecare paragraf este încărcat de semnificațiile majore ale înaltelor temeuri sociale și etice care definesc profilul societății noastre.

IOAN I. CĂBAȘ

STUDENȚII TEOLOGI DIN SIBIU ÎN EXCURSIE DE STUDII ÎN MOLDOVA

În dorința de a-și îmbogăți cunoștințele dobândite la cursurile de Istoria Bisericii Române și Istoria Artei Creștine, studenții Institutului Teologic Universitar din Sibiu au organizat an de an diferite excursii de studii în regiunile pitorești de dincolo de Carpați, căutând să cunoască mai ales monumentele de artă bisericească din aceste părți. La sfârșitul acestui an școlar, 40 de studenți din anii I, II și III au organizat o asemenea excursie în Moldova, sub conducerea asist. Mircea Păcurariu. Pentru buna reușită a excursiei s-au primit ajutoare substanțiale din partea Prea Sfinților Chiriarhi din Ardeal și Banat și din partea Rectoratului Institutului. S-a cerut în prealabil binecuvîntarea înalt Prea Sfințitului Iustin Moiescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, pentru vizitarea locurilor și mănăstirilor din eparhia păstorită de înalt Prea Sfinția Sa.

Excursia a durat 8 zile (30 iunie — 7 iulie a.c.) și a avut următorul itinerar: Sibiu — Săghîșoara — Tg. Mureș — Sovata — Gheorgheni — Lacul Roșu — Cneile Bicazului — Bicaz — Piatra Neamț — Tg. Neamț — Roman — Iași — Pașcani — Fălticeni — Suceava — Rădăuți — Cîmpulung Moldovenesc — Vatra Dornei — Bistrița — Dej — Cluj — Turda — Alba-Iulia — Sibiu.

În drumul nostru, am vizitat diferite orașe, locuri pitorești din țară, monumente feudale, instituții de cultură, centre eparhiale și școli teologice, biserici de mir și mănăstiri. Peste tot, am reușit să cunoaștem nu numai monumentele de artă create de marii noștri înaintași, ci și minunatele realizări ale regimului nostru socialist, realizări menite să asigure prosperitatea și fericirea întregului nostru popor și să redeie prestigiul Patriei noastre în fața lumii întregi.

În prima zi a excursiei (30 iunie) am vizitat orașul Sighișoara, cu cetatea sa medievală și biserica ortodoxă. În Tg. Mureș am cercetat cele două biserici românești din centrul orașului, biserica de lemn și biserica lui Bob din cimitir, biblioteca documentară Teleki, muzeul memorial Bolyai, precum și palatul culturii, cu renumita sală a oglinzilor.

În Sovata, am vizitat stațiunea balneo-climaterică și bisericile ortodoxe. Seara, am ajuns la Gheorgheni, fiind găzduiți la hotelul orașului.

În ziua de 1 iulie, am pornit dis-de-dimineață spre Lacul Roșu. După un scurt popas aici, unde am avut prilejul să vizităm lacul amintit și stațiunea, ne-am continuat drumul prin minunatele Chei ale Bicazului. Frumusețea peisajului sălbatic din aceste locuri a lăsat asupra tuturor impresii de neuitat. Am ajuns apoi la Bicaz, unde am admirat marea hidrocentrală și lacul de acumulare, construcții ale epocii noastre socialiste.

În continuare, ne-am abătut pe la mănăstirea Bistrița, ctitoria lui Alexandru cel Bun și necropola familiei sale.

În orașul Piatra Neamț am vizitat biserica Sf. Ioan și turnul ei, ambele ridicate de Ștefan cel Mare în 1497, biserica nouă a orașului, sfințită în 1947, precum și muzeul arheologic, organizat și condus de preotul Constantin Mătase, cu expozate interesante, mai ales din epoca neolitică. În seara am vizitat mănăstirile Văratec și Agapia, cu muzeele lor. La Agapia am primit explicații amănunțite asupra picturilor lui Grigorescu, căci el a pictat biserica mare a mănăstirii, la vîrsta de 20—21 de ani, înainte de a pleca la studii în Franța. O parte din opera sa se păstrează în muzeul mănăstirii.

Am fost găzduiți peste noapte la Agapia.

În ziua de 2 iulie, am vizitat casa lui Ion Creangă din Humulești și cetatea Neamțului, situată în marginea orașului Tg. Neamț, acum în curs de restaurare. Fiind zi de duminică, am oprit la biserica din parohia Vinători (raionul Tg. Neamț), unde studenții excursioniști au dat răspunsurile la strănă. Preotul paroh Vladimir Bîrliaba le-a mulțumit, la sfîrșitul Sf. Liturghii, pentru atenția pe care au dat-o acestei parohii și pentru bucuria ce au prilejuit-o credincioșilor.

În jurul amiezii am ajuns la mănăstirea Secu, ctitoria lui Nestor Ureche și a soției sale Mitrofana, unde se odihnește și marele mitropolit Varlaam, autorul cunoscutei Cazanii. Am admirat și aici minunatele exponate din muzeul mănăstirii. Cu bunăvoința P. C. Stareț, Protos. Gherontie Ștefan, s-a servit studenților masa de prînz. Am vizitat apoi schitul Sihăstria. În spre seară am ajuns la mănăstirea Neamț, unde am fost întîmpinați cu multă dragoste de către Părintele Stareț, Arhim. Nestor Vornicescu, care a oferit studenților cazarea în incinta mănăstirii, precum și cina, iar în ziua următoare micul dejun. La Neamț am vizitat biserica mănăstirii, zidită de Ștefan cel Mare în 1497, în care e înmormîntat Paisie Velicicovschi, biserica Sf. Gheorghe, reconstruită și pictată recent, biserica Sf. Ioan Bogoslovul, muzeul, biblioteca, Seminarul teologic și Casa memorială M. Sadoveanu.

În ziua de 3 iulie ne-am îndreptat spre Roman. Aici am fost întîmpinați, din dispoziția Prea Sfințitului Episcop Partenie, de către P. C. Inspector Eparhial Ermil Bărbieru și Dl Secretar eparhial Nicolae Pamfil, care ne-au condus în catedrala episcopală, ctitorie a lui Petru Rareș și în clădirile din incinta Episcopiei. În drum spre Iași, am oprit la casa memorială V. Alecsandri de la Mircești, apoi la biserica din Lețcani (raionul Iași) construită în formă circulară, în secolul XVIII. În Iași, am vizitat, în cursul aceleiași zile, mai multe monumente de artă bisericească: catedrala mitropolitană, apoi bisericile Sf. Gheorghe (vechea Mitropolie), în care e organizat un muzeu, Trei Ierarhi, cu muzeul din sala gotică, Sf. Nicolae Domnesc, Golia, Sf. Sava, mănăstirile Cetățuia, ctitoria lui Gh. Duca, cu muzeul din sala gotică și Galata, ctitoria lui Petru Șchiopu. Seara, din dispoziția Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin, ni s-a servit cina la cantina salariaților Mitropoliei. Păr. Arhim. Irineu Crăciunaș, vicarul Arhiepiscopiei, s-a îngrijit de cazarea noastră la un cămin studentesc, dîndu-ne și un însoțitor pentru tot timpul șederii noastre la Iași.

În ziua de 4 iulie am vizitat Palatul culturii (secțiile de artă și etnografie), „bojdeuca” lui Ion Creangă din cartierul Țicău și parcul Copou cu teiul lui Eminescu. Ne-am îndreptat apoi spre monumentele de artă bisericească din Bucovina. După scurte popasuri în Pașcani, Fălticeni și Suceava, am oprit la mănăstirea Dragomirna, unde am admirat nu numai monumentele ctitorie a mitropolitului Anastasie Crimca, ci și bogatul ei muzeu, cu renumitele manuscrise din timpul vieții ctitorului. De acolo, prin Rădăuți, ne-am îndreptat spre Putna, unde, prin bunăvoința P. C. Arhim. Gherasim Cucoșel, starețul mănăstirii, am fost găzduiți și ni s-a servit o cină.

În dimineața zilei de 5 iulie, conduși de P. C. Ierom. Iachint Unciuleac, am vizitat biserica mănăstirii zidită de Ștefan cel Mare, necropola sa și a familiei, apoi muzeul, cu renumitele manuscrise, broderii și obiecte de orfevrărie din timpul ctitorului și chilia zisă a lui Daniil Sihastrul. Am admirat în muzeu îndeosebi cunoscutul portret policromat al lui Ștefan cel Mare din Evangheliarul zis de la Humor. De la Putna ne-am îndreptat spre mănăstirea Sucevița, ctitoria Movileștilor, cu minunate picturi exterioare și înzestrată cu un muzeu, apoi la Rădăuți, unde am văzut biserica lui Bogdan I, necropola primilor Mușatini, precum și biserica nouă a orașului, sfințită în 1961. Ajunși la Suceava, am vizitat biserica mănăstirii Sf. Ioan unde sînt așezate și moaștele Sf. Ioan cel Nou, ctitoria lui Bogdan cel Orb, biserica Mirăuți și mănăstirea armenească Zamca. Seara, am fost găzduiți, o parte la mănăstirea Sf. Ioan, alții în satul Sîntilie, la familia unui student teolog.

În dimineața zilei de 6 iulie am început drumul spre casă. Am făcut un popas la Voroneț, spre a vedea biserica lui Ștefan cel Mare, cu renumitele ei picturi exterioare, care stîrnesc și azi admirația tuturor vizitatorilor, apoi ne-am continuat drumul prin Cîmpulung, Vatra Dornei, Bistrița, Dej, Cluj. Aici, din dispoziția Prea Sfințitului Episcop Teofil, am fost găzduiți la Seminarul teologic. Păr. Director

Ioan Pop s-a străduit să ne facă șederea cât mai plăcută, îngrijindu-se de cazarea și masa noastră.

În 7 iulie, ultima zi a excursiei, studenții au vizitat diferite obiective turistice din Cluj (catedrala ortodoxă, catedrala Sf. Mihail, teatrul național și opera română, clădirea Universității Babeș-Bolyai, grădina botanică, noul cartier studentesc). După masa de prinz, ne-am prezentat la Prea Sfințitul Episcop Teofil, împreună cu un grup de profesori și elevi de la Seminarul teologic din Craiova, aflați în excursie la Cluj. În numele celor două grupuri de excursioniști, asist. Mircea Păcurariu a mulțumit Prea Sfințitului Episcop Teofil pentru ospitalitatea acordată în Seminarul teologic din Cluj. Prea Sfinția Sa a împărțit felurite îndemnuri studenților și elevilor prezenți.

Ne-am continuat apoi drumul prin Turda, făcând un mic ocol la Cheile Turzii, apoi prin Alba-Iulia, unde am vizitat catedrala Reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române, catedrala romano-catolică, cetatea medievală, obeliscul lui Horia, Cloșca și Crișan. Seara târziu, cei 40 de excursioniști au ajuns în Sibiu drag, pe care-l părăsiseră în urmă cu opt zile.

Această excursie de studii a fost pentru cei 40 de studenți de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu un fericit prilej de-a admira frumusețile naturale ale Patriei noastre, de a-și îmbogăți cunoștințele asupra trecutului glorios al marilor noștri înaintași, de-a vedea și a pretui munca și realizările zilelor noastre. A fost de asemenea un fericit prilej de a vedea la fața locului grija deosebită a Statului nostru socialist pentru restaurarea acestor neprețuite comori de artă bisericească și românească, pentru care s-au cheltuit sute de milioane de lei.

Așa cum se înfățișează astăzi, bisericile și mănăstirile voievodale din Moldova, ca și celelalte monumente feudale, atrag an de an sute de mii de vizitatori, veniți nu numai din toate colturile țării, ci și din cele mai îndepărtate țări ale lumii, lăsând în inimile tuturor impresii de neuitat.

Pentru studenții teologi de la Sibiu, excursia din Moldova a fost un nesecat izvor de învățăminte asupra faptelor mari ale trecutului, dar și un puternic imbold de a-și iubi Patria cu și mai multă căldură și de a munci cu și mai multă râvnă pentru bunăstarea și fericirea ei.

M. P.

UN GÎNDITOR IRENIC — ERASMUS DE ROTTERDAM

În cadrul comemorărilor recomandate de U.N.E.S.C.O. în anul 1966 se înscrie cu cinste în atenția contemporaneității numele lui Erasmus de Rotterdam (1466—1536), de la a cărui naștere s-au împlinit 500 de ani și 430 de la moarte.

Personalitate complexă, savant, literat și filozof, olandezul Erasmus este unul din cei mai mari umaniști din epoca Renașterii. Profund cunoscător al limbilor latină și elină, el a tradus operele multor autori antici și a avut un rol excepțional la reînvierea și răspîndirea culturii clasice greco-romane în secolul marilor reforme religioase. În cea mai răspîdită scriere a sa „Elogiul nebuniei” (1509) el a satirizat bazele societății feudale, a atacat spiritul ermetic al scolasticii medievale, a condamnat bigotismul și fanatismul religios, rutinar și sec apusean și a zeflemizat ignoranța și decăderea vieții imorale clericale.

Spirit clarvăzător și temerar, cu viață austeră, modestul ieromonah apusean Erasmus — ca și M. Luther cu care este contemporan — a fost nemulțumit de lucrurile care se petreceau în rîndul clerului înalt al Bisericii romano-catolice, deoarece erau în contradicție cu Evanghelia creștină. De aceea a pornit la atac contra papalității care se depărtase de duhul și izvorul original creștin. Preconizînd o întoarcere la acest izvor, la creștinismul inițial, a editat Noul Testament în greacă și l-a însoțit de un amplu și documentat comentariu. Prin atitudinea sa protestatară, Erasmus Desideriu Rotterdamus a contribuit — ca și Wicliffe, Hus ș.a. — la pregătirea Reformei în Biserica apuseană, fără însă să adere la ea, după exemplul lui Luther, Zwingli și Calvin.

Ideile umaniste ale lui Erasmus se găsesc cristalizate — între altele — în lucrări pedagogice de seamă, îndreptate contra pedagogiei și educației feudale, lipsită de viață și clădită pe frică și bătaie.

Suflet ales, plin de bunătate și de iubire, ca pedagog preconizează ca ideal al educației formarea personalității copilului din școală. La baza educației așează deprinderea virtuții și trăirea idealurilor umanitare de pace, înfrățire, libertate și egalitate, dreptate socială pentru cei mici și mulți, apăsai și nedreptățiți. Cere mai multă dragoste și înțelegere pentru copil care trebuie crescut într-o atmosferă de bunătate și blindețe, de activitate individuală, liberă, încurajată și ajutată.

Pe plan etic și social-politic, Erasmus este spiritul cel mai larg umanitar al epocii sale, un gânditor irenic fecund, superior lui Th. Morus și Campanella — un dușman înverșunat al războiului și un precursor al luptătorilor pentru pace. Adevărul acesta se desprinde clar din lucrarea sa *Despre război și pace*, apărută în românește (București 1960), extrem de interesantă și de edificatoare.

După Erasmus, omul nu este făcut pentru război, deoarece acesta este monstruozitate și blestem adus de păcatul strămoșesc și dorit numai de principi și nobili care stau departe de el (p. 42). Instinctul sociabilității sădit în om îl duce către afecțiune și prietenie, la unire și pace, ca să fie fericit. Războiul este contra firii umane. el ține de viața animalelor, nu de om, capodopera universului și imaginea lui Dumnezeu, pentru că se duce cu furie și barbarie, pervertește viața, corupe moravurile, aduce pagubă și robie, foamete și mizerie, prăpăd și moarte. Pentru creștini războiul este o *nebunie* adevărată și numai nebunii și nelegiuții îl provoacă (p. 58—61). Dacă se spune că papii au aprobat războaiele, „aceștia se poate să fi fost nebuni sau răi“ (p. 70) și „sub haina Bisericii au slujit patimilor“ (p. 102).

Războiul nu rezolvă problemele *litigioase* dintre state, ci „ele ard și se consumă ca într-un foc mistuitor“ (p. 78), iar de ele au profitat „bandiți nelegiuți“ (p. 70) monopolurile capitaliste, exploataatoare.

Gândirea irenică a lui Erasmus se cuprinde în Jeluirea păcii. Temeiul ontologic al păcii este însăși natura umană. Omul e chemat să trăiască în armonie, bunăînțelegere și prietenie; el este un zoon politicon, apare, trăiește și se desăvârșește numai în și prin societate. Deci are nevoie de semenul său ca să-l ajute. Pacea este prietenie reciprocă între mai mulți oameni, după cum războiul este ură și dușmănie între toți.

Pacea este ca o primăvară pentru omenire: face să rodească ogoarele, umple casele de belșug, clădește orașe și instituții de binefacere, întărește religia, moravurile și legile, aduce dreptate și omenie deplină între toți.

Pacea adevărată pornește din gândul și inima bună a omului și este alungată de păcate, pentru că oamenii sînt răi, egoiști, pătimași, vrăjmași și dezbinați.

După Erasmus, temeiurile reale și trainice se găsesc în inima curată a omului (p. 106), încălzită de dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Aceasta nu caută ceartă cu nimeni, nu se răzbună, nu strigă cu nerușinare că războiul este impus cînd de fapt pornește din interese egoiste, mărunte sau născocite, ca oamenii și popoarele să se omoare, în loc să se iubească și să facă binele în numele lui Hristos Dumnezeu.

De aceea cel ce iubește sincer pacea îi este groază de război, își purifică inima de orice păcat și cheamă la unire și pace. „Patria unește oamenii, iar lumea este patria comună tuturor... Toți sîntem născuți din aceiași strămoși... Biserica este o familie, comună tuturor deopotrivă“ (p. 107 sq.).

Pe temeiul acestei doctrine umanitare, putem spune că Erasmus Desiderius Rotterdamus a fost un gânditor irenic profund, un sincer și aprig luptător pentru

pace pentru vremea sa. A fost un precursor al zilelor noastre, care are în centrul preocupării sale menținerea și apărarea păcii.

Fundamentul gândirii sale irenice îl alcătuiește credința și dragostea creștină, rațiunea sănătoasă cu legile ei etern și universal valabile. Acestea ne spun că pacea se poate menține când oamenii pun mai presus de toate interesele comune care îi unesc, decât cele personale care îi dezbină.

Pentru aceste idei nobile, glasul lui Erasmus a fost de multe ori înăbușit prin amenințări, dar gestul său protestatar a rămas un simbol și o chemare peste veacuri. Pentru epoca noastră, Erasmus este o confirmare și o adâncire a conștiinței că sîntem pe drumul cel bun, al realizării păcii — aspirație milenară a omenirii și supremul ei bine.

Gîndirea lui superioară pentru noi toți este un îndemn ca să luptăm cu toată energia, pînă la capăt, pentru pace — împotriva războiului, cel mai mare rău moral și fizic din lume.

Prot. Dr. SIMION RADU

O COMEMORARE DUREROASĂ

S-au împlinit 25 de ani de la moartea mucenicească a trei ierarhi sîrbi uciși de fasciști: *Petru, mitropolit de Dabro-Bosna, Sava, episcop de Gorni Karlovaț și Platon, episcop de Banja Luka*. Cu acest prilej, pe lingă slujbele de pomenire, officiosul Patriarhiei Sîrbe „Glasnik“ (din august 1966) le închină un editorial, din care spicuim cîteva date.

Mitropolitul Petru s-a născut dintr-o familie de preoți în comuna Grahova din Herțegovina, în 24 iunie 1866. După ce a terminat seminarul din Relev (Herțegovina) a trecut la Facultatea de teologie din Cernăuți, după care, intrînd în cinul monahal, a ajuns întîi profesor de seminar, apoi consilier la episcopia din Sarajevo și în 1903 episcop al eparhiei herțegovine în Mostar, din 1920 mitropolit. Trupele de ocupație i-au interzis în 1941 să mai folosească literele cirilice în corespondență, iar pentru că nu s-a supus, venerabilul ierarh a fost arestat, molestat, purtat dintr-un lagăr într-altul, pînă ce, la vîrsta de aproape 80 de ani, i s-a pierdut urma. Unii martori spun că pe cînd se afla în lagărul de la Jasenovaț, i s-ar fi propus punerea în libertate, dar că el ar fi răspuns că nu acceptă așa ceva pînă cînd ultimul sîrb nu va fi eliberat.

Episcopul Sava Trilaici s-a născut într-o localitate din Bacica în 1884. După terminarea gimnaziului și a seminarului din Sv. Karlovici, a trecut la Beograd unde a făcut dreptul. Între 1909—27 a fost preot în Bašaid (Banatul sîrbesc) iar după ce a rămas văduv (1927) s-a călugărit, ajungînd secretar al Sf. Sinod, egumen la Cruședol, din 1934 vicar, iar din 1938 episcop la Gorni Karlovaț, cu sediul în Plașca. În 1941, cînd ustașii lui Pavelici au preluat de la italieni conducerea peste aceste locuri, i s-a cerut să părăsească locul, episcopul însă n-a vrut, de aceea a fost arestat în 17 iunie 1941 și pus la muncă forțată, apoi transportat în lagărul Gospiei. Înainte de a fi dus în lagăr i s-a îngăduit, cu mîinile legate, să-și lăsa rămas bun de la mama sa, în vîrstă de 80 de ani. Despărțirea a avut loc în reședința episcopală. Cînd s-a întors de acolo, trecînd prin fața catedralei, și-a făcut de cîteva ori cruce așa cu mîinile legate, fapt pentru care ustașii l-au maltratat. După vreo trei luni a fost mutat împreună cu alți 2000 de sîrbi într-alt lagăr, ultima dată pe insula Pag din M. Adriatică, unde i s-a pierdut urma.

Episcopul Platon Ioanovici s-a năcut în Beograd, la 29 sept. 1874, dintr-o familie de ofițeri. După absolvirea seminarului din Beograd (1896) și a Academiei

duhovnicești din Moscova (1901), unde și-a susținut teza de candidat în teologie cu un studiu despre „Organizația bisericii sîrbe pe timpul țarului Ștefan Dușan”, întors în țară a funcționat ca profesor la diferite școli (peste 20 de ani), iar în urmă ca inspector al școlilor monahale și egumen al mănăstirii Racovăț, în care calitate a publicat mai multe studii și articole în presa vremii, fiind și unul din primii redactori ai „Glasnikului” Patriarhiei Sîrbe, precum și un talentat ziarist mai ales pentru tineret. În 1938 a fost ales episcop la Bitolia, iar în 1939 mutat la Banja Luka. Întrucît fasciștii dăduseră ordin ca toți sîrbii și muntenegrenii să părăsească teritoriul Croației fasciste, episcopul Platon a răspuns că nu se poate supune la un ordin necanonic, iar drept urmare a fost ridicat și dus într-o direcție necunoscută. Abia după 3 săptămîni apele riului Vrbanja au aruncat la țărîm cadavrul fostului episcop, pe care l-au văzut peste 300 de persoane înainte de a veni poliția. Se vedea de pe față că a fost ucis. Autoritățile l-au dus la morgă, apoi l-au îngropat în ascuns. Poporul credincios i-a ridicat o cruce modestă în acele cumplite vremi.

T. BODOGAE

DIN STRĂDUINȚELE PENTRU PACE ÎN LUME

Problema păcii și a războiului preocupă cercuri tot mai largi mondiale. Astfel în zilele de 12—14 apriliei 1967 a avut loc la Nimwegen în Olanda conferința internațională pentru „Pace și dreptate”, la care a colaborat și mișcarea „Pax Christi”, îndrumată de cardinalul B. Alfrink din Olanda. Tematica a fost bogată și de actualitate, cuprinzînd următoarele subiecte: Noțiunile de pace, război și dreptate în istorie; Istoricul noțiunii de război just — de apărare; Sistemele de salvagardare a păcii în politica mondială actuală; Mecanismul soluționării conflictelor și non-violența; Revoluția ca problemă a păcii și dreptății; Pacea și dreptatea în cadrul teologiei politice. Între conferențieri s-au impus prof. W. O'Brien din Washington, prof. B. Vlekke din Leyden, prof. J. Galtung din Oslo, prof. J. Metz din Mînster și alții. S-a precizat că Biserica nu poate fi străină de problemele actualității, dar ea nu impune programe politice, ci indică directivele creștine pentru o viață morală: în schimb popoarele se angajează practic în viața profană, adică trăiesc politicește actualitatea, și fiind între membrii lor și creștini, aceștia trebuie să aplice la concret preceptele creștinismului. Astfel se înțelege și poate fi aplicată relația: Biserica și lumea contemporană. (Vezi Buletinul Asociației creștine 4-5, Varșovia 1967, p. 25 s.).

Cu aceeași tematică s-a ocupat, în zilele de 14—16 aprilie 1967, ședința Filialei regionale americane a Conferinței creștine pentru pace, la New York. Primul referat l-a susținut I. P. S. Mitropolitul Nicodim din Leningrad, cu tema: Importanța Conferinței creștine pentru pace în relațiile bisericilor din Răsăritul european și lumea; rev. C. Ordnung din R.D.G. a continuat cu referatul: Din dialogul între creștini și marxiști, și observațiile prof. R. Cohen, președintele Institutului american de la Boston pentru studiul marxismului; apoi au urmat referate despre ședința Comitetului consultativ al Conferinței creștine pentru pace de la Sofia, din octombrie 1966; despre activitatea de viitor a C.C.P. și întrunirea pancreștină a 3-a din 1968; despre Slujirea păcii din partea tineretului și altele. Prin această ședință s-a confirmat străduința vie a filialei americane a C.C.P. de a stimula în S.U.A. principiile acestei mișcări creștine pentru pace, originară din Europa și cu filiale regionale în Africa și în Asia. Filiala americană este condusă de pastorul Christof Schmauch, fiul cunoscutului activist al C.C.P. de la Greifswald-R.D.G., decedat. (Buletin informativ al Filialei).

Asociația pentru dezvoltarea Dreptului mondial, a organizat un colocviu internațional, cu 220 participanți din 37 state, în zilele de 22—24 mai 1967. Sub președinția francezului prof. R. Cassin s-a discutat despre: Modalitatea sprijinirii dezvoltării Lumii a treia, și ca principiu a fost folosită „teza mondialistă”, că orice om și popor face parte din lumea aceasta, și prin urmare trebuie să beneficieze în comun de toate bunătățile culturale și materiale ale ei, fără nici un fel de discriminare și rezerve. (Inter-paix Nr. 6—7, Paris 1967 p. 7).

Din cauza aceasta, izbucnirea conflictului în Orientul Mijlociu, între Israel și Lumea arabă, la 5 iunie, comentat cu abundență de amănunte și în Apus cu părținare (Vezi Reforme Nr. 1158—1162, Paris pe mai-iunie 1967; Nouvi Tempi Nr. 10—11, Roma 1967; Der Demokrat Nr. 128 și urmât., Rostock-R.D.G. 1967; etc.), a prilejuit conducerea Conferinței creștine pentru pace, emiterea unui Apel, în care se spune: Izbucnirea conflictului între Israel și vecinii săi arabi întărește urgența ca orice conflict din lume să fie rezolvat pe calea tratativelor și nicidecum a armelor, pentru că orice conflict local poate genera o conflagrație catastrofală. De aceea apelăm la organele O.N.U. și la toți cei cu răspundere în lume să intervină pentru soluționarea pașnică a conflictului, căci focarele războinice stau întredaltă în legătură; în consecință trebuie să înceteze și agresiunea S.U.A. în Vietnam (Cesky Zpas Nr. 25, 22 iunie Praga; Buletinul C.C.P. 39, 1967).

Pentru lămurirea problemelor în litigiu pe plan mondial, la stabilimentul ecumenist de la Agape-Italia, se organizează sesiuni cu temele: Vocea dezacordului — vocea nădejdi, cu scopul dezbaterii între americani și europeni a problemelor contemporane; ea va avea loc în zilele de 21—31 iulie 1967 și va cuprinde subtemele: S.U.A. văzute de europeni, Problema rasială, Despre societatea americană, S.U.A. și America Latină, S.U.A. și Cuba, S.U.A. și Vietnam; Cum vede un american problemele europene; Ce înseamnă pentru un creștin a fi angajat în politică. Vor conferența reprezentanți din S.U.A., R.F.G., Italia, Elveția și alții (Informații de la Agape, 7, 1967).

UN NOU CENTRU DE INFORMAȚIE ECUMENISTĂ

La conferințele și întrunirile Consiliului ecumenist al Bisericilor, ale Conferinței creștine pentru pace și ale Mișcării Nyborg, s-a constatat de fiecare dată, că pentru a se cunoaște bine referințele și problemele vieții creștine actuale, este necesară o bună și serioasă informare.

În acest sens, centrul evanghelic italian de la Roma, a început din aprilie 1967 să publice noul săptămânal: Nuovi Tempi — Timpuri Noi, sub redacția iscusitului ecumenist, luptător pentru pace și îndelungat activist la centrul Agape, prof. Giorgio Girardet.

Din bogatul conținut, reținem următoarele teme mai deosebite: Nr. 3 din 23 aprilie 1967: Luteranii și reformații caută unificarea; Enciclica papii Paul VI: Progresul poporului, nu satisface pe deplin, deși cuprinde principii sănătoase; S.U.A. trebuie să înceapă cu acțiunea de realizare a păcii în Vietnam; Despre legea familiei în Italia; Anglicanii și metodistii se apropie.

Nr. 4 din 30 aprilie 1967: Problema concordatului german din 1937 în discuția Vaticanului; Pentru pace în Vietnam; Noul centru ecumenist de la Roma; Catolicismul se întreabă, cu explicarea faptului că teologul romano-catolic englez Charles Davis a părăsit catolicismul din cauza dogmelor inacceptabile despre Infalibilitatea papală și cele „mariane” despre Imaculata concepție și Asumția cu trupul la cer; Necesitatea autorității în școală și societate; Vaticanul II îndrumază spre o nouă catolicitate a catolicismului, prin dialog-confruntare.

Nr. 5 din 7 mai 1967: Războiul din Vietnam distruge prestigiul S.U.A. în lume, declară secretarul general Eug. Blake al Consiliului ecumenist al bisericilor de la Geneva; Huseii și reformații au deschis ochii creștinilor spre lume; Din activitatea Mișcării internaționale pentru reconciliere, inițiată de italianul Carlo Lupo în 1953, la Bergamo; Papa Paul VI militează pentru ecumenismul catolic, recunoscând ca principale piedici: primatul papal și dogmele mariane.

Nr. 6 din 14 mai 1967: Biserica evanghelică italiană cere pace în Vietnam; Vizita papii Paul VI la Fatima în Portugalia, cu scopul accentuării cultului „marian”, trezește variate nedumeriri; Teologia americană despre „Dumnezeu e mort”, conține precizarea, că divinitatea a coborât din cer în sufletul fiecărui credincios; Sinodul bisericii reformate franceze combate armele nucleare; Tribunalul internațional B. Russel de la Stockholm se adresează conștiinței popoarelor pentru pace în Vietnam.

Nr. 7 din 21 mai 1967: Secretarul general Eug. Blake al Consiliului ecumenist al bisericilor a venit la Roma pentru un dialog cu catolicii și protestanții, în cadrul Comitetului mixt; Prezența papii Paul VI la Fatima se află în discuție critică protestantă; Acțiuni pentru pace în Vietnam; Noul primat al Bisericii Ortodoxe Grecești, I. P. arhiep. Ieronim Kotsonis, activist ecumenist; Cultul Sf. Fecioare

„marian“ catolic rămâne străin de teologia protestanților; Chemarea la dialog ecumenic; Logica escaladării S.U.A. în Vietnam duce la perspectivele unui război total.

Nr. 8 din 28 mai 1967: Din activitatea Comitetului mixt catolico-ortodox de la Roma; Creștinul trebuie să fie activ în cadrul vieții, ca să sprijine acțiunile pentru părarea ei; Lukas Vischer de la Consiliul ecumenist al bisericilor se pronunță pentru înnoire creștină în vederea întăririi ecumenismului; Discriminarea rasistă împiedică dialogul intercreștin; Hristos trebuie să fie singura normă a dialogului, și nu papa; Înnoirea Bisericii nu constă în ridicarea de lăcașuri noi de rugăciune; America Latină, un continent în dezvoltare.

DIN ACTIVITATEA BIZANTINOLOGICĂ

Bizantinologia este o știință care se ocupă cu cercetarea din toate punctele de vedere a vieții și istoriei Imperiului bizantin, începând din sec. IV pînă la 1453, cînd Constantinopolul, vechiul Bizanț, a fost cucerit de turci. Influența bizantină, istorică, socială, artistică, culturală și religioasă s-a resimțit profund în Balcani, în Asia Mică și peste Palestina pînă în Egipt, apoi în întreaga Europă apuseană, în Asia îndepărtată și pînă în Labradorul american.

Pentru români, Bizanțul a însemnat un deosebit izvor de Ortodoxie, de cultură și de civilizație, așa precum a exprimat-o marele nostru istoric Nicolae Iorga în lucrarea: *Bizanțul după Bizanț*.

Astfel decanul bizantinologilor români actuali, prof. univ. octogenar, Dr. Vasile Grecu, a oferit științei bizantinologice cîteva din importante izvoare istorice în redacții definitive, de renume mondial precum sînt: *Ducas Istoria turcă-bizantină 1341—1462*, ediția Academiei, 1958; apoi *Laonic Chalcocondil, Expuneri istorice (1300—1463)*, 1958 și *Critobul din Imbros, Din domnia lui Mohamed II (1451—1467)*, 1963. Recent a îmbogățit colecția *Izvoarelor bizantine* cu: *Georgios Sphrantzes, Memorii istorice (1401—1477)*, 1966, în care se afla și *Cronica lui Macarie Melissenos (1258—1481)*. Fiecare volum cuprinde textul grecesc original și traducerea autentică română. Pentru noi sînt deosebit de prețioase informațiile acestor istorici bizantini despre români. De aceea prof. V. Grecu merită din plin recunoștința noastră.

Pe linia acestei bizantinologii stăruiesc printre români și alți ostenitori, pe care i-a indicat bizantinologul harnic E. Frances în rev. *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* vol. 19, Atena 1966, în articolul: *Studii de bizantinologie în Republica Socialistă România, între anii 1955—1962*. Prof. E. Frances menționează cu aprecieri lucrările autorilor români, precum urmează: E. Condurachi, Gh. Ștefan, I. Barnea, I. Nestor, B. Mitrea, D. Tudor, I. Băncilă, I. Dimian, I. Sabău, R. Florescu, P. Diaconu, E. Frances, Al. Elian, C. Nicolescu, P. S. Năsturel, V. Grecu, M. Șesan, N. Bănescu, L. Gafton, I. Rămureanu, Gh. Cronț și N. Vornicescu.

M. ȘESAN

UN NOU CENTRU ORTODOX DE STUDII ȘI ÎNTÎLNIRI ECUMENISTE

În iulie 1966 s-a pus piatra fundamentală a bisericii destinate noului Centru ortodox de studii și de întîlniri ecumeniste din Chambesy la Geneva. Cu acest prilej s-a celebrat o Liturghie festivă, la care au participat cei mai înalți reprezentanți ai Ortodoxiei din părțile respective. Astfel, Î. P. S. Mîtropoliți Athenagoras (Londra) a fost înconjurat — în timpul desfășurării de aproape două ceasuri a acțiunii liturgice în aer liber pe terenul centrului — de Î. P. S. Mîtropoliți Meletios (Franța), Polyefktos (Germania), Chrysostomos (Austria) și Emilianos, însărcinatul permanent al Patriarhului de Constantinopol la Consiliul Ecumenic al Bisericilor și președintele fundației ortodoxe care a întemeiat acest centru. Alți colaboratori au fost reprezentanți ortodocși din România și de la Taizé (Franța), precum și P. C. protopop Vitali Borovoi, fost reprezentant al Patriarhatului de Moscova la Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Geneva.

Noul centru are de scop să inițieze pe celelalte confesiuni creștine în cunoașterea culturii, învățaturii și tradiției ortodoxe, precum și să servească instruirii teologilor ortodocși cu privire la celelalte Biserici și la teologia acestora. Totodată, centrul acesta are să devină reședința stabilă a reprezentanței Patriarhatului de Constantinopol la Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Geneva.

14 VEACURI DE EXISTENȚĂ

Mănăstirea ortodoxă Sf. Ecaterina de pe peninsula Sinai, aparținătoare azi Egiptului, și-a sărbătorit în septembrie 1966 împlinirea a 1400 ani de existență. Cu acest prilej, porțile masive ale mănăstirii, aproape încontinuu închise, au fost deschise pentru un mare număr de personalități conducătoare din cadrul Bisericii Ortodoxe. După cum se știe, mănăstirea Sf. Ecaterina este renumită pe tărîmul teologic-științific, întrucît în această mănăstire înființată de împăratul Justinian în veacul VI, a fost descoperit la mijlocul veacului trecut — de către Const. Tischendorf — celebrul „Codex Sinaiticus”, unul dintre cele mai vechi manuscrise ale Noului Testament în limba greacă.

DESCOPERIREA RECENTĂ A UNUI TEZAUR ORTODOX

Intr-o biserică de lemn din apropierea Moscovei, s-au descoperit recent aproximativ 30 de icoane din veacurile XVI și XVII. După îndepărtarea suprazugrăvirilor ulterioare, restauratorii au desemnat icoanele ca foarte valoroase din punct de vedere artistic. Cîteva dintre cele mai mari din aceste picturi lasă să se cunoască „mîna unui mare maestru”.

Aceste icoane reprezintă în parte scene din Testamentul Vechi. Ele vor fi restaurate și apoi expuse în Muzeul Rublev pentru arta rusă veche, din Moscova.

APRECIERI DESPRE ORTODOXIE

În cadrul primei sesiuni teologice a Mitropoliei greco-ortodoxe din Germania (28 martie—2 aprilie 1965, la Michaelshoven) avînd ca temă: Diaspora-ua ortodoxă și sarcina ei specială pentru Europa vestică, profesorul evanghelic Friedrich Heyer sublinie în timpul discuțiilor că germanii evanghelici au trăit în ultimul timp o desțelenire și au devenit apti a descoperi din nou comorile Bisericii Ortodoxe.

Despre contribuția Ortodoxiei la biruirea dezbinării confesionale, d-na Hildgard Schaefer (de la Serviciul bis. extern din Frankfurt) spune: „Serviciul divin ortodox... unește și restul creștinătății europene”. De asemenea, consideră că noțiunea ortodoxă „șinergie” poate aduce o contribuție notabilă la înțelegerea ecumenică.

C. SÎRBU

TIPOGRAFIA EPARHIALA

S I B I U

Biblioteca Mitropolitană Sibiu